

Szent Józsefről nevezett Mária-Terézia Anya önéletrajza

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Szerző Szent Józsefről nevezett Mária-Terézia Anya önéletrajza

Anna Maria Tauscher van den Bosch

a Jézus Isteni Szívéről nevezett kármelita nővérek alapítónőjének önéletrajza

A mű eredeti címe:

Mutter Maria-Teresa vom Hl. Josef

(Második kiadás, 1977)

Fordította Predl Katalin M. Irén Carmel. D. C. J.

tartományfőnöknő kéziratának

fölhasználásával: Paulik Péter

A rendfőnökség szíves engedélyével

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv a Szent István Társulat gondozásában jelent meg az ISBN 963 360 894 5 azonosítóval. Az elektronikus változat Predl Katalin M. Irén Carmel. D. C. J. tartományfőnöknő engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Jézus Isteni Szívéről nevezett Kármelita Nővérek Kongregációja tulajdonában van.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezetés	5
Joannes M. Gijzen, Roermond püspöke.....	5
Kármel Királynőjéről nevezett fr. Finian Monahan, általános rendfőnök OCD.....	6
A Szent Családról nev. fr. Simeone, Postulator Generalis OCD	7
Dr. Th. Schnitzler prelátus, az Apostolok-templom plébánosa	10
Maria-Teresa anyja	11
I. A sivatagban	12
Arnswalde – Berlin	14
Gnadau	18
Gusow	21
II. Az áldozat.....	24
A jó pásztor	26
Újabb áldozat	28
Vissza Berlinbe	34
III. Berlin.....	35
Szent József Otthon – Otthontalan gyermekek otthona.....	42
IV. A megpróbáltatások zuhatagai.....	50
Weissensee.....	55
V. Az első római út	63
VI. Otthonra találás Hollandiában	74
1899. február 2.	77
Isten csodálatos útjai!.....	78
VII. Anglia	84
Maldon	86
VIII. Jézus Isteni Szívének Kármel Svájcban és Olaszországban	90
Cremona.....	94
IX. A második római út	96
X. Harmadik római út	100
A nagy hajó.....	102
XI. Németország és Hollandia	104
Sittard.....	108
XII. Magyarország	110
Miasszonyunkról nevezett Szent József Otthon, Budapest, X. ker.....	116
Szentlőrinc	117
Erzsébetfalva.....	119
XIII. Mindig tovább	121
Hermetwil.....	121
Rocca di Papa 1908-tól 1912-ig.....	122
Bécs.....	123
XIV. Az Újvilágban.....	125
Milwaukee.....	130
Superior.....	133
Hammond.....	138
XV. Wauwatosa: az amerikai anyaház	140

Kenosha.....	141
Dél-Kenosha	143
Az isteni Szívről nevezett Szent József otthon	146
Szent József Otthon – St. Raphael, South Pierce Street	148
Detroit	150
St. Charles, Missouri.....	153
Búcsú Amerikától	155
XVI. Hazatérés.....	157
München	165
Sittard – Anyaház.....	167
Utószó. Halála – hálánk	170
Halála	172
„Anyánk, köszönjük neked!.....	174
Imameghallgatás	178
Képmelléklet.....	179

Bevezetés

Joannes M. Gijzen, Roermond püspöke

A hit Jézus Krisztusban – aki minden emberért meghalt és Feltámadásában mindenkit biztosít a boldog jövő lehetőségéről – valamint a pápa és a püspök személyében az Egyházhoz való hűség jellemezte Anna Maria Tauschert, a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármeliták alapító anyját. Élete története mutatja, mennyire mélyen kellett gyökereznie e hitének és hűségének, hogy követhesse Isten hívását. Élete folytonos küzdelemben telt, fáradhatatlanul és ahol csak lehetett a krisztusi szeretet megvalósítását kereste a legkisebbek és a legszegényebbek iránti gondoskodásban.

A roermondi püspökségben Maria-Teresa anya menedéket talált a maga és első társnői számára. Sittardban megalapíthatta kongregációjának anyaházát, a „t klosterke van de Kolleberg”-et, ahogy a nép nevezte. Nővérei innen költöztek a világ sok országába, hogy tettekre váltsák az ő lelkiességét. Isten megáldotta munkájukat, de a szenvedéstől sem kímélte meg őket.

Örvendetes, hogy Maria-Teresa anya önéletrajza új kiadásban jelenik meg. Így remélhetőleg sokan megismerhetik hitét és hűségét, és sokakat erősíthet soha nem lankadó szeretete. Bepillanthatnak egy elmélyült keresztény életébe: abba, ahogy elkötelezte magát Istennek Jézus Krisztusban és önzetlenül gondoskodott azokról, akikkel senki sem akar törődni. Külön is kívánjuk, hogy életének története szólítsa meg a fiatal lányok szívét, hogy általa eljusson hozzájuk Isten hívása, s életüket ők is Istennek és az embereknek szenteljék. Éppen napjaink Egyházának van rájuk nagy szüksége. Járjon közbe értük Istennél az alapító anya!

+ Joannes M. Gijzen
Roermond püspöke

Roermond, 1977. február 25.

Kármel Királynőjéről nevezett fr. Finian Monahan, általános rendfőnök OCD

A Sarutlan Kármeliták Rendfőnöksége
Corso d'Italia 38

Róma, 1977. január 25.

Nagy örömmel üdvözlöm Maria-Teresa Tauscher van den Bosch anya önéletrajzának új kiadását. Isten szolgálója, aki lényé legmélyéig kármelita volt, valóban rendkívüli módon sugározta szíve gazdagságát az apostoli elhivatottságban, mellyel az elhagyott gyermekek és idős emberek között tanúságát adhatta Krisztus Szíve mérhetetlen szeretetének. Példaszerűen valósította meg az általa alapított közösség ideálját: a bensőségesség, az imádás és a Jézus Szíve iránti elhivatottság életét, hogy általa tapasztalhatóvá váljék a mindent magához ölelő, különösen a legkisebbek és legnyomorultabbak iránti szeretet lüktetése és az Ő Misztikus Testének éppen a legelfeledettebb tagjai iránti irgalmasság, részvétel és önzetlen segítség belső készítése.

Gyermekeiért és öregjeiért ő maga szegény lett, és mindenáron szegényen akart élni. De Isten megáldotta az ő szegénységét, és az Úr alázatos koldusa megélhette azt az örömet, hogy hosszú élete során megsokasodtak öregotthonai és a gyermekei számára létrehozott Szt József otthonok. Németország, Hollandia, Olaszország, Svájc, az Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Ausztria, Csehország, Jugoszlávia és Magyarország fogadta be leányait, akiket Maria-Teresa úgy küldött szét, hogy egyedüli gazdagságuk a hit, az isteni gondviselésre hagyatkozás, az árvák, elhagyottak és idős emberek iránti elhivatottság vágya volt. S mindenütt virágzott a kegyelem csodája, mely magukban a küzdelmekben és nehézségekben kísérte a rendalapító és a szeretet apostola életének minden lépését, ez a csoda, melyet imáival, vezekléseivel és Szent Józsefben vetett rendíthetetlen bizalmával Sittardban valósított meg.

Hivatása és a „Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel” elnevezés azon a helyen nyert megerősítést, ahol e sorokat írom, itt, a Szent Teréz-templom árnyékában a Corso d'Italián. Itt találkozott Maria-Teresa a kármelitákkal, akik megértették és támogatták, „a Kármelért felajánlott élet vagy halál” szándékában megerősítették őt. A Kármelből és a Kármelért élt igazából az a szellem, melyet leányainak átadott.

Kívánjuk, hogy ez az új kiadás tegye még ismertebbé ezt a rendkívüli nőt, és – ha Isten úgy akarja – gyorsítsa meg oltárra emelését is. Ez minden bizonnyal dicsőségére lesz az Isteni Szívnek, melyet Isten szolgálója annyira szeretett és amelynek az elhagyott gyermekekben és az öregekben szolgált; öröme fog szolgálni az egész szentterézi Kármelnek, melynek ő imájának szellemével és apostoli buzgalmával dicsőséget szerzett. A Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel, Szent Józsefről nevezett Maria-Teresa anya rettenthetetlen céltudatossággal életre hívott családja számára készíttetést jelent majd, hogy egyre mélyebben élje meg az imádás és az elhivatottság ideáljait, melyekre ő életét szánta.

P.H.

Kármel Királynőjéről nevezett fr. Finian Monahan
általános rendfőnök OCD

A Szent Családról nev. fr. Simeone, Postulator Generalis OCD

A Sarutlan Kármeliták Generalíciáján

Róma, 1977. január 21.

Ez a könyv valóban megrázó.

Szent Józsefről nevezett Maria-Teresa, a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel alapítónője leányai számára írta e feljegyzéseket, hogy közösségük alapításában felismerjék „Isten vezetését, Isten egyedülálló kegyelmét”. Meg volt győződve, hogy leányainak joguk van tudni mindezt, és hogy igazságtalan lenne velük, ha nem tárná eléjük Jézus Szíve irgalmasságának hű és biztos üzenetét „a Mű érdekében”. Teresa anya kétségtelenül nem gondolt olyan nyilvánosságra, hogy az isteni szeretet (mely „ha sebet üt rajtad, be is kötözi, ha szétzúz is, meggyógyít a keze”, Jób 5,18) kegyelemteljes művének titka rendi közösségén messze túl ismertté váljon. Mert ezeken a józan és sminkeletlen, de becsületes és az életet árasztó lapokon rendre az ajándékként és kegyelemként elfogadott, szeretettel viselt fájdalom és üldöztetés váltakozik meg nem értettséggel és vértanúsággal. Minél mélyebben szenved a lélek, annál inkább képes részesévé válni Krisztus fájdalmának és szeretetének, míg ez szinte második természetévé válik. Így érthetjük meg következő szavait: „Egyet kívánok csak: ezt a kis időt, amennyire csak lehet, végigszenvedni, teljesen mindegy, milyen módon, csak szenvedhessek, és áldhassak mindenkit és szívből megköszönhessem mindenkinek, ha szenvedést okoz.”

Ijesztő, félelmetes megnyilatkozás. És nem is nagyon érthetnénk, ha nem visszhangoznának benne Avilai Szent Teréz és Lisieux-i Szent Teréz ismerős szavai; ha nem tudnánk, hogy azok, akik nagyon szeretik Istent, nem kerülhetnek közel Jézushoz, nem érezhetik Szívének lüktetését és nem szemlélhetik szenvedésének titkát, ha nem igénylik, hogy úgy érezzenek, úgy szeressenek, ahogy ő szeretett, vagyis fölvéve a keresztet, és így kiegészítsék, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak javára (vö. Kol 1,24).

E könyv lapjairól kitűnik, hogy Maria-Teresa Tauscher az istenszerető lelkek seregéhez tartozik. Tudja, hogy az üdvtörténet abban a mértékben tartós ajándéka a feltámadás örömeinek, amennyire megjeleníti a halál és az élet húsvéti titkát, melyet Krisztus a kereszten beteljesített és barátaiban folytatni akar. Mennyire találó, ami nem sokkal halála előtt hangzott el Maria-Teresa anyja ajkáról: „Szilárd meggyőződése, hogy minden áldozatra szükség volt.” Nem jajong, nem kesereg amiatt, hogy a fájdalom útját kellett járnia. Csak megnyugszik a lelke, hálát ad, átadja magát. Így érthetjük meg utolsó napjaiban följegyzett egyik mondatát is: „Minden, – amit – Isten tesz, – jó! Mindig – Istent – kell dicsérni – és magasztalni!” Nevezhetnénk ezt Maria-Teresa végrendeletének. Nevezhetnénk életét, szándékait, ideáljait, a kicsinyek és nyomorultak javára végzett sokrétű tevékenykedése legszebb összefoglalásának is.

Ebben az önéletrajzban, mely annál is inkább az, mert szerzője nem annak gondolta el, mindenekelőtt Maria-Teresa anyja valóságérzéke ragad meg, amellyel megfigyeli, ami benne és körülötte zajlik; azután rettenthetetlensége, amellyel Istenre támaszkodva az Isten akarataként felismert célt követi; és kiegyensúlyozottsága, mellyel a „kereszt sűrűjében” is megőrzi nyugalma.

Ezek valóban olyan kiemelkedő tulajdonságai, melyek csak a feltétlen hit, a biztos remény és a mérhetetlen szeretet fényében magyarázhatók. Attól a naptól kezdve, hogy újra találkozott Krisztussal és – még ha csak homályosan is – fölfedezte szerető gondviselését,

többé nem tántorodott el. A maga teljességében tapasztalta meg az isteni szeretetet, és szélesre tárta szívét a magából Krisztus Szívéből forraszó szeretetáram előtt. Krisztus szeretetének túlaradó teljessége átáradt rajta keresztül az Egyházra és az Egyházban mindenekelőtt a legkisebb és legelhagyottabb teremtményekre, a gyermekekre, később pedig az öregekre is. Így jönnek létre a Szent József otthonok; egyre élőbbé és átfogóbbá váló belső tisztasága és ereje által így virágzik a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel, szeretett gyermeke, a fájdalmas és egyben örömteli szülés gyümölcse. Művét beágyazza a rendíthetlenség, a hűség és a szeretet szellemébe. Ezek Isten szolgálója ideáljának és Művének alappillérei is. De legyünk óvatosak, amikor ezt mondjuk. Mert mozgalmas élete során fokozatosan kibontakozik a keresztény életszentség minden oldala, a mindenkori pillanat kegyelmének, vagy helyesebben a válasznak megfelelően, melyet Krisztus szeretete várt tőle.

Miközben Maria-Teresa Tauscher Művének keletkezéséről és fáradságos megtartásáról mesél, sorainak egyszerűségében észrevétlen fölfed számunkra valamit lelkének legbenső titkából. Nem tanulmányos értekezéseket ír, nem időz el lelki életének alapos elemzésénél, nem alapozza meg és nem kutatja imádságának titkát. Ott is, ahol megpróbálja megértetni az isteni szeretet rendkívüli fogalmait az ő életében, csak futólag, szinte félve teszi. Láthatóan csak arra törekszik, hogy megrajzolja a „mindent létrehozó” isteni irgalom egyszerű, mégis ragyogó útját.

Ily módon a könyv a maga módján igazi önéletrajz, olyan mű, mely Maria-Teresa anya leveleivel együtt bármely irodalmi rekonstrukciónál jobban fölfedi lelke történetét. Maria-Teresa Tauscher személye egyszer bizonyára késztetést jelent majd egy jó történésznek, hogy teljes sokrétűségében tanulmányozza egész életét. Kívánjuk, hogy hamarosan kezünkbe vehessük teljes életrajzát, mely elmondja azt is, amit Maria-Teresa anya visszafogottsága nem tárt elénk.

Szeretnénk itt fölhívni a figyelmet Isten szolgálójának még egy tulajdonságára: mélységes ragaszkodására a Kármelhez. A rend legkiválóbb fiai közül néhányal szoros kapcsolatban állt a század elején, akiknek nevével találkozunk e könyvben: Gotti bíboros, Szent Jusztusról nevezett P. Rinaldus, P. Benedikt Zimmermann és mindenekelőtt Isten szolgálója, a Megkötözött Jézusról nevezett P. Antonius római tartományfőnök, Monreale későbbi érseke. Ő volt az, aki a legnehezebb tárgyalásokon támogatta Rómában Maria-Teresa anyát; világított számára és utat mutatott; hozzá köthető a kongregáció végleges neve: „Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel”.

Maria-Teresa teljességgel kármelitanak érezte magát. Avilai Szent Teréztől örökölte a Krisztus és az Egyház iránti mérhetetlen szeretetet, az imádság szellemét, a kereszt örömét, Szent József tiszteletét. Avilai Szent Teréztől eredt lángoló hite, rendíthetetlen reménye és önfeláldozó szeretete is. Avilai Szent Terézhez hasonlóan föl se vette a nehézségeket, a szenvedéseket, az üldöztetéseket és a hosszú utazásokat, ha Isten és az Egyház dicsőségéről és a lelkek üdvösségéről volt szó.

E lapokon megismerhetjük Maria-Teresa Tauschert, belemerülhetünk az őt fölemésztő szeretet áramlásába, és a könyv Isten dicséretére indít, aki Egyházában újra és újra kibontja a kegyelem virágait, melynek láttán hűségesebben és nemesebb lélekkel élhetjük keresztény hivatásunkat, vagyis Krisztus követését az igazságban, testvéreinknek, mindenekelőtt a legkisebbeknek, a legszegényebbeknek és a legkitaszítottabbaknak szentelve magunkat. Karizmájához hűen Maria-Teresa anya a szeretetet élte, az isteni szeretet szolgálatába állt, a szegénység, az egyszerűség és a józanság útján, melytől senki nem tántoríthatta el. Megértette, hogy Krisztus éppen az árvákban és elhagyottakban kívánja tőle a szeretetet; hogy az öregek azok, akikben szolgálhatja Őt. Másoknak más a feladata Krisztus Misztikus Testében. Tőle és az ő családjától ezt akarta Jézus; és azt, hogy az Ő Szívének gyengéd

érzelmeivel, az Ő Lelkének szerető odafigyelésével és tökéletes szolgálatkésztséggel éljék mindezt. Maria-Teresa hű volt ehhez a hivatáshoz, és hűnek akarta tudni leányait is.

Miközben tehát a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelitákat e könyv arra emlékezteti, mit gondol alapítójuk hivatásukról és küldetésükről az Egyházban, mindannyiunkat tanít, hogyan szeressük Krisztust tettekkel és igazságban, és testvéreinket Jézus Szíve által.

P.H.

A Szent Családról nev. fr. Simeone
Postulator Generalis OCD

Dr. Th. Schnitzler prelátus, az Apostolok-templom plébánosa

Köln, 1977. február 7.

Az óra a katakombákra emlékeztetett. Az Apostolok-templom sekrestyése éppen Úrangyalára harangozott. Azután sietve bezárta az ezeréves templom kapuját. Még egyszer körülnézett, nem maradt-e valaki Isten házában. Akkor odatett egy imazsámolyt a Mária-oltár elé a leckeoldalra, majd a sekrestyébe ment. Ott várta a plébánoshelyettes, Heinrich Esser káplán. Egy nő volt vele, akin az első pillanatban látszott a boldog izgatottság: Anna Maria Tauscher évek óta várt erre a pillanatra. A jelenlevők ugyanakkor mind idegesek voltak, aggódtak, mintha valami tiltott dolgot művelnének.

A kultúrharc legsúlyosabb időszakát éltük. Az Apostolok temploma már évek óta plébános nélkül volt, mint oly sok plébánia a környéken. A helynökséget, a papnevelvét és a konviklust bezáratta az állam. Melchers érseket mint hazaárulót kiutasították az országból. A városi nagy Lindenburg klinika igazgatója Maria Tauschernak, a pszichiátriai osztály vezetőjének egyszerűen megtiltotta, hogy lelkiismeretét követve belépjen a katolikus Egyházba. Maria Tauscher „a föld alá” kényszerült. A klinika lelkésze helyett Esser káplánnak kellett visszafogadnia az Egyházba. Rubens tanítványa, Johann Hülsmann nagy Mária-képe előtt zajlott hát le az egyszerű szertartás.

Itt több történet, mint a kultúrharc előli menekülés. Itt győzelmet aratnak a kultúrharc fölött. A katolikus keresztény Maria Tauscher a keresztény lét lényege felé indul el. Elutasításoktól övezve szeretetközösséget alapít. Miközben az államról való elképzeléseket a hatalom és erőszak uralja, ő újra érvényt szerez a szívnek. A modern társadalom szociális kérdésekkel küszködik, de nem képes úrrá lenni rajtuk. Maria Tauscher a gyermekek és öregek számára létrehozott alapításaival a gyakorlatban járul hozzá a szociális kérdés megoldásához. Az Apostolok-templom zárt kapui mögött, a félelem légkörében egy gazdag gyümölcsöt hozó mag kezd csírázni és növekedni.

Ezért ez az életrajz nem akármilyen olvasmány. Olyan olvasmány, amely kaput nyit – a remény kapuit az elkövetkező évekre:

Hogy e kapukon – a Szív szolgálatában sokan jöjjenek be és ki!

Dr. Th. Schnitzler prelátus
az Apostolok-templom plébánosa

Maria-Teresa anya

Az isteni kegyelem műve, avagy a Jézus Isteni Szívéről nevezett Kármel története

Egykor Isten egy kis földet vett a kezébe, és megteremtette belőle az első embert. 1887. június 17-én mindössze némi homokot, egy kicsi porszemet vett a kezébe, mely gondviseléséből előzőleg a birodalom keleti részéből a nyugatiba került, és e szegény porszemet áthévitette Szíve szeretetének parazsával, hogy isteni fenségének eszközévé tegye. – Csodálatos Isten kegyelme és az Ő műve! Igen, az emberi értelem számára gyakran teljesen fölfoghatatlan!

Az évek során lelkiismeretem sokszor figyelmeztetett, hogy röviden ismertessem szeretett anyáimmal és nővéreimmal a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel megalapításának történetét Isten kegyelméből, mely nem személy szerint nekem, hanem az „isteni Műnek” szólt.

Egyes rendkívüli eseményeket már Amerikában elkezdtem leírni, ezek azonban csak különálló, összefüggés nélküli lapok voltak. Miután visszatértem Európába és megismerkedtem a távollétem alatt fölvelt több száz nővérrel, észrevettem, hogy a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel alapításának történetét alig ismerik. Ez indított arra, hogy még egyszer s immár időrendben belefogjak történetünk leírásába, kezdve azzal, hogyan tett engem, szegény lelket, kegyelmének eszközévé, egészen 1925-ig.

Ezt most, életem végén kötelességemnek érzem; mert meggyőződésemmel, hogy Önök mindannyian nagyobb vagy megújult buzgalommal és sokkal nagyobb érdeklődéssel és szeretettel fordulnak a Kármel magától Istentől alapított új ága felé, ha ismerik, milyen egyedülálló kegyelmeket közölt vele Isten. Sőt úgy érzem, ezt a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel hűséges tagjaiként joguk van tudni, és igazságtalan lennék, ha megfosztanám ettől Önöket.

Mindig is tudatában voltam, hogy eszköz vagyok Isten kezében, és hogy Isten kegyelme a legkevésbé sem személyesen nekem szól, hanem csakis a Műnek, melyre Isten az ő túlárado jóságában és irgalmasságában meghívott.

Ismételten mély szégyen tölt el mindannyiuk előtt, akik ismertek engem és találkoztak velem, hogy minden fáradozásom ellenére sem váltam igazán olyan apácává, aki képes e sok kegyelmet továbbadni.

Kérem, emlékezzenek rá, hogy a szerszám gyarlósága sokszorosan dicsőségére válik a mesternek. – Igen gyakran töltött el ez a gondolat új erővel és bizakodással, ha kételkedni kezdtem, mert képtelen voltam kilábolni nyomorult és tehetetlen helyzetemből, vagy túl mély érzelmi hullámvölgybe jutottam.

Bár nagyon igyekeztem, hogy hűségesen írjak le mindent, előfordulhat néhány – adatokat és személyeket illető – pontatlanság; mert az évek során könnyen elfelejt vagy összekever az ember dolgokat. A lényegesebbeket, pl. Isten különös kegyelmeit, mindig följegyeztem.

Maria-Teresa anya

I. A sivatagban

Brandenburg tartományban, az Odera melletti Fraknkfurttól nem messze fekszik szülőhelyem, Sandow. Kedves környék szép erdővel, rétekkal és termékeny földekkel. A dombságot, ahová a falu települt, nagy területen erdők borítják. De a domboknál, az erdőnél és a réteknél is jobban szerettem a harsogó, habzó vizű patakot, a Mühlenbachot.

Apám első állásaként kapta ezt a falusi lelkészséget, melyhez Sandow-n kívül két filia is tartozott. A szegényes falucskához hasonlóan a magaslat szélére épített templomot sem díszítette semmi, kívül-belül csupasz volt és kopár, a protestantizmus igazi jelképe.

A templomtól pár száz lépésre állt az iskola, és egy kissé távolabb, a főutca irányában a lelkészlak. Egyszintes épület volt tetőtéri szobával, amilyen a legtöbb vidéki ház a tartományban abban az időben. A bejárat előtt gyep zöldellt, a kertben két labdarózsa-bokor állt; mindez együtt igen barátságosan festett.

1855. június 19-én születtem, de csak július 24-én kereszteltek, mert apai nagyapám, aki lelkész volt – mint egy kivételével valamennyi őse a boldogtalan ún. reformáció óta –, maga akart megkeresztelni, miután legidősebb fiának elsőszülött gyermeke voltam. Anna Mariának kereszteltek. Már anyám és anyai nagyanyám is Maria lett a keresztségben.

Azt hiszem, Isten Anyja gyermekkoromtól különös védelme alá vett, és anyai gondoskodásának és hatékony közbenjárásának köszönhetem a kegyelmeket, melyekben részesültem.

A világtól távol, a Föld e kedves kis szegletén töltöttem életem első hat évét. Anyám néhány dolgot születésem pillanatától följegyzett rólam, így azt is, hogy alig másfél évesen apám egyszer kivitt a kertbe, ahol az első éjszakai fagy tönkretette a nyíló virágokat. „Marie, látván a pusztítást, nagyon elszomorodott, s azt mondta: ‘Packan leharapta a virágokat’” – írta anyám.

Később úgy éreztem, mintha ez az első fájdalommal előjele lett volna annak a nagy fájdalomnak, mely aztán egész életemet végigkísérte: Packan, a nagy újfundlandink „a Sötétség Szelleme”, aki a virágokat, „a lelkeket” évszázadról évszázadra megfosztja a kegyelem életétől. Igazából nap mint nap az foglalkoztatott, bárcsak elragadhatnám a zsákmányt a lelkek ellenségétől. Igen, erre irányultak imádságaim és minden, amit csináltam.

Egyik anyai nagynéném mesélt egyszer arról az időről, amikor Sandow-ban éltünk, ahol meg szokott minket látogatni. „Nagyon jámbor voltál, szótlan, mindig vidám, szinte nem is tudok fölidézni semmi említésre méltót rólad, olyan kisangyal voltál” – emlékezett rám.

Apám inkább művész volt, mint lelkész. Berlinben az egyetem négy éve alatt zenét és festészetet is tanult. Szívesen rajzolt vagy festett tájképeket, a közeli park és a vele szomszédos erdő gyönyörű facsoportjaival bőven kínált ehhez anyagot. Gyakran ment az erdőbe rajztömbbel és ceruzával, én pedig elkísérhettem és játszhattam körülötte.

Édesanyám, ahová csak került, mindenütt „a szegények anyja, a szomorúak vigasztalója, a betegek ápolója” lett. Már fiatal lányként egy szegényeket gondozó egyesületet irányított. A jótékonykodást apjától örökölte; ahogy egyszer mesélte, a birtokuk végén állt egy kis ház, abban mindig volt hely a szegények számára.

Sandow-ban anyám magával szokott vinni, ha betegeket látogatott, aminek én nagyon örültem. A szegények nyomorúsága és nélkülözése olyan erős részvétet keltett bennem, hogy bár hat éves korom óta nem jártam a szülőfalumban, még ma, annyi év után is emlékszem a nevükre és a házaikra, igen, azokat a szegényes kunyhókat és a mocskot most is úgy látom magam előtt, mintha az előbb léptem volna ki tőlük.

Isten irgalmából még hét testvérem született. Közülük négyen sokkal fiatalabbak voltak nálam, hárman pedig még kisgyermekként elköltöztek az örökkévalóságba.

Lisa húgom, aki a második volt a sorban, szép, élénk, szerencsémre beszédes kislány volt, s mire öt éves lettem, már jócskán fölém is magasodott, úgyhogy nemsokára engem néztek fiatalabbnak, így jól meg tudtam húzódni, ami kedvemre volt. A következő húgomat Magdalenának hívták. Ő egészen sajátos, tehetséges gyermek volt, igen élénk, és több fiús vonás volt benne, mint kislányos. Kedves hangja miatt anyám pacsirtájának nevezte.

Én magam csendes, eltűnődő gyermek voltam, és feltűnő kitartással játszottam mindenfélét. Volt egy nagy doboz építőkockánk, elég egy templomhoz, s mellé még egy házat is tudtam építeni, ez volt legkedvesebb foglalatosságom.

Vasár- és ünnepnapokon én is mindig elmentem a templomba, bár a prédikációkból mit sem értettem; de szerettem Istent, Ő pedig mérhetetlen irgalmasságában és atyai szeretetében kegyesen nézett le rám és megáldott.

Ha jól emlékszem, öt éves voltam, amikor egy nagy kegyelmet kaptam. Alvás közben ért, de számomra felejthetetlen. Láttam, hogy a nappalinkban ott áll az isteni Üdvözítő, körötte sok gyermek. Tekintete, szeretete és leírhatatlan jósága föllobbantották szívemben az isteni szeretet tüzeit. Attól kezdve még eltűnődőbb lettem, mert az isteni Üdvözítő képe gyakran villant föl a szemem előtt, s föltámadt bennem a kívánság, hogy minden gyermek úgy szeresse a drága Üdvözítőt, ahogy én. – Hogy lehetnek felnőttek is, akik nem szeretik őt, azt az én gyermeki lelkem nem is sejtette.

Hallgatagságom ismeretében nem lehet afölött csodálkozni, hogy mindazon dolgokkal együtt, melyek foglalkoztattak engem, ezt az álomképet is a szívembe zártam, és még anyámnak sem meséltem róla.

Időközben már négy lány volt a családban. 1860-ban vagy 61-ben anyám olyan súlyosan megbetegedett, hogy bármely percben föl voltak készülve a halálára. Mély fájdalom járt át, amikor anyám egyik barátnője odajött hozzám és azt mondta, hogy Mama hamarosan a jó Istenhez megy a mennyországba; de még akkor sem sírtam, ha jól emlékszem.

Istennek hála, anyám fölépült, és én újra a lábához ülhettem és hallgathattam a történeteit. El nem fáradtam, ha bibliai történeteket mesélt; azután mesélt nekünk (később a húgaim is mellém telepedtek) olyan történeteket is, melyekben a hit csodálatosan elnyerte jutalmát. Mindaz, amit a drága Üdvözítőről mesélt nekünk és ahogy a részleteket ecsetelte, egyre erősebben táplálta szívemben Krisztus iránti szeretetemet, és a kis történetek lelkembe oltották a hitet.

Vidéki magányunkat olykor megtörte nagyszüleimnek vagy szüleim testvéreinek egy-egy látogatása. Anyám időnként beutazott Frankfurt an der Oder-ba is, ilyenkor én is elkísérhettem. Egyszer meglátogattuk a Keleti-tengernél lakó rokonainkat is. A Stettini-öbölben hajóra kellett szállnunk, akkor utaztam először hajón.

Más gyermekekkel nem játszottunk; már nem tudom, hogyan kerültünk egyszer Lisával kettesben mégis egy olyan családhoz, ahol két velünk egykorú kislány volt, akikkel szőlőt ettünk a kertben. Tény az, hogy szőlőt ettünk náluk. Biztos, hogy nem tudtuk, hogy nem szabad enniük, különben nem lettünk volna együtt. Ám mi történt? Alighogy hazaértünk, jött a gyermekek édesapja, és bepanaszolt minket apánknak, mondván: szőlővésre csábítottuk a gyermekeiket. Apám a becsületében érezte magát megsértve, és lévén heves természetű, nagy felindulással megkérdezett, ettem-e szőlőt. Reszkettem a félelemtől és az ijedtségtől, mert addig sose kaptam büntetést és még sose nézett rám senki ilyen haragosan, és azt mondtam: „Nem.” Erre apám még idegesebb lett, és megütött, mert hazudtam. Igen, hazudtam. Mennyi könnyet ontottam e szörnyű hazugság miatt, hányszor és mennyire megbántam, majd később meg is gyóntam. Számomra mindig gyermekkorom sötét foltja maradt. Öt és fél vagy hat és fél éves voltam akkor.

Leírhatatlan félnétségemet kell még megemlítenem, mely árnyékként kísért kisgyermekkoromtól egész máig. Hogy mekkora gyötrelmet okoz a félnétség, csak az tudja, aki félnék. Maga a születésnapom is évről-évre megújuló kínlódássá vált így számomra. Nem

tudom leírni, mennyire gyötrődtem, amikor a szüleim és a húgaim felköszöntöttek. Mindig borzasztónak éreztem, ha kitüntetett helyzetbe kerültem, és ez a mai napig megmaradt. Amikor aztán az ajándékaimmel magamra maradtam, már nagyon örültem. Emlékszem például, mennyire boldog voltam, amikor ötödik vagy hatodik születésnapomra egy nagy Jó Pásztor-képet kaptam. Később gyakran jutott eszembe ez a számomra oly jelentőségteljes ajándék. Nem én voltam az a bárány, aki a tévedés tövises bozótjában volt? Hány évbe, mennyi fáradságába és áldozatába került a Jó Pásztornak, hogy kiszabadítsa onnan báránykáját!

Örökké hálát adok Istennek szeretetéért, türelméért és irgalmáért, hogy nem nyugodott, míg végül is harminchárom év után, 1888. október 30-án vissza nem vezette a megmentett bárányt.

Mihelyt tudtunk beszélni, imádkozni is megtanultunk. Először kis gyermeki imákat; de kisebb húgaim már két éves korukban megtanulták a Miatyánkot, tehát én is elég korán tudtam.

Anyámmal kapcsolatban szép emlékem az is, hogy minden este megáldott minket. Mielőtt nyugovóra tért, bejött a hálószobánkba, odament mindegyikünk ágyához és keresztet rajzolt a homlokunkra. Sokszor aludtam és észre se vettem semmit; de később néha még ébren voltam, és örültem e jelnek. Anyám tanított meg minket a szent angyalok szeretetére és tiszteletére is. Például ha a játékaink nem voltak rendben, figyelmeztetett, hogy rakjunk gyönyörű rendet, „mert éjjel jönnek az angyalkák, megnézik, rend van-e mindenütt, és nagyon szomorúak lesznek, ha valamelyikünkönél rendetlenséget találnak”.

Egész kicsi gyermekkoromtól nagyon tudtam örülni annak, ha másoknak örömet okozhattam. Lakott például Sandow-ban egy gyengeelméjű öregasszony, akit mindenki került. Gyakran kapott nálunk alamizsnát, és megszeretett engem. Én nagyon sajnáltam őt, és részvétekből hagytam, hogy játsszon velem, aminek nagyon örült.

Arnswalde – Berlin

1862 májusában apám szuperintendens lett, és átköltöztünk Arnswaldéba. Itt új élet kezdődött számomra. Bár a városka csak hétezer lakosú volt, a néhány száz lelket számláló kis faluval összehasonlítva nyugtalanul zajlott az élet, és ez a lelkészlakra is állt. Apám igen gyakran vizitált, anyám pedig, akit mindig hajtott a lelkek iránti buzgalom, alapított egy nőegyletet a város szegényeinek támogatására és gondozására, és egy missziós egyletet, ahol az indiai és afrikai misszió javára dolgoztak. Az egyleti gyűléseket mindig a mi házunkban tartották.

Apám restauráltatta a szép, régi Mária-templomot. Minden vasárnap eljártam én is az istentiszteletre, és mély áhítattal és hódolattal vettem részt benne.

Miután néhány hét alatt kialakult életünk új rendje Arnswaldében, anyám újra tudott időt szakítani, hogy legalább vasárnaponként foglalkozzon velünk. Ismét mesélt nekünk a drága Üdvözítőről, himnuszokat énekeltünk, Lisa és Magdalena húgom is mellém telepedett ilyenkor, és velem együtt csüggtek jó anyám ajkán. Én annyira örültem ezeknek az alkalmaknak, hogy meg is kérdeztem, nem hívhatnék-e el hozzánk más gyermekeket is vasárnap délutánra. Mama hozzájárult, én pedig a következő héten kijártam a piactérre vagy a templomhoz, és minden gyermeket, akivel csak találkoztam, megszólítottam: „Gyere el hozzánk vasárnap délután, Mama mesélni fog a drága Üdvözítőről és a szegény pogány gyermekekről.”

Eljött a vasárnap, de csak két gyermek állított be; nem is törődtem vele, nagy buzgalommal mentem ismét az utcára, és ugyanúgy, ahogy egy héttel korábban, hívtam, akit csak lehetett. Hét éves múltam, és a koromhoz képest hallatlanul félénk voltam, ezért mást nem is mondtam, de ez a tömör invitálás is megtette hatását; mert anyám nagy meglepetésére

a következő vasárnap már közel harminc gyermek vagy talán több is eljött. Bementünk a gyűlésterembe, és ő úgy elbűvölte őket, hogy néhány hét múlva már száz gyermek jött, de szinte sose voltunk hatvannál kevesebben.

A szüleim a születésnapomat jelölték ki a gyermektársaság megalakulásának évfordulójává, melyet először 1863-ban a közeli erdőben ünnepeltünk meg nagy fényességgel. Sajnos csak három évig maradtunk Arnswaldében; de még mielőtt a szüleim Berlinbe költöztek volna, a gyermekcsoport átkerült a templomba, együttléteink pedig gyermek-istentiszteletté alakultak, melyen általában 300 gyermek vett részt.

Most, hatvan évvel később a korábban teljesen evangélikus Arnswaldében katolikus a templom és virágzik az egyházközség.

Hadd emlékezzem még vissza 1862. június 19-re, 7. születésnapomra. Apám egyik barátjának, az arnswaldei kerületi bírónak két akkora lánya volt, mint én és Lisa, s hamarosan ők lettek a legjobb barátnőink. A család eljött felköszönteni, és egy feltűzhető arany keresztet kaptam tőlük ajándékba. Ahogy megláttam a kis csomag tartalmát, nagyon megijedtem, mert úgy éreztem: ez ékszer, én pedig elhatároztam, hogy ékszert sose fogok viselni. Már nem emlékszem, mikor fogadhattam ilyet, gondolom még Sandow-ban. Mit tegyek? Félénken megköszöntem, elgondolkodtam, majd arra az álláspontra jutottam, hogy egy kereszt talán mégsem ékszer.

Később, már felnőttként még kétszer vettem föl ajándékba kapott arany keresztet, akkor is azzal a mentséggel, hogy a kereszt nem ékszer. Mindegyiket egyszer viseltem; az egyik nyomtalanul eltűnt, a másik teljesen tönkrement. Azóta az ígéretemet fogadalomnak tekintem, a keresztet pedig az ékszerek közé sorolom.

Az ékszerek mellőzésére vonatkozó ígéretemen kívül erősen elhatároztam azt is, hogy nem fogok vétkezni. Erre sem emlékszem, mikor történt, szintén kb. 6-7 éves lehettem; de egy apró mozzanatot sose fogok elfelejteni.

A szüleim állva beszélgettek, én pedig félbeszakítva őket, anyámhoz rohantam és megkérdeztem, bűn-e – hogy miről volt szó, már nem tudom fölidézni. Arra viszont jól emlékszem, hogy apám kemény, parancsoló hangon közbevágott: „Menj, hagyd békén a mamát a bűneiddel”. Ez a hang mindig föltétlen engedelmességre kényszerített, és szavai nemcsak mélyen emlékezetembe vésődtek, de nagy jelentőségűek lettek egész életemre.

Alig lehettem több hét évesnél, s ettől a pillanattól kezdve egyedül Istenre voltam utalva lelki életemben. Soha többet nem kértem tanácsot sem anyámtól, sem akármilyen lelkésztől. Mostantól Isten lett egyedüli tanítóm, vezetőm, tanácsadóm. Mindig sok-sok gondolat és kérdés munkált bennem; de mindig csak a lelki életet illető kérdések, mert hiszen a jó Istennek akartam tetszeni és nem akartam vétkezni!

Még ma is látom magamat, ahogy egy ilyen nehéz kérdésen rágódva gondolataimba merülve ülök (hét éves kislány voltam akkor), míg végre támadt egy mentő gondolatom. A probléma tárgyát ruhák képezték, melyek túl díszesek és modern szabásúak voltak, és semmi áron nem akartam fölvenni őket. A varrónő hosszasan próbált meggyőzni, igyekezvén fölkelteni bennem némi büszkeséget és hiúságot. Akkor otthagytam, szokásom szerint visszavonultam magányomba és úgy törpengtem; végül úgy döntöttem: ha Mamának ez a kívánsága, akkor ez nem bűn.

Elérkezett az első őszi vásár a városban, s hamarosan a nagy vásár is a maga zshivájával és a gyermeki érzékeket ingerlő látványosságjaival. Kaptunk egy kis pénzt, s nevelőnőnkkel odamehettünk és vehettünk magunknak valami kedvűnkre valót. Sandow-ban, a kis falucskában sose láttunk ehhez foghatót; én azonban ezt bűnnek éreztem és észrevétlen otthon maradtam.

Történt még valami, amire szeretnék visszaemlékezni. A hetedik születésnapomra a keresztén kívül fülbevalót is kaptam; Lisának augusztusban volt a születésnapja, akkor ő is

kapott, és rögtön be is tetette a fülébe. Én nem akartam, mert a fülbevaló ékszer, és mivel Mama nem mondta, hogy rakassam be, a dolog annyiban maradt.

Arnswalde egy apró tó partján fekszik, ahová nyáron szinte naponta kijártunk fürdeni. Útközben egy szegényes ház mellett kellett elmennünk, melynek egyik alacsony ablakában egy fiatal, gyengeelméjű lány ült, aki mély részvétre indított engem; vágyva vágytam, hogy örömet okozhassak neki. Anyám arra tanított, hogy ami számomra a legkedvesebb a holmimból vagy a játékaim közül, adjam a szegényeknek. Volt egy babám, amely egész különösen a szívemhez nőtt, nagyon ragaszkodtam hozzá; arra az elhatározásra jutottam, hogy ezt a kedves babámat adom oda a szegény kislánynak.

Mama rögtön megengedte, hogy elvigyem a babát. Ekkor azonban újabb akadályba ütköztem – ez pedig leírhatatlan féltékenységem volt. A kislány mindössze néhány percre lakott tőlünk; de arra, hogy egyedül menjek el idegen emberekhez, nem voltam képes. Ezért megkértem egy nálam három évvel idősebb barátnőmet, kísérjen el; ő rögtön beleegyezett, de azzal a feltétellel, hogy föltéttem a fülbevalót. Hosszas töprengés után megígértem neki.

A babával a karomon, fülbevalósan mentem tehát el barátnőmmel a szegény kislányhoz, kinek öröme mélyen megindított és örömmel töltött el. – Miután hazaértünk, egy szempillantás alatt kivettem a fülbevalót, és többet nem is rakattam föl.

Hogy már egy gyermekben is milyen erősen él a büszkeség, arra akkor jöttem rá, amikor később visszaemlékeztem a következő epizódra. A gyermekszobában, a nevelőnő jelenlétében Mama enyhén rendre utasított, már elfelejtettem, miért; egész életemben emlékezni fogok viszont arra, milyen megalázottnak és sértettnek éreztem magam. Szégyenemben egy szót sem bírtam szólni; csak egy gondolat munkált bennem: hogy Mama „a nevelőnő előtt” szólt rám! Nem is sejtettem, hogy a büszkeség bűn.

Egészeben véve nagyon szabadon nőttünk föl, ezért szüleim barátainak gyermekei szívesen jöttek hozzánk játszani, ahol az egész házat birtokba vehették, és csupa olyan játékunk volt, amit sok gyermek élvezhetett. Gyakran tizen vagy még többen voltunk gyermekek. Koromnál fogva én irányítottam a kis társaságot, mindenkinek kiosztottam, ki legyen a nagy családban, mert legtöbbször azt játszottuk. Soha el nem fáradtunk és nem is veszekedtünk, mert az a két kicsi lány, aki kilógott és senkivel sem tudott békében megférni, lett a „nagybácsi meg a nagynéni”, ők pedig csak „látogatóba” jöhettek. Időnként mégis előfordult, hogy nagy hangzavar támadt, mert „a nagybácsi meg a nagynéni” hajba kaptak és zokogva otthagyták egymást; aztán másnap újra ők voltak a legjobb barátok.

Teltek az évek, harmadszor köszöntött ránk a május Arnswaldében, amikor megjött a hír: „Papát Berlinbe helyezik”.

1865. május 25-én sok ember gyűlt össze a vasútállomáson, szüleim iránti szeretetük és hálájuk hozta ki őket. Befutott a vonat, fölszálltunk, az pedig tovarobogott Berlinbe. Itt őszig egy bérlakásban laktunk, mert a lelkészlak túl kicsi volt, a nyáron bővítették ki. Csak néhány hét telt el odaköltözésünk után, amikor betegeskedni kezdtem. Rosszul éreztem magam, sápadtan és elesetten feküdtem a pamlagon, és senki sem tudta, mi bajom igazából, mígnem 1866 januárjában kitört rajtam az idegláz, majd néhány hét múlva megkapták a betegséget a húgaim, s végül a szüleim is. Csak ekkor jött rá az orvos, hogy a bővítéskor átmedvesedett az egész ház. Áprilisban azután egy másik lakásba költöztünk. A szüleim és a húgaim nagyjából felépültek; én viszont újra ágynak estem, pedig már előzőleg is feküdtem három hónapot. Gondos ápolásomnak köszönhetem, hogy végül is felépültem annyira, hogy ismét járhattam iskolába, de az orvos a legszigorúbban megtiltott mindenféle szellemi erőfeszítést. Ott lehettem az órákon, de memorizálnom nem volt szabad. Egészségem nagyon gyöngye lábakon állt, mert alighogy hidegre fordult az idő, újra megbetegedtem.

Rendkívül megalázó volt számomra akkor az élet az iskolában. Betegségem előtt játszva tanultam, most pedig tehetetlenül ültem ott a lányok között; mégis mintha az osztálytársaim különös figyelme kísért volna. Nem tudom, mi volt az oka, de a jelenlétemben sose gúnyolták

a professzorokat és a tanárnőket, és nem tervezgették, hogyan bosszantsák őket. Odaállítottak egy lányt az ajtóba, akinek az volt a dolga, hogy ha észre vesz engem, jelezzen a többieknek, akik az osztályban azzal szórakoztak, hogy utánozták vagy nevetségessé tették a tanárnőket. Pedig amilyen félénk és hallgatag gyermek voltam, sose árultam volna be őket. A lányoknak alig a harmada volt hívő, a többiek csak csúfolódtak, ha bármilyen vallás szóba került, amint megtudtam azoktól a barátnőimtől, akik előtt nem restellték kimutatni rosszaságukat.

Lelki életemnek erről az időszakáról szinte nincs emlékem, mintha Csipkerózsika-álomba merültem volna. Nagy buzgalommal tettem a dolgom, ha anyám alkalmat adott, hogy jótékonykodjak a szegényekkel és betegekkel, és szívesen mentem a templomba, de nem reggel, inkább este, amikor nem apám tartotta az istentiszteletet, hanem egy másik prédikátor.

Nagyon jó barátnőim voltak, mind egy kicsit idősebb volt nálam. Annak ellenére, hogy gyakran megfordultam náluk, továbbra is olyan félénk voltam, hogy ha a szüleik szóltak hozzám, mindössze egy halk „igen”-nel vagy „nem”-mel válaszoltam. Egyszer hallottam, hogy azt mondták rólam: „A mozdulatlan víz mély”.

Ezeknél a családoknál gyakran állítottak élőképeket, s nekem nemegyszer át kellett adnom a főszerepet. Ezt akkor nem bántam, mert egyáltalán nem voltam hiú. – Télen, ha megnyílt a jégpálya és egészséges voltam, az orvos tanácsára korcsolyáznom kellett. Sajnos mihelyt meggyógyultam és felnöttem, szenvedélyemmé vált a korcsolyázás. – Még nem voltam tizenkét éves, amikor az egyik nagybátyám megtanított sakkozni. Attól fogva az egyik barátnőmmel délutánonként szinte minden szabadidőmet sakkozással töltöttem, később pedig elmerültem játszottam az unokabátyáimmal és nagybátyáimmal, ha erre alkalom nyílt; ilyenkor éjfél utánig a sakktábla mellett ültem. Szerencsére ritkán adódott alkalom szenvedélyem gyakorlására.

A nyári vakáció idején anyám elutazott velünk gyermekekkel Mecklenburg-Schwerin tartományba, Stavenhagen mellé a zettemini nagyszülőkhöz, vagy valamelyik fürdőhelyre, közben apám a hegyekbe ment kirándulni. Én e közös látogatásokon kívül is gyakran heteket vagy hónapokat töltöttem a nagyszüleimnél. Ezek a vakációk voltak gyermekkorom legboldogabb időszakai.

Egyszer azonban baleset történt. Tizenkét éves lehettem. Nagypám nagy természetbarát volt, kedvelte a virágokat, és tudta, hogy én is lelkesedem értük. 1867 nyarán, nem sokkal odaérkezésünk után kivitt minket a kertbe, mely teljes díszében pompázott, s így szólt hozzám: „Annyi virágot szedhetsz, amennyit csak akarsz.”

Másnap reggel rögtön a kertbe mentem, hogy megcsodáljam a virágokat. A nagy kertet virágszőnyeg borította, a bokrok is tele voltak virággal, nyíltak a rózsák. Sorra jártam őket, úgy gyönyörködtem bennük – de mi ez? – egy moharózsabimbó. Elragadott sajátos szépsége, és letéptem az egyetlen bimbót. Pár óra múlva megjelent nagypapa, és súlyos viharfelhőkkel a homlokán hozzám lépve megkérdezett: „Leszedted az egyetlen moharózsabimbót?” Igen megijedtem, de nem tagadtam le, mint Sandow-ban, mert az az egy hazugság elég szenvedést okozott nekem, hanem ezúttal magam ismertem be a bűnöm. Miután azonban bűnbánó ábrázattal meghallgattam egy hosszas prédikációt az egyetlen moharózsabimbóról, újra helyreállt a rend. – Úgy tűnt, nagypapa teljesen elfelejtette, hogy nem szabott „feltételt”, amikor megengedte, hogy virágot szedjek.

* * *

Gyermekkorom és ifjúságom nagy eseménye volt Poroszország három háborúja. Az első 1864-ben zajlott Schleswig-Holstein ellen. Akkoriban még Arnswaldében éltünk, és szorgalmasan csináltuk a tépést szegény sérült katonáknak. A szüleim nagyon komolyak voltak és aggódtak, mert apám három testvére is részt vett a harcokban, s egyikük a vakmerő

katona hírében álló Karl Friedrich hercegnek volt a segédtsíztje. De végül mindhárman sértetlenül tértek vissza.

1866-ban Berlinben laktunk, a mai Königgrätzer Strassén, melyet abban az időben még Hirschelstrassénak hívtak és egy fal választott el a belvárostól. Közvetlenül a fal mellett húzódott egy vasútvonal is, melyet tulajdonképpen csak tehervonatok használtak; most azonban ezen szállították az Ausztriába vonuló csapatokat, majd később a sérülteket, s így ezek jórészt a házuk előtt mentek el. A legtöbb vonat megállt itt, a házakból nők, férfiak és gyermekek siettek elő mindenféle apró ajándékokkal megrakodva a kivonuló katonák lelkesítésére, később pedig a sérültek vigasztalására. Három nagybátyánk akkor is harcolt, de sértetlenül tért haza.

Gnadau

1870-ben Lisa húgommal kollégiumban voltunk. Egyre törekényebb egészségi állapotom volt a legfőbb oka, hogy egy vidéki herrnhuti kollégiumba kerültünk. Abban az időben 96 növendék volt Gnadauban, Magdeburg mellett. Gyorsan hozzászoktunk az új körülményekhez, nagyon élveztük az ottani életet.

Én főleg annak örültem, hogy hetente ötször vittek minket templomba. Bár templomnak nem is nevezhető igazán ez a dísztelen imaterem, mert sem oltár, sem feszület nem volt benne. A terem berendezése mindössze egy zöld terítővel lefedett asztalból és a prédikátor vagy előimádkozó számára egy kis dobogóra helyezett székből, valamint a hívek padjaiból állt.

Az öt ájtatosságon kívül havonta egyszer a missziókért tartottak imaórát. Háromnegyed órát imádkoztak hangosan, közben az egész gyülekezet térdelt.

El nem tudom mondani, mennyire örültem ezeknek az imaóráknak. Nem az előimádkozóra figyeltem, hanem a szívemből imádkoztam olyan bensőséggel, hogy csak úgy röpült az idő.

A hitoktatást von Schweidnitz testvér végezte (a herrnhutiaknál mindenkit testvérnek vagy nővérnek neveznek, akár házaspár, akár nem, akár magasszintű, akár alacsonyabb szolgálatot lát el). Nagyon jámborul és bensőségesen beszélt, s úgy gondolom, sokat tanultam a prédikációiból.

Egyszer viszont tett egy olyan megjegyzést, amelyen sokat gondolkodtam. Az egyik alkalommal az „igaz egyházzal” szöveg, úgy, mintha a herrnhuti gyülekezetek lennének az „igaz egyház”.

Apám kijelentette, hogy a lutheránus egyház az „igaz egyház”, s most íme itt egy újabb „igaz egyház”.

A herrnhuti prédikátorok lányai között voltak kitűnő jelleműek, és a nővérek között is egyik-másik nagyon áldozatkészen és jól látta el szolgálatát, őket látva fölébredt bennem a vágy, hogy „nővér” legyek. Legszívesebben rögtön ottmaradtam volna, de az engedelmesség 1872 húsvétján hazaszóltott minket, így azután meg kellett válnunk a békés herrnhuti falucskától, és „konfirmálásunk” közeledtével hazatértünk.

Számomra rettenetes volt a „konfirmálás” gondolata, mert mély ellenszenv élt bennem a „lutherizmussal” szemben; de meg kellett lennie. Engedelmesen hagynom kellett, hogy megkonfirmáljanak.

Ottlétünk alatt népszámlálást tartottak a kollégiumban, a tanárnőknek föl kellett írniuk mindannyiunk személyi adatait. Mi is sorra kerültünk, és amikor a tanárnő megkérdezte: „Ugye lutheránusok vagytok?”, heves „nem”-mel válaszoltam. – „Akkor hát mik vagytok?” – Erre nem tudtam felelni, mire ő azt mondta: „Akkor uniósok vagytok.”

Minden mindegy, gondoltam, csak lutheránus ne.

* * *

Meg kell még említenem, hogyan vitt rossz útra Gnadauban az egyik nagyon világias tanárnő, mert ez az eset tanulságos lehet a nővéreknek.

Amikor a kollégiumba érkeztünk, egészen egyszerűen hordtam a hajam. Berlinben a barátnőim gyakran igyekeztek rábeszélni, hogy viseljek modern frizurát, de sose hagytam magam elcsábítani.

A kollégiumban szokás volt, hogy hetente egyszer minden növendéknek az osztályfőnöknő készítette el a frizuráját, és egy ilyen alkalommal ez a tanárnő rögtön megtanított, hogyan kell tetszetősen feltűzni a hajfonataimat stb. Igen, ő vitt rá először arra, hogy belenézsek a tükörbe, és neki köszönhetem, hogy rövidesen egészen magával ragadott a hiúság.

Mennyi bűnbánatot éreztem később emiatt, mennyi könnyembe került, hogy megrontott!

Ha a jó Isten minden vidámságom mellé nem adott volna olyan komoly és szilárd jellemet, mi lehetett volna belőlem? De így a természetemtől teljesen távol állt minden könnyelműség.

A következő években nyaranta sokat utaztam, szüleim barátait és rokonokat látogattam. Télen, nagy fájdalomra, nekem is el kellett járnom társaságba. – Forró könnyekkel fizettem ezekért a vendégeskedésekért! Kértem, hogy maradhassak, de anyám ragaszkodott hozzá, hogy Lisával együtt én is elkísérjem a szüleimet. Anyám ezzel nagy jót tett velem, mert így tanultam meg valamennyire leküzdeni gyötrelmes féltékenységemet.

1873 nyarát a nagyszüleimnél töltöttem. Nagypám közben apámmal együtt elutazott, s ősszel egy házassági ajánlattal tért vissza Zetteminbe. Megijedtem, mert én csak „nővér” akartam lenni, házasságra nem gondoltam. Rögtön elutasítottam az ajánlatot, amivel nagypámat igen megharagítottam, és megparancsolta, azonnal utazzak haza a szüleimhez, majd apám megmondja, mit csináljak.

Kimentem a kertbe, hogy egy kissé magamhoz térjek az ijedségből, összeszedjem magam és elgondolkodjam. A nagy kert végében volt egy kis sétány a nyárfák alatt. Mindig nagyon szerettem föl-alá járkálni a halkán susogó olasz nyárfák alatt.

Az az óra olyan élénken él bennem, mintha a múlt nyáron történt volna. Évek óta foglalkoztatott a gondolat, hogy felépítsek egy „vörös ház”-at („az otthontalanok otthoná”-nak hívtam) és ezzel segíthessek sok szegényen. Életem nagy vágya volt ez. Séta közben egészen belemerültem a gondolatba, s közben nagyapa szavai is ott jártak a fejemben. Végül elhatároztam magam: ha el kell fogadnom az ajánlatot és leendő férjem tehetős, megvalósíthatom az otthontalanok otthonát.

Engedelmesen és lehiggadva mentem vissza, másnap pedig hazaindultam a meghitt nagyszülői házból, melyet drága jó nagyanyókéam annyi szeretettel rendezett be.

Otthon rögtön megkérdeztem anyámat, el kell-e fogadnom Dr. X. ajánlatát, mire azt felelte: „Ha nem akarod, nem kell elfogadnod.”

Milyen jókedvűnek, könnyűnek éreztem magam újra, és tovább élveztem ifjúságom napjait húgaim körében! Hiszen fiatalság és jókedv annyira összetartoznak. Ha sejtettük volna, milyen hamar megszakad e boldog családi idill, nem lettünk volna olyan jókedvűek.

1874 februárjában jó anyám mellhártyagyulladásra kapott, amiből az orvosok nem tudták meggyógyítani. Mindössze 45 évesen, 1874 május 23-án halt meg.

Vigasztalhatatlan voltam. Éjjel-nappal el se mozdultam betegágyától, s most íme, halott! Annak ellenére, hogy a jó Isten ezt három hónappal korábban tudtomra adta, mégis teljesen szétzilált a fájdalom.

Amilyen szenvedélyes a természetem, olyan szenvedélyesen szerettem anyámat is. Még tíz év után is előfordult, hogy forró könnyeket öntöttem, úgy vágytam utána.

Nagy volt a fájdalom; de lelkem áldást is nyert általa. Közelebb kerültem Istenhez, és megtapasztaltam, hogy a szenvedés áldást is hozhat.

Alig húsz évesen át kellett vennem a háztartást, az első hónapokban tovább kellett vinnem a különböző egyleteket és a korábbiaknál sokkal inkább pártját fognom a szegényeknek.

Anyám még megérte velünk azt a nagy szenvedést, amit az ún. májusi törvények hoztak. Büszke volt rá, hogy apámat, a szigorúan hívő prédikátort a nagy „vakbuzgó Tauscher”-nek gúnyolják és ócsárolják a színházakban és a vicclapokban.

Apámat nem lehetett elrettenteni, ha a Szentháromság hite mellett kellett kiállni; ezt a hitet, mely igazából az egész kereszténység fundamentuma, Schleiermacher föllépése óta egyre gyakrabban kérdőjelezték meg az evangélikus egyházban, és professzorok és hitszónokok egyre-másra nyíltan megtagadták.

Szüleim mindent megtettek, hogy egységbe tömörítsék a hívő professzorokat és hitszónokokat. Egyik megbeszélés a másikat követte a házukban; hasonló gondolkodásúak, laikusok is, pl. Krassow gróf, Rotkirch-Trach gróf, Heinz v. Kleist-Retzow, Zöckler professzor stb. tanácskoztak itt arról, hogyan akadályozhatnák meg a hitetlenség szellemének térhódítását. Anyám mindig részt vett ezeken a beszélgetéseken, s lelkesedése és ékesszólása nagyban hozzájárulhatott ahhoz, hogy 1873 augusztusában létrejöjjék az ún. „augusztusi konferencia”. Ennek az összejövetelnek az volt a célja, hogy szilárd összefogásra buzdítsa a Szentháromságban még hívő hitszónokokat és professzorokat. 1800 lutheránus lelkész jelent meg szerte Németországból.

Mivel anyám élénken érdeklődött minden egyházi és politikai ügy iránt, apám ebéd és vacsora közben szokott vele beszélgetni ezekről az akkoriban igen izgalmas eseményekről, a kultúrharc fejleményeiről; ezért nem lepett meg, amikor megkért, hogy kísérem figyelemmel a parlamenti beszédeket. Én így is tettem, de rövidesen igazából csak a centrum-párti képviselők, pl. von Windthorst, Reichensperger stb. beszédeit olvastam érdeklődéssel.

Isten rendelése! A katolikus szellem szép lassan, észrevétlen belém szívódott. Azt hiszem, nálam jobban egyetlen katolikus sem háborodott föl a püspökök, szerzetesek és papok kiutasításán. Ez az égbekiáltó igazságtalanság mélységes ellenszenvet keltett bennem a „Királyi Kormányzattal” szemben.

1877-ben vagy 79-ben általános evangélikus szinódust hívtak össze Berlinbe, azt hiszem a májusi törvények elleni hivatalos egyházi állásfoglalás meghozatala végett. Ezek számunkra is igen érdekes hetek voltak a húgaimmal, mert szüleim házában egymásnak adták a kilincset a legkülönbözőbb tartományokból érkezett urak. Egyik nap történt valami, amire mindig emlékezni fogok. Úgy tizenhárom úr lehetett nálunk ebédre: főfelügyelők, különböző egyetemek professzorai és felügyelők. Persze élénk beszélgetés alakult ki, végül az egyik úr a tévedhetetlenség dogmájáról kezdett beszélni, s azt mondta: „Hogy fordulhat elő, hogy egy ember tévedhetetlennek nyilvánítsa magát?”

Erre azt merészeltem mondani: „Itt nem erről van szó, az ‘ex cathedra’ úgy értendő, ahogy a főpap profétált a zsidóknál, csakis főpapi hivatalában.” Együgyű magyarázatomat csend követte, majd egy másik témára tértek át, erről már nem esett több szó.

Egy ideje eljártam vasárnaponként a dómba, ahol esténként Stöcker udvari szónok tartott beszédeket az Ószövetségről. Lebilincselően beszélt, és olyan tanulságos, a lelki életben hasznosítható dolgokat mondott, hogy nagyon sokat köszönhetek neki.

Stöcker, az udvari szónok vezette be Berlinben a „Belső Missziót”. Városi misszionáriusokat szervezett, akiknek az volt a feladata, hogy gondoskodjanak a gyermekek megkereszteléséről és az esketésekről, mert a polgári házasság bevezetése óta az evangélikus nép azt hitte, megszűnt a keresztelés és az esketés.

Az ilyen misszionáriusok nem ritkán találtak száznál is több kereszteleetlen gyermeket egy-egy házban! Szerettem volna előteremtteni legalább egy misszionárius fizetését. Hasonló

céllal létezett már 18 egyesület, melyekben a nők kézimunkáztak, majd kész munkáikat kiárusították, a bevételt pedig befizették a városi misszió pénztárába.

1879-ben apám újra megnősült, így felszabadultam a háztartási teendők alól és hozzáfoghattam régóta dédelgetett vágyam, egy városi missziós egyesület megvalósításához. Nem kis fáradságomba került, míg megszereztem apám engedélyét az alapításhoz, mert nem kedvelte Stöckert, mivel ő az unióhoz tartozott; de végül is megkaptam a hozzájárulást, és az egyesületünk nemsokára negyven tagot számlált, csupa fiatal lány lépett be, akiknek bőven volt szabadidejük. Nálunk tartottuk a havonkénti összejöveteleket, melyeken apám és egyszer-egyszer Stöcker tartott előadásokat. Isten áldása kísérte a munkánkat, mert a misszionárius fizetése nagy örömünkre befolyt a kiárusításból.

Apám régóta szeretett volna visszavonulni Berlinből. Rendkívül nehéz volt a munkája, tulajdonképpen folyamatos harcot vívott a gyülekezeti elöljáróság nagyrészt teljesen vallástalan uraival, akik az új törvények következtében mindent kérdést a gyülekezetben akartak megoldani.

Apámnak már többször felkínáltak kitűnő vidéki lelkészségeket; de ezek mind az unióhoz tartoztak, apám pedig éppoly szilárdan hitt az Eucharishtiában, mint nagyapám, aki inkább vállalta a börtönt, semmint hogy a III. Frigyes király által bevezetett formulával ossza ki az úrvacsorát. Ez annyira kétértelmű, hogy az a lutheránus lelkész, aki hisz az Eucharishtiában, nem fogadhatja el.

Micsoda áldozatra kényszerülhettek a nagyszüleim, amikor nagyapámtól elvették a templom kulcsát és börtönnel fenyegették, ha nem csatlakozik az unióhoz! Tíz gyermekük volt, vagyonuk pedig semmi, mert nagyanyám hozományából nagyapám fölépített és berendezett egy kis intézetet, ahol rátermett fiúkat képzett ki misszionáriusnak az afrikai misszóba. Isten jósága megjutalmazta őket hitükért. Von Voss gróf, Gerlach ura és más uraságok közbenjártak a fölmentéséért, és Malzahn lutheránus ura őt nevezte ki a Mecklenburg határához közeli Zettemin lelkészévé. Ez volt az egyik legjobb lelkészség, és nagyapám így először gimnáziumba, majd egyetemre a berlini Granenklosterben járathatta négy fiát.

Gusow

Már több mint 19 éve laktunk Berlinben, amikor apám egy nap váratlanul azzal állított be, hogy Schönburg gróf följánlotta neki a gusow-i lutheránus lelkészséget, ő pedig elfogadta. Nagyon örültem. Sose szerettem igazán Berlinben lenni, gyermekkoromtól fogva arra vágytam, hogy visszamenjünk vidékre, s most íme, végre fölcillant a lehetőség. 1882-ben költöztünk át a közeli Gusow-ba. Az egyesületet egy idősebb hölgy, von Liebeherr kisasszony vette át Schwerinből.

Már majdnem 28 éves voltam ekkor, és évről-évre erősebben élt bennem a vágy, hogy „Istennek szolgáljak, bizonyosságát adjam iránta való szeretetemnek”. Már nem emlékszem, hogyan, de évek óta bizonyosságként élt bennem, hogy a jó Isten 30 éves koromban fog meghívni szolgálatára. Olykor nehéznek éreztem a várakozást, de 22 éves koromtól naponta olvastam rendszerint egy órát a Szentírást és Kempis Tamás Krisztus követését. Egy-egy szó vagy gondolat különösen mélyen az emlékezetembe vésődött és egész nap elkísért, egyre bensőségesebben egyesítve Istennel.

1877-ben hitemnek súlyos erőpróbát kellett kiállnia. Rendkívül jámbornak és mélyen hívőnek ismert férfi ismerőseinkről tudtam meg, hogy Berlinben bűnös életet élnek. Ez engem annyira fölháborított, hogy teljesen elfordultam a hittől, s ettől kezdve a régi görög filozófusokhoz hasonlóan csak arra törekedtem, hogy erényes életet éljek. Fölhagytam az imádsággal, és ezt az utat próbáltam járni; de alig hat hétig bírtam hit és imádság nélkül.

Mélységes vágyakozásom visszafordított Istenhez. Megújult buzgalommal kezdtem imádkozni és dolgozni. S hogy Istennek kedve teljék bennem, műveltem a lelkemet.

Csak anyám halála tudatosította bennem, mekkora áldást hordoz a szenvedés a lélek számára, és akkoriban kezdtem kérni Istent, hogy adja meg a keresztet és a szenvedést egész életemre. Azt kértem Istentől, tegye meredekké és göröngyössé utamat. Abban az időben azt is megígértem a jó Istennek, hogy mindig az ő szentséges akarata szerint fogok cselekedni, 25 éves koromban pedig elkezdtem az alázat kegyelméért imádkozni.

Nem volt senkim, akitől tanácsot kérhettem volna, egyedül Isten vezetett, egyedül neki mondhattam el, mennyire vágyom az erényességre és tökéletességre és arra, hogy neki szolgáljak. Hitemet ettől kezdve a legdrágább kincsemnek tekintettem, s féltve vigyáztam. A lutheránus szónokok pl. mindig Szent Pálra, Szent Ágostonra és Lutherra alapozták vallásukat. Ezt a három nevet fiatal koromtól kezdve együtt halottam emlegetni. Amikor a Szentírást olvasva Szent Pál leveleihez értem, némi ijedtséggel átlapoztam, mert attól féltem, hogy minden mondata a lutheránus hithez téríthetne. Ugyanígy kerültem Hartmann könyvét, „A tudattalan filozófiájá”-t, mely akkoriban nagy feltűnést keltett és valószínűleg ifjú lelkek ezreibe hintette szét a hitetlenség mérgét. Magdalena húgom nagy érdeklődéssel olvasta. Nagyon jóban voltunk egymással, lelki életem titkait mégsem bíztam rá.

Apám gyakran mondta nekem: „Te sokkal inkább vagy katolikus, mint evangélikus.” Egyik hesseni lelkész barátja a jelenlétemben azt tanácsolta neki: „Küldje csak el Maria kisasszonyt valamelyik tiszta katolikus vidékre, majd kigyógyul a katolicizmusából.”

De honnan eredt katolikus hitem? Sohase érintkeztem katolikusokkal, és soha egyetlen katolikus könyvet sem vettem a kezembe.

Isten, a Szentírás, a centrupártiak beszédei és a múzeumok műkincsei voltak azok a források, melyekből merítettem, és ezekben találta meg „igaz hitre” szomjazó lelkem, amit keresett.

Nem vágytam másra, mint hogy fölismerjem és megtegyem Isten akaratát – hogy apácaként szolgálhassam és így bizonyosságot tehessek iránta való szeretetemről.

Különösen hajlottam az önsanyargatásra. Gyermekkoromtól igen kemény fekhelyen aludtam, megvontam magamtól a falatot, de úgy, hogy mások sose vették észre. Egyik télen pl. egyáltalán nem ettem almát, máskor szőlőt, vagy karácsonykor bele se haraptam a süteményekbe, húsvétkor pedig a karácsonyra kapott ajándékaimmal leptem meg a húgaimat. Arra törekedtem, hogy ura legyek természetes hajlamaimnak. – Egy nagyon világias hölgy regényeket hozott nekünk, mi pedig nekiestünk olvasni. 20 éves múltam, amikor tudatosodott bennem, micsoda nyomorúság, ha az embert ennyire rabul ejti ez a fantáziálás, s abban a pillanatban becsuktam a könyvet, és elhatároztam, hogy soha egyetlen regényt nem olvasok többet; szándékomat valóra is váltottam. – Ha elhatároztam, hogy egy bizonyos dolgot megteszek vagy elhagyok, akkor ahhoz mindig hű is maradtam.

Most azonban térjünk vissza Gusow-hoz. A vidék csendje és magánya rendkívül jó hatással volt rám, és még a berlininél is zavartalanabban mélyedhettem el a Szentírásban; különösen Szent Pál, Szent János és Szent Jakab levelei bilincseltek le. Többször beszélgettem apámmal arról, ami éppen foglalkoztatott, és ha Péterrel hozakodtam elő, általában azt mondta: „Menj a Péterreddel!” Ha arról kérdeztem, miért nem adják föl a lutheránusok a betegek kenetét, az volt a válasz: „Luther szalmacséplő levélnek nevezi Jakab levelét.”

Bensőséges szeretetet és tiszteletet éreztem Isten Anyja iránt. „Szűz Máriá”-nak hívtam. Bármerre jártam, mindig volt róla nálam egy kép. Mindenki tudta ezt, és ha valaki örömet akart szerezni nekem, Madonna-képpel ajándékozott meg.

Ebben a magányos kis faluban igen meghitt légkörben élt a családnk. Két húgom szemináriumban volt, emiatt otthon szűkebb lett a család; a szünidőre azonban általában ismét együtt voltunk. – Amikor eljött az este és a Nap nyugodni tért, összegyűltünk általában

anyám szobájában, apám sem hiányzott. Beszélgettünk, vagy apám zongorázott, vagy a szüleink kamaráztak. Miközben a zenét hallgattam, tekintetem Murillo Szeplőtelen Fogantatás-képén nyugodott, a Nap utolsó sugarai éppen oda szoktak esni.

Az egyik ilyen alkonyi órára mindig emlékezni fogok.

Megkérdeztem apámat, vannak-e olyan keresztények, akik nem hiszik, hogy Isten Anyja szűz maradt. Ő erre azt válaszolta: „Ezt lehet hinni, ha valaki akarja, de nem kötelező, és sokan nem is hiszik.”

Mire azonnal megszólaltam: „Ha egy ember se hinne benne, én akkor is szilárdan hinném, hogy Isten Anyja örökre szűz maradt.”

Mit sem tudtam a rózsafüzérről. Nem ismertem az Üdvözlégyet sem.

Itt is látogattam a szegényeket, és különösen a betegeket vettem gondjaimba. – Vasárnaponként fiatal lányokat gyűjtöttem össze, és igyekeztem elvonni őket attól a könnyelmű élettől, amit az ottani ifjúság folytatott.

Egyre kevesebb volt már hátra 30 éves koromig, amikorra egészen bizonyosan vártam, hogy Isten valóra váltja kívánságomat. Hogyan és hol fog teljesedni vágyam, hogy „nővér legyek”? Nem tudtam. Mindent Istentől vártam, Ő pedig szemmel láthatóan vezette lépteimet, amint a továbbiak majd igazolják.

1885. június 19-én ünnepeltem a 30. születésnapom. Nem sokkal előtte meghívott Godesbergbe, Bonn mellé von C. asszony, aki a családjával Berlinben szokta tölteni a telet.

Apám nemcsak megengedte, hogy elfogadjam a meghívást, hanem örült is, hogy megismerhetem a gyönyörű Rajnavidéket.

A von C. családnak luxusvillája volt a Rajna közelében. Itt a csillogó és szépségekkel ékes földi gazdagság mellett olyan természeti környezetbe kerültem, melynél szebbet elképzelni is nehéz, és a természet szépségét csak fokozták számomra a mindenfelé előforduló útszéli keresztetek és Mária-képek, melyek elbűvöltek. Sétáinkon még a napsütésben gyönyörűen csillogó Rajnánál, a mélyzöld hegyeknél és romantikus romoknál is izgatottabban figyeltem ezeket.

Ahogy a virágzó szőlő illata szétáradt a levegőben a természetben, úgy áradt szét a jámborság illata is a Rajna völgyén, és miként a tavaszi szellő a természetet, az én lelkemet is új életre ébresztette. Igen, először ért el az „élet” lehelle, melyet most csak kissé, a távolból érezhettem.

1885 júniusának végén vagy júliusának elején jártam először a kölni dómban, mely néhány évvel később lelki „otthonom” lett; itt, a Boldogasszony lábainál áradt ki lelkem dicsérete és hálája a mérhetetlen kegyelemért, amit kaptam: „tagja lehettem az Anyaszentegyháznak”!

Föl kell még idéznem egy beszélgetést. A von C. család evangélikus volt, de katolikusokkal, sőt néhány katolikus pappal is tartottak kapcsolatot. Egy nap a főtisztelendő blitersdorfi plébánost látták vendégül ebédre (Blitersdorfban birtoka volt a családnak).

Én szerettem politikáról, művészetről, vallásról beszélgetni. Mivel ekkor találkoztam először katolikus pappal, igen gyorsan a vallásra tereltem a beszélgetést.

Élénk társalgásunk végén a tisztelendő atya így szólt hozzám: „Katolikus, ugye?” „Nem – válaszoltam –, nekem megvan a saját vallásom”. „De Ön teljesen katolikus módon hisz” – mondta.

Akkor még nem sejtettem, hogy három évvel később az Anyaszentegyház tagja leszek.

II. Az áldozat

1886 és 1888 között ki kellett még állnom egy utolsó próbát, életem közel három évét kellett áldozatul letennem Isten lába elé.

Már évek óta áhítottam, hogy egy „nagy áldozatot” hozhassak szeretetem bizonyítására. De hiába kerestem az alkalmat. Akkor végre elérkezett óra az áldozat felajánlására. 1886 februárjában meglátogattam Berlinben egy ismerős családot, s ahogy a Kölnische Zeitungot olvastam náluk, egyszer csak a következő hirdetésre tévedt a pillantásom: „A városi elmeógyógyintézet főnövért keres.”

Ez a reggeli órákban történt, s egész nap azon töprengtem, ez-e a vágyva vágyott áldozat.

Ez „nagy áldozatnak” tűnt; és én nagy áldozatot akartam hozni Istennek.

Közeledett az este. Döntöttem és így imádkoztam: „Édes Istenem, írok Kölnbe, és ha azt akarod, hogy odamenjek, akkor kapjam meg az állást, és én odamegyek, lesz, ami lesz, hogy megmutathassam, mennyire szeretlek.”

Rögtön írtam az igazgatónak, s hogy ne változtathassam meg a döntésem, azonnal csöngettem az inasnak és bedobattam a levelet.

Alig néhány napot kellett feszült várakozásban töltenem, amikor meg is érkezett az elfogadó válasz. – Másnap elutaztam vele a közeli Gusow-ba, hogy megszerezsem szüleim hozzájárulását is.

Nagyon meglepett, hogy apám rögtön ráállt. Mintha teljesen elkerülte volna a figyelmét az igazgató levelének egyik mondata: „Az egész intézmény, az összes beteg és az egész személyzet, egy-két kivételtől eltekintve katolikus; én azonban a családommal lutheránus vagyok”.

Talán Isten akarata volt, hogy ne tűnjön föl neki ez a mondat, különben óvott volna a katolikusokkal való érintkezéstől. Akárhogy is volt, megkaptam az engedélyt, és megírtam, hogy március 6-án érkezem.

Március 6-án telve bizakodással indultam Kölnbe; de minél közelebb vitt a vonat a célomhoz, annál nehezebb lett a lelkem. Rövidesen egészen idegen körülmények, sok-sok idegen ember közé fogok kerülni egyedül, és mindehhez még szörnyen félénk is vagyok. Azonkívül remegtem az elmebetegeknek már a gondolatától is. Sohasem jártam még ilyen intézményben, egy kórházban voltam egyszer mindössze pár percre, most pedig?

Teljesen elhagyott az erőm, annyira hatalmába kerített az iszonyat. Szerencsére a vonat hosszabb időre megállt Elberfeldben, én pedig rendeltem magamnak egy kiadós ebédet és bort, nehogy meghátráljak; ettől új erőre kaptam, és sikerült úrrá lennem magamon.

Teljes bizalommal fordultam Istenhez, és amikor a vonat szörnyű szélvihárban és esőben befutott Kölnbe, már újra bátran és eltökélten szálltam le róla.

Úgy volt, hogy kijönnék értem; de a rossz idő miatt senki se várt. Villamossal kellett utaznom még vagy húsz percet. Végre odaértem a Lindenburghoz, az elmeógyógyintézetnek otthont adó kastélyhoz, ahol az igazgató úr és családja nagyon kedvesen fogadott. Aztán az igazgató úr körbevitt az intézetben, és elmondta, hogy szeretne megismertetni a betegekkel is.

Egy kilépett diakonissza volt az elődöm, aki még nem ment el. Nagy, erős nő volt, hosszú időt töltött a betegek és haldoklók mellett, ezért képtelen volt beleképzelní magát a helyzetembe; engem remegés fogott el, ha haldoklókról vagy hullákról hallottam.

Alighogy az igazgató úr magunkra hagyott minket, a kisasszony bevitt a betegekhez. Késő volt, egész nap utaztam, s most egyszer csak ott álltam egy haldokló öreg nő előtt!

Sose láttam még felnőtt embert haldokolni, most pedig közelről láttam az asszony holtápadt, a végső küzdelemtől eltorzult arcát, először hallottam szörnyű halálhörgését.

Elfogott az iszonyat, de uralkodtam magamon, és kísérom, aki szobáról szobára vezetett tovább, nem vett észre semmit.

Ettem még valamit, aztán elfoglaltam a szobámat. Egészen dermedt állapotba kerültem; leírhatatlan, rémisztő volt, amit láttam. Hiába próbáltam aludni, állandóan a haldokló asszony arca rémlett föl a szemem előtt, ráadásul tombolt a vihar, ijesztően füttyült a szél, az eső verte az ablakot – borzasztó éjszaka volt.

Azt akartam, hogy nagy áldozatot tehessek Isten lába elé, kezdődhetne-e hát jobban? És Istennek hála, sem azon az éjszakán, sem később eszembe se jutott, hogy meggondoljam magam.

Megvirradt, s én úgy keltem föl, hogy egy percet sem aludtam. Alig fejeztem be a reggelim, a kisasszony ismét magával vitt a betegekhez; most a legsúlyosabb örültekhez mentünk. Amikor az igazgató úr megjelent a reggeli vizitre, igen neheztelt, hogy H. kisasszony máris bevitt a betegekhez. Rögtön látta, hogy nem aludtam, s kérdezte az okát.

A következő két éjszaka még rosszabb volt, a betegek merev, gyakran ijesztő tekintete annyira betöltötte a fantáziámat, hogy állandóan magam körül láttam őket, akár lehunytam a szemem, akár kinyitottam.

Akkor az igazgató úr adott altatóport, és miután két éjszakát átaludtam, újra frissnek éreztem magam, és boldog várakozással, teljes odaadással vettem magam új hivatásomba.

Milyen hálás voltam a jó Istennek, hogy a legnyomorultabbakhoz vitt! Semmi mást nem kívántam, mint hogy örömet okozhassak másoknak, s itt megadatott a lehetőség. Több mint száz ilyen nyomorult asszonyt és lányt bíztak a felügyeletemre, s bőségesen nyílt alkalmam, hogy könnyítsek kemény sorsukon. Isten kegyelméből új életet hoztam az intézetbe, úgyhogy még a női osztályra látogató idegen orvosok is azt mondták: „Ez a légkör nem is intézetre emlékeztet, inkább mintha családban lennénk.” Igen, minden nyomorult, a legörültebb is érezte anyai szeretetemet.

A fizetésemet, amit először nem akartam átvenni, mert nem tudtam összeegyeztetni azzal, hogy áldozatot hozok, és szükségem se volt rá, mert szüleimtől mindent megkaptam, a betegekre fordítottam. Pár hetente kis ünnepséget rendeztem nekik, amihez fizettem az enni-innivalót.

A pénz egy másik részét a halottak eltemetésére használtam föl. Ha szegényeknek nem volt rokonuk, aki kifizesse a koporsót, holttestük a bonni bonházba került. Iszonyú volt ebbe belegondolni azoknak, akik még valamennyire tudatuknál voltak, ezért megígértem nekik, hogy míg ott vagyok, ha meghalnak, kifizetem a koporsójukat.

Kitavaszkodott, eljött a május, és bár harminc májust megértem már, csak most tudtam meg, hogy az Anyaszentegyházban ez Mária hónapja.

A betegek és a gondozónők egytől-egyig katolikusok voltak, és egész májusban minden este Mária-énekeket énekeltek. Kimondhatatlan örömet éreztem, amikor 1886 májusában először hallottam a *Mária, május királynője* kezdetű és a többi, csodalatosan bensőséges Mária-éneket.

1887-től néhány szellemileg ép beteg hölgy is bekerült az intézetbe. Egyikük elmesélte, hogy ő ajánlotta föl a nagy májusi gyertyákat. Igen komoran kerestem meg a kis házikápolna gondnokát. Megkérdeztem, miért nem szólt a gyertyákról, nagyon szívesen megvettem volna őket. „Ó, júniusban is adhat majd gyertyát Jézus Szíve tiszteletére, sőt nagy gyertyatartókat is vehet hozzá, úgyis mindig kölcsön kell kérnünk” – válaszolta.

Szívesen éltem a lehetőséggel, örültem, hogy tehetek valamit a kápolnáért.

A gondnok úr két pappal, a kölni Wiskirchen lelkésszel és Bong templomigazgató úrral érintkezett, akik betegeket is látogattak, s így én is kapcsolatba kerültem velük. Utóbbtól megkaptam Deharbe nagy katekizmusát. Nagy érdeklődéssel olvastam el, és nem kis csodálkozásomra „saját vallásomat” találtam benne, semmi mást, beleértve a búcsúról szóló tanítást is, melyet rögtön megértettem és elfogadtam.

Sosem értettem később, miért nem gondoltam addig arra, hogy csatlakozzam az Anyaszentegyházhoz. A jövőn sem gondolkoztam sokat, mindent az isteni gondviseléstől vártam.

Már több mint egy évet töltöttem el a szegény szenvedők között, távol a szülőföldemtől, ezért apám kívánságára sürgősen haza kellett mennem néhány hétre. Az igazgató úr felesége vállalta, hogy helyettesít, így július elejére kitűztük hazautazásomat.

Az előbb említett hölgy, aki a májusi gyertyákat adományozta, igen aggasztó vallásos rémképektől szenvedett. Júniusban ismét hatalmas kínokat kellett kiállnia, s az volt a kényszerképzete, hogy ha elmehetne Melatenbe a Jó Pásztor-kápolnába, az segítene rajta. Nagyon megsajnáltam, ezért megkerestem az igazgató urat, s megkértem, engedje el a hölgyet, az ápolónővel együtt én is elkísérném. Az engedélyt megkaptuk.

1887. június 17-én mentünk a jó W. asszonnyal Melatenbe, a Jó Pásztor-kolostorba. Beléptünk az ünnepi díszbe öltözött kápolnába, merthogy éppen ünnep volt; csak évekkel később tudtam meg, milyen. W. asszony az első padban akart helyet foglalni, odamentünk hát és letérdeltünk. Megkezdődött a szentmise (Jézus Szíve tiszteletére).

A jó pásztor

Isten iránti szeretetem elvezetett az áldozat gondolatához, majd a Lindenburgba. Szenvető embertársaim iránti szeretetem juttatott a Jó Pásztor kápolnájába, aki itt várta eltévedt báránkját, hogy a vállára vegye és hazavigye.

Sőt mi több, hogy karjába vegye és mennyei gyönyörűséggel töltse el!

A nagymise végetért, W. asszony ki akart menni a kápolnából. Megkértem, várjon egy pillanatot, mert még beszélnem kell a templomigazgató úrral.

A sekrestyében Bong főtisztelendő úr helyett Wiskirchen lelkész urat találtam; de nekem igazából mindegy volt, mert mindkét jámbor papban nagyon bízom.

Rövid üdvözlés után minden további bevezető nélkül azt mondtam a lelkész úrnak: „Főtisztelendő úr, én katolikus leszek.”

Mire ő azt felelte: „Az édesapja miatt nem lehet, ráadásul épp most fog hazautazni.”

* * *

A vakációról visszatérve sűrű, sötét homály telepedett a lelkekre, minden jókedvem elpárolgott. Az Anyaszentegyházba lépésemmel kapcsolatos döntés is ködbe burkolózott. Nem adtam föl tervemet, de lelkileg mintha megbénultam volna.

Úgy emlékszem, közel öt hónapra volt szükségem, hogy újra magamhoz térjek. Csakhamar megkértem Wiskirchen lelkész urat, kezdjen el oktatni. Ez 1888 januárjában történt.

A plébánia, ahol a lelkész úr lakott, egészen közel volt a Lindenburghoz, ezért azt tanácsolta, tegyek mindig egy kis kitérőt, nehogy az igazgató úr gyanút fogjon, különben kellemetlenségeim támadhatnak.

L. igazgató úr nem szívelte a katolikusokat, s én megértettem, hogy ha belépnék az Anyaszentegyházba, előbb el kellene jönnöm a Lindenburgból. Ezért fölmondtam az állásomat. Erre eljött Bonnból a főigazgató, és mindent bevetett, hogy maradásra bírjon. Mivel hiába próbálkozott, megkért, legalább áruljam el fölmondásom okát. Én azonban nem mondtam meg, miért akarom otthagyni a Lindenburgot, és a fölmondásomat sem vontam vissza.

Májusban újra elmentem a lelkész úrhoz, és mivel ömlött az eső, arra gondoltam: most mindegy, látja-e valaki, hogy a plébániára megyek, nemsokára úgyis otthagynom a

Lindenburgot. Ez alkalommal kerülő nélkül mentem a plébániára. Megvolt már az utódom is, akkoriban tanítottam be.

Nem sokkal ezután, egy május végi napon, ahogy átvágtam a kerten az egyik hölgygel, hirtelen észrevettem, hogy apám tart felém. Nagyon megijedtem, mert rögtön sejtettem, milyen céllal jött.

Alighogy beléptünk a szobámba, felindultan kérdezte: „Katolikus vagy már? Kölnből értesítettek, hogy katolizáltál.”

Igyekeztem megnyugtatni apámat, biztosítottam, hogy még nem vagyok katolikus. Valamivel később bevitettem az igazgató úrhoz, akinek közben szóltam jöveteléről. Nagyon barátságosan fogadta, s velem együtt meghívta ebédre.

Abban a pár percben, míg én az igazgató úrnak bejelentettem látogatását, apámnak a szobámban kezébe került egy kis Szent József-könyvecske, melyet W. asszony hagyott ott. Evés közben a következő, számomra nagy jelentőségű szavakkal fordult hozzám: „Hogy lehet egy ilyen idegen emberhez imádkozni?”

Ez az „idegen ember” kifejezés mély, kitörölhetetlen nyomot hagyott bennem, hatására foglalkozni kezdtem Szent József életével, személyével, s nagy, bensőséges, bizalmas szeretetre gyulladtam iránta, s úgy neveztem: Szent József atya. Igen, úgy éreztem, pótolnom kell mindazt a szeretetet és tiszteletet, melyet nem kap meg a tévelygőktől.

Másnap reggel apám magával vitt Gusow-ba. – Csak Isten a tudója, mit szenvedtem abban az évben. Hála légyen neki minden óráért, mely új szenvedést hozott számomra.

Nem rég voltam még csak a szüleimnél, amikor apám levelet kapott L. igazgató úrtól, aki arra kérte, sürgősen engedjen vissza a Lindenburgba. Egyúttal megígérte neki, mindent megtesz, hogy ne katolizálhassak.

Örök dicsőség Istennek, hogy megkaptam az engedélyt és visszautazhattam Kölnbe. Miközben fájó búcsút vettem szüleimtől és hűgaimtól, akiket abban az órában odaadtam áldozati ajándéknak Istennek, apám azt kérte, ígérem meg, hogy nem katolizálok.

„Nem – mondtam határozottan, jóllehet a szívem remegett, mert anyám és a hűgaim sírva vettek körül –, nem tehetem, csak annyit ígérhetek, hogy ma vagy holnap még nem fogok.” S azzal örökre elhagytam a szülői házat.

Kölnbe érve, mielőtt a Lindenburgba mentem, meglátogattam Dr. Lohmer egészségügyi tanácsos urat, akinek a sógornője barátnőm volt. Ő azt tanácsolta: „Most, hogy az igazgató úr visszahívta, ne engedjen neki több beleszólást, követeljen abszolút szabadságot vallási téren.”

Mihelyt a Lindenburgba értem, először bementem üdvözölni az igazgató urat, és előálltam azzal, amit a tanácsos úr javasolt. Erre nagyon dühös lett, és rendkívül izgatottan azt felelte: „Már megint kezdi? Azt hittem, föl hagyott ezzel a gondolattal. Nem, akkor inkább azonnal búcsút mondunk egymásnak. – Vagy megígéri, hogy nem jár katolikus templomba és nem tart kapcsolatot katolikus papokkal, vagy távozik a Lindenburgból.”

Hallgattam és eltöprengtem. Hová is mehetnék? Akkor azt válaszoltam az igazgató úrnak: „Nem fogok katolikus templomba járni, és ha az ígéreteket nem tudom megtartani, közölni fogom Önnel.”

Gusow-ból Péter és Pál ünnepén utaztam Kölnbe, útközben Berlinben szentmisén voltam a Szent Hedvig-templomban – most pedig?

Amikor vásárnap megszólaltak a harangok a közeli plébániatemplomban és szerte a város sok-sok templomában, a szívem fájdalmasan összerándult és keserű zokogással rogytam térdre a szobámban! Életemben először éreztem, milyen az: egyedül, hontalannak lenni.

Visszaút már nem volt számomra. Hón áhítottam, hogy eljőjön a nap, melyen végre az Anyaszentegyház tagja lehetek. De hogyan lehetne ezt itt keresztülvinni? – Egyedül Istennek állt hatalmában, hogy segítsen, benne bíztam.

1888 október végén véletlenül találkoztam a gondnoknál Bong főtisztelendő úrral és a lelkész úrral. Megtárgyaltuk, hogy az igazgató teljesen jogtalanul gördít akadályokat.

Elpanaszoltam nekik azt is, mennyire vágyom rá, hogy katolizálhassak, itt azonban nem tudok, mert nem járhatok szentmisére.

A lelkész úr erre azt felelte, hogy a visszafogadás történhet szentmisén kívül is. Bármikor van rá lehetőség.

„Hát akkor fogadjon vissza mindjárt holnap” – kértem.

„Én nem tehetem, az igazgató miatt – mondta –, de beszélek Esser barátommal, az Apostolok-templom káplánjával, talán ő elvállalja.”

Néhány nap múlva a lelkész úr jó hírt hozott: október 30-án délben legyek ott, amikor bezárják az Apostolok templomát, akkor Esser káplán visszafogad az Egyházba. Mindent titokban kellett tartani, nehogy apám megtudja és megint Kölnbe jöjjön, mint akkor, amikor az eső miatt kerülő nélkül mentem a lindenthali plébániára, s valaki meglátott a Lindenburgból és rögtön jelentette az igazgatónak. Mire apámat azonnal Kölnbe hívták, ő pedig hazavitt.

A megbeszélte időben ott voltam az Apostolok templomában, s amint elhangzott az Úrangyala-harangszó, bezárták a kapukat, engem pedig a sekrestyébe vezettek, ahol a két sekrestyés jelenlétében alá kellett írnom valamit, teljesen elfelejtettem, mi volt az. Aztán letérdeltem a Boldogságos Szűz oltára elé, és megvallottam a trienti hitvallást. Nem kereszteltek meg feltételesen, és nem kellett semmit esküvel megtagadnom, mert „önként” egy pillanatig sem tartoztam a lutheránus egyházhoz.

Akkor fölkerestem Dr. L. egészségügyi tanácsos urat (Kölnben), és tanácsot kértem tőle, hogyan közöljem a történeteket az igazgató úrral, mert most már kötelező volt szentmisére járnom. Ő rögtön arra gondolt, megbeszéli a dolgot von Schwarz titkos tanácsos úrral, talán ő vállalkozna arra, hogy maga beszéljen az igazgató úrral.

Sokáig hányták-vetették, mitévők legyenek, végül november 13-án értesítettek: ha addig mindent egyedül intéztem, úgy gondolják, legjobb lenne, ha mégiscsak magam beszélnék az igazgató úrral.

Újabb áldozat

November 14-én – akkor még nem tudtam, hogy a kármelita Mindenszentek ünnepén – bementem az igazgató úrhoz, és közöltem vele, hogy nem tudom tartani az ígéreteket. Rettentő dühös lett, és sok egyéb mellett azt mondta: „Ha Ön katolikus, akkor nincs többé bizodalom Önben. Beszélni fogok a vezetéssel Kölnben, és választ adok.”

November 20-án hívatott, és tudatta velem, hogy 1889. január 1-jén hagyjam el a Lindenburgot, s még hozzátette: „Már találtam egy kitűnő és tapasztalt kisasszonyt a helyére.”

Alig hat hét, és hajléktalan leszek! Kölni katolikus barátnőim megpróbáltak otthont találni számomra. Von Schwarz titkos tanácsos úr mindent megtett, hogy hasonló állást szerezzen elmebetegek mellett; de az intézeti igazgatók mind a Lindenburgban tudakozódtak felőlem az igazgató úrnál, ő pedig olyan rossz bizonyítványt állított ki rólam, hogy sehol se vettek föl. Ezt hozta tudomásomra Schwarz titkos tanácsos úr és Lohmer egészségügyi tanácsos úr.

Mit lehetett tenni? Sok kínlódással teltek azok a hetek: hontalan lettem és egy fillér jövedelmem se volt; azért az utolsó fizetésemből még kifizettem a koporsókat. Mindezek ellenére töretlenül hittem Isten gondviselő szeretetében. Hát nem azért könyörögtem annyit Istenhez, hogy göröngyössé és meredekké tegye életem útját? Hogyne lettem volna hát hálás, hogy meghallgatta kérésemet.

Ő pedig megjutalmazott azért, hogy bíztam benne. Nem sokkal karácsony előtt értesítettek Kölnből, hogy von Schwarz titkos tanácsos úr közbenjárására tisztelendő M. anya hajlandó fölvenni a kolostorába, melyhez egy öregotthon is tartozik, míg állást találok.

A kolostor kapui 1889. január 7-én nyíltak meg előttem, „hontalan” előtt. Überweg kisasszony, Lohmer egészségügyi tanácsos úr sógornője kísért el (január 1. és 7. között a Lohmer családnál voltam). A főnöknő kedvesen fogadott és a kápolnába vezetett minket, ahol az egyik nővér éppen fölmosott. Szerettem volna máris tenni valamit, ha csak valami csekélységet is, s megkérdeztem a főnöknőt: „Segíthetek esetleg itt?”

Mire azt válaszolta: „Várjon csak, máris kap munkát.”

Kedves barátnőm elbúcsúzott, engem pedig a főépületből átvezettek az egyik oldalszárnyba H. nővérhez, s nemsokára a számomra kijelölt szobában találtam magam. Másnap reggel H. nővér megmutatta, mi a munkám: a folyosókat és a lépcsőket kellett kitakarítanom az oldalszárnyban, és annak a 16 idős hölgynek az edényeit elmosogatnom, akik itt éltek. Eddig ez az egyik növendék dolga volt.

Sok-sok órát töltöttem el a kis mosogatóhelyiség félhomályában; nyomorúságos hely volt, csak a folyosóra nyíló kis ablakon át kapott némi fényt, én mégis a Paradicsomban éreztem magam. Miközben egészen belemerültem a názáreti Szentcsalád életének szemlélésébe, Isten az ő végtelen irgalmasságában napról-napra több kegyelemmel halmozott el. Addig ismeretlen öröm járta át a lelket. De hiába minden kegyelem és szilárd eltökéltség, hogy a legtökéletesebben gyakorlom az engedelmességet, egyik nap, amikor délután elkészültem a szokásos tennivalókkal és alig vártam, hogy végre, egyszer a nap során eljuthassak a kápolnába, az történt, hogy (mint mindig, ha elkészültem) megkérdeztem a nővért, mit csináljak, ő pedig egyszerűen azt válaszolta: „Mossa föl a padlót”, mire én, először és utoljára, közbevettem: „Kedden már fölmostam a padlót.” Erre a nővér nyugodtan azt mondta: „Akkor ma mossa föl még egyszer.” (Csütörtök volt.) Nagyon szégyelltem, hogy ekkora hibát vétettem, s nem engedelmeskedtem szó nélkül. Éveken át bántam, és még most is bánom. Nem a munkától vagy a jeges hidegtől féltem, csak arra vágytam nagyon, hogy legalább napjában egyszer elmehessek a kápolnába. Mindegy, mi volt az oka, nem gyakoroltam tökéletesen az engedelmességet, pedig eltökéltem magamban, hogy ebben a nővérben engedelmeskedem Istennek, még hozzá vakon, anélkül, hogy bírálnám vagy akár csak egyszer is ellent akarnék mondani.

1889 tele rettenetesen hideg volt Kölnben. Az oldalszárnyat egy nyitott folyosó kötötte össze a főépülettel. Ezt a rövid folyosót is nekem kellett rendben tartanom. Egyik nap a jéghideg víz megfagyott a kezem alatt. Megkérdeztem nővéremet, hogy még így is folytassam-e, amit csinálok. Rövid igennel válaszolt. Alighogy befejeztem a munkát, a folyosó jégpályává vált. Akkor arra jött S. nővér, a ház főnöknője, és ostobaságomtól megrémülve azt mondta: „Hozzon forró vizet, és súrolja, míg elmúlik a síkossága.” Hálás voltam a tanácsáért, s gyorsan forró vizet hoztam a kolostorból. Kezem fölmelegedett, én pedig a forró vízzel újból nekifogtam a munkának.

Nemhogy nem kedvetlenedtem el, de öröm és boldogság töltötte el a lelket. Nem elégedtem meg azzal, hogy ilyen, számomra teljesen idegen munkákat kell végezni, kerestem, hogyan sanyargathatnám magam még jobban.

A számomra kijelölt szobában módomban volt gyakorolni, hogyan győzzem le mélységes undoromat és kínos érzékenységemet, mert az egyik idős asszonytól megtudtam, hogy ebben a szobában halt meg nemrég egy idős asszony, s ágyát és bútorait a kolostorra hagyta. Mivel a szoba mostanáig be volt zárva, nagyon áporodott volt a levegője, főleg az ágy bűzlött; most, hogy megtudtam az okát, a hullaszagra is magyarázatot kaptam.

Találtam pár régi deszkát is az ágy alatt, ezeket keresztnek betettem az ágyba; de képtelen voltam elaludni rajtuk; akkor megpróbáltam a földön aludni, de úgy sem tudtam.

A szokatlan munka is újabb és újabb kínokat okozott. A kezem, a karom, a hátam annyira fájt, hogy alig szenderedtem el, a fájdalomtól újra fölébredtem. De mindez csak testi kín és fájdalom volt, lelkenek újabb örömet és gyönyörűséget okozott. Nemde isteni

Üdvözítőnknek is a keze, karja és háta szenvedte a leggyötrelmesebb fájdalmakat? Ezért örültem, hogy iránta való szeretetből viselhetem e parányi kínokat.

Jelöltségem e jó nővérnél nem tartott sokáig, az isteni Üdvözítő még sok mindent tartogatott számomra, ezért nem hagyta, hogy sokáig csináljam ugyanazt.

Már február végén megbetegedtem. Torokgyulladásal estem ágynak, s annyira leromlott az állapotom, hogy se beszélni, se enni nem tudtam. Egyik éjjel fölnyílt a tályog, s mivel nem volt mivel öblögetnem, magamra terítettem a takarómat, és kétségbeesetten kimentem a vízcsaphoz a jéghideg folyosóra. Ettől újra begyulladt a torkom, csúnyábban mint előtte. Hetekig lábadoztam.

Tisztelendő Schervier anya kedves leányai látogattak meg és hoztak könyveket és bort, hogy erősödjek.

Ha az első hónapokban életemet, a Szentcsalád példájára, a tevékenység jellemezte, akkor most szinte egészen a szemlélődésnek éltem. Mindent Isten kezéből fogadtam, és gyötrő helyzetem ellenére Isten kegyelméből megőriztem belső békémet és nem vesztettem el jókedvemet. A szenvedést sem éreztem annak; mert ha örömmel és hálával tudtam fogadni, leírhatatlanul megédesült. Nyilvánvalóan Isten nevelt engem. Először megtisztította lelkemet a teremtmények iránti minden földi vagy érzéki ragaszkodástól, bármennyire kedvesek voltak nekem.

Rögtön ottlétem első napjaiban tartották a kolostorban a negyvenórás szentségimádást. Először láttam kiteve az Oltáriszentséget, és először voltam éjszakai szentségimádáson. Nincs szó, mely leírná, amit akkor éreztem. Megrészegültem a boldogságtól, kb. este 9-től 2-ig úgy térdeltem az Oltáriszentség előtt, hogy közben megszűnt számomra az idő. Ezekben az órákban Isten olyan szeretettel izzította át a szívem, hogy később bármilyen szenvedést kellett túrnóm Isten kegyelméből, az alig viselt meg jobban, mint amikor egy csepp víz hull a forró vasra: a vas egy pillanatra fölsistereg – az emberi természet rándul egyet –, aztán vége; már csak a szeretet izzik tovább, miként a vas is.

Nem sokkal ezután súlyos kísértések törtek rám. A körülmények alakulása folytán több mint egy hónap telt el, mire az első gyónásom után újra gyónni mentem.

A nővérek és a ház többi lakói hetente többször áldoztak. Nagyon szerettem volna én is gyakrabban magamhoz venni Krisztus testét. Arra gondoltam, hogy mostantól fogva minden héten elmegyek gyónni; alig született meg az elhatározásom, máris rámtört egy másik gondolat: „Mit tudsz te hetente meggyónni?” És mint fák az erdőben száz meg ezer gyónás hajladozott csalfán körülöttem. Megrettentem; de Isten megtartott engem. Ő adott erőt és kitartást, ő volt egyetlen barátom és tanácsadóm; mert nem tudtam még, hogy a gyóntatóatyának a bűnökön kívül mást is el lehet mondani, vagy akár kérdezni is szabad tőle.

Már nem tudom, milyen sokáig tartottak ezek a kísértések. Megőriztem nyugalmam, s egyszer csak fény gyúlt a fejemben: Miért is kellene ritkán gyónnom? A heti egyszeri gyónás nem olyan nagy dolog, ezen kár is tovább töprengeni vagy őrlődni. Nem is folytattam! Attól kezdve minden héten elmentem gyónni.

Rövidesen sokkal gyötrőbb kísértés tört rám. Napról napra jobban kívántam, hogy gyakrabban áldozhassak, ezért megkértem a gyóntatóatyámat, hogy a vasárnapon kívül keddre és péntekre is engedélyezze. Ő igen határozottan elutasította ezt.

Gyötrelmes időszak következett. Ha beléptem a kápolnába, rövidesen megszólalt bennem egy hang: „Menj áldozni, utána majd meggyónod.” Heteken át gyötört ez a gondolat, míg az a mentő ötletem támadt, hogy minden reggel a szentmise előtt iszom egy kis vizet, s ezzel kínlódásom meg is szűnt.

A kísértés abbamaradt ugyan, a gyakoribb áldozást azonban nemcsak hogy továbbra is kívántam, de vágyam hónapról hónapra csak fokozódott, míg végül tíz hónap után elnyerte beteljesedését, engedélyt kaptam, hogy a vasárnapokon kívül kedden és pénteken is áldozhassak.

Ahogy a legszebb tavasz sem múlik el viharok és rossz idő nélkül, úgy vonultak át borult időszakok az én lelkem tavaszán is.

Épp csak kiálltam az első kísértéseket, amikor csakhamar – mint könnyű felhők – olyan gondolatok tűntek föl a lelkemben, melyeket először figyelemre sem méltattam, mígnem a szelíd bárányszellők sötét viharfelhőkké fejlődtek és igazi vihar kezdett tombolni bennem.

A büszkeség gyötrő kísértése mintegy két évig kínozta, árnyékként kísért, önként mégsem hódoltam be, szüntelen igyekeztem elűzni e gondolatokat a fejemből. Azonkívül minden héten meggyóntam, hogy büszke, gőgös gondolatok üldöznek.

Isten bocsássa meg, a gyóntatóm sose kérdezte meg, milyen gondolatok ezek, magamtól pedig nem mertem többet mondani. – Sem a gyónás, sem imáim eredményeképpen nem szűnt meg gyötrődésem.

Egy nap kézimunkáztam a kolostor kis szobájában, amikor hirtelen ellenállhatatlan erővel vert bennem gyökeret egy gondolat: nem belépnem kell valamelyik rendbe, hanem szerzetescsaládot kell alapítanom – ez volt az engem oly kízóan gyötrő, félreértett kísértés. Megadóan a következő szavakkal fordultam a Boldogságos Szűzhöz: „S hogy nézzenek ki a nővérek?”

A következő pillanatban egy nővért pillantottam meg tőlem kissé jobbra nehéz, barna habitusban, barna skapulárával és kerek fehér gallérral és keményített fehér főkötővel, melyet barna fátyol takart. – A meglepetéstől és csodálkozástól meredten néztem a jelenést, míg el nem tűnt.

Nem mertem gondolkodni, lélegzetet is csak vigyázva vettem.

Lehetetlen, hogy ez a jelenés, ez a válasz Isten Anyjához intézett kérdésemre az ördög műve legyen, vagy mégis?

Hogy lehet az, hogy ilyen kegyelemnek lettem részese? – Újabb gyötrelmek!

Csak Isten tudja, mekkora kínokat kellett két éven át elviselni a lelkemnek, míg végül a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelt Isten elültette az Anyaszentegyház kertjében.

Alázatért könyörögtem, éveken át sóhajtoztam Istenhez, hogy alázatos lehessenek, és most a gőg szakadékanak szélén láttam magamat.

Úgy éreztem, egyetlen menedékem, ha belépek valamelyik rendbe, s Isten Édesanyjától reméltem, hogy talán egy látomással tudtomra adja, Isten melyik rendet jelölte ki számomra.

* * *

Kölnben arra is sok lehetőségem nyílt, hogy egyre jobban megismerjem, csodáljam és megszeressem az Anyaszentegyházat lelki kincseivel és szépségeivel együtt.

A kolostoron belül és kívül jámbor nők vettek sok szeretettel a gondjaikba, s általuk hamarosan megismertem más kongregációk nővéreit is; de egyikük sem hasonlított ahhoz az apácához, aki nekem megjelent.

Azok között, akikkel baráti viszonyban voltam, volt egy Theresia nevű. Semmi sem okozott számára nagyobb örömet, mint ha nagy védőszentjéről, Jézusról nevezett Szent Terézről beszélhetett.

Amikor a Lindenburgtanban éltem, volt ott egy beteg asszony, az egyik legsúlyosabb örvült, aki Lucifernek képzelte magát, és időnként rohamai voltak, amikor szinte ördögien viselkedett. Ezt a szerencsétlen asszonyt Theresiának hívták. Ezért ha később ezt a nevet hallottam, rögtön megjelent a szemem előtt az a termetes, zilált hajú, szeméit ijesztően forgató asszony, aki hangosan szitkozódott és dühödten, őrvongva gesztikulált a karjával. – Csoda-e, ha arra gondoltam, mikor a jó Dr. asszony Szent Terézről kezdett beszélni: „Jaj, bárcsak valamelyik másik szentről mesélne, igazán hagyhatná ezt a Szent Terézt.” Szégyenszemre be kell vallanom, hogy legtöbbször nem nagy érdeklődéssel figyeltem hosszadalmas elbeszéléseit.

Attól kezdve, hogy megbetegedtem, nem a kolostor kápolnájába jártam a nagyon korai szentmisére, hanem a közeli plébániatemplomba. Szinte naponta elimádkoztam ott is a keresztutat. A templom melletti oldalfolyosón volt egy szép, nagy, faragott keresztút. Különösen megkapó volt a bejáratnál az Olajfák hegye- és a kijáratnál a Keresztrefeszítés-csoport.

E keresztút rejtekében kegyelmekben rendkívül gazdag órákat éltem át. Isteni Megváltónk szenvedését szemlélve napról napra jobban izzott lelkemben a szeretet tüze és égett bennem a buzgó vágy, hogy bizonyíthassam Istennek, én is mennyire szeretem Őt.

Igen, lelkem szomjazta az alkalmat, hogy Istennek szolgálhasson. A szeretet égőáldozatául ajánlottam fel magam Istennek, s imámat gyakran fejeztem be e szavakkal: „Ó, Uram, küldj, ahova akarsz, hogy akaratom szerint munkáljam a lelkek üdvösségét. Teljesítsd, amit oly hön áhít lelkem, hogy bizonyíthassam Neked, ó Isten, szeretetemet és hálámat – de ha lehet, ne küldj Berlinbe; de ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogy Te.”

Ez a tíz hónap a kolostorban kegyelmekben gazdag noviciátus volt számomra. Itt a magányban, a legnagyobb, gyakran gyöttrő szegénységben és az elképzelhető legmegalázóbb helyzetben tett próbára Isten, szegény hajléktalanként, akit csak irgalomból tűrtek meg, míg munkát talál, de mikor, hol, hogyan kapok állást, amikor L. igazgató úr, akitől érdeklődtek, mindig a legrosszabb véleményt adta rólam.

Ebben a vigasztalan helyzetben újra és újra mennyei Anyám szívéhez folyamodtam. „Hát nincs számomra munka széles e világon?” – panaszkodtam a Boldogságos Szűznek. Ha munkát nem is kaptam még, naponta részesültem viszont újabb türelemben, bátorságban és kegyelemben, hogy akaratom teljes mellőzésével ajánljam magam áldozatul Istennek.

Szívem csak arra vágyott, hogy apáca lehessek; Krementz érsek, a későbbi bíboros azonban azt mondta, csak két év után léphetek szerzetesrendbe. Ráadásul még keresgéltem azt a rendet, melyet nekem szánt Isten.

Közben újra alkalom kínálkozott egy olyan földi kapcsolatra, mely kiemelne minden szegénységből és megalázottságból; de ezerszer inkább viseltem a szegénységet és megalázottságot, mint hogy fölálldozzam a szüzességem. Nem olyan kincs-e ez, melyet az ember nem értékelhet elég nagyra és nem óvhat elég hűséggel? De ha egyszer elveszett, akkor örökre elveszett!

Ahogy Szent János, az isteni Üdvözítő szűzi tanítványa írja, a szűzi lelkek a mennyben is külön, mindenki számára felismerhetően meg lesznek jelölve.

Bárcsak újra megtanulná korunkban nagy és kicsi, öreg és fiatal becsülni a szüzességet, ezt a kincset, melyet még a mennyországban is oly nagyra értékelnek, s melynek elvesztése nem pótolható sem e földön, sem a túlvilágon. Ha egyszer elveszett, azt jelenti: örökre, örökre elveszett!

Szomorú helyzetem részvétet és érdeklődést keltett kölni ismerőseimben. Az értem aggódó hölgyek közül különösen szerettem von Schwarz titkos tanácsos feleségét, nagyon jámbor és közvetlen asszony volt.

Nagyon szeretetreméltó és élénk rajnavidéki nőt ismertem meg Kamper kisasszony személyében is. Lelkesen próbált rajtam segíteni, s végül is azt találta ki, hogy összeismertet főtisztelendő Augustin Keller domonkos atyával.

Egy szép, napsütéses őszi napon kerestük fel Augustin pátert a Koblenz melletti Ahrenbergen. Miután röviden meséltem neki az utóbbi években szerzett élményeimről, láthatóan meghatotta sorsom, s elgondolkodott, hogyan segíthetne.

Egyszer csak eszébe jutott Luise Hensel, aki egyszer hasonló helyzetben Friedrich Stolberg gróf házában talált menedéket; erre a nagy konvertita unokájáról, von Savigny asszonnyal kezdett beszélni, aki Berlinben élt. Végül azt javasolta vagy inkább megkérdezte, szeretném-e, hogy írjon rólam von S. asszonynak. „Talán meghívja magához. Nem állítom, hogy így lesz, mert nagyon különös hölgy; de meg lehetne próbálni.”

Mit tehettem mást, köszönettel elfogadtam a javaslatát.

Visszamentünk Kölnbe. Kamper kisasszony nagyon örült, hogy Augustin páter megpróbált segíteni. Nagyon hálás voltam neki, hogy annyi odaadással és szeretettel támogat, s nem árultam el, mennyire összeszorul a szívem.

Berlin! – Ettől a névtől megborzongtam! De „ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogy Te”. Lélekben kitarítottam ezen erős elhatározásom mellett, lesz, ami lesz; sose a magam akaratát kövessék, hanem a legapróbb dologban is Isten akaratát akarjam megismerni és megtenni!

Nem sokáig maradtam feszültségben és bizonytalanságban, pár nap múlva nagyon kedves levelet kaptam von Savigny asszonytól (szül. J. Stolberg grófnőtől), melyben igen barátságosan meghívott magához. Ez 1889 október elején történt. Köszönettel elfogadtam a hívását, és megírtam, hogy november 7-én érkezem.

Közben beléptem a Skapuláré Társulatba és Szent Ferenc harmadik rendjébe. Elbúcsúztam a barátoktól és ismerősöktől, mert ez búcsúzás volt: Kölntől, Bonntól, a szép Rajnavidéktől és a rajnaiaktól. Nagyon megszerettem a Rajnavidéket. Szerettem a jámborságot és vidámságot, és itt megtaláltam. Nemde Köln lett a szülővárosom? Nemde itt fogadtak vissza az Anyaszentegyház gyermekévé, s fogadtak Isten gyermekei közé? Hogy is felejthetném az Apostolok templomát és 1888. október 30-át és 1889. május 31-ét, Mennybemenetel ünnepét, amikor megbérmáltak és Isten elhalmozott kegyelemmel?

Egy rövid év telt el; de milyen hosszúnak éreztem közben nemegyszer a napokat, hónapokat! – Ez a bizonytalan helyzet, s hozzá a gyakran gyöttrő szegénység. Igen, olyan szegény voltam, hogy még arra sem tellett, hogy megvegyem magamnak a legszükségesebb apróságokat vagy kijavíttassam a cipőmet. Egy darab kemény papírt voltam kénytelen talpnak használni.

Amikor a hűgaimtól részvétekből kapott pénzem is tíz pfennig híján mind elfogyott, egy szegény alamizsnát koldult tőlem. Megráztam a fejem; de abban a pillanatban rögtön meg is bántam szeretetlenségem, gyorsan utánamentem és odaadtam neki utolsó tíz pfennigemet.

Istennek hála, aki megengedte, hogy itt megismerhessem a szegénységet, melyet mindig is szerettem és amelyben annyiszor kívántam élni. Most fogalmat kaptam róla, mit jelent ínségben és szegénységben élni; mert volt még ugyan hol laknom és nem éheztem, azért ez a szegénység sokszor nagyon nyomasztó és megalázó volt; számomra azonban nagy áldássá lett, mert általa eljutottam Szent Józsefhez.

Mélyen a szívembe hatoltak apám szavai („Hogy lehet egy ilyen idegen emberhez imádkozni?”), s mint egy magból, úgy sarjadt ki iránta nagy, bensőséges, rendkívül bizalmas szeretetem, és gyermeki odaadással fűzött e hű atyai szívhez, Szent József atyám pedig sokezerszer megmutatta atyai szeretetét és pártfogását.

Ha a világ nem is ismer más boldogságot a gazdagságon, a megbecsülésen és az érzéki élvezeteken kívül, nekünk, Isten gyermekeinek az isteni Üdvözítő születésével új boldogságunk támadt. Mária, a Boldogságos Szűz és Szent József ízlelte meg először ezt a boldogságot Betlehemben és Názáretben, és hozzájuk hasonlóan mindannyian élvezhetjük: az életet, mely egyesít minket Istennel, az isteni Üdvözítővel, az ő isteni Szívével. Ez az igazi boldogság, és minél bensőségesebb ez az egyesülés, annál tökéletesebb a boldogság, mely a mennyországban, az örök boldogságban teljesedik be.

A gyermekeket gyöngédséggel és édességekkel szokták megörvendeztetni. Nemde én is gyermek voltam a kegyelem birodalmában, amíg Kölnben éltem? Hát nem csodálatos, hogy a jó Isten atyai karjába vett és elhalmozott kegyelmekkel? Hogy az isteni szeretet nektárjával itatott? Igen, nem is egyszer áradt ki rám úgy a kegyelem, hogy csak rendkívüli erőfeszítéssel bírtam talpon maradni. Bérmálásomon azért könyörögtem: „Tarts meg, ó, Istenem, tarts meg...” – Az Örök Atya tudta, mire várok, ezért megedzette a lelkemet.

Nemcsak a kegyelem édességét élveztem, hanem a szenvedést is; a kísértéssel, mely örökké árnyékként követett, mindennap, folyamatosan meg kellett küzdenem. Mindig ugyanaz kísértett: szerzetescsaládot kell alapítanom.

Hát csak az számít nekem egyedül, hogy el kellett szakadnom a Rajnától, Kölnntől és a kedves barátoktól és ismerősöktől? – Ó nem, hiszen a szívem a bensőséges, forró, mélységes szeretet láncával volt a tabernákulumhoz bilincselve.

Mennyire boldog voltam, amikor beesteledett és befejeződött a nővérek esti imája és sorban kimentek a kápolnából, csak néhol maradt fenn egy-egy éjszakás nővér, a fények kialudtak, csak az örökmécs világította meg egy kissé a kápolnát; mert ilyenkor kezdődött az én audienciám isteni Kedvesemnél. Itt találtam meg őt, akit szeretett a lelkem, és a mennyei boldogságot élveztem.

Most eljött az utolsó este, s úgy éreztem, megszakad a szívem a fájdalomtól! Meg kell válnom az Oltáriszentségtől – de vajon meddig?

Vissza Berlinbe

Talán érdemes kölni életemnek még egy lapját megőrizni kedves nővéreimnek.

Nem feledhettem, milyen kemény bánásmódot és mennyi megaláztatást kellett eltűrni az utolsó hetekben az igazgató úrtól a Lindenburgban; azt sem, milyen hangon közölte, hogy talált már egy „kitűnő és tapasztalt utódot”.

Sose haragudtam az igazgató úrra, mert azt tartottam, mindezt Isten engedi meg, aki meghallgatta a keresztért és szenvedésért könyörgő állandó imáimat.

Ha nem tévedek, 1889-ben egy kora nyári napon történt, hogy Überweg kisasszony, Dr. L. egészségügyi tanácsos úr sógornője fölkeresett, és arra kért, menjek el hozzájuk, mert a tanácsos úr sürgősen beszélni szeretne velem. Elkísértem, a tanácsos úr pedig, aki városi képviselő is volt, közölte, hogy lindenburgi utódom valamennyi képviselőnek benyújtott egy jelentést, tulajdonképpen egy terjedelmes gyalázkodást L. igazgató úrról. Az igazgató teljesen magán kívül van és reménytelennek látja, hogy továbbra is az állásában maradjon.

Megrémültem! Ez volt a „kitűnő és tapasztalt főnővér”? Akkor L. tanácsos úr egyenként felolvasta a vádakat, én pedig, aki közel három évig dolgoztam az igazgató úrral, nem mondhattam mást, mint hogy egytől-egyig nyilvánvaló hazugság, mely csak rosszakarattal szüleménye lehet.

A végén azt mondtam a tanácsos úrnak: „Kérem, mondja meg az igazgató úrnak valamint a képviselő uraknak, hogy ha bírósági tárgyalásra kerülne sor (bármennyire is nagy áldozatot kívánna tőlem), szeretnék tanúskodni az igazgató úr mellett és vissza kívánom utasítani a vádakat.”

A városi tanácsban mindenki tudta, hogyan bánt velem az igazgató úr azután, hogy katolikus lettem.

Überweg kisasszony még aznap este sietve elvitte a jó hírt az igazgató úrnak és feleségének; mindketten nagyon meghatódtak, s az asszony könnyezve így szólt: „Mindig mondtam, hogy Tauscher kisasszony nemeslelkű...”

Miután L. egészségügyi tanácsos úr a városi képviselőtestület ülésén elmondta, hogy vissza kívánom utasítani N. kisasszony összes vádját, mert valamennyi nyilvánvaló hazugság stb., az urak úgy határoztak, hogy nem méltatják figyelemre vagy válaszra a vádaskodást, benyújtóját viszont azonnal elbocsátják.

Nem az isteni gondviselés szeretetteljes rendelése volt-e ez, mely alkalmat adott számomra, hogy jóval fizessek a rosszért? Örömmel tettem.

III. Berlin

1889. november 7-én érkeztem a von Savigny családhoz. Igen hűvösen fogadtak; főtisztelendő Augustin Keller domonkos páter ugyanis nem említett rólam semmilyen további részletet, így történhetett, hogy von Savigny asszony szemében szinte riadalmat fedeztem föl, miközben üdvözöltük egymást.

Leánya, Ännchen kisasszony kísért a szobámba, tőle tudtam meg az ijedség okát: idős hölgyre számítottak, és nem egy fiatal nőre. Pedig már 34 éves voltam; de ezt alig akarták elhinni, olyan fiatalnak látszottam.

Von Savigny asszony hamarosan föloldódott irányomban, és bizalmas kapcsolat alakult ki köztünk. De annak ellenére, hogy a család tényleg befogadott, az első hónapokban kimondhatatlanul elveszettnek éreztem magam Berlinben. Vágytam az Oltáriszentségre, vissza a kolostor kedves kis kápolnájába, a kolostori életre.

Ritkán múlt el úgy este, hogy a szobámban térdre borulva ne zokogtam volna keservesen. Szívem arra vágyott, hogy Istent szolgálhassam, s egészen a szegények szolgálatára ajánlhassam föl magam. Ehelyett íme, ismét itt voltam a világban, s az első hetekben alkalom sem kínálkozott, hogy gondját viselhessem a szegényeknek.

Jaj, mekkora bánat emésztett, ráadásul mint az árnyék követett s kínozott folyton a kísértés, hogy szerzetescsaládot kell létrehoznom.

Egyáltalán, már az is nagy erőfeszitésembe került, hogy Berlinben kell élnem, ahol gyermekkoromtól fogva igen rosszul éreztem magam. Mindemellett a szüleim is nagyon közel laktak, hiszen Gusow (vonattal) alig egy órányira fekszik Berlintől. S milyen meghitten éltünk ott a vidéki csöndben! Mindent föláldoztam Istennek. – A húgaim is eltávolodtak tőlem. Csak évekkel később, amikor látták, mennyire nyilvánvalóan kísér Isten áldása, lettek hozzám megint barátságosabbak, sőt sokszor segítségemre is siettek.

Isten akart a mindenem lenni, s ezért egyre jobban el kellett szakadnom mindenkitől, azoktól is, akik a barátaim lehetek volna. Igen, szívem vágya már csak egyetlen célra irányult, ez pedig az volt, hogy egy szerzetesrendben teljesen áldozatul adhassam magam Istennek.

A megméretés ideje nehéz időszak, a nehéz napokból hetek lesznek, néha akár évek is.

Hamarosan – 1890 elején – a szegények látogatásával vigasztalódtam. Fáh jezsuita atyától kaptam címeiket és alamizsnát. A szegények mindig a kedvenceim voltak, s mekkora volt a nyomor, amit enyhíteni kellett! A legnagyobb fájdalmat számomra a szegény, ártatlan gyermekek okozták, akiknek a szíve még lágy volt, mint a viasz; könnyen beléjük vésődne az isteni Üdvözítő képe és eltölné őket Isten szeretete. De ha nem ez történik, mi lesz belőlük?

Iskolás gyermekek számára volt egy katolikus árvaház, a hat év alattiakkal azonban egyetlen intézményben sem foglalkoztak Berlinben. Ezek a kicsi gyermekek jobbára evangélikus intézetekbe kerültek, s az Anyaszentegyház számára elvesztek. Csak itt ébredt bennem mélységes részvét szegény elveszett gyermekek iránt.

„Otthonatlanok otthona”, így hívták azt a vörös házat, mely fiatal koromtól ott lebegett a szemem előtt. Újra és újra megerősödött most bennem, hogy abban a képzeletbeli házban gyermekeknek is otthonra kell majd lenniük.

Fáh atya biztatására ekkortájt látogattam meg Stöcker udvari szónokot. Ahogy egyszer már említettem, sokat köszönhettem neki, ezért fölkerestem. Nagyon kedvesen fogadott, s többek között azt mondta, az Anyaszentegyházba történt visszafogadásomra utalva: „Örülök, hogy megglelte a békéjét.”

Megleptek és nagyon megörvendeztettek ezek a szavak. Melyik evangélikus szónoktól hallhatott az ember ilyesmit? Amit mondott, összhangban volt nemes és nagylelkű jellemével.

Nemcsak elveszettnek éreztem magam Berlinben az első hónapokban, de igen haszontalannak is; mert az, hogy néhányszor szegényeket látogattam, nem elégített ki, többre vágytam. 30 évet vártam, míg életem hajója végre fölszedte a horgonyt, és Isten az Anyaszentegyház vizeire vitte. 33 éves voltam, amikor fölvettek Szent Péter hajójába. – S most hogyan tovább? „Mit tegyek, Uram, mit kívánsz tőlem?” – fohászkodtam kérdőn megannyiszor; de nem kaptam választ, míg el nem közelgett „Isten órája”.

1890. január 21-én megragadó látomásom volt, egy életnagyságú, eleven feszületet láttam. A test teljes hosszában, a kezektől egészen le a lábakig mindkét oldalon tüskés inda kígyózott, s mint a töviskorona belenyomódott a testbe. A bal oldalon, a szív fölött pedig egy szív formájú töviskoszorú volt mélyen bepréselve.

A kereszten lévő test fejét nem koronázta tövis, karja sem ernyedte el, hanem egészen egyenesen tartotta, ebből is látszott, hogy él.

Annyira megrázó és részvétet keltő volt a látomás, annyira megdöbbenő és magával ragadó, hogy nincs szó, mely érzékeltethetné.

Miközben szemem a látomáson nyugodott, szívem remegett a fájdalomtól. Az isteni Üdvözítő a fő, mely a mennyben fájdalom és töviskorona nélkül él, a tagok, a test az Anyaszentegyház, melyet nemcsak az államhatalom láncol a keresztre, hanem a langyos és hitehagyó katolikusok is mélyen megsebeznek, ezekre utalnak a testen lévő tövisok, míg a szíven lévő tövisok a langyos és hűtlen fölszenteltek (papokat és szerzeteseket) jelentik.

Magamhoz tértem, és mivel reggel volt, nemsokára misére mentem. Szívem remegett, szinte megsebezte a fájdalom és szánalom. Íme megvilágosodott, mit kíván tőlem Isten: imádkozzok és vezekeljek! Könyörögjek kegyelemért, a bűnösök megtéréséért! Küzdjek Istennel az Anyaszentegyház szabadságáért.

Ettől a reggeltől kezdve nemcsak új „éhség és szomjúság” töltötte el a lelkemet, hogy Istennek tetsző, tökéletes életet éljek, hanem éhség és szomjúság, forró vágyakozás az iránt is, hogy az Isteni Szívnek lelkeket nyerjek meg.

Ez a feszület úgy állt és úgy van ma is a szemem előtt, mint azon a reggelen, s nemcsak abban segít, hogy lankadatlan könyörögjek és munkálkodjak a lelkek megmentéséért, hanem egyre fokozza e buzgalmam, és arra késztet, hogy végemet kívánjam, hogy Isten trónja előtt nyerhessen enyhülést izzó vágyam, s olthassam lelkek utáni szomjamat.

1890 márciusában von Savigny asszony megkérdezett, szeretném-e elkísérni. Azt tervezte, hogy meglátogatja a lányát a vizitációs apácáknál és egy-két nővérét, Ännchent, a lányát pedig a fivéreinél akarta hagyni.

Szívesen vállalkoztam az útra. Március 12-én indultunk. Először Bajorországba mentünk, a zangbergi vizitációs kolostorba. Március 15-től 24-ig maradtunk ott. Von Savigny asszony szinte az egész napot a lányánál töltötte a klauzúra rácsánál. – Én sokat imádkoztam a kolostor meghitt kis templomában; állandóan azonban nem imádkozhattam, és az étkezéseken kívül, melyeket együtt fogyasztottunk el a rácsnál lévő beszélőszobában a nővér társaságában, magamra voltam hagyva. Magányomban megkértem a szolgálatunkra álló Armella laikus nővért, hozzon valami olvasnivalót. Rögtön teljesítette a kérésemet, mert amikor visszajöttem a kápolnából, két könyvet találtam az asztalon – egy Jézus Szíve-könyvet és Jézusról nevezett Szent Teréz önéletrajzát Schwab fordításában.

Jaj, gondoltam, miért pont Szent Teréz életét kellett idehoznia, és letettem. A Jézus Szíve-könyvben azonban nagy érdeklődéssel mélyedtem el; előbb-utóbb azonban annak is a végére értem, ezért néhány nap múlva, bár kényszeredetten, miután nem volt más olvasnivalóm, kezembe vettem Szent Teréz életét. Lapozgattam, elkezdtem olvasni, aztán olvastam, olvastam, és – hogy is érzékeltethetném, amit éreztem? Ó, azok a boldog zangbergi órák,

napok! Megtaláltam tökéletes példaképeimet! Szívem szenvedélyes szeretetre gyúlt Szent Teréz iránt, akinek a nevét eddig hallani sem akartam.

Csodálatos Isten, csodálatosak az ő gondviselésének útjai! Senki sem tudta meg Zangbergben, milyen boldogság ért. Rajtam kívül csak Isten a tudója annak is, mennyi kegyelemnek voltam még részese abban a kápolnában. Igen, mérhetetlen Isten irgalma és szeretete!

A Kármelba, csakis a Kármelba kellett eljutnom, ez volt most már a céloim. Erre az alázatra, erre az istenszeretetre vágytam! Szent Teréz eljutott oda, ahová én törekedtem. Micsoda hősiesség! Minden hozzám, ehhez a nagy, szent nőhöz vonzott, annyira föllelkesített, hogy a kísértés, mely árnyékként követett, most kevésbé kínozott.

A legkevésbé sem kételkedtem: páter Föh hozzám fog járulni, hogy belépjek a Kármelba; mert én egészen biztos voltam benne, hogy ez a hivatásom, hogy ott fogom megtalálni, amit kerestem, még ha csak laikus nővéreként vennének is föl. Igen vonzónak képzeltem el a laikus nővérek életét. Egész nap mindenféle házimunkát végeznék, mert mindenkinek a szolgálója akartam lenni, úgy, mint egykor a kölni kolostorban, de éjszaka aztán az Oltáriszentségnél akartam időzni a kápolnában, Szerelmesemnél.

Türelmemet nagy erőpróba elé állította, hogy von Savigny asszony nem akart egyenesen Berlinbe utazni, hanem először még meg akarta látogatni Kneipp plébánost Wörishofenban, utána pedig még Hildesheimbe is tervezett egy látogatást.

1890. március 30-án utaztunk Münchenből ismét északra, és éjszaka értünk Hannoverbe. Rövid pihenő után másnap reggel a Szent Klára-templomhoz hajtottunk szentmisére. Háromhetente áldoztam, március 31. éppen áldozónapom volt. Akkoriban nem adtak engedélyt heti háromszori áldozásra, hanem szigorúan megsabták, mely napokon áldozhat az ember. Részt vettünk tehát a Szent Klára-templomban a szentmisén. A nővérek Kölnben a szentmise előtt járultak szentáldozáshoz. Most a szentmise előtt senki sem ment áldozni, a pap áldozása után sem, így arra gondoltam, itt az a szokás, hogy a szentmise után áldoznak. A befejező imádság alatt odamentem az áldoztató rácshoz. Akkor ijedten láttam, hogy a pap, ahelyett, hogy kinyitná a tabernákulum ajtaját, hogy végre áldozhassak, nyugodtan, figyelemre sem méltatva kimegy a sekrestyébe. Néhány pillanattal később odajött hozzám a sekrestyés, és így szólt: „Itt csak a szentmisében áldoztatnak.”

Visszamentem a helyemre, és könnyekre fakadtam.

A jó von Savigny asszony annyira átérezte fájdalmam, hogy rögtön elvitt a vincés nővérekhez, és a főnöknőnek elpanaszolta, mi bánt. Nagy örömmre pár perc múlva jött a házikáplán, és teljesülhetett, amire annyira vágytam.

Ezt a körülményt azért meséltem el itt kedves nővéreimnek, hogy legyenek mind szívből hálásak Istennek, aki most oly könnyen elérhetővé teszi számukra, hogy ne is csak hetente néhányszor, de minden nap áldozhassanak. Ugyanakkor szeretnék arra is emlékeztetni, mekkora felelősséggel jár ez. Fontolják meg jól, hogy „akinek sok adatik, attól sokat is kérnek számon”.

Engem félelemmel és rettegéssel töltött el minden különleges kegyelem, de még ezeknél is jobban, amikor 1898-ban Sittardban Rüttgen jezsuita atyától engedélyt kaptam a napi áldozásra; tulajdonképpen nem is engedély volt ez, mert én nem mertem tőle ilyet kérni, hanem ő szólított föl, hogy áldozzak naponta. Elmúltak a kísértések és a szenvedések, melyeket Kölnben kellett kiállnom az áldozás miatt. Az Oltáriszentség utáni folytonos vágyakozásom ezzel kielégült. Szívem megremegett a kegyelemtől, melyre teljesen méltatlannak tartottam magam, de amelyet persze mélységes hálával fogadtam.

Berlinbe visszatérve, amint tehettem, fölkerestem Föh atyát, hogy megkérjem, járuljon hozzám a Kármelba való fölvételemhez.

Miután röviden üdvözöltük egymást, szokásos lendületemmel rögtön a közepébe vágtam: „Megtaláltam a helyem! A Kármel az én rendem. Olvastam Szent Teréz életét, és csak azt mondhatom: megszerettem és csakis az ő leánya szeretnék lenni.”

A jó páter nyugodtan meghallgatott, aztán azt mondta: „Nem ez a hivatása. Isten valami másra nevelte föl magát. Ha tudnám, melyik kolostor kapujában várja, rögtön odavezetném. De nem tudom. Imádkozzunk és Isten tudunkra fogja adni az ő akaratát. Az, hogy Önnek szerzetesrendben a helye, számomra egyáltalán nem kétséges.”

„Várjunk és imádkozzunk” – tette hozzá újra, majd a következő különös szavakat mondta: „Szent Teréz leányának is kell lennie.”

Később P. Fáh azt írta Brazíliából, ahová 1890 októberében helyezték, hogy akkor (erre a beszélgetésre gondolt) nem akart tovább buzdítani, hogy hagyjak mindent Istenre; de számára világossá vált: Isten azt kívánja tőlem, hogy „szerzetescsaládot hozzak létre; mert Isten általában fölneveli magának az eszközeit”. Levele végén azt írta még: „Kár, hogy akkor nem mondta ki azt, amihez olyan közel vittem.”

Hogy is vehettem volna a bátorságot, hogy szavakba öntsem e kísértést, mely számomra a legnagyobb bűnnek tűnt? – A büszkeség és gőg nagy bűnének ítéltém, ha önként elfogadnám a „szerzetescsalád alapításának” gondolatát, ezért folytonosan küzdöttem ellene.

Továbbra is csak küzdeni és hadakozni, ez maradt a sorsom – így láttam én, miközben Isten újra és újra alakított rajtam, isteni fölségéhez méltatlan eszközén. Ez a sok utazás is von Savigny asszonnyal nagyon hasznos volt a jövőm szempontjából, mely akkor még sűrű homályba burkolózott előlem. Nemcsak világot láttam és embereket ismertem meg, hanem számomra még nagyobb jelentőségű volt, hogy megismertem különböző rendeket és kongregációkat is.

1890 augusztusában von Savigny asszony elfogadta legidősebb nővére, Sch. grófnő meghívását Innsbruckba. Odaútban először rövid látogatást tettünk Mariaschein bei Teplitzben Schmising grófnőnél. Számomra felejthetetlen marad az ottlétünk; egyik sétánkon elmentünk ugyanis a graupeni templomba, melynek falain akkor még megvoltak a szenvedéstörténetet ábrázoló, gyönyörű régi freskók.

Innsbruckba érve mindjárt az első reggel elindultam keresni egy olyan kolostort, ahol tartanak lelkigyakorlatot nőknek.

26 évvel ezelőtt Berlinben nem úgy volt, mint manapság, amikor bárki könnyen vállalkozhat ilyen lelkigyakorlatra.

Annyit hallottam ezekről a lelkigyakorlatokról, hogy nagyon szerettem volna kipróbálni egyet. Reménykedtem, hogy ebben a teljesen katolikus városban teljesülhet kívánságom.

Hosszas keresgélés után rátaláltam egy nagy épületre, melyet kolostornak néztem, s alighogy meghúztam a csengőt, kinyílt az ajtó, s a rács mögött egy apáca állt. Megkérdeztem, nem tud-e egy kolostort, ahol tartanak lelkigyakorlatot nőknek. Azt felelte: „Itt nálunk van lelkigyakorlat, de tegnap este kezdődött, és újabb jelentkezőket már nem fogadunk.”

„Jaj, kérem, kérdezze meg, kedves nővér, nem vehetnék-e mégis részt. Tegnap este érkeztem Berlinből, és ott nincs rá lehetőségem, hogy lelkigyakorlatra menjek.”

A jó nővér eltűnt; de rövidesen visszatért és bevezetett a beszélőszobába; a rács mögött várakozó tisztelendő M. priórának elmondtam, mennyire szeretnék elvégezni egy lelkigyakorlatot, és hogy épp tegnap este érkeztem, illetve hogy az isteni gondviselés révén hogyan kerültem a kolostorába. Végül megkérdeztem, kivételesen nem csatlakozhatnék-e még.

A perjelnő anya volt oly kedves és bement a lelkigyakorlatot tartó Stentrup jezsuita atyához, előadta neki kérésemet, s ő beleegyezett.

Von Savigny asszonytól is megkaptam a hozzájárulást, így 1890 augusztusának végén elkezdtem első lelkigyakorlatomat. Mit mondjak róla? Teljesen áthatott, lelkem mélyéig átjárta és magával ragadott. Szakadatlan sírtam. – Jaj, mennyi könnyet ontottam én ott az orsolyita

kápolnában! Mintegy száz kisasszony és asszony volt jelen, de nem is figyeltem rájuk. Istenen és saját magamon túl senki és semmi nem létezett számomra, és a jó Isten megvilágosította a lelkem, új erőt öntött belém és buzdított: vállaljam a szenvedést és a munkát az Anyaszentegyházért.

A bánat könnyei áradtak szememből bűneim miatt, melyekkel a keresztkínpadját készítettem Üdvözítőmnek, s amiatt is, hogy nem imádkoztam előbb visszafogadásomért az új Paradicsomba, az Anyaszentegyházba. Nem kellett volna jobban keresnem, többet küzdenem azért, hogy megtaláljam hozzá az utat?

Mennyi hálás könnyet ontottam azért is, hogy Isten végtelen jósága és szeretete nem hagyta elkallódní a tévedés sivatagában született szegény báránycákát, megkereste, megszabadította a tövisektől és hazavitte a nyájba. Igen, Isten Szívéből túlrad az irgalom és a szeretet! Ó, bárcsak minden ember fölismerhetné ezt, milyen boldog lenne. – Csak egyszer merüljünk bele e tengerbe, s ontani fogjuk mindnyájan bűnbánatunk és hálánk könnyeit.

Nem hiába vezetett Isten Innsbruckba lelkem megtisztítására; mert alig múltak el a bűnbánat és a könnyek napjai, kiáradt rám szeretetének kegyelme. Igen, azt mondhatom, az egész hetet akkor Innsbruckban Jézus Szívén töltöttem boldog örömben. Megint az isteni szeretet nektárját ittam és azt a mennyei boldogságot élveztem, amit Kölnben. Isten meg akart erősíteni a jövőre? Még bensőségesebben akart egyesíteni Isteni Szívével?

* * *

Rövid berlini tartózkodás után késő ősszel von Savigny asszony a Rajna menti Bonnba indult testvéréhez, von L. asszonyhoz, aki oda ment férjhez. Örömmel mondtam igent, amikor ismét megkérdezte, elkísérem-e, hiszen így újra láthattam az én kedves Rajnavidékemet.

Bonnban ezúttal egy panzióban laktunk. Itt ismét elég szabadon rendelkeztem az időmmel, mivel von Savigny asszony az étkezéseken kívül, melyet kellemes beszélgetés mellett mindig a panzióban, de a szobánkban költöttünk el, a nap nagy részét von L. asszonynál töltötte.

A mindössze néhány napos innsbrucki lelkigyakorlat valamint a sok kegyelem ellenére sem szabadultam meg kínzó kísértéseimtől. Ezért elhatároztam, hogy most egyedül fogok végigcsinálni egy harmincnapos lelkigyakorlatot, abban a reményben, hogy így végre megszabadulhatok gögös gondolataimtól. Lelkigyakorlatos „mesterem” a jezsuita P. I. harmincnapos lelkigyakorlatos könyve volt. – Jól indultak a dolgok, de minél előbbre tartottam, annál hevesebben, annál leküzdhetetlenebbül jelentkezett a kísértés. Végigküzdöttem magam – de kínlódva és fogcsikorgatva.

1891 januárjában Aachenbe utaztunk. Ez az út nagy örömet okozott számomra.

Mivel bensőséges szeretettel vonzódtam Szent Teréz anyához, nagyon szerettem volna legalább egyszer látni valamelyik leányát. Innsbruckban már említettem ezt von Savigny asszonynak; de még szinte ki sem mondtam, amikor a drága jó öreg hölgy könnyekre fakadt és ijedten azt mondta: „Látom, Ön is kolostorba akar vonulni, pedig a férjem halála óta Ön az első napsugár az életemben.” Vigasztaltam, amennyire tudtam, de arról persze, hogy el akarok jutni valamelyik Kármelba, nem beszélhettem többé, nehogy újabb bánatot okozzak neki. Ettől függetlenül a gondviselés rendeléséből akaratán kívül ő maga kínált alkalmat, hogy kívánságom teljesülhessen.

A következő történt: von Savigny asszony meg akarta látogatni egyik testvére sírját, aki apácaként halt meg az Aachen melletti Bl. Sacré-Coeur kolostorában. Aachenban vett ki szállást, a Münsterhez egészen közel, egy szállodában. Vasárnap volt, és én, mint minden nap, az egyik korai misére mentem, majd miután visszajöttem, megreggeliztünk, aztán annyira belefeledkeztünk a beszélgetésbe, hogy meg is feledkeztünk az időről, és csak akkor

kaptunk észbe, amikor a Münster harangja az utolsó misére hívott. Mivel von Savigny asszony még nem volt aznap szentmisén, megijedt, hogy elkésik; ezért a Münsterhez siettünk; ott azonban rengeteg ember tolongott a kapuk előtt. Von Savigny asszony, attól félve, hogy szentmise nélkül marad, utat tört a tömegben és pillanatok alatt eltűnt a szemem elől. Abban a pillanatban villámként hasított belém a gondolat: most kell elmenni a Kármelba! Alig gondoltam végig, már cselekedtem is.

„Hogy jutok a Lousbergre?” – kérdezgettem itt is, ott is, míg végre meghúzhattam a kolostor csengőjét. „Berlinből jövök, Szent Teréz nagy tisztelője vagyok, és nagyon szeretném látni egyszer valamelyik leányát, de sajnos soha nincs rá időm” – mondtam a kaput nyitó nővérnek.

Néhány perc múlva a rácshoz vezettek, s a napfényben ott állt előttem szeretett Szent Terézem egyik leánya, és láss csodát, viszontláttam rajta azt a barna árnyalatot, amit a jelenés is viselt, a Kármel színét! Öröm, leírhatatlan öröm járta át a szívem. – Az alázat gyakorlását mindennél fontosabb kötelességemnek tartottam, páter Fáh pedig azt mondta: „Nem a Kármel a hivatása.” – Ő azonban karnővérekre gondolt. Azért laikus nővér talán lehetnék? – Ilyen és hasonló gondolatok töltötték be a lelkemet, miközben köszönetet mondtam és visszaindultam. Minden olyan jól egyezett, hogy a látogatásomra nem derült fény.

Néhány nap múlva ismét Bonnban voltunk, s én határtalanul szenvedtem. – Többé semmibe se tudtam belefogni. – Csak az tudja elképzelni, mit szenvedtem két éven át, aki végigcsinált már ilyen lelki gyötrődést. A nagy lelkigyakorlat óta nem voltam már képes elhessegetni a rám törő gondolatokat, ezért arra gondoltam, hogy minden percben beleegyezem, s ugyanakkor súlyos bűnnek tartottam ezt. A világ semmi kincséért sem akartam önként akár csak egy bocsánatos bűnt is elkövetni, de még csak hibázni sem.

Amikor legjobban rászorultam, akkor kaptam segítséget. Bonnban volt egy barátnőm, von Dircking kisasszony. Ő mesélte, hogy nagyon jó gyóntatója van, s megkérdezett, nem akarok-e egyszer elmenni hozzá, Bonn környékén plébános.

Beleegyeztem, és egy nap kimentünk Westenberg főisztelendő úrhoz. Abban a kis falusi templomban megtaláltam lelkem orvosát. – Vajon azért történt így, mert szenvedésem a végsőkig fokozódott, vagy mert ő megkapta a lelkemhez vezető kulcsot Istentől? Mindenesetre elmondtam, elpanaszoltam neki minden félelmemet, hogy mennyit szenvedtem, küszködtem, erőlködtem éveken át azért, hogy elhagyjam ezeket a gőgös gondolataimat stb. – Ahogy a végére értem, legnagyobb meglepetésemre közölte, hogy ezek nem kísértések, és többé „ne álljak ellen a kegyelemnek”. – Olyan voltam, mint a láncaitól szabaduló sas, a szeretet szárnyán lebegtem a légtérben, míg egy sziklahasadékban, Isten Szívén el nem nyugodtam.

Amennyire szenvedtem azokban az években, annyira boldog voltam most! Most teljesülhet, amire annyira vágytam: hogy egy szerzetesrendben „Istennek szolgáljak a szenvedésben és szeretetben”!

„Itt vagyok, Uram, mit kívánsz tőlem?” „Kész az én szívem!” Ilyen és hasonló fohászokkal sóhajtoztam szakadatlan Isten trónjához.

Elérkezett a nagybőjti idő. Nekem bármennyi böjtölés és imádság örömet okozott, nem esett nehezemre. Korán elmentem a Münsterbe, később von Savigny asszonnyal reggeliztem, de csak egy csésze kávé ittam; aztán elkísértem von Savigny asszonyt az utolsó szentmisére. 12-től 1-ig szemlélődtem még egy órát a közeli Jézus Szíve-templomban. Fél 2-kor ebédeltünk, utána beszélgettünk kicsit, aztán meglátogattam von Dircking kisasszonyt, vagy ő engem; gyakran még elzarándokoltunk egy Mária-kegyképhez. Ilyenkor szabadon beszélhettem a terveimről, de csak azt hoztam szóba, ami a gyermekotthonra vonatkozott. Egy kicsit abban reménykedtem, hogy von Dircking kisasszonnyal összefogva megvalósíthatnám az otthont; de gyenge egészsége meggátolta abban, hogy segítségemre legyen.

Akkoriban, 1891 áprilisában egyik nap az ablaknál állva a naplementét csodáltam, amikor hirtelen megfogalmazódott bennem az új alapítás célja és neve. Féltem, hogy túl sok lesz észben tartani, ezért rögtön leírtam mindent, ahogy szó szerint következik:

JÉZUS ISTENI SZÍVÉNEK SZOLGÁLÓI

- I. engesztelésül,
- II. önmaguk megszentelődésére,
- III. a lelkek megmentésének szolgálatára
az isteni Szívnek szentelik magukat.

I. Engesztelésül; különösen mindazokért a tiszteletlenségekért és gúnyolódásokért, melyeket a tévelygők és a hitetlenek és mindenekfelett Isten emberré lett Fia istenségének tagadói követnek el az isteni Szívvel szemben, hogy Isten irgalmasságában ne akarja a gyermekeket büntetni apáik bűneiért, hogy az igazság fényével elküldje a Szentlelket az éjszaka sötétjében született lelkeknek.

II. Önmaguk megszentelődésére: csak a nagyobb tökéletességre törekvő lelket teszi az isteni Szív méltóvá arra, hogy szolgálatára szentelje magát, és csak annyiban kíséri őt és tetteit az isteni Szív áldása, amennyiben a tökéletesség, vagyis az önmegtagadás, a lemondás, az önfeláldozás, az alázat útjára lép.

III. A lelkek megmentésének szolgálatára:

1. családlátogatás, szegények, betegek és elhagyottak fölkeresése. Egyesületek fenntartása leányok, nők és gyermekek számára.

2. A gyermekek, de csakis a nép gyermekeinek nevelése, „kizárólag az iskolai oktatás keretein kívül”.

Jézus Isteni Szívének Szolgálói mindig arra törekedjenek, hogy a legtökéletesebben pótolják az otthoni nevelést.

Árvák, házasságon kívül született, szegény, elhagyott gyermekek nyerjenek fölvételt, találjanak „anyai gondoskodásra és szeretetre”.

A gyermekek oktatása feleljen meg a természetes adottságoknak és a gyermek hajlamainak.

A családban élő gyermekeket az Isteni Szív Szolgálói szolgálják:

1. óvodákkal, ahová 6 év alatti gyermekeket vegyenek föl a reggeltől estig terjedő időszakra;

2. gyermekotthonokkal (mai nevükön menhelyekkel), ahol 6 éves koruktól lányok és fiúk, természetesen külön-külön, tölthetik iskolán kívüli idejüket; ha a gyermekek elkészültek iskolai feladataikkal, játékokkal és kézimunkával foglalkoznak.

Azokért a gyermekekért, akiknek a gondozását teljes egészében vállalták, valamint azokért, akik napközben vannak az Isteni Szív Szolgálóinál, a nővérek, ha csak lehet, kapjanak valamennyi gondozási díjat, még ha keveset is; de „soha ne” utasíttassék el valaki azért, mert nincs, aki fizessen érte.

Ahol a körülmények lehetővé teszik, alakuljanak leánykollégiumok (ezeket ma, 1925-ben korosztályos otthonoknak hívjuk); ezekben a serdülő lányok nagyobb szakértelmet igénylő házimunkákat és konyhaművészetet is tanulhatnak.

Bonn, 1891. április

Végül közeledett a nagybőjt vége, s megszabadultam folytonos fejfájásomtól, melyet az „értelmetlen böjtölés” okozott, ahogy később neveztem. Isten soha-soha nem akarja, hogy mi, értelmes teremtmények értelmetlenül cselekedjünk. Ha valaki a böjtöléssel kárt tesz az egészségében vagy munkaképtelenné válik, az nem Istennek tetsző szolgálat.

Istennek az tetszik, ha testben-lélekben frissen és egészségesen, munkaképesen érjük el azt a kort, amikor az aratás beérk és csak munkások hiányoznak, hogy sok-sok lelket megnyerjenek az Isteni Szívnek.

Régen ez másképp lehetett. Az én esetemben, gondolom, Isten engedte ezt meg, hogy később saját tapasztalatomból tudjam megítélni, milyen határok között kell maradnunk, amikor börtölünk.

Szent József Otthon – Otthontalan gyermekek otthona

Akkoriban nagyon szerettem volna már hozzáfogni a Műhöz, legalább a szegény gyermekekkel elkezdni foglalkozni.

Végül a Mennybemenetel előtti héten jöttünk el Bonnból, és Hildesheimen keresztül tértünk vissza Berlinbe.

Rögtön másnap, május 27-én fölkerestem főtisztelendő Dr. Jahnel prelátus urat. „Örültem, amikor ma újra láttam az áldoztatórácsnál” – fogadott kedvesen. Ez a fogadtatás igen megkönnyítette, hogy előálljak a kéréssel: hadd nyissak házat szegény gyermekek számára. A prelátus úr látható érdeklődéssel hallgatott meg, majd azt felelte, hogy már őt is hosszabb ideje foglalkoztatja egy ilyen terv, de nem talált senkit a végrehajtására, ezért nagyon örül a szándékomnak. „Mindenekelőtt kell hát keresnie egy házat” – zárta mondandóját.

Micsoda feladat: házat keresni! És ki fogja megvenni, ha megvan? 700 márkát kaptam von Savigny asszonytól, mint mondta, hálából, hogy útitársául szegődtem. Százat hálából elküldtem a kölni kolostornak, ahol korábban befogadtak, százat pedig magamra költöttem, így 500 márkám maradt, ez pedig még arra is alig volt elég, hogy a lehető legszerűebb elinduláshoz beszerezsem a legszükségesebb felszerelést. Hogy tudnék megvásárolni vagy akár csak bérelni is egy házat? De szót se többet gondokról. Isten Művét kellett létrehozni, ezért nem rám tartozott az aggódás és tépelődés, honnan lesznek hozzá anyagiak. Azonkívül minden bizalmamat Szent József atya segítségébe helyeztem, tőle pedig még soha semmit nem kértem hiába.

A város északi részén, a szegények körzetében kezdtem házat keresni. Úgy nézelődtem erre is, arra is nap nap után, hogy fogalmam sem volt, hogyan szokták ezt csinálni; persze nem jutottam semmire.

Emellett sokat foglalkoztam az első kelengyék elkészítésével. Hat gyermek számára készítettem elő mindent, ezzel a pénztárcám szinte ki is merült.

Jézus Szíve hónapja is elmúlt már, s még nem látszott, hogyan lehetne hozzájutni egy megfelelő házhoz. Igen, sem a ház, sem a segítők nem bukkantak még föl!

Közelgett július 2., mely számomra és az egész szerzetescsalád számára a kegyelem napja lett. Micsoda győzhetetlen forrása számomra a vigasznak és bizalomnak! Újra és újra szeretetre és hálára gyújtja a szívem, és felszít: kívánjam, hogy szenvedhesek, küzdhessek, dolgozhassak, hogy a Mű, melyet Isten irgalma egy időre rám bízott, egészen Isten akarata szerint alakuljon és növekedjék.

1912. július 2-án tehát azt írtam erről Rocca di Papában: „Ma azon a dombon vagyok, amit akkor, 1891. július 2-án láttam. És ha a felső kert bejáratánál állok és a kápolnánk fölött a hegy csúcsát nézem, gyakran, sőt többnyire fölidézódik bennem az a látomás, melyet a kegyelem ama napján kaptam: Láttam az isteni Fölséget, az Atyaistent a felhőkben csodálatos csillogásban, pontosan előttem a magasban; Isten jobb keze egy nagy aranykeret bal sarkán nyugodott, mely egy ezüst alapon nyugvó nagy keresztet zárt körül. A kereszt nagy volt, igen nagy, s rendkívül művészi módon dolgozták ki aranyból és ezüsből. Amint elfordítottam a tekintetemet a keresztről, egy nagy csapat nővért láttam – habitusunkban, melyben kölni

látomásomban láttam a nővért – szerte a dombon, amelynek a tetején álltam, Te Deumot énekeltek azért, mert én lettem a főnöknőjük.

Meglepve pillantottam föl Istenre, s ekkor vettem észre, hogy a jó Isten a bal karját kinyújtott mutatóujjával oldalra tartja; abba az irányba néztem, s láttam az isteni Üdvözítőt, alakjának közel fele, akárcsak az Atyaistené, felhőben volt, s a mennyei jóság és szeretet kifejezésével pillantott le rám. Az Üdvözítő arca sokban hasonlított az Oer báróné birtokában lévő képhez, melyet egy látomás alapján egy örökimádó nővér festett Innsbruckban.

Leírhatatlan boldogság melegített át, és a csodálkozástól csak szavak nélkül fogalmazódott meg bennem: Mit jelent ez? – A következő pillanatban szavak nélkül értésemre adatott: ‘Ha megalapítod nekem ezt a rendet és magadra veszed a szenvedést, melyet ez a nagy kereszt jelképez, akkor az én Fiam lesz örök fizetséged.’”

Az egyik apáca még azt mondta, ha így dolgozom tovább, hamarosan meghalok, mire azt feleltem: „Nem fogok addig meghalni, míg az Isteni Szív Szolgálói el nem terjednek az egész világon.”

Amikor magamhoz tértem, a szívem a szeretet boldog örömében égett, és egész nap úgy éreztem magam, mintha csak testben lennék a földön, olyan véget nem érő boldogság töltött el.

A Hedvig-templomba siettem, utána meglátogattam a szegényeimet, és amikor hazaértem, von Savigny asszony közölte, hogy ott járt Dr. Jahnel prelátus úr; de nem őt, hanem engem akart meglátogatni, és mivel nem talált otthon, kér, hogy keressem meg másnap.

Július 3-án nagy várakozással mentem el hozzá; miután kedvesen üdvözölt, elmondta, hogy van egy ház, amivel el lehetne indulni, és egy másik is, ha lennének társnőim. Megkaptam azután a címet: Pappelallee 112., s odasiettem. De mit találtam?

Egy régi kis házat, melyben igen barátságatlan családok is éltek, és két szoba és egy konyha kivételével lakott volt. A gondnok ráadásul azt mondta, hogy a bérleti szerződések még sokáig érvényesek, azok lejártá előtt pedig bizonyára senki sem fog kiköltözni stb.

Ezzel mindjárt július 3-án kezdett csöndesen a vállamra ereszkedni a kereszt. Szerető hálával öleltem át, mint egy rég várt barátot. Hű barátom pedig a mai napig nem hagyott el; de nem vált soha terhessé.

Nem, minél inkább éreztem a jelenlétét, annál jobban tudtam szeretni; mert mindig az isteni szeretet, hadd mondjam: „Isten irántam való bizalmas szeretete” legnagyobb bizonyítékának tartottam.

A prelátus úr felajánlásának és a látomásnak az egybeesésétől csodálatosan megerősödve, megújult buzgalommal és bizalommal bátran munkához láttam – mégpedig teljesen egyedül.

Von Savigny asszonynak egyáltalán nem beszélhettem a terveimről, mert félt volna, hogy elveszít. Ännchen kisasszonynak elmondtam a házzal és a segítőkkel kapcsolatos nehézségeimet, s megtanácskoztuk, hogyan kellene embereket szerezni, s más külső ügyeket, de az isteni szeretet kegyelemközlését megőriztem a szívemben.

Akkoriban, P. Fáh elutazása után főtisztelendő Frins atya volt a gyóntatóm. Elmondtam neki, hogy a prelátus úr engedélyt adott a gyermekotthon alapítására, s arra is megkértem, szentelje föl a kis lakást augusztus 2-án. A két szobát és konyhát gyorsan berendeztük a gondozónő, egy dadus és az első három gyermek számára.

Augusztus 2-án, vasárnap – lehet, hogy 1-je volt? – az anya a három gyermekével eljött értem a Dorotheenstrasséra, von Savigny asszony lakására, s csakhamar a meglehetősen távoli Pappelallee felé tartottunk.

Nem sokkal utánunk megjelent P. Frins is, fölszentelte a kis lakást, és egy kis Mária-szobor előtt elimádkozta velünk a Lorettói litániát. Így indultak útjukra a Szent József otthonok, melyekből aztán 1898-ban a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel létrejött.

Kártérítés fejében néhány család hamarosan kiköltözött a lakásából; a legjobb lakás tulajdonosa azonban, amelyik nélkül kápolna kialakítására gondolni sem lehetett, semmiképp sem akart kiköltözni, és az a barátságtalan két férfi és két nő sem, akik a pince egyik felében laktak; ezek ragaszkodtak hozzá, hogy még két évig maradnak.

* * *

A legutóbbi években viselt sokféle belső és külső szenvedés illetve a túlzott böjtölés annyira megrendítette az egészségemet, hogy von Savigny asszony kikérte egy orvos tanácsát, ő pedig úgy rendelkezett, hogy utazzam el a Taunus-hegységbe. Nem kis öröömre Ännchennek is ugyanilyen pihenést javasolt, csak neki nauheimi forrásvizet kellett innia, míg én csak pihenésre szorultam.

A gyermekotthon közben kibővült két lakással, a gyermekek száma pedig, akiket szeretett Szent József atyám védelme alatt a gondozónőre hagytam, 15-re nőtt.

Vidáman utaztunk a Taunusba. Titokban abban is reménykedtünk, hogy ott sikerül valami „nagy pénzt” szerezni egy gyermekotthon építéséhez. Nauheimben alig két nap után igen rosszul lettem, és örültem, amikor másnap táviratot kaptunk von Savigny asszonytól, hogy menjünk Königsteinbe. Von Savigny asszony mint gondos anya még egyszer konzultált az orvossal, s ő azt tanácsolta, menjünk Königsteinbe; mert a vizet Ännchen ott is ihatná, nekem viszont jobb lenne Königstein. Nagyon erősen zúgott a fejem, ezért egy gyors kis hegyi patak közelében kerestünk szobát, annak a zúgása elnyomta az enyémet, ami nagyon jót tett.

Az elkövetkező napok nagy nyugalomban, sok imádsággal teltek. Igazi kikapcsolódást jelentettek ezek a hetek, új erőt gyűjthettünk a jövőre, mely még mindig sűrű ködbe burkolózott előlem.

A prelátus úrnál tett búcsúlátogatásomról meg kell még emlékezni. Akkoriban, 1891-ben igen kevés katolikus templom volt Berlinben. Dr. Jahnel prelátus úr elődje bőségesen elegendőnek tartotta az 5 templomot, beleértve a 2 helyőrségi templomot is. Hiába kifogásolták a buzgó katolikusok, hogy sokaknak 1–2 órába is beletelik, hogy eljuthassanak templomba vagy vasárnaponként szentmisét hallgathassanak, nem lehetett jobb belátásra bírni. Isten ekkor megkönyörült szegény katolikusokon, akiket hitük elvesztésének veszélye fenyegetett (ebben a Szodomában), s mint hercegpüspöki delegátust és a Szent Hedvig-templom prépostját Berlinbe küldte Dr. Jahnel, aki később prelátusi címet kapott. Egyenes és kicsit érdes jellem volt, igen változó hangulatának egy májbetegség volt az oka, mely nagyon sok kínt okozott neki és korán el is vitte a sírba. Megismertem őt – élveztem atyai szeretetét és kegyességét, s megszenvedtem a teljes és végső kegyvesztettséget is; de mindezek ellenére is mindig nagyra tartottam, s fájt, hogy sokszor félreértették. Isten küldte őt Berlinbe, és a berlini katolikusok sokat köszönhetnek neki. 1888-ban került oda, és mihelyt fölismerte a katolikusok helyzetét, az Egyház nagy ínségét, körültekintően és energikusan rögtön segített is. Nagyméretű helyiségeket és műhelyeket kutattatott föl – igazából mindegy, mik voltak, az volt csak fontos, hogy nagyok legyenek –, kápolnákká alakította őket és lelkeségeket állított föl, melyekből rövidesen önálló plébániák alakultak. Jahnel prelátusnak csupán az volt a szándéka, hogy összegyűjtse, fölélessze a katolikusokat, és mindannyiuknak lehetővé tegye, hogy szentmisére járjanak.

Ismertem tehát a prelátus úr buzgóságát, ezért búcsúlátogatásomkor meg mertem kérni, engedje meg, hogy a gyermekotthonban berendezhessünk egy kápolnát is, mihelyt a bérlők elhagyják a házat; mert a legközelebbi kápolna fél órányira van. A szomszédságban ráadásul sok olasz lakott, akik nem jártak szentmisére. – De mit tettem?

Főtisztelendő szigorú hangon azt mondta: „Én Önt értelmes nőnek tartottam, most meg ilyen tervekkel jön? Ha öt év múlva jönne ezzel, az más lenne; de most, amikor a gyermekekhez is alig jut hozzá, kápolnát akar berendezni? És honnan akar papot kapni?”

A prelátus úr szavai még inkább megerősítettek abban, hogy mélyen hallgatni kell terveimről, Isten Művéről, amit az Úr, maga az Atyaisten bízott rám.

Szilárd elhatározásom volt, hogy az Oltáriszentség nélkül nem költözünk át a gyermekotthonba. Ezért azokban a hónapokban leggyakrabban így imádkoztam: „Ha Te jössz, jövök én is!” A vágy és a szeretet fohásza volt ez, és az Üdvözítő megértette szavamat és meghallgatta szeretetem sok százszor hozzá szálló fohását.

De most térjünk vissza Königssteinhez. 25 percnyire fekszik tőle Falkenstein. Meghitt erdei út visz az ottani régi Mária-képet őrző, szegényes kis templomhoz. Szinte naponta elgyalogoltunk oda, közben csendesen rózsafüzérezünk. Én persze azért könyörögtem, hogy a gyermekotthont kápolnával együtt alakíthassuk ki, és mindenekelőtt, hogy az Oltáriszentséget megkaphassuk. Mindez még lehetetlennek látszott, de a Mennyei Királynéjának mindenható közbenjárásával Istennél minden lehetséges!

Az építkezéshez szükséges nagy pénzt egy Königssteinben élő gazdag hölgytől reméltük; de mekkorát csalódtunk: tízezer márka helyett kaptunk – tizet. A kudarc után gyorsan megvigasztalódtunk; ha az építésre nem is sikerült pénzt szerezni, sokat javult viszont ezekben a nyugalmas hetekben mindkettőnk egészsége.

Meg kell még említenem a kétóránnyira fekvő Fischbachba tett zárandoklatunkat, ahol egy Szentháromság-kegykép található. Egész különös módon tiszteltem a Szentháromságot, s itt most nagy-nagy bizalommal tettem le minden kérésemet a Műre és az Anyaszentegyházra vonatkozóan az én Uram, az Atyaisten szívébe; mert mindig is az Atyaistent tartottam a lelkek megmentésére rám bízott Mű szerzőjének.

Még egyszer elmentünk Miasszonyunkhoz Falkensteinbe, majd hazaindultunk. Trierben kiállították a Szent Köntöst, ezért egy kis kitérőt tettünk. Este érkeztünk, és mivel Huley kanonok jól ismerte a von Savigny családot, rögtön hozzá mentünk és tanácsot kértünk, hogy juthatnánk be a dómba. Zárandokok ezrei töltötték meg a dómteret. Felejtethetlen a kép, ahogy ez az imádkozó tömeg, miután 3-5 órát várakozott a dóm körül kígyózó sorban, az esti szürkületben lassan, ünnepélyes rendben eltűnik a dóm kapujában.

A kanonok úr nagy szeretettel fogadott minket. Beszélgettünk egy kicsit, majd másnap hajnali ötre a dóm elé hívott minket; néhány hölgyet már odakért, mondta, hozzájuk hasonlóan mi is részt vehetünk és áldozhatunk majd a szentmiséjén.

Még szinte ki sem mondta az utolsó szót, fogta a birétumát, és szólt, hogy menjünk vele. Néhány perc múlva a régi, patinás dóm egyik rejtett kis oldalajtájához értünk. A monsignore kinyitotta, és még mielőtt észbe kaphattunk volna, benn találtuk magunkat a gyengén megvilágított dómban, mely tele volt ájtatoskodókkal. Nagyszerű, megragadó kép tárult itt elénk.

Fönt, az egyik erkélyen állították ki a fényárban úszó Szent Köntöst!

Csodálatos érzések és az isteni Üdvözítőről őrzött emlékképeim töltötték be szívem-lelkem, aki ezt a köntöst viselte, midőn e Földön élt, dolgozott és kimondhatatlanul szenvedett, ahogy a szent evangélisták elbeszélik Megváltónk életét.

Aznap este csak néhány percet töltöttünk a szent helyen. Msgr. Huley fölállt, mi követtük, s amilyen észrevétlenül jöttünk be a rejtett kis ajtón, ugyanúgy távoztunk a dómból.

A Szent József kolostorba siettünk, melyet von Savigny kisasszony egyik unokanővére, Schafgottscht grófnő, rendi nevén Gertrud anyja alapított nemrég.

Szívélyesen fogadtak minket, s hamarosan teljesen belemerültünk a beszélgetésbe. A tisztelendő anya a munkájukról és a terveikről mesélt, én pedig a Berlin északi részén, munkások lakta, szegényes házban, minden templomtól távol levő kis gyermekotthonomról; meg arról, mennyire szeretnék berendezni ott egy kápolnát.

Alig fejeztem be a helyzet vázolását, a tisztelendő anya megszólalt: „Ez Dasbach káplán úrnak való, őt minden ‘újdonság’ nagyon érdekli.” Rögtön elküldött neki egy kártyát, kérte, látogassa meg másnap.

Főtisztelendő Dasbach káplán úr el is jött, és nagy érdeklődéssel tájékozódott a még igen bizonytalanul körvonalazódó alapítás felől. Beszélgetésünk végén megemlítettem neki a főtisztelendő prépost úrnál tett búcsúlátogatásom, és fölidéztam utolsó szavait: „Hogyan akar berendezni egy kápolnát és honnan akar papot szerezni?”

A káplán úr rögtön azt felelte: „Nekem megvan minden szükséges felszerelésem, misekönyvem és kelyhem is van, mert a kultúrharc idején titokban a szobámban miséztem. Anyám holnap elhoz Önnek mindent. Mihelyt Berlinbe ér, menjen el újra a prépost úrhoz, s mondja meg neki, hogy megvan minden, ami szükséges a szentmiséhez, a pap is. Vagy eljövök én hetente többször misézni a Pappelallee-ra, vagy egy helyettesem.”

El lehet képzelni, mekkora volt a meglepetésem, mennyire elcsodálkoztam és megörültem!

Még valamit a Szent Köntösről. Ahogy megbeszéltük, mindnyájan pontosan ott voltunk a dóm előtt. 5 órakor Msgr. Huley kinyitotta az ajtót és az oltárhoz vezetett minket.

Mély áhítattal vettünk részt, néhányan kiválasztottak, a most üres, félhomályban lévő dómokban a szentmisén.

A hálaadás után a főtisztelendő úr a stallumokhoz vezetett minket, ahonnan hamarosan megkapó jelenet tanúi lettünk.

Pontban nyolc órakor kinyitották az erkélyre vezető nagy lépcső közelében lévő kaput, s száz meg száz különféle beteg és nyomorék lépett be, voltak, akiket hozni kellett. Mind fölmentek a jobb oldali lépcsőn, egy időre megálltak a Szent Köntösnél, melyet többnyire maga a főtisztelendő püspök érintésre nyújtott nekik, aztán a bal oldali lépcsőn lejöttek.

Mind betegek és nyomorékok voltak; volt, aki mankóval bicegett föl, másokat karban vagy matracokon vittek föl. Aggastyánok és gyermekek, férfiak, nők, fiatal emberek és szüzek.

Mindannyian reménykedve és bizalommal jöttek ide, mert a Szent Köntös érintésétől sokszor történtek csodálatos gyógyulások.

Különös izgalommal telt meg a szívük, és a miénk is, bár mi csak nézők voltunk.

Lélekben láttam az isteni Üdvözítőt, példaképünket az irgalmas szeretetben, midőn földi életében mindenféle szegények és szenvedők veszik körül.

Lelkesedésemben elhatároztam, hogy új buzgalommal és bizalommal és szeretettel áldozom magam a rám bízott Műnek: a szegények és a gyermekek szolgálatának az isteni Üdvözítő önfeledt szeretetével. Az lesz a dolgom, hogy letöröljem a könnyeket, gyógyítsam a lelki sebeket és az ártatlan gyermekeket elvezessem Jézus Szívéhez.

Elszaladt az idő, visszatértünk a kolostorba egy kis pihenőre; azután meglátogattuk Trier többi régi templomát. Én szerettem volna még egyszer bejutni a Szent Köntöshöz és végigcsinálni a hosszú órákon át tartó, fárasztó sorbanállást, úgy, ahogy a többi látogató. Von Savigny kisasszony beleegyezett. Három órán át kígyóztunk a dómtéren, míg végül ránk került a sor és immár harmadszor jutottunk be a dómra, ahol a Szent Köntöst szemlélve

újra meg újra az isteni Üdvözítőre gondoltunk, míg mélységes szeretettel és hálával eltelve vissza nem tértünk a Szent József kolostorba. Itt újabb öröm várt ránk, mert a jó Dasbach asszony, a káplán úr édesanyja, míg mi távol voltunk, mindent elhozott, amit a káplán úr a miséhez ígért.

Másnap reggel a szép Mosel- és Rajna-völgyön keresztül Berlinbe utaztunk. Alig vártam, hogy másnap délelőtt 11 óra legyen, akkor tartotta Dr. Jahnel prelátus úr a fogadóóráját. Végre eljött az ideje, s feszült várakozással léptem a szobájába. Mit fog vajon mondani mindazokra a jó hírekre, amiket hoztam?

Főtisztelendő úr belépett, én pedig rövid üdvözlés után ragyogó arccal fogtam bele: „Prelátus úr, kérem, legyen szíves, adja meg most már az engedélyt a kápolna berendezésére, megszereztem mindent.” „Mi az a minden?” – kérdezett vissza. Én pedig elmeséltem, hogy Trierben voltam, ahol megismerkedtem Dasbach káplán úrral, akitől ajándékba megkaptam

mindent, ami kell a szentmiséhez, nemcsak ruhákat, hanem kelyhet és misekönyvet is. A kultúrharc idején titokban kellett miséznie, és akkorról megmaradt minden felszerelése. A prelátus úr nem leplezte tetszését; de ilyen gyorsan még nem nyertem meg a csatát. „Hiányzik még a legfőbb, a pap.” Örömmel válaszoltam: „Pap is van – nem is egy. Dasbach káplán úr főleg vasárnaponként fog jönni és olaszul prédikál az olaszoknak, és helyettest is föl fog kérni, hogy hetente néhányszor ott misézzem.”

„És a lakás, üres már?” „Nem, az még nem; de ha megvan az engedélyem a kápolna berendezésére, hamar megszabadulok az otlakóktól. Nagyon kérem, adja meg az engedélyt.”

„Addig nem kapja meg, míg nem üres a lakás, és addig Breslauba se írok az oltárkö végett.”

Amilyen örömmel siettem a helynökségre, olyan csalódottan tértem haza. Von Savigny kisasszonynak elpanaszoltam a bánatom, és hogy addig a lakók nem hajlandók elhagyni a lakást, míg 100 márka kártérítést nem kapnak. Erre a jó Ännchen a kezembe nyomott 100 márkát.

Természetesen még aznap elmentem a Pappelallee-ra, és tárgyaltam a bérlőkkel. Október vége volt, s 14 napot kértek, hogy másik lakást keressenek, s a rákövetkező vasárnap fognak kiköltözni, mert hét közben nincs rá idejük. Akkor írásba foglaltam velük, hogy ha a 14 napot követő vasárnap elhagyják a lakást, megkapják a száz márkát.

Másnap ismét fölkerestem a prelátus urat, és közöltem vele, hogy a lakók november közepe táján elhagyják a lakást, én pedig nagyon örülnék, ha december 8-án föl lehetne szentelni a kápolnát; végezetül újra megkértem, írjon az oltárkö végett.

„Jöjjön el, ha kiköltöztek a lakók és szabad a lakás, addig nem vagyok hajlandó írni a kő végett sem.”

Az augusztus 1-jén vagy 2-án szentelt első lakás tűnt egyedül alkalmasnak kápolnának; de addig, míg a másik lakás, melyért a száz márkát kérték, föl nem szabadult, a gyermekeknek nem volt helye.

Közben megbeszéltem a kőművessel, milyen diadalívet készítsen a papság számára és hol legyen a helye, mindent megrendeltem, és mindenkinek lelkére kötöttem, hogy gyorsan dolgozzon; mert a kápolnát december 8-án föl kellett szentelni.

Oltárt főtisztelendő Augustin Keller domonkos atya ígért, ő volt az, aki révén von Savigny asszonyhoz kerültem. A Boldogságos Szűz és Szent József szobrát Kölnből ígérték ajándékba, pár ifjú hölgy pedig az ünnep fényének emelésére éneklést vállalt a szentmisére.

Végre elérkezett a vasárnap, amelyen a lakók költözni akartak. Ott voltam én is, s amikor a lakás kiürült, átadtam nekik a száz márkát, majd rögtön a prelátus úrhoz siettem (este nyolcra járt), s megismételtem a kérésemet.

„Nos, berendezheti a kápolnát, én pedig írok a kő végett, 8-10 nap múlva itt lesz.”

„Kérem, prelátus úr, legyen szíves, szentelje föl Ön a kápolnát, s mondja meg, mikor, hogy kihirdethessük.”

„December 8-án 8 órakor” – hangzott a válasz.

Istennek hálát adva vittem a jó hírt Ännchennek; de az eszembe se jutott, hogy átköltözzek a Pappelallee-ra. Addig nem megyek oda, míg az Oltáriszentséget el nem helyezik ott, erre pedig gondolni sem mert közülnünk senki, miután az engedély megszerzése annyi utánjárásba és kérésbe került.

A kápolnát buzgón és szeretettel készítették, mert a néhány hét mintha elrepült volna.

Azt hiszem, a fölszentelés előtti pénteken jöttek még el ifjú barátnőink, s természetesen csak a kápolna berendezéséről és fölszenteléséről beszélgettünk. Hirtelen megkérdezte valamelyikük, nem áldozhatnánk-e valamennyien ott.

„Jaj, Tauscher kisasszony, menjen el még egyszer a prelátus úrhoz és kérdezze meg.” Kérése mélyen érintett, és újra elmentem a helynökségre; miután elnézést kértem, hogy annyit zavarom a prelátus urat, rögtön előadtam a kérésünket: szeretnénk áldozni az első

szentmisén a Pappelallee-n. A Prelátus úr pár percig hallgatott, majd azt mondta: „Arra gondoltam, ott hagyom az Oltáriszentséget.” – „Igen” – feleltem, s hozzátettem: „Dicsértessék a Jézus Krisztus”, egy szót se bírtam többet mondani.

Madarat lehetett volna fogatni velem, mennyei boldogságban úsztam; hát lehetséges? Hirtelen teljesül leghőbb vágyam? A lelkem alig bírt magával, boldogan ujjongott!

Végre a Dorotheenstrasséra értem, fölsiettem a lépcsőn. Ännchen otthon volt. Átöleltem és örömkönnyek között csak annyit hebegtem: „A drága Üdvözítő itt marad!” Meghatottan és hálát adva ő is sírva fakadt az örömtől!

Amikor kissé megnyugodtunk, figyelmeztetett, hogy menjek gyorsan Augustin Keller atyához. Amint közöltem vele nagy boldogságomat, nyugodtan azt mondta: „Tauscher kisaszony, ez lehetetlen.” Mire, immár összeszedetten és határozottan, elmagyaráztam neki, hogy a prelátus úr rögtön ott akarja hagyni az Oltáriszentséget. Akkor P. Augustin azt mondta: „Igen, mindez lehetséges; de nincs még hová elhelyezni az Oltáriszentséget. Azonnal meg kell rendelnem egy tabernákulumot, és mindössze két nap áll rendelkezésünkre.”

„És Kölnben és Breslauban vagy Münsterben táviratilag meg kell rendelnünk minden hiányzó dolgot” – állapotunk meg, és örömmel siettünk tovább.

Annyira az előkészületekkel telt a hátralévő néhány nap, hogy kevés időm maradt végiggondolni, hogyan búcsúzzak el vendéglátóimtól, akik oly kedvesen befogadtak és mint családtagot kezeltek engem, hontalant. A végleges távozást egyelőre nem hozhattam szóba von Savigny asszonynak. Ännchen is úgy vélte, legjobb, ha csak néhány napra teszem magam szabaddá. Elmeséltem von Savigny asszonynak, hogy a prelátus úr december 8-án fölszenteli a kis kápolnát a Pappelallee-n és az Oltáriszentséget is elhelyezi ott, ezért néhány napra oda kellene mennem.

Von Savigny asszony túl jámbor volt ahhoz, hogy ilyen ok miatt ne engedjen el néhány napra; de csak „néhány napra”, tette hozzá még egyszer.

Izgatottan vártuk a cibóriumot és a többi, nem Berlinben megrendelt fölszerelést. Berlinben abban az időben semmit sem lehetett beszerezni. Hétfőn sorban egymás után minden megérkezett, december 7-én késő este még a Boldogságos Szűz és Szent József szobrai is.

Fél tíz tájban még egyszer bementem Ännchenhez a szobájába jó éjszakát kívánni. Tudtuk, hogy közel már az óra, amikor Isten meghallgatja az imádságom: „Ha Te jössz, jövök én is.” Még néhány óra, és eljön a rég várt pillanat, fölvirrad a boldogság és az öröm napja!

Hirtelen halálfélelem szállt meg, igen-igen megijedtem, megrémültem attól a lépéstől, melyet már-már meg is tettem. Abban a pillanatban úgy éreztem, a halál megváltana a szenvedéstől. Küszködtem és harcoltam a természetem ellen, vadul kapálóztam, hogy ne kelljen vállalnom az áldozatot! Ännchenről megfélemedkezve hangosan azt mondtam: „Ó Istenem, elfelejtetted, hogy csak ember vagyok?” – Néhány perc múlva összeszedtem magam, még megöleltük egymást, kezet szorítottunk, aztán lesiettem, beszálltam a kocsiba, s elhajtattam a sötét éjszakába. Egyedül, egészen magányosan és egyedül indultam a jövőbe, mely sötét volt, mint a rám boruló éjszaka!

Fél óra múlva a kocsi megállt a kis munkásház előtt. Behordták a dolgaimat, a kocsi tovagördült... új otthonomban voltam.

Lelkem újra megnyugodott, a harcot megharcoltam, szenvedésem rövidesen örömteli várakozássá lett, miközben megcsináltam az utolsó simításokat a kápolnán és mindent előkészítettem a szentmiséhez. 5 óra lett, mire nyugodni tértem. Egy óra alvás, aztán újra munkához fogtam, a gyermekeket és az otthont, mindent ünnepi díszbe kellett öltöztetni, s rögtön itt a nyolc óra. Az ünnepségen résztvevők még korábban jöttek, a prelátus úr pedig harangszóra érkezett. A kis szentélyt fölszentelték. Megkezdődött a szentmise. A hölgyek

énekelték. Megcsendült a csengő Sanctusra – még néhány perc – és a nagy Isten betér e hajlékba!

Hadd hallgassak el. Vannak olyan percek, órák az ember életében, amikor annyira elragadnak, hatalmukba kerítenek az érzelmek, hogy nincs, amivel visszaadhatnánk ezt!

A látogatók boldogok voltak, különösen a nemrég alapított Jézus Szíve egyesület ifjú hölgytagjai, melynek az volt a célja, hogy gondot viseljen a gyermekotthonok fenntartására. Mindegyiküknek volt egy könyve, melybe gyűjtését bejegyezte a prelátus úr ajánlásával.

Végre mindenki elment, én pedig egyedül maradtam, de csak azért, hogy, amint hiszem, soha többé ne maradjak egyedül; mert ő, aki után oly forrón vágyakoztam, ő, akinek a távollétéért – pontosan 25 hónapja, mióta eljöttem a kölni kolostorból – annyi könnyet ontottam, ő most itt volt, a Nagy Király, elrejtőzve az Oltáriszentségben. És mily kimondhatatlan boldogság: ő az enyém volt, én pedig az övé!

Ez volt életem legboldogabb napja. E nap után, a tabernákulum előtti csöndes éjszakai órák után számomra a fogadalomtételek sem voltak ünnepek. Nem, személy szerint nekem csak mintha engedelmességi aktusok lettek volna. Mert én 1891 december 8-án lettem az övé, igen, egészen és örökre az övé!

Lelkem izzott a szeretettől, s már csak arra vágyott, hogy szenvedéssel és munkával bizonyíthassa Istennek e szeretetet. Igen, Istennek akartam örömet szerezni, e kívánság vezetett 22 éves koromtól fogva, s most tettekre akartam váltani.

Még a kápolna megnyitása előtti időszakban, amikor még von Savigny asszonynál éltem, azt hiszem novemberben, Szászországba átutazóban meglátogatott minket Fritz von Savigny úr, von Savigny asszony unokaöccse. – A katolikus Sziléziából áthelyezték a protestáns Merseburgba, ami miatt nagyon neheztelt; ezt panaszolta el nekem. Erre persze én is elmondtam neki a gondjaimat. Meséltem neki a gyermekotthon alapításáról, a kápolnaszentelés előkészületeiről és mindenekelőtt az építkezés sürgető szükségességéről stb.

Nagyon jámbor ember volt és szíven viselte az Anyaszentegyház fölvirágoztatását Berlinben, mert amikor hosszabban ott élt, maga is megismerte a szomorú viszonyokat. Rövid látogatás után ezúttal rögtön továbbutazott Merseburgba. Néhány hét múlva szörnyű hírt kaptunk: hirtelen vért kezdett köpni és életveszélyesen megbetegedett. Anyja, von Savigny asszony, szül. Arnim grófnő, utánasietett, s mihelyt szállítani lehetett, Falkensteinbe kísérte, a Taunus-hegységbe. Ott feküdt Fritz úr a tüdőszanatóriumban, szemben a kis templommal, ahol annyit jártunk, amikor Königsteinben voltunk. Nem élt sokáig. Anyja és testvérei körében elmondta, hogy az a kívánsága, 15 ezer márkányi vagyonából adjanak nekem a fölépítendő gyermekotthon számára. A hozzátartozók megígérték ezt, ő pedig hamarosan elköltözött az örökkévalóságba, hogy Isten megfizessen neki azért, mert ilyen bizalmat tanúsított ez iránt a még igen halványan körvonalazódó, csírájában rejtőző isteni Mű iránt, és elnyerje irgalmát.

Néhány évig még a családnál maradt a pénz; de a kamatokat elküldték nekem. Amikor Dr. Jahnel úr kívánságára belefogtam az építkezésbe, megkaptam ezt a 15 ezer márkát, melyből meg tudtam venni a téglát; ez 1894-ben volt.

Nem Miasszonyunk csodálatos adománya volt ez? Én ezt mindig a Königstein és Falkenstein között mondott rózsafüzér meghallgatásának tartottam.

IV. A megpróbáltatások zuhatagai

1892 májusában különleges kegyelmet kaptam egy látomásban: Egy nagy, széles, magas sziklafalon voltam, a két szélétől nagyjából egyforma távolságra, de a közepétől kissé feljebb. Hirtelen szörnyű vízözön zúdult e meredek hegyoldalra a magasból, mely nem az Erie-tó zuhatagának nyugalmával és egyenletes zubogásával, hanem vad hullámokat vetve, tajtékozva zuhant a mélybe.

Az első pillanatban úgy éreztem, mintha rögtön elragadna a körülöttem zúgó víz, – de nem – kissé balra fordítottam a fejem, fölemeltem a szemem, és a felhőkben egy feszület pillantott meg. Abban a pillanatban szélesre tártam mindkét karom, és lelkem minden képessége egyesült a szenvedő isteni Megváltóval, ugyanakkor erő és Isten iránti bizalom, sőt a szenvedés öröme áradt szét a lelkemben. Nemsokára újabb hatalmas robajt hallottam, és tőlem jobbra, a már körülöttem zúgó vízesés magasságának mintegy a kétharmadánál, bő vízszög tört elő, mely lezuhant a mélybe, majd hatalmas hullámokat csapva egyesült a nagy zuhataggal, tovahömpölygött, s végül nagy tengerré vált.

Borzasztó, vadul vágtató, szörnyű, zajos áradat volt, oly szörnyű, oly elsöprő, oly óriási, hogy hozzá képest később – 1913-ban vagy 1914-ben – a Niagara-vízesés nyugodtnak és méltóságteljesnek tűnt számomra. E látomást soha többé nem felejtettem el, mert túlságosan is borzalmas volt, fölülmúlt minden elképzelést, akárcsak leírhatatlan ijedségem és halálfélelmem, mely az első pillanatban hatalmába kerített.

Mikor magamhoz tértem, forró vágy töltött el, hogy szenvedhessek. Igen, égő szomjúság támadt bennem a szenvedés iránt. Semmi, de semmi mást nem akartam már, mint szenvedni, hogy bizonyítsam Istennek, mennyire szeretem. Nem elégített ki a puszta vágy, ezért rögvést kilencedet kezdtem, hogy megkapjam Istentől a „szenedést”.

A Pappelallee-n a kis ház vizes volt, emiatt a gyermekek megbetegedtek, és nagy bánatomra sok kicsi meghalt. Ebben a helyzetben az orvos azt tanácsolta, vigyem el nyárra a gyermekeket a város környékére.

Főtisztelendő Dr. Jahnel prépost úrnak előadtam a dolgot, s ő nagyon kedvesen hozzájárult, hogy körülnézzek, merre akad a környéken alkalmas falu és ház. Oranienburgban, az erdő közelében találtam meg a célnak megfelelő házat. Ismét kikértem a prépost úr tanácsát, ő pedig egyetértett a ház kibérlésével. – Legcsekélyebb elégedetlenségének sem adta jelét.

1892. június 2-án a gondozónővel és a dadákkal együtt kikísértem a gyermekeket új otthonukba, Oranienburgba, mely nagyon egészséges hely Berlin közelében. Igyekeztem az otthont olyan lakályosan berendezni a kedves kis család számára, amennyire szegénységemből csak tellett.

Nagy öröömre a gyermekek hamarosan erőre kaptak, és láthatóan jót tett nekik, hogy sokat voltak a közeli fenyvesben.

Eltöltött a hála Isten iránt, aki kisértett ebből a nagy megpróbáltatásból, így tértem vissza július 2-án a Pappelallee-ra, ahol közben egyik vérszerinti húgom helyettesített. Miután üdvözöltük egymást, átnyújtott egy levelet Dr. Jahnel prépost úrtól.

Szokásomhoz híven először a kápolnába mentem, és köszöntöttem szeretett Üdvözítőmet az Oltáriszentségben. Letérdeltem az imazsámolyomra, mely a keresztút 13. stációja alatt állt. Röviden imádkoztam, majd elővettem a levelet és fölnyitottam. Először történt, hogy az Oltáriszentség előtt térdelve nyitottam föl levelet, s a következőt olvastam:

Berlin, 1892. július 1.

Tisztelt kisasszony!

Eddig támogató érdeklődéssel figyeltem tevékenységét és művét. Bár volt, ami nem tetszett, semmi módon sem akartam zavarni kibontakozását, ellenkezőleg, ha tudtam, segítettem. Újra és újra megbizonyosodtam azonban, hogy az alapítás nem áll meg a lábán. A továbbiakban nem fogok tenni semmit az ügy érdekében, mert nincs értelme. Önt azonban nem fogom és nem is szabad kétségek között hagynom a véleményemet illetően. Ajánlásomat visszavonom, ezért kérem, vonja vissza a gyűjtőkönyveket, melyek valójában nem sokat hoztak, és alkalomadtán juttassa el hozzám.

Sajnálom, hogy nem bizonyul életképesnek az intézet, mellyel kapcsolatban nagy reményeket tápláltam.

*Őszinte nagyrabecsüléssel üdvözli
Jahnel*

A kilencedem meghallgatást nyert! Természetes énem persze megrendült, lelkem azonban mélységes hálával és örömmel itta a szenvedés áhított italát. Mint mikor a sziklán álltam és zúgott körülöttem a szörnyűséges víz, úgy most is a szenvedő Üdvözítővel éreztem magam a kereszten.

Röviddel ezután, talán alig pár nap múlva a Mátyás-templomból léptem ki a Potsdamerstrassén, ahol gyónni voltam, amikor odajött hozzám néhány ismerős hölgy, és nagyon izgatottan azt mondták: „Tauscher kisasszony, tud már róla, hogy a prépost úr közölte a katolikus egyesületekkel: visszavonta Öntől az ajánlását és a továbbiakban senki sem támogathatja Önt?” Nyugodt, higgadt maradtam, még én vigasztaltam aggódó ismerőseimet, akik mindezek ellenére kitartottak a megvetett Szent József otthon mellett.

Egyik csapás a másikat követte most már. A katolikus újságokban közölték, hogy senki se támogassa a pappelallee-i intézetet stb.

A helynökségről, tehát Dr. Jahnel prépost úrtól kaptam egy szabályos fölmondást: „1892. október 1-ig hagyjam el a kis házat”.

De ez sem volt elég: „Csak ne menjen Alesch plébános úrhoz, mert kidobja, hogy a lába sem éri a földet, annyira dühös magára” – válaszolta valaki, amikor tanácsát kértem, ne kérdezzem-e meg Alesch plébános úrtól, miért változott meg velem szemben a főtisztelendő prépost úr viselkedése.

Ki hitte volna! – A berlini katolikusokat ellenséggemmé tették, és se ők, se én nem tudtuk, miért változott meg velem szemben a prépost úr viselkedése! Az, hogy főtisztelendő Alesch plébános úr megharagudott, aggódással töltött el. A Jézus Szíve-templom plébánosa volt, ez a templom esett hozzánk a legközelebb, mintegy 25 percre. Ha átmenetileg nem volt papunk, az iskolás korú gyermekekkel oda jártunk szentmisére, mert a többi kápolnát vagy templomot 40–60 perc alatt értük volna csak el. Most megijedtem attól a gondolattól, hogy ha a plébános úr annyira megharagudott rám, talán nem fog engedni áldozni, ha oda megyek misére.

* * *

A vizek árjának második hatalmas kitörése sem maradt el. Ez volt a legfájdalmasabb. Időközben már augusztus lett. Egy fiatal pap volt a házikáplánunk, aki az egyetemen tanult. Közeledett a vakáció, amikor egyik reggel így szólt hozzám: „Prépost úr megparancsolta, hogy vegyem magamhoz az Oltáriszentséget”.

Mintha tört döftek volna a szívembe, olyan fájdalmat keltettek bennem ezek a szavak! Jaj, Isten tudja csak, mit szenvedtem abban a pillanatban, abban az órában! Az isteni Szívből

merítettem erőt, hogy részt tudjak venni az utolsó szentmisén. Amikor azonban „Agnus Dei”-re csöngettek előtörtek a könnyeim – Istenem, Istenem –, mint a tenger mélysége, akkora volt a fájdalom!

A szentmise véget ért, az üres cibórium az oltáron állt! Üdvözítőmet elvették tőlem! Őt, akit a lelkem izzó szeretettel szeretett, őt vették el tőlem! „Ő” tudta egyedül, milyen nagyon, milyen erősen, milyen forrón szerettem – immár elment! Elment lelkem kedvese! – Elhagyott! – Ó, Üdvözítőm, miért hagytál el engem? Mit tettem ellened, mivel haragítottalak meg?

* * *

Hívott a munka. Isten megadta a kegyelmet, hogy összeszedjem magam és tegyem a kötelességem. Sok munkám volt, ez segített, hogy egész nap tartani tudjam magam; de ez a nap is végéhez közeledett. Mindenki nyugodni tért, a fények egymás után hunytak ki. Bezártam a kis ház ajtóit, melyben az Oltáriszentség egyedüli őrzőjeként cellám volt, és a kápolnába mentem. Letérdeltem az oltár lépcsőjére, azután egyre lejjebb és lejjebb rogytam, míg a fejem a lépcsőn nyugodott és előtört belőlem a könnyek árja.

Mi hasonlítható a fájdalomhoz, mely akkor átjárt? Jaj, Üdvözítőm, kedvesem, csak azért jöttél ide, ebbe a szegényes Betlehembe, hogy én idejöjjek? – Most pedig elhagysz, mit tettem ellened? Örömet akartam szerezni Neked, nem fájdalmat okozni! Jaj, bocsásd meg a bűnöm, nyisd fel vak szemeimet, hadd lássák, mit vétettem!

Ki fogja visszahozni nekem őt, lelkem Kedvesét; mindent odaadtam és mindent elhagytam, hogy vele lehessenek – nemde halálos küzdelmet vívtam, hogy e Betlehembe jöhessek, most pedig itt vagyok a szenvedés óceánján, egészen egyedül, Nélküle, aki az én erősségem volt, akinek pártfogására és segítségére alapoztam minden bizalmam?

* * *

Hajnalodott – némi megnyugvás jött, majd folytatódott a munka, melyet az éjszaka csak félbeszakított. Mikor azután elközelgett az éjszaka és minden nyugodni tért, ismét sírva és panaszkodva feküdtem az oltár előtt, az üres tabernákulum előtt.

Újra és újra elmentem a prépostságra, míg főtisztelendő Dr. Jahnel végre beengedett és közölte: nem tudni, hogy az intézet protestáns vagy katolikus-e, végül pedig azt mondta: „Hiszen maga is inkább protestáns még, mint katolikus, és hiányzik minden szervezői talentuma.”

Semmi sem sérthetett föl mélyebben, semmi sem ejthetett fájdalmasabb sebet a szívemen, mint ez az első véleménye. Hallgatva tudomásul vettem és hazamentem.

Gyermekkorom óta Istenre hagyva egészen Istenre támaszkodtam, s nemde ő mostanáig 37 éven át csodálatosan vezetett? Szilárdan hittem is mindig és ma is hiszem, hogy Isten megóvott engem a protestantizmus tév tanításaitól. – Hat éve éltem immár katolikusok között, és még sose hívták föl a figyelmemet semmi hasonlóra. Most bizonyára az volt az ok, hogy megkértem húgomat, Magdalenát, legyen segítségemre, mert egyedül már nem vagyok képes mindennel megbirkózni.

Nagy elhagyatottságomban és a lassan fölém tornyosuló munkámban ugyanis csak óvónők és dadusok voltak segítségemre, de nem volt senki, aki helyettesíthetett volna, sem olyan, aki mellém állhatott volna gyermekeim nevelésében, akiknek a létszáma akkor már 70 fölött járt. A húgom kollégiumba járt és felsőbb iskolai vizsgát is tett, így komoly támaszom lehetett és lett is; mert mihelyt megérkezett 1892 elején, átvette a nevelőnők felügyeletét és irányítását, amire nekem a legjobb szándékom ellenére sem volt időm. Azonkívül nagy-nagy melegséggel és áldozatos odaadással foglalkozott a gyermekekkel.

Protestáns volt ugyan, de ez nem tűnt föl senkinek; mert Miasszonyunk és Szent József atya gyermeki tiszteletére tanította a gyermekeket. Begyakorolta velük az énekeket is a szentmisére és a szentségi áldásra.

Isten tudja csak, milyen rágalmak miatt vesztettem el főtisztelendő Dr. Jahnel kegyeit s lettem kerülendő Berlin katolikus közösségeiben.

Szívem legmélyén arra gondoltam: Isten meghallgatta szenvedésért felajánlott kilencedemet. Ami rám zúdult, ő engedte meg, és zokszó nélkül szenvedtem.

Ha az Oltáriszentség elvesztése miatti fájdalomtól a földre akartam roskadni, Jézus Szívéhez siettem, s újra vigasztalást és erőt merítettem a kegyelemnek ebből a soha ki nem apadó forrásából. – E lelki gyötrődések mellé nemcsak a megerőltető munka társult, hanem a mindennapi kenyérért való keserves, kemény küzdelem is! A gyermekseregnek enni kellett adni; akkor 72-en voltak, akik közül alig 30-ért fizettek valamennyi gondozási díjat, de legfeljebb havi 5 márkát, a többieket mind ingyen vettem föl. Nagy részüket a helyi lapban „ajándékba” ajánlották föl, én pedig írtam értük és megmentettem e szegény kis lényeket az isteni Szívnek. Ehhez jöttek még a gondozónők és a dadusok, akiket nemcsak étkeztetni kellett, mint a gyermekeket, hanem fizetést is kértek.

E gyötrelmes ínségben szeretett Szent József atyám csodálatos segítőnek bizonyult.

A *Levelek a Szent József otthonból* c. könyvben részletesen elmondtam, mit tett értünk. A közbenjárására nekünk juttatott pénzbeli segítség mellett szintúgy csodának mondanám, hogy a szűkös étkezés mellett is mindenki egészséges és nemcsak elégedett, de derűs és vidám volt.

A katolikusok nem támogathattak minket, de néhány jóérezésű katolikus nem tartotta magát ehhez a tilalomhoz, így hébe-hóba kaptunk alamizsnát, különösen később, amikor télen a centrupártiak ismét Berlinbe jöttek.

A jó bambergi dómkáplán, főtisztelendő Wenzel centrupárti képviselő igen fölháborodott Dr. Jahnel eljárásán, mert hetente kétszer vagy háromszor ő mondta nálunk a szentmisét, és néha még délután is kijött más centrupárti urakkal. Ismert engem és a Szent József otthont, és centrupárti urakkal el is ment prépost úrhoz; végül sikerült jobb belátásra bírnia.

Október 1-jén nem kellett kiköltözni, mert nem akadt olyan ház, mely be tudott volna fogadni 90 embert. Prépost úr erre 1893. április 1-ig meghosszabbította a bérleti szerződést.

Az idő röpi, mikor vidám az élet, ám cammog, ha szenvedünk! Tovább imádkoztam és dolgoztam. Miasszonyunk csodájának emlékére, mellyel 1891. december 8-án megszerezte számomra az Oltáriszentséget, ebben az évben, 1892-ben a közelgő ünnep előtt megint kilencedet kezdtem, melybe bevontam az összes gyermeket, még a legkisebbeket is. A kilenced közben fölkerestem a főtisztelendő prépost urat, s ő legnagyobb meglepetésemre nemcsak rögtön beengedett, hanem barátságosan fogadott, mint egy éve, és így szólt: „Már el akartam menni Önhöz, meg akartam nézni, mi újság arrafelé” – stb. Végül még hozzátette: „Isten azért engedte ezt meg, hogy próbára tegye a hitét!”

Hálával és örömmel siettem a mindig nyitott Szent Hedvig-gyóntatókápolnába, ahol az Oltáriszentséget is őrzik a Fájdalmas Szűzanya oltárán. Itt leborulva hálát mondtam a Boldogságos Szűznek ezért az alig remélt imameghallgatásért. Köszönetemhez kérelmet is fűztem: kaphassam vissza mielőbb az Oltáriszentséget.

Wenzel káplán úr valamint a többi ismerős centrupárti úr más ismerőseimmel együtt osztoztak örömeimben.

A rágalomhadjárat elcsitult; de ki irthatta volna ki vagy vonhatta volna vissza a szájról szájra járó rágalmakat, melyeket katolikusok ezrei hittek el?

Egyetlen egyesületben, egyetlen újságban sem vontak vissza semmit. Elvesztettem jó hírnevemet, újra és újra bizalmatlanságba ütköztem, hiába teltek az évek, és megtapasztaltam,

mennyien dolgoznak ellenem és e Mű ellen, s mennyien mondanak rosszat rólam, még az USA-ban is.

Személy szerint szívből hálás voltam azért, hogy legalább Isten Művének nem kellett emiatt szenvednie. Assisi Szent Ferenc alázata és az a szeretet, melyet Keresztes Szent János érzett a megvetettség iránt, mély vágyat ébresztett bennem a megaláztatásokra és a megvetettségre, mert csak ezek révén jut el az ember az igaz alázatra. Azt akartam, hogy minden ember lába alatt lehessek, ezért szívesen viseltem minden igazságtalanságot és megaláztatást, melyben részesültem.

* * *

1892. december 7-én elmentem főtisztelendő Kappenberg plébános úrhoz – aki gyóntatóm volt, mióta Fáh atyát elhelyezték Brazíliába, főtisztelendő Frins atyát pedig visszarendelték Berlinből –, és elmondtam neki, hogy megváltozott főtisztelendő Dr. Jahnel hozzáállása. Ezután meggyóntam. A gyónás végén azt mondta vagy inkább parancsolta: „Mostantól Alesch plébános úrhoz menjen gyónni!”

Főtisztelendő Alesch plébános úr még jobban haragudott rám, mint prépost úr, és mindeddig engesztelhetetlen maradt. Sose tudtam meg, miért volt olyan elutasító. Az isteni gondviselésnek tulajdonítottam, hogy megengedi ezt.

Egy pillanatig hallgattam, akkor plébános úr folytatta: „Nem akar engedelmeskedni?”

„De igen, engedelmeskedni akarok, és Alesch plébános úrhoz megyek gyónni” – válaszoltam.

Majd letérdeltem az egyik térdeplőre, s nyomban valóságos forradalom tört ki bennem. Isten megadta a kegyelmet, hogy ellen tudjak állni e vad támadásnak.

Helyes-e a parancs, vagy sem – teljesen mindegy – engedelmeskedni akarok. Pedig a világon mindenki szabadon választhatja meg a gyóntatóját! E gondolat keltette bennem a vihart. Igazából egyszer nem sokkal az első gyónásom után megígértem Miasszonyunknak, hogy nem fogok ragaszkodni a saját akaratomhoz gyóntatóm megválasztását illetően. – Kappenberg plébános úrhoz sem kötődtem erősen, mert mindig úgy éreztem, nem ért meg; az azonban mégis szinte lehetetlennek tűnt, hogy olyan papnál kelljen gyónnom, akivel ennyire megromlott a kapcsolat.

Engedelmeskedni akarok és fogok is, lesz, ami lesz! E szilárd elhatározással jöttem el a Mátyás-templomból, ahonnan mintegy egy és negyed óráig tartott az út hazáig. Ezt az időt szemlélődéssel vagy imádsággal szoktam eltölteni; ma azonban nem voltam erre képes. A lelkem ugyanis mintha meghalt, valóban meghalt volna, képtelen voltam a hit, a bizalom, sőt a szeretet egyetlen aktusát is fölindítani, mely eddig éltetett és erősített. Éjszaka költözött a bensőmbé. Beállt a sötétség, mely megbénította minden lelki képességemet. Ez az állapot nem néhány napig vagy hétig tartott, hanem nyolc teljes hónapig.

Gyötrelmes, alázat elleni kísértések kísérték mint az árnyék ébredéstől elalvásig, egész nap. Isten ismét megadta kegyelmét, hogy ne hallgassak rájuk, s hogy el ne fogadjam őket.

A sötétség e hosszú hónapjaiban kétszer megkönyörült rajtam az isteni Üdvözítő, és különleges kegyelmekkel erősített meg. – Bizonyára egyik telet sem viseltem olyan nehezen, mint ezt az 1892/93-ast. Kint metsző hideg – a kápolnában nincs jelen az Oltáriszentség – sötét éjszaka a lelkemben – mindemellé nagy szegénység és munka és felelősség!

Bár hetente többször mondtak szentmisét nálunk a centrupárti pap urak, főként főtisztelendő Wenzel káplán úr, így sem kaptunk engedélyt főtisztelendő Dr. Jahnelától az Oltáriszentség őrzésére. Határozottan ragaszkodott ahhoz a korábbi kikötéséhez, hogy az Oltáriszentség csak akkor kerülhet vissza, ha van házikáplánunk. Sok fáradozás után találtunk végül márciusban főtisztelendő Dr. Feldmannra (később professzor lett Bonnban), aki április

elején érkezett hozzánk, s ezzel az isteni Üdvözítő azon a napon költözött be a Szent József otthonba, amelyen az 1892 őszi második felmondás szerint el kellett volna hagynunk a házat.

Csodálatosak Isten útjai!

Milyen öröm és boldogság töltötte el a lelkem 1891. december 8-án az Oltáriszentség elhelyezésekor; s most? Most képtelen voltam örülni. Mintha minden meghalt volna bennem. Mintha elhagyott volna a lelkem, az érzéseim. Olyan voltam, mint aki halott, de azért dolgoztam. Teljesítettem kötelességeimet, mint aki él, de halottnak éreztem magam! – Csak az tudja átérezni ezt a kint és megérteni ezt az állapotot, aki végigcsinált már hasonlót.

Jött a tavasz és elmúlt, közeledett a nyár; lelkembe azonban nem világított be egyetlen napsugár sem, míg Miasszonyunk ismét meg nem könyörült rajtam és el nem hozta a megváltást. Augusztusban hirtelen ismét fény gyúlt bennem. Új életre keltem, és kimondhatatlanul jókedvű, hálás és boldog voltam. Túlságosan is örültem ahhoz, hogy elhallgathattam volna. Mennyire szerettem volna az újonnan nekem ajándékozott életet, örömet és boldogságomat valakivel megosztani – de nem volt senki, aki meghallgasson!

Alesch főtisztelendő volt a gyóntatóm, és állhatatosan gyűlölködött ellenem; úgy emlékszem, mindaddig „engedelmesen” hozzá jártam gyónni, míg 1893 késő nyarán hosszabb utazásra nem indult. Csak Isten a tudója, milyen áldozat volt ez tőlem!

Amikor 1892 decemberében először mentem hozzá gyónni, ezzel kezdte, amikor megpillantott: „Úgy, most ily módon próbál megnyerni; hát nem fog sikerülni.”

A gyónás szentségét én nem erre használtam, és a kegyeit sem kerestem. Csak engedelmességből hoztam ezt a gyötrelmes áldozatot.

Ebben az elhagyatottságomban arra merészkedtem, hogy egy öreg, szentség hírében álló papnak, akit nagyra tartottam és aki iránt nagy bizalommal voltam, írtam nyolc hónapig tartó kínlódásomról, a sötétségről és a hirtelen visszakapott fényről. – Erre kaptam tőle egy igen jóságos levelet, melyben azonban arra intett, tartsam magamban „a lélek ilyen dolgait”, és hallgassak róluk. – Megfogadtam intelmét, gyóntatómmal szemben is, P. Rüttgen úrtól és még két vagy három más kivételtől eltekintve; velük többé-kevésbé megosztottam lelki életemet, másoknak, amennyire vissza tudok emlékezni, csak a bűneimet gyóntam meg.

Magányosan éltem, és azokban az években gyakran éreztem magam leírhatatlanul magányosnak. Emberi természetünk megkívánja, hogy időnként kibeszélhessük magunkat. Kemény küszködésbe és fáradtságba kerül, hogy legyőzzük ezt a természetes igényt. De ez a kemény küzdelem és önmagunknak ez a fáradtságos legyőzése nagyon megéri; mert végül fölötte nagy kegyelmek fakadnak belőle.

Minél örömtelenebb lett számomra a világ, minél magányosabban éltem, annál bensőségesebb kapcsolatba kerültem évről évre Istennel, Isten volt a mindenem, benne megnyugodhattam és mennyei örömeinkben lehetett részem. És dolgozhattam és szenvedhettem érte, az én mennyei Atyámért.

Talán különösen hangzik, hogy annyi nővér között vagy annyi nővérral élve magányról beszélek; mégis valóban magányos életet éltem. Az alapítás kezdetén egyedül voltam, néhány év múlva jöttek az első fiatal lányok, egyik-másikuk húsz év körüli, én pedig már majdnem 40 éves voltam.

Ha velem egykorú barátnőkkal kezdhettek volna, egész más lett volna; de nem így történt. Isten másképp rendelkezett, s ő tudja, miért.

Weissensee

A gyermekek, akik 1892 júniusában üdülésre kerültek Oranienburgba, még mindig ott voltak. A Pappelallee-n lévő kis ház a mellette kibérelt házzal együtt is túlszűfolt volt, ezért a kis család számára megfelelő elhelyezést kellett találni valahol a környéken. Tanácsot kértem Dr. Jahnel úrtól, s ő Weissensee-t javasolta.

1893. augusztus 2-án fölkerestem az ottani lelkész urat. Abban az időben a Pappelallee és a félórányira lévő Weissensee között nem volt semmi, csak sivár vidék, melyen szörnyű volt végigmenni. Megtaláltam a kis kápolnát, egy nyomorúságos, bádogtetejű fészert, s a közelében a lelkész úr lakását.

Fiatal pap volt; ám ebben a nyomorúságos városkörnyéki lelkészségben félig-meddig fizikailag is belebetegedett a szenvedésbe és a bánatba, ráadásul reménytelenül elkeserítette a helyzete. Bár megtett minden tőle telhetőt, sehogy se sikerült életet vinnie az egyházközségbe. Könnyes szemmel panaszkolta, hogy vasárnaponként alig huszan vannak a szentmiséjén. Nem is lehet rossz néven venni, hogy nem jönnek, mert a kápolna nyáron elviselhetetlenül forró, télen pedig jéghideg. Mély együttérzéssel hallgattam a panaszait, titkon azt reméltem, segíthetek majd neki.

Az ottani gyermekotthon létesítésére vonatkozó javaslatomnak szemmel láthatóan megörült, s rögtön fölajánlotta segítségét a megvalósításhoz. Némi töprengés után eszébe jutott, hogy az egyik katolikus család házában nem használják a felső emeletet. Talán odaköltözhetnének, míg egy alkalmas házat nem találunk – vélekedett.

Csakhamar fölkerestem a családot, és kibéreltem a lakást. Szeptemberben azután megtörtént az átköltözés Oranienburgból Weissensee-be.

Nem sokkal ezután vételre ajánlottak egy házat a Gürtelstrasse 8. alatt. Előzőleg vakok lakták a kis intézetet, s mivel ezen a környéken nehéz volt jobbat találni, megvettem.

1897-ben, amikor missziós hivatású posztulánsokat kaptam Bajorországból, elindítottuk házi missziókat. Időközben a beteg főtisztelendő úr és gutaütés következtében hirtelen elhunyt utódja helyére a rendkívül buzgó és tevékeny Dr. Stephan került plébánosnak, s vele új élet költözött a szegényes egyházközségbe. A főtisztelendő plébános úr a nővéreimet, tulajdonképpen posztulánsokat használta a házi misszióhoz; nagy tehetséggel képezte ki őket buzgó misszionáriusokká. Isten szemmel láthatóan áldását adta a plébános úr buzgalmára és áldozatos munkájára, akárcsak a nővérekére. Néhány év alatt fölvirágzott az egyházközség, s Dr. Stephan szép templomot épített, mely vásár- és ünnepnapokon mindig tele volt.

A Levelek a Szent József otthonból c. könyvemben részletesebben is írok Weissensee-ről és az ottani misszióról.

Arról, hogy ezek a posztulánsok valaha kármeliták lesznek majd, a plébános úr sem tudott; mert a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelt még csak a mennyorszáiban ismerték. E világban rendkívül óvatosan, fokról fokra, itt is, ott is egy keveset megláttatva kellett nekilátnom a titkom feltárásának. Máskülönben esetleg egy csapásra megsemmisítették volna az „Isteni Szívéről Nevezett Kármel” friss hajtását.

1892 februárjától fiatal leányok jöttek önkéntes segítőnek mindenfelől az országból. Voltak, akik hetekig maradtak nálam, voltak, akik hónapokig, majd maguk ismerték fel, hogy nem ekkora áldozatot kívánó életre hivatottak; vagy főtisztelendő Alesch plébános úr, aki pedig a gyóntatónk volt, fölvilágosította őket, hogy sose lesznek apácák, ha a Szent József otthonban maradnak stb. Majd egyik a másikat beszélte rá a hazatérésre, mert ebből sose lesz szerzetesrend, amint a plébános úr mondta.

Az ilyen lelkeket szívesen hazaengedtem; de sajnos a kimondott szóból valami mindig megtapad, és a gyóntatóatyá figyelmeztetései eredményeképpen hol ez, hol az döntött úgy, hogy elhagyja az otthont, ezért a házunk már-már kezdett galambdúchoz hasonlítani.

Mennyire fájt ez nekem, bárki könnyen elképzelheti! És nem tehettem semmi mást e gyűlölködésekkel szemben, mint hogy szenvedtem és hallgattam.

* * *

A gyermekek egyre növekvő száma a Pappelallee-n, ahol több mint száz kisfiút és kislányt helyeztünk el az utólag kibérelt melléképület szűk munkáslakásaiban, egy második

fióköntézmény megalapítására készítetett; prelátus úr hozzájárulását adta, Kappenberg plébános úr pedig hajlandó volt plébániájára fogadni a nővéreket és a gyermekeket.

A Goltzstrassén volt egy szabad lakás az egyik nagy bérházban, s mivel nem sikerült alkalmas kertés házat találnunk, eleinte azt béreltük. 1894 márciusában költözött át oda a kislányok egy részével M. Bernardine, az első posztuláns, aki rendíthetetlen energiával állt ellen főtisztelendő Alesch plébános azon fáradozásainak, hogy eltérítse őt hivatásától, és aki mindig kitűnt rendkívüli megbízhatóságával. A többi kislány a weissensee-i első fióköntézménybe került. Az összes kisfiú és valamennyi öt évesnél kisebb gyermek a Pappelallee-n maradt.

Én magam szüntelen dolgoztam tovább éjjel-nappal, és teljesen megfedkeztem róla, hogy az eróm egyszer felmondhatja a szolgálatot. Az első években napközben kevés időm jutott imádságra, így éjszakánként imádkoztam egy órát; később már nem tudtam elvégezni a munkámat nappal, éjszaka találtam időt és nyugalmat levélírással és a könyvek vezetésére.

Nagyon sok látogatónk volt, akik meg akartak ismerkedni a Szent József otthonnal. Jöttek katolikus hölgyek a legtöbb ország követségeiről, őket a belga követ, von Greindl báró lányai kísérték ki a Pappelallee-ra; Faber főtisztelendő, a Szent Hedvig-templom lelkésze is sok hölgyet küldött segítségemre.

Az újságok révén az „Otthontalan gyermekek otthona” gyorsan ismertté vált egész Németországban, s sok jótévőt is szerzett; ők, ha alkalmanként Berlinben jártak, nagyon gyakran meglátogatták az otthont, hogy személyesen is meggyőződjenek a szegénységéről. Mindannyian nagy csodálattal adóztak a jókedvű, egészséges gyermekcseregnek, s nem kevésbé annak a határtalan szegénységnek, amelyben éltünk.

Istennek legyen hála, aki Szent József atya közbenjárására sok hűséges jótévőt küldött hozzánk. A legtöbb adomány azonban kívülről érkezett, tehát minden egyes adományért köszönetet kellett mondani. Ebben a munkában senki sem segített, ezért rá voltam kényszerülve, hogy az éjszakákat hívjam segítségül.

Amíg tudtam hat órát pihenni, nem volt baj; de mikor a hat órából négy lett, annyira kialvatlan voltam már, hogy hónapról hónapra egyre nyomorultabb állapotba kerültem. Dr. Jahnel prelátus úr aggódva figyelte az egészségem romlását, és azt tanácsolta, a legsürgősebben utazzak el valamelyik üdülőhelyre. Ahogy másoknak mondta, attól félt, hogy ha meghalok, megörökli az egész „szegény pappelallee-i társaságot”.

Magdalena húgom vállalkozott rá, hogy ismét eljön és helyettesít néhány hétig, hogy gondtalanul kipihenhessem magam. Alkalmas helyet keresve eszembe jutott, hogy von Savigny asszonnyal egyszer voltam néhány napot Észak-Csehországban, Mariascheinben. 1895 szeptemberében elutaztam tehát Mariascheinbe. Sch. grófné, von Savigny asszony rokona, akit akkor meglátogattott, ott élt még, és nagyon kedvesen fogadott. Majdnem minden nap meglátogattam magányában, és mivel nagyon jámbor hölgy volt és érdekelt mindenféle karitatív tevékenység, hamarosan jóakarattal fordult a Szent József otthon felé is.

A nyugalom és a friss hegyi levegő annyira megerősítette az idegeimet, hogy gyorsan új erőre kaptam. De nemcsak új erőt vittem magammal Mariascheinből Berlinbe, hanem egy új keresztet is, mely annyira nehéz volt, hogy végül már azzal fenyegetett, hogy összeroskadok alatta; de ettől azért megóvott szeretett menyeyi anyám, Kármelhegyi Miasszonyunk.

Annak tudatában, hogy nem akarok magamnak gyóntatót választani, megkértem Sch. grófnét, mondjon nekem egy jó gyóntatót. Rögtön páter Sch-t ajánlotta, és nagyon dicsérte őt. Elmentem hozzá gyónni, ő pedig hamarosan rávette, hogy látogassam meg a kollégium beszélőszobájában.

E látogatás során láttam őt először, és nagyon ellenszenves benyomást tett rám. Úgy éreztem, sose lenne hozzá bizalmam. Sokat kellett mesélnem a Szent József otthonról, mert nagy érdeklődést mutatott iránta.

Berlinbe visszatérve előkészítettem mindent a kápolna tavasszal kezdődő bővítéséhez. Nagy örömmel a közelünkben élő olaszok nagyon szívesen jártak a kis kápolnánkba, mely azonban gyorsan megtelt, úgyhogy a jó embereknek a folyosón és a lépcsőn állva kellett részt venniük a szentmisén.

December 8-ra nem készült el a kápolna, miként szerettem volna, az ünnep nyolcadán, 1895. december 15-én szentelte fel ünnepélyesen Dr. Jahnel prelátus úr. Különböző egyletek jelentek meg zászlóikkal az ünnep fényének emelésére, és mindenekelőtt három centrupárti úr tisztelte meg a szegény Szent József otthont látogatásával, s az ünnepségen is részt vettek. Prelátus úr nagyon szépen beszélt az otthon nevééről, mely ki volt téve a ház bejáratán:

SZENT JÓZSEF OTTHON
Otthonatlan gyermekek otthona

Amikor prelátus úr 1891-ben először vette észre a táblát az ajtón, igen neheztelt, és semmiképp sem akarta, hogy *Szent József otthonnak* nevezzem a házat. Először mindenki arra gondolna, mondta, hogy miatta lett Szent József a védőszent, a német *Heim* (otthon) pedig protestáns szó. Hosszas könyörgésemre végül is fönnhagyhattam a nevet.

Utoljára azzal érveltem: „Prelátus úr, ami írva van, az meg van írva”, mire nem válaszolt semmit, a felirat pedig az ajtón maradt.

A kápolna berendezése és az építkezés felügyelete során nagyon megfáztam; nem is törődtem vele, mígnem szilveszterre teljesen lerobbantam, az orvos pedig megállapította, hogy mellhártyagyulladásom van. A jó von Savigny asszony küldte el hozzám az orvosát. A doktor úr pedig maga is ebben a szörnyű betegségben szenvedett, melynek szövődményei a legtöbb beteget néhány év alatt a sírba viszik, de nem kímélte magát, s ezért saját tapasztalatából ismerte a szövődményeket, melyek mindenféle orvosság ellenére is 40 évesen elragadták őt a családjától. Igen nyomatékosan figyelmeztetett, hogy kíméljem magam. El kellett gondolkoznom rajta, mi lenne a gyermekekből stb., és hála legyen Istennek, aki ezt a jó urat valamint kitűnő házi orvosunkat, Dr. Bertramot küldte hozzám. Mindkettőjük tanácsára egy negyedévig a cellámban maradtam, míg teljesen meggyógyultam. Isten a tudója, mennyit szenvedtem ebben az időben. – Egyedül voltam, betegeskedtem, nem volt asszisztensem vagy titkárom, se gondozóm. Húgaim akkoriban nem voltak Berlinben, a legfiatalabb kivételével, ő egyszer-egyszer eljött segíteni megírni pár dolgot, mert ezt a betegágynban is folytattam.

M. Bernardine a Goltzstrassén volt, betegségem ellenére gondot kellett tehát viselnem a házra és a gyermekekre, a bevételekre és az építkezésre, mindenre.

1896 tavaszától a jó Isten kármelita hivatású posztulánsokat küldött; Alesch plébános úr ennek ellenére is hajthatatlan állhatatossággal ellenezte a Művet, és továbbra is azt mondta mindegyik belépőnek: „Ha nővér akar lenni, menjen egy kongregációba, s ne maradjon itt a Szent József otthonban, Tauscher kisasszony csak árnítja, mert itt sose lesz magából nővér” stb., ettől kezdve azonban egyre több fiatal leánynál találtak süket fülekre intelmei.

1896 őszén rövid pihenőre ismét Mariascheinbe mentem. Sch. grófné ezúttal arra kért, alapítsak ott is mielőbb egy Szent József otthont, mert senki sem gondoskodik az ottani szegény gyermekekről. A Mariaschein közvetlen közelében lévő kis Graupen faluban ismert is egy igazi názáreti házikót az elinduláshoz.

A szegény gyermekek nehéz sora mély részvétet keltett bennem. Megkérdeztem a graupeni plébános urat, egyetért-e az alapítással, amire nagyon szívesen mondott igent, akárcsak a főtisztelendő leitmeritzi püspök. Ez alkalommal beszéltem a főtisztelendő püspök úrnak is páter Sch-ról, aki már nálunk volt Berlinben, s aki iránt egyre bizalmatlanabb lettem, de a püspök nagyon dicsérte őt.

Kénytelen voltam tehát mégiscsak bizalmat táplálni iránta. Sch. páter kijelentette, hogy Isten őt hívta meg e Mű vezetésére, s ennek megfelelően „abszolút engedelmességet” kívánt tőlem.

Tengernyi szenvedést okozott nekem a vezetése; Isten azonban megengedte ezt a nagy megpróbáltatást. Neki légyen hála minden cseppnyi szenvedésért! A mennyországban minden megvan, szenvedés azonban nincs, ezért ebben a világban sose kaphatok belőle eleget. – Most térjünk vissza Berlinbe. 1896 novemberében költöztek be a gyermekek az új házba. Az addig a gyermekek által használt termeket most a nővérek számára rendeztem be. S mostantól a Kármel szabályai és Szent Teréz konstitúciói szerinti, egészen obszerváns rendi életet folytattunk; a böjtölés helyett munkánkat, a klauzúra helyett pedig misszióinkat ajánlottuk Istennek. Az imádság és a komoly tökéletességre törekvés állt mindig életünk középpontjában, ez volt az a tűz, mely egyre lángolóbb buzgóságra és szeretetre gyújtott minket.

Számtalanszor igyekeztek jószándékú papok eltéríteni a Kármeltól és a szigorú élettől. Én mindig mindenkinek ellenálltam: vagy igazi szerzetesség a szent Alapító szellemében – vagy semmi. Semmiféle köztes megoldás egyáltalán nem vonzó számomra. Nem az isteni gondviselés vezetett-e a Kármelhoz? Nem Isten töltötte-e el a szívem ezzel a nagy szeretettel és a Szent Teréz anya iránti bizalommal? – Gyakran mondtam: „A Kármelért keresztre feszíthetnek!”

Buzgón imádkoztunk, szemlélődtünk és teljesítettük kötelességeinket, de hiányoztak még a bűnbánati gyakorlatok a refektóriumban. Gyötrelmes féltékenységem miatt mindig nagy önmegtágadást kívánt tőlem bármilyen újdonság bevezetése. Végül egy nap rászántam magam, és az asztali imádság után egyenként letérdeltem a posztulánsok előtt és megcsókoltam a ruhájuk szegélyét, ahogy még mostanában is, s közben méltatlanságom mélységes tudatában mindannyiszor halkán azt mondtam: „Uram, nem vagyok méltó”. Mert ki vagyok én? A sivatag gyermeke – és ők itt? Az Anyaszentegyház ölen született gyermekek! Soha-soha nem éreztem másképp, mint hogy teljesen méltatlan vagyok arra, hogy az Anyaszentegyház tagja legyek.

Most térjünk vissza a bűnbánati gyakorlatra. Miközben tehát letérdeltem egytől-egyig mindenki előtt, hirtelen éreztem, hogy Isten keze áldón a fejemen nyugszik, ugyanúgy, ahogy egyszer már érezkelhetően megkaptam Isten áldását, amikor a goltzstrassei alapítással kapcsolatban megvilágosításért imádkoztam a pappelallee-i kis kápolnáinkban.

Rögtön megértettem, hogy a mennyei Atya ezzel azt akarja tudtul adni nekem vagy inkább mindannyiunknak, hogy tetszésére van minden bűnbánati gyakorlat, melyet a lelkek megmentése és megtérése érdekében végzünk és ajánlunk föl Neki.

Isten e kegyelmi megnyilatkozását csak azért osztom meg kedves nővéreimmel, hogy sose fáradjanak bele ebbe és a többi bűnbánati gyakorlatba, hanem nagy buzgalommal és hűséggel végezzék a fenti szándék szerint – hacsak betegség nem gátolja azt.

Isten szeme behatol az ember szívébe. Ő nem ítélkezik és sose ítél el a külső látszat alapján, hanem a lelkiületet nézi, s különösen azt, ki milyen alázatos és mennyire adja át magát Isten akaratának; s ez nemcsak a nagy, hanem a nap mint nap előforduló apró és még apróbb dolgokra is áll – az önkiüresítés mértékében.

Ne csak tabernákulum, szállás legyünk Isten számára, ne elégedjünk meg ennyivel, hanem legyünk Isten eszköze, szerszáma, mellyel Ő, az Isteni Üdvözítő, a lelkek orvosa munkálkodni tud megmentésük érdekében.

Ezt a mélységes alázat megszerzésére törekvést keresi Isten a lelkünkben – és hogy vágyjunk a megaláztatásokra; mert sose lesz alázatos az a lélek, amelyik nemcsak hogy nem viselt, de hálával, sőt örömmel nem tűrt megaláztatásokat. Miképpen Szent Péter és Pál! „Miatán elszenveték a szégyenteljes megkorbácsolást, örömmel tértek haza” – mondja a Szentírás.

Azt, hogy Kopp bíboros nem válaszolt utolsó levelémre, melyben ismét közöltem vele, hogy nem akarok semmiféle újat, hanem a Kármel régi szabálya és a korszerűsített konstitúciók alapján akarok élni nővéreimmel, hallgatólagos beleegyezésnek vettem.

E szerint éltük tovább rejtett szerzetesi életünket, szilárdan bízva Kármelhegyi Miasszonyunk és Jézusról nevezett Szent Teréz anya segítségében.

1897 januárjában Berlin nyugati részén, az Anhaltstrassén néhány pap és nagyon vallásos centrupárti úr sürgetésére, „Kopp bíboros őeminenciája hozzájárulásával” megnyitottam egy kis szállót kápolnával, ahol az urak kényelmesen misézhettek, még azt a fél órát sem kellett megtenniük a legközelebbi templomig. Ez idő szerint 10–12 szentmisénk volt ott naponta, vásár- és ünnepnapokon pedig zsúfolásig megtelt a kápolna a közelben lakó katolikusokkal.

Kopp bíboros Dr. Jahnel prelátus úr révén még 1000 márkát is küldött ehhez az alapításhoz, mégpedig úgy, hogy nem is kértem tőle segítséget.

Az utóbbi években gyakran figyelmeztettek a legkülönbözőbb papok és a Mű jószándékú pártolói, hogy tegyek végre lépéseket az egyházi elismertetés végett, ez kötelességem a posztulánsok miatt, akik oly nagy bizalommal csatlakoztak hozzám. Hogy kellene azonban hozzáfognom? Isten útmutatására vártam. Leveleztem néhány kármelita atyával, s ők a Generális Atyához irányítottak Rómába; mert csak ő segíthet célhoz – mondták.

Pater Sch. 1896-ban Berlinbe jött, és mindenütt csodálattal adóztak neki, a papok is, akik megismerték, hamarosan összebarátkoztak vele. Egyfajta szuggesztív hatalommal bírt a legtöbb emberrel szemben, akikkel összejött és akiket a céljaihoz föl akart használni.

A társaimnak beszédeket tartott, messziről hívott meg fiatal hölgyeket, akik rendelkezésére álltak tervezett kongregáció-alapításához, s végül – távollétemben – egészen nyíltan beszélt arról, hogy az alapításomat, a Kármelünket „az ő alapítása” elindításához akarja fölhasználni; mert e Művön nyilvánvalóan rajta van Isten áldása.

A páter elfelejtette, hogy Isten áldása addig kísér egy művet, ameddig Isten akarata szerint vezetik. Azt, hogy az ő tervei nem Isten akarata szerint valók voltak, a jövő hamarosan nyilvánvalóvá tette.

1897 elején újra a Szent József otthonban volt. A Jézus Szentséges Nevének ünnepe előtti napon egy fogadalmi formulát adott, hogy írjuk alá, és megparancsolta, hogy minden posztuláns, aki 1 évet nálam töltött és éppen a Pappelallee-n volt, másnap reggel a szentmisén a szentáldozás után, miközben ő magasba emeli a szentostyát, tegye le a fogadalmat.

A formulában a három fogadalom letételén kívül a következő záradék is szerepelt: „Főtisztelendő atyánk értelmezése szerint egy évre.”

Senki sem tudott erről az értelmezésről!

Ha az értelmem és a lelkiismeretem mindig harcban állt, míg páter Sch. vezetése alatt álltam, ez a harc most olyan vad viharrá változott, melyet csak Isten ismer. Isten látta csak, mit szenvedtem azokban a hónapokban, sőt években, valamint a parancsát követő éjszaka és azon a szentmisén!

Alig fejeztük be a formulát, amikor, hiába tettem meg mindent ellene, nem tudtam erőt venni magamon, hogy kitartsak még a szentmise végéig. A záróimádság előtt kimentem a kápolnából.

Háborgott a bensőm, dúlt bennem a vihar: megígérni valamit, amit nem szabad tudni! Minden előkészület nélkül fogadalmat tétetni! Fiatal leányokkal, akik közül nem egynek szerzetesi hivatása volt, ahogy később megmutatkozott! – És miért? – Mert páter Sch-nek hirtelen ismét „víziója” volt! – Amilyen kevés bizalmat keltett bennem a páter az első találkozástól fogva, éppoly kevés bizalmam volt a víziói iránt.

Alázatos akartam lenni, Assisi Szent Ferenc atya példája szerint, hagyni akartam, hogy megtapossanak, mint egy lábtörölt, vagy széttépjenek, mint ahogy Boldog Suso egyik látomásában egy kutya a rongyot. Igen, hagyni akartam, hogy úgy bánjanak velem, mint egy

lábtörlővel vagy mint egy ronggyal, nem akartam, hogy kíméljenek, és teljesen mindegy volt, ki bánik velem így, fölöttes-e vagy alárendelt; s mindezt azért akartam, hogy megsemmisítsem saját éneket. Igen, „semmi” akartam lenni, egészen semmi! Minden saját akarattól, öntudattól és önszeretettől mentes tiszta edény, melyet Isten megtölthet kegyelmével.

A szentmise vége előtt tehát leírhatatlan izgatottsággal kimentem a kápolnából. A cellámba siettem. Le akartam törni természetemnek ezt a dacosságát. Meg akartam tanulni vakon engedelmeskedni, mert „semmi” akartam lenni. A korbács után nyúltam; de dúlt a vihar a bensőmben, a lelkiismeretem nyöszörgött, a szívem nyögve sóhajtozott, értelmem vadul ágaskodott, akkor e különös izgalmamban a falhoz vágtam a korbácsot, s a földre hulló fenyíték zaja ismét magamhoz térített. – Megnyugodtam és tovább tudtam küszködni és harcolni, szenvedni és hallgatni, míg segítséget nem kaptam.

1897 márciusában Graupenba hoztam M. Bernardinét az ősszel kibérelt názáreti házikóba, ahol ő néhány posztulánssal egészen szegény, elhagyott gyermekeknek alakított ki otthont.

Augusztusban, míg én Berlinben voltam, páter Sch. és Msgr. K. kívánságára meg kellett nyitni egy második gyermekotthont a Mariascheintől fél órára lévő Marschenban. Néhány berlini posztulánst, akiket páter Sch. jelölt ki, kellett küldenem az általa kiválasztott főnöknő mellé. A ház, egy régi malomépület a templomtól 30 percre, Msgr. K. anyjái volt. Az épület valamint annak fekvése teljességgel alkalmatlan volt számunkra, mégis az „engedelmesség nevében” létre kellett hozni benne az új intézményt.

Közben észre fordult, s én az egyik posztulánssal Vechtába mentem a fiúotthon megnyitására. Ott főtitisztelendő Dr. Grobmeier püspöki officiális úr személyében jóságos, jóakarató és bölcs tanácsadóra akadtam.

Elmondtam neki, hogy a legkülönbözőbb papok figyelmeztettek, tegyek végre lépéseket a római jóváhagyás megszerzésére, azt is, hogy írtam Kopp bíborosnak ajánlásért, őeminenciája pedig azt válaszolta, hogy új kongregáció alapításához nem fog ajánlást adni.

Ettől függetlenül az officiális úr azt tanácsolta, küldjek még egy kérelmet őeminenciájának Vechtából az ajánlás végett. Hallgattam a tanácsára, rögtön meg is írtam, és a következő választ kaptam:

Breslau, 1897. október 29.

Folyó hó 26-i levelére csak megismételhetem Ön előtt jól ismert meggyőződésemet, hogy az Ön által mindig elismert áldozatkészséggel gyakorolt karitatív tevékenység folytatása nem igényli új szerzetesi közösség alapítását, hanem megvan a lehetőség a valamelyik meglévő egyházi kongregációhoz való csatlakozásra.

*Tauscher kisasszony
részére
Vechta, Szent József otthon, Oldenburg*

*G. Kopp bíboros
hercegpüspök
G. K. 7031*

Miután az officiális úr elolvasta őeminenciája válaszát, utolérhetetlen nyugalomával és határozottságával azt mondta: „Akkor is menjen Rómába!”

Annyira megbíztam ebben a méltó papban, hogy elhatároztam, rögtön meg is teszem, amit tanácsolt, és elmegyek Rómába.

Először azonban még meg kellett néznem, mi újság Graupenban és Marschenban, és engedélyt kellett kérnem Sch. pátértól is a római útra. Berlinből tehát azonnal Csehországba indultam. Sajnos arra érkeztem, hogy nővéreim között nincs egyetértés. Voltak köztük, különösen a páterért szinte egytől-egyig lelkesedő marscheniak között, akik az eddiektől

idegen szellemet akartak meghonosítani; a graupeni nővérek ellenben úgy voltak, mint én, ők sem tudtak bízni benne, beleértve a főnöknőt is, egy olyan pap nővérét, aki viszont nagyon tisztelte őt. Amit hallottam, amit láttam, egyre nagyobb kétségekkel, sőt félelemmel és aggodással töltött el. Még erőszakkal kényszeríteni akartam magam, hogy elhiggyem, minden jó és helyes, amit a páter kér, mond és tesz, de a lelkiismeretem és az értelmem háborgó tengerként tiltakozott ez ellen. Szavakkal nem lehet elmondani, mennyire kínlódtam, csak annak lehet fogalma szenvedéseimről, aki maga is szenvedett már így.

Amikor gyötrelmeim a végsőig fokozódtak, az ördög még kihasználta a pillanatot, hogy kétségbe ejtsen.

Éjszaka, amikor egészen ébren voltam, lélekben a széles országúton elvitt a hegy csúcsára, majd tovább az erdőn át – ahol borzalmasan világos volt – egy nyíláshoz, mely azokból a régmúlt időkből származott, mikor itt még rézbányák voltak, és azt tanácsolta, ugorjak bele: „akkor megszűn a nyugalmad és a békességed”.

Abban a pillanatban fölemeltem a szemem, és ismét egy feszületet pillantottam meg, és lelkem egyesült, bensőségesen egyesült az isteni Megváltóval, a szörnyű látomás pedig eltűnt.

* * *

Amikor először látogattam meg a nővéreket a két csehországi otthonban, melyet páter Sch. egészen a befolyása alá vont, kétségektől kínlódva elmentem a rektor páterhoz, és érdeklődtem tőle páter Sch. felől, valóban ő-e az a rátermett páter, akire rábízhatnám a nővérek vezetését. Erre azt válaszolta, hogy nála jobb páttert nem találhatnék.

Nem sokkal később írtam egy kanonoknak, aki állítólag igen jól ismerte páter Sch-t, s neki is fölvettem ezt a kérdést, ő pedig az írta vissza, hogy páter Sch. kiváló pap, száz pappal fölér.

Mindezek ellenére a páterral kapcsolatos kétségeim annyira fölerősödtek, hogy nem tudtam szabadulni tőlük.

Isten ismét meghallgatta szenvedést kérő imádságomat. Semmi másra nem vágytam, mint hogy szenvedhesek és a legtökéletesebben teljesíthessem Isten akaratát.

A borzalmas látomás utáni reggel a mariascheini templomba mentem segítségért esedezve Miasszonyunkhoz. Könyörögtem, vezessen ki ebből a félelmekkel és kétségekkel teljes labirintusból. Könyörögtem és könyörögtem, és az én mennyei Anyám meghallgatta forró könyörgésem. Új életet, új erőt, új bátorságot nyertem. Lábainál elhatároztam: elmegyek a páterhoz és beszélek vele, de nem úgy, mint eddig, amikor kötött az engedelmisség; mert úgy éreztem, megszűnt ez a nem Istentől származó kötelék. Mintha lehullottak volna láncaim, igen, egy szempillantás alatt szabaddá váltam. Isten drága Anyja kikönyörögte számomra az új lelkületet, hogy változtathassak a gondolkodásomon, s e lelkületben megerősödve mentem Sch. páterhez, s mondtam: „Nem tudom tovább csinálni, megszenvedtem és megharcoltam, nem tudom tovább csinálni! Elmegyek Rómába, mert világosságra van szükségem. Isten fizessen vissza mindent főtisztelendőségednek, amit Isten akaratából velünk és velem tett.”

Akkor megvillant szemében az az indulat, melyet mindig gyanítottam szegény páterban, s leírhatatlanul dühödött pillantással azt mondta: „Megsemmisítem...”

Eljöttem Graupenből, visszamentem Berlinbe és megkerestem korábbi gyóntatómat, K. plébánost, és elmondtam neki a páter Sch. vezetésével kapcsolatos kétségeimet, ő pedig mélységesen fölháborodott. Sose gondoltam volna, hogy ez a rendkívül nyugodt pap ennyire képes fölindulni. Azon nyomban levelet írt egy római pap barátjának, nekem pedig megparancsolta, hogy azonnal utazzak Rómába és személyesen adjam át a levelet.

V. Az első római út

November 24-én, Keresztes Szent János ünnepén indultunk útnak. Az isteni Gondviselés 1897 tavaszán küldte hozzám Maria Theresia tiroli nővért, aki beszélt olaszul, ő kísért el.

Éjfél volt, amikor egyszer csak fölhangzott a kiáltás: „Róma, Róma!” Fialat kísérom mély álmából ébredt. Gyorsan kerestünk egy kocsit, s mivel ilyenkor semelyik kolostorban sem nyitottak volna ajtót, a Minerva szállóhoz hajtottunk.

Az első ébredés az Örök Városban! Milyen elfogódott szívvel, milyen sietve igyekszik mindenki Szent Péterhez, és milyen bámulat tölt el mindenkit, aki a Szent Péter térre lép és megpillantja a hatalmas épületet! Lassan, áhítattal és csodálattal eltelve mentünk föl a széles lépcsőkön a kapuig. Beléptünk.

A szeretet és hála legmélyebbről fakadó érzései öntöttek el, legszívesebben rögtön a bejáratnál térdre ereszkedtem volna.

„Hogy kerülök ide!?” Ez a gondolat megremegettette a szívem. Ó Isten, a Te irgalmasságod nem ismer határokat! Isteni Megváltóm, Te megkönyörültél gyermekeden, aki a Jó Pásztor-képek bárányához hasonlóan tövisek közé keveredett, vérző kézzel kimentetted őt a tévedés tövisbokrából, és hazavitted a nyájhoz, az Anyaszentegyházba! S most én, a sivatag szegény gyermeke az Örök Városban, „az Új Szövetség Jeruzsálemében” vagyok!

Tovább sétáltunk, majd a Confessionál újra letérdeltünk. „Hála Néked, Szent Péter, Te Isten eszközeként elvezettél ide!”

Milyen gyakran felelte apám, ha az általam annyira tisztelt Szent Péter leveleinek egy-egy helyéről kérdeztem: „Menj a Pétereddel!”

Dicsőség Istennek, hogy mindig szilárdan fogtam Szent Péter kezét; mert ez a szent kéz vezetett el engem az Anyaszentegyházba. Most pedig még a Confessióhoz, a „Köszikla” szent nyughelyéhez is, akire az isteni Üdvözítő Egyházát építette!

Délután K. plébános úr levelével elmentem barátjához, von Oldenburg páterhoz. – Elő kellett neki adnom a Sch. páter vezetésével kapcsolatos kétségeimet, és mindketten azon a véleményen voltak, mint K. plébános úr (időközben P. M. is csatlakozott). A legnyomatékosabban ajánlották, hogy ne tartsak meg egyetlen posztulánst sem, aki páter Sch-től jött hozzánk, küldjem el őket azonnal.

A két páter véleménye szerint a lelkiismeretem és az értelmem az igazságot közvetítette. Isten e nagy próbatét idejét a lelkem tisztulására engedte meg, és Isten drága Anyja védett és hűen őrzött, és amikor a szorongatás a legnagyobb volt, erős kézzel megóvott a posztulástól. Hála légyen neki mindörökké!

A rendünk dolgát illetően főtisztelendő M. Meschler jezsuita atya azt tanácsolta, menjek el Msgr. Jacquemine-hez a Szent Mihály-templomba, ő tudna a leginkább tanácsot adni számomra, mivel maga is nagyon ügyesen fölvirágoztatott egy éppen induló kongregációt.

Tanácsát megfogadva fölkerestük Msgr. Jacquemine-t. A monsignore igen jámbor pap volt, s azt javasolta, tartsunk először egy kilencedet a Maria della Scala-templomban, melyben Szent Teréz anya lábát őrzik.

A Via Olmatáról, ahol a Szürke Nővéreknél kaptunk egy szobát, minden reggel elmentünk a Via Longatára, ez kb. háromnegyed órás út a Maria della Scaláig. Hideg, borús decemberi idő volt, esett az eső. Aki volt ősszel Rómában, tudja, milyen az, mikor ömlik az eső. Akkor három teljes napig szakadt; mi azonban nem hagytuk zavartatni magunkat, hanem, ha teljesen átázva is, kora reggel nap mint nap hűségesen elzarándokoltunk a Maria della Scalába, és Kármelhegyi Boldogasszonyunk és Jézusról nevezett Szent Teréz anyánk segítségéért esedeztünk.

Az első napokban fölkerestük a kármelita atyák Generaliciáját, ahol szomorúan tudtuk meg, hogy a főtisztelendő rendfőnök atya elutazott és csak karácsonyra várják vissza, majd mikor közöltük, hogy szerzetescsaládunk egyházi elismertetése céljából jöttünk, a páter hozzátette: „Ez ügyben nem sokat tudunk Önöknek segíteni.”

Mi lesz most? Ha a Kármel nem tud rajtam segíteni, akkor ki segítsen?

A Szürke Nővérek főnöknője Msgr. de Waalhoz küldött bennünket, mondván, hogy leginkább ő az, aki jótanácsot adhat és segíthet rajtunk.

Megfogadtam a tanácsát és azonnal fölkerestem Msgr. de Waalt, röviden tájékoztattam szándékomról, majd átadtam Kopp bíboros következő sorait:

Johannesberg, 1897. szeptember 29.

Főtisztelendőség világosítsa föl Tauscher kisasszonyt, hogy ugyan hajlandó vagyok teljes mértékben és szívből elismerni a szegény és elhagyott gyermekek megmentésére irányuló áldozatos tevékenységét, ennek ellenére se nem ajánlom, se nem támogatom, hogy szerzetesi közösséget alapítson, és csak megismételhetem: azt javaslom, olvassza be jótékony intézményét egy már meglevő rendi közösségbe.

*Főtisztelendő Neuber tanácsos úrnak
plébános, Berlin*

A hercegpüspök

Msgr. de Waal elolvasta a levelet, aztán fölkiáltott: „Hogy tehet ilyen ostobaságot, hogy bemutat Rómában egy ilyen írást, Rómában, ahol csakis bíborosok legjobb ajánlásaival lehet elérni bármit is? Azt mondom Önnek, senki másnak ne mutassa meg ezt.”

Miután napirendre tért „ostobaságom” fölött és végiggondolta, hogyan segíthetne rajtunk, így szólt: „Jöjjön el holnap Msgr. N. N.-hez, én is odamegyek, majd meglátjuk, mit lehet tenni.”

A megbeszélte időpontban találkoztunk a két úrral. Miután Msgr. de Waal előterjesztette az ügyünket, Msgr. N. N. megkérdezte, van-e szabályzat, mely szerint élni akarunk; erre átnyújtottam a Kármel eredeti szabályzatát, melyet 1248-ban Ince pápa hagyott jóvá, valamint Szent Teréz anya 1581-es konstitúcióit.

Fölütötte a könyvet, s mikor meglátta az 1248-as és 1581-es évszámot, a homlokához kapott, s olyan mozdulatot tett Msgr. de Waal felé, mintha azt akarná mondani: „Ennek elment az esze.” Majd így szólt: „Legjobb, ha elmegy Esser domonkos atyához, ő megírja Önnek a konstitúciókat.” Msgr. de Waal egyetértett velem, és megadta a páter címét.

Elmentünk tehát főtisztelendő páter Esserhez, aki rögtön fogadott is minket. Részletesen előadtam neki, mik a szándékaim, erre rögtön azt kérdezte, miért nem a domonkos rendhez csatlakozom. Ez régi rend, a nővéreknek van tapasztalatuk a gyermeknevelésben, nekem pedig nincs; aztán így folytatta: „Csupán a kevélység és a büszkeség hajtja, amikor kongregációt akar alapítani.” Jó húsz percig beszélt ilyen rendkívül éles, megalázó szavakkal a kezdeményezésemről – mindezt a fiatal posztuláns jelenlétében.

Teljesen nyugodt maradtam, hiszen tudtam, hogy ennek a Műnek maga Isten az alapítója, engem maga az isteni Fölség választott ki eszközüül. Fájt, hogy a páter annyira ellene beszélt, de ő meg volt győződve róla, hogy akkor cselekszik helyesen, ha más útra térít.

Természetesen nem kértem a konstitúciók megírására, hanem még buzgóbb imával Istenhez fordultam segítségért. Mindenekelőtt nagy bűnbánattal megsirattam bűneimet, minden visszás gondolatomat, minden szót, mellyel vagy sokat, vagy keveset mondtam, minden türelmetlenségem stb. Isten azt kívánja, hogy az Ő eszköze tiszta legyen, ezért az eddigi sikertelenséget csakis saját vétkemnek tudtam be.

Kármelhegyi Miasszonyunkban és szeretett Szent Teréz anyámban bízva újabb kilencedet kezdtünk a Maria della Scalában. Hétközben ösztönzést éreztem, hogy az első hűvös fogadtatás után még egyszer elmenjek a kármelita atyák Generalíciájára. Ez alkalommal P. Benedikt, a definitor azzal fogadott: „De örülök, hogy visszajött, elmondtam az ügyét G. R. prokurátor generális páternak, s nagyon szeretett volna személyesen beszélni Önnel, hogy átgondolhassa, hogyan segíthetne Önnek...”

Miközben beszélgettünk, előkerült P. R. (később reggiói érsek lett) és a holland származású P. Placidus, aki beszélt németül. Kísérőmnnek olaszul el kellett mondania mindent Berlinről és az ottani nehézségekről (amennyire ismerte azokat), s ez annyira fölkelte a prokurátor generális páter érdeklődését a Mű iránt, hogy megpróbálta mellé állítani Gotti bíborost valamint a rend protektorát, Parocchi bíborost is. Néhány nap múlva prokurátor generális páter elküldött bennünket Gotti bíboroshoz, valamint a kármeliták tartományfőnökéhez, P. Antoniéhoz (később szicíliai érsek lett).

Bármilyen döntés csak akkor születhet, ha P. Generális újra itthon van – mondták. Végre elközelgett karácsony, s miután a Maria Maggioréban mi is megültük a nagy ünnepet, a Kármelba siettünk, remélve, hogy találkozhatunk a Generális Atyával, Szent Terézről nevezett P. Bernardinnal. Jóságosan fogadtak minket, s miután Generális Atya ellátott jó tanáccsal, fölszólított, hogy jöjjünk el újból a következő napon, akkor megáldja a skapuláremat és fölvesz a kármelita rendbe.

Ez meg is történt P. Benedikt Herzog jelenlétében; P. Raynaldus – a prokurátor generális – és P. Placido – úgy emlékszem P. generális titkár – is ott volt.

Főtisztelendő rendfőnök atya a fenti bíborosokkal és páterokkal egyetértésben azt tanácsolta, hogy, ha Kopp bíboros nem adja meg az engedélyt, hagyjam ott Berlint és keressek másik püspököt, aki fölvesz minket az egyházmegyéjébe.

Kopp bíboros írását rögtön bemutattam a kármelita atyáknak, az olasz atyáknak lefordították a többiek.

Ezerszer inkább hagynám ott Berlint és Németországot, mint szeretett Kármelomat, melyért akár keresztre is feszíttetném magam, amint elmondtam már olykor, ha papok arra akartak rávenni, hogy hagyjam ott a Kármelt.

Igen örültünk rangos és kiváló tanácsadóink döntésének, és elhatároztuk, hogy késedelem nélkül máris elutazunk. Ebből azonban semmi se lett; mert miután másnap reggel szentmisén voltunk és mindent lassan és alaposan átgondoltam, arra jutottam, hogy sehol nem fogok püspöki engedélyt kapni az anya- és újoncházra, ha nincs a kezemben ajánlás valamelyik bíborostól.

A vasútállomás helyett újra a Generalíciára indultunk. Csakhamar bejött főtisztelendő P. Benedikt Herzog és főtisztelendő P. Raynald a beszélőszobába, s megkértem őket, kísérjenek el még aznap Parocchi bíboroshoz, hogy ajánlólevelet kérhessek tőle, melyet bemutathatok a püspököknek; mert római ajánlólevél nélkül nem fogok engedélyt kapni az anya- és újoncházra. A két páter osztotta véleményemet, és megígérték, hogy elvisznek minket kihallgatásra.

Főtisztelendő P. definitorral és főtisztelendő prokurátor generálissal még aznap este elmentünk Parocchi őeminenciájához. Kegyes fogadtatásban volt részünk, s miután P. Raynald előterjesztette kérésemet, őeminenciája másnap estére újabb kihallgatásra rendelt minket. Az esti harangszó után, naplementekor van őeminenciája fogadóórája minden nap.

December 28-án, midőn a Nap nyugovóra tért és elhangzott az esteli harangszó, főtisztelendő P. prokurátort rögtön behívták, mi azalatt az ajtó előtt vártunk rá, de közben imádkoztunk is. Azt hiszem, soha életemben nem imádkoztam buzgóbban, mint abban az órában: szeretett Jézusról nevezett Szent Teréz anyám közbenjárásáért és segítségéért könyörögtem. Mintha a Mű jövője függött volna ettől az írástól, s úgy is volt.

Eltelt egy jó óra, akkor végre kinyílt az ajtó, és megjelent Pater Raynaldus – izgatott arcvonásai elárulták, hogy nagyon örül –, s elmondta, hogy őminenciája pompás ajánlást adott, majd ő lefordítja, mert latinul van, holnap elhozhatjuk a Generalíciáról. Hálás, örvendező szívvel mentünk vissza a Via Olmatára.

December 29-én megkaptuk a következő ajánlólevelet főtisztelendő P. prokurátortól olasz, főtisztelendő P. Benedikt Herzogtól német fordításban.

*A Vikariátustól
Róma, Aprószentek ünnepén
az Úr 1897. évében*

A folyamodó kérvényét igen szívesen vettük, amennyiben nem ok nélkül reméljük, hogy az általa hat éve elkezdett mű Isten segítségével az Anyaszentegyház valamint az Állam javára fog kibontakozni. Annál is inkább, mivel az Alapítónő életét nővéreivel együtt Szent Teréz szabályai szerint kívánja folytatni. Azt a Szent Terézt akarja ugyanis követni, aki a szent hit terjesztését és a lelkek üdvösségének előmozdítását mindig szem előtt tartotta, és mint törvényhozóra akar rá föltekinteni, követni akarja őt egy olyan korban, melyben a szeretet látszatával nem ritkán megfosztják erejétől Krisztus keresztyét.

Ezért, mint a Sarutlan Kármeliták protektora hivatalosan kijelentem, nem kétséges számomra, hogy ez a Szent Teréz szellemét és lelkületét oly szerencsés módon kifejező mű Decretum Laudis, és ajánlom azok figyelmébe, akiknek feladata az Anyaszentegyház dicsőségének és a lelkek örök üdvének előmozdítása.

*Lucius Maria Parocchi
bíboros vikárius
a Sarutlan Kármeliták protektora*

A nevünket illetően a következőket kell még megemlítenem. 1891 áprilisában Bonnban a *Jézus Isteni Szívének Szolgálói* nevet adtam a leendő közösségnek. Miután megnyílt az első Szent József otthon és fiatal leányok siettek a segítségemre, be kellett jelentkeznünk a rendőrségen. Ekkor az *Isteni Szív Szolgálóinak Társaságát* írtam a bejelentőre.

Rómában hamarosan figyelmeztettek, hogy egy francia kongregáció ugyanezt a nevet viseli, s egyik águk Ausztriában *Jézus Isteni Szívének Szolgálói* néven nagyon elterjedt, ezért ezzel a névvel sose fogjuk megkapni a Szentszék jóváhagyását. Ráadásul a minket támogató római kármelita atyák azt kérték, hogy már a nevünk is tükrözze a Kármelhoz tartozásunkat. Erre elhatároztam, hogy a *Jézus Isteni Szívének Szolgálói* névbe beszúrom a *kármelita* jelzőt is.

1897-től tehát *Jézus Isteni Szívének Kármelita Szolgálói* lett a nevünk, míg Rómában újra meg nem változtatták.

Mindegy azonban, hogy hívnak minket, mi mindig Mesterünk, Urunk, Példaképünk: Jézus Isteni Szívének szolgálói vagyunk és maradunk az odaadó, önfeláldozó isten- és felebaráti szeretetben.

Isten, aki szeretetből emberré lett értünk, bűnös emberekért, nem tett különbséget szegény és gazdag, rangos és alacsony sorú között. Mindig, mindenütt a népet részesítette előnyben. Még tanítványait is a nép közül választotta.

Épp ezért megfoghatatlan, hogy éppen a szegények és a nép tömegei fordulnak el tőle, aki a földön egykor a nép között, a népért élt.

* * *

Mialatt oly buzgón foglalkoztam Rómában a Mű megalapításával, karácsony éjjelén különös ajándékot kaptunk Kölnből távirat formájában a következő szöveggel:

„Kölnben vagyok a fivéremnél, hogy Regina nővér hol van, nem tudom.”

Margaretha

A graupeni Szent József otthon főnöknőjétől jött, aki ezek szerint otthagyta otthonunkat és visszament a testvéréhez, aki káplánként élt Kölnben.

Regina nővér a másik csehországi otthon főnöknője volt Marschenban...

Mi történt a két házzal? Hová lettek a nővérek és a gyermekek? November közepe óta semmi hírt nem kaptam; leveleim mind válasz nélkül maradtak.

Nem felejtettem el P. Sch. haragtól villámló szemét és hogy világosan megmondta: meg akarja semmisíteni a Művet, engem és enyéimet, szerzetescsaládunkat. Milyen gyakran jártak aggodó gondolataim Csehországban és Berlinben: mi mindent tehetett távollétemben P. Sch.

Az isteni Gyermek tudta, hogy a keresztet és a szenvedést mindenekfölött szeretem, ezért nem is küldhetett volna jobb karácsonyi ajándékot, mint ez a távirat.

Ez Isten Műve volt, és nem mindenható az Isten? Ez a gondolat eloszlatta bennem a viharfelhőket, melyek igyekeztek újra és újra megfélemlíteni.

Hálás szívvel utaztunk el 1897. december 30-án az Örök Városból. Ettl főtisztelendő úr korábban megígérte, hogy kapunk tőle egy monstranciát, ha hazafelé útbajtjuk Innsbruckot. Így is történt, és a főtisztelendő úr nagyon örült Parocchi bíboros levelének. Hozzánk hasonlóan immár ő is bizakodott a szerencsés folytatásban.

A szilveszteri hálaadáson az innsbrucki jezsuita templomban vettünk részt. Nagyon örültem, hogy éppen itt, ahol annyi kegyelemben gazdag hetet töltöttem el korábban, adhatok hálát Istennek azért a sok segítségért, melyet az Örök Városban kaptunk Tőle!

Az első hetek fáradozásai látszólag hiábavalóak voltak, míg az isteni gondviselés jóvoltából el nem jutottunk igazi tanácsadóinkhoz, akik őszinte érdeklődéssel fordultak az Ő Műve felé, amit Parocchi bíboros ajánlása is tanúsít. Ha Kopp bíboros erre sem engedélyezi, hogy berlini otthonunkat anya- és újoncházzá alakítsuk, az sem baj; a szerzetek nincsenek egyházmegyéhez vagy országhoz kötve, mondták Rómában.

Először is Csehországba kellett elmennünk; útközben Linzet is érintettük, ahol a kármelita Rendfőnök Atya kívánságára meglátogattuk az ottani kármelita zárdát. Legnagyobb meglepetésemre itt a prior anyától megkaptam a fehér kármelita köpenyt. Sose gondoltam, hogy magunkra ölthetjük Szent Illés köpenyét! Igen-igen örültem Rendfőnök Atya e nagy jóságának!

Reggel érkezünk, és – úgy emlékszem – este folytattuk utunkat. Forró vágyakozással siettem a Csehországban rám váró szenvedés felé. Rómából hazafelé tartva szívemet valósággal átjárta a vágy, hogy szenvedhessek.

Végre Graupenba értünk. Mi minden történt ez alatt a nyolc hét alatt? P. Sch-t visszarendelték Mariascheinből. A két Szent József otthonnak nemcsak főnöknője nem volt, hanem a marscheni nővérek teljesen el is szakadtak a graupeni nővérektől, s csak P. Sch. értesítésére vártak, hogy csatlakozzanak új alapításához.

Akkoriban még nem voltak saját kápolnáink, így a nővérek mindkét otthonból a Mariascheinben lévő templomba jártak szentmisére. Másnap a reggeli szentmise után a marscheniak közül egyik nővér sem jött oda hozzánk, egyik sem üdvözölt minket!

Elutaztam Leitmeritzbe a püspök úrhoz, elmondtam neki, milyen eredménnyel jártam Rómában, és tudomására hoztam a marscheni nővérek szakadását. A püspök megígérte, hogy levélben azonnal figyelmezteti őket, ha pedig a figyelmeztetése eredménytelen marad, menjek oda személyesen és azonnal bocsássam el azokat, akik hűek akarnak maradni P. Sch-hez.

Szegény elcsábított és félrevezetett nővérek (tulajdonképpen posztulánsok) megkapták a püspök levelét, s miután elolvasták, a közösség vezetője tűzbe dobta, mondván: „P. Sch-nek fogadtunk hűséget, ehhez tartjuk magunkat.”

Elküldtem a nővérekért, s fölszólítottam őket a csatlakozásra, de egyikük sem engedelmeskedett; erre magam mentem oda, összehívtam őket, s megmondtam, hogy ez a ház az én alapításom, és ha velem akarnak maradni, akkor kötelességük nekem engedelmeskedni stb., végezetül hozzátettem: „Vagy bocsánatot kérnek tőlem, s akkor velünk maradhatnak, mindent megbocsátok, ellenkező esetben még ma hagyják el a házat.” „P. Sch-nek ígértünk hűséget, ezt tartjuk” – válaszolták. Ezzel kimentek a szobából, csomagoltak és aznap este elutaztak.

Egyikük bűnbánóan bocsánatot kért, és hűséges, engedelmes nővér lett.

Ekkor táviratoztam leghűségesebb berlini társaimnak, elhívtam őket és átadtam nekik a két Szent József otthont. Közben a graupeni nővérektől megtudtam, hogy egész idő alatt semmi hírt sem kaptak tőlem. A főnöknő, a kölni Margaretha Schweitzer leveleimmel mindig P. Sch-hez ment, és rendre azzal a hírrel tért vissza, hogy semmit se sikerült elérnem Rómában és belőlünk soha nem lesz kongregáció.

Mihelyt hozzászórtak a berlini nővérek új környezetükhöz s minden lélekbe és mindkét otthonba béke és szeretet költözött, kis útítársammal, M. Theresia nővérrel továbbutaztam Breslauba.

Isten rendeléséből őminenciája nem volt otthon. A lelkész úr, aki fogadott minket és akinek átnyújtottam anya- és újoncház alapítására szóló kérvényemet, rögtön elküldött, mondván: „Ebből a fajtából elégünk van.”

E kemény szavak hallatán Kopp bíboros véleménye jutott eszembe.

Továbbindultunk Berlinbe; de szenvedésem kelyhe még nem ürült ki egészen. Igen, Isten ott átadta nekem a rágalmak üröm-kelyhét!

Berlin-Schöneberg pályaudvaron találkoztunk, jobban mondva várakozott ránk Maria Magdolna anya és Brigitta anya, akik leírhatatlanul meglepődtek és megörültek, amikor meglátták, hogy fátyolban vagyunk. Egy napot a kis schönebergi Szent József otthonban töltöttünk, majd január 18-ra hálaadó ünnepségre hívtuk a nővéreket és gyermekeket a Pappelallee-ra. Ezután az anhaltstrassei kis otthont látogattuk meg, őket is meghívtuk január 18-ra; Weissensee-ben is megleptük a nővéreket és a gyermekeket, őket is meghívtuk, végül január 17-én érkezünk az első Szent József otthonba, a Pappelallee-ra. Itt is nagy volt a meglepetés és az öröm. 1898. január 18. mindannyiunk számára igazi örömnép volt. A weissensee-i és schönebergi valamint pappelallee-i leányok ünneplő fehér ruhában jelentek meg, mert szép napos idő volt. Több mint 200 gyermek és 40 nővér tartott délután hálaadó körmenetet a kertben, utóbbiak mind égő gyertyával vonultak; elől vitték Szent Teréz anyánk szobrát, egyik éneket a másik után énekeltük Isten dicsőségére és dicséretére a Rómában nyert összes kegyelemért.

A bresloui lelkész szavai – „Ebből a fajtából elégünk van!” – előkészítettek a közelgő szenvedésekre, ez alapján szinte biztosra vettem, hogy itt, Berlinben nem maradhatok. A nővéreknek nem szóltam, nem akartam ünneprontó lenni, inkább örültem az ő örömüknek.

Msgr. Jacquemine azt tanácsolta Rómában, mikor az elején még nem látszott semmi segítség, fogadjunk meg valamit a sikeres célbaérés esetére. Ezért Maria Theresia nővér megfogadta, hogy nevébe fölveszi majd Szent Péter nevét, én pedig megfogadtam, hogy míg szerzetescsaládunk fennáll, minden évben hálaadó emlékűnnepet ülünk Szent Teréz anyánk tiszteletére, mégpedig azon a napon, amelyen mindannyian együtt leszünk majd az első Szent József otthonban. Ez január 18-án következett be, ezért üljük minden évben minden zárdánkban ezen a napon ezt a hálaadó és örömnepet.

Január 19-én épp csak befejeződött a szentmise, mikor lázas sietséggel munkához láttam. Először az első kis házat rendeztem be a nővérek részére zárdának.

Utána fölkerestem Alesch plébános urat, aki mindjárt szemrehányással fogadott, mert most „büszkeségből és kevélységből” P. Sch.-től is elszakadtam stb., miként hallotta már tőle.

Tudtam! Nem maga P. Sch. adta-e tudomásomra utolsó látogatásomkor Mariascheinben, hogy meg akarja semmisíteni e Művet? Nem egy, de sok ennek érdekében írt levél jutott el berlini és a posztulánsok révén szerzett vidéki papismerőseinek, egészen Kölnig.

Ha nem Isten lenne az Isteni Szívről Nevezett Kármel alapítója, akkor az emberek most könnyen megsemmisíthettek volna minket, de így hiábavaló volt minden ellenséges mesterkedés.

1898. január 21-én dél felé levelet kaptam Kopp bíborostól, melyben először is nagy elégedetlenségének adott hangot amiatt, ahogy Rómában „eljártam”, majd a következő paranccsal, illetve tilalommal zárta: „Ezennel megtiltom Önöknek a szerzetesi ruha viselését intézetben belül és kívül egyaránt.”

A levéllel rögtön főtisztelendő K. plébános úrhoz siettem, először elmondtam neki, milyen eredményeket sikerült Rómában elérni, majd átnyújtottam Parocchi bíboros ajánlását, melynek láthatóan örült.

Ezután átadtam Kopp bíboros levelét is. Elolvasta, azután megkérdezte: „Most mit fog csinálni?”

„Elmegyek Berlinből – feleltem –, és keresek egy püspököt, aki megadja az engedélyt az anya- és újoncházhoz.”

„És mi lesz az itteni házakkal?” „Ezeket biztos megóvjá Szent József atyánk” – feleltem.

„Akkor – folytatta a plébános úr – Isten megmutathatja, hogy ez az Ő Műve; de hát miből éljenek a nővérek és a gyermekek, hiszen Magának sincs semmije?” – tette még hozzá aggódva.

Visszafelé, amennyire csak bírtam, igyekeztem lerövidíteni a szokásos tempóban mintegy egy és negyed órás utat a Pappelallee-ra (akkor még csak néhány villamos járt Berlinben) – elrendeztem minden szükségeset – azután reggelig csomagoltam – pihentem még egy kicsit – majd eljött a fájdalmas búcsúzás, s a korai vonattal mentem Bréma–Vechtába.

A Kopp bíboros levelének kézhezvételétől eltelt rövid időben továbbra is nyugodtan viseltem a fátylat, meg se fordult a fejemben, hogy abban a pár órában – déltől másnap reggelig – nem csomagolhatok fátyolban. De Berlinben és Breslauban másképp vélekedtek, és elterjedt a hír, hogy „nem engedelmeskedtem” Kopp bíborosnak.

Először papokat kérdeztem, mivel véhettem az engedelmesség ellen, majd később Rómában pátereket és bíborosokat is, de mindegyikük biztosított, hogy amit tettem, az távolról sem engedetlenség, sőt S. bíboros Rómában azt mondta, ha – abban a helyzetben – nyolc napra lett volna szükségem, hogy mindent elrendezzek és becsomagoljak, még akkor sem követtem volna el engedetlenséget.

Futótűzként terjedt rólam ez az újabb gáztett, olyannyira, hogy gyóntatóm tájékoztatást kért tőlem Bonnból, ő is hallotta ugyanis, hogy engedetlen voltam Kopp bíborossal szemben, de nem tudja elhinni stb.

Isten engedte meg ezt az újabb üldöztetést, hála légyen neki mindörökké! E heves támadásoknak köszönhetően a Jézus Isteni Szívről Nevezett Kármel egyre erősebb gyökereket eresztett, s azért ezek újabb áldást jelentettek.

Anyagi helyzetünk rendkívül nehéz volt. Szerettem a szegénységet. Az volt az eszményem, hogy teljesen bízzuk rá magunkat az isteni gondviselésre; ezért nem sokat foglalkoztam a tartásdíjakkal, hanem előszeretettel vettem föl egészen szegény és elhagyott gyermekeket, akikért senki sem tudott vagy akart fizetni, mivel az újságban kínálták föl őket.

Több mint 200 gyermeket és 50 nővért kellett eltartanom a hat Szent József otthonban. A nővérek kolduló útjainak kezdettől ellene voltam. Később, ha a szükség rászorított, új alapításokkor olykor hozzájárultam, bár nem szívesen és csakis meghatározott időre.

Főtisztelendő Dasbach káplán úr, aki az első években nagy érdeklődéssel fordult a Szent József otthonok felé, 1892-ben megtanított rá, hogyan gyűjtsek alamizsnát levelezéssel. Ezt nagy szorgalommal folytattam, bizva nagyhatalmú égi pártfogónkban, Szent József atyánkban. Az ő oltalma és gondoskodása révén akkoriban annyi pénzt kaptam levélben és postai átutalással, hogy abból az összes otthon el tudtam tartani, s ezen felül még a pappelallee-i házat is helyreállíthattam úgy, hogy kölcsönt nem is kellett fölvenni; pedig ez több mint 120 ezer márkába került.

Persze rendkívül takarékosan, a legnagyobb szegénységben és egyszerűségben éltünk, ideértve a házak berendezését és az étkezést is; azonban mindenki bőséges és egészséges táplálékot kapott, különben a mi gyermekeink nem tűntek volna föl egészséges, viruló külsejükkkel a többnyire sápadt, nyomorúságos külsejű árvagyermekek között.

Eddig senkit sem hatalmaztam föl a postautalványok és egyebek aláírására a nevemben. S hogy tehettem volna ilyet ebben a pillanatban, mikor az újabb üldöztetés jeleként súlyos viharfelhők kerekedtek kelet felől? Melyik társamnak adhattam volna föl hatalmazást azok után, hogy éppen most láttam Graupenban, mennyire tétovák voltak a legidősebbek? Nemde a berlini viszonyok még sokkal nagyobb állhatatosságot kívántak? Főleg azóta, hogy 1897 tavaszán meghalt Dr. Jahnel, utóda pedig minden adandó alkalommal nyomatékosan felszólította nővéreimet, hogy ne maradjanak velem, mert soha semmiféle egyházi jóváhagyást mint kongregáció nem kapunk. Az anhaltstrassei otthon a Szent Hedvig plébánia területén volt, tehát a prépostsághoz tartozott.

Ilyen viszonyok láttán senkit se mertem meghatalmazni, ezért bárhova utaztam, magam után küldtettem az egész postát, melyet aláírva visszaküldtem, s egyben nagyjából azt is meghatároztam, hogyan osszák el a pénzt az egyes otthonok között.

Ezt a helyzetet tartotta szem előtt főtisztelendő K. plébános úr, azért volt aggodalma annyira megalapozott. Valójában nem osztottam a véleményét, mert tudtam, hogy Isten Művéről van szó, és így Isten dolga, nem pedig az enyém, hogy fenntartásáról gondoskodjék. Kötelességemnek azt tartottam, hogy erőmhöz mérten mindent megtegyek bevételeink előteremtésére; de fáradozásaim eredményét mindig Istentől vártam.

Mielőtt rátérek további élményeinkre, meg kell emlékezni Művünk két hű barátjáról. Ha jól emlékszem, 1897 őszén, nem sokkal azelőtt, hogy Rómába indultunk, látogatott meg Unkraut plébános úr Oldenburgból. Rám annyira jó benyomást tett és bizalmamat oly mértékben megnyerte, hogy megkértem, vállalja el a nővérek gyóntatását.

Mivel Berlinben nem ismertek el minket „nővéreknek”, nekem kellett gyóntatóról gondoskodni; több mint húsz posztuláns mégse járhatott már a távoli plébániatemplomba Alesch plébánoshoz gyónni.

Főtisztelendő úr megígérte, hogy megszerzi Breslauból a jóváhagyást, melyet Kopp bíboros jóindulatúan meg is adott. Ez még a római utazás előtt történt. Unkraut plébános úr ekkor minden héten eljárt a Szent József otthonba és páratlan hűséggel állt helyt értünk, újra és újra bátorságot és bizalmat öntött a hivatást érző posztulánsokba, úgyhogy szilárdan és hűen kitartottak minden ellenféllel szemben.

E hosszú éveken át gyakorolt szeretetszolgálatával Unkraut plébános úr sokat tett az Isteni Szívről Nevezett Kármel megalapításáért, Isten fizesse meg neki!

Hasonló hűséggel viselte gondunkat Pluhatsch plébános úr, a Szent Hedvig kórház plébánosa is. E két papnak mindig nagy hálával tartozik Jézus Isteni Szívről Nevezett Kármelünk, s Isten vissza fogja nekik fizetni az örökkévalóságban.

* * *

Brémából továbbutaztunk Vechtába, Szent Péterről nevezett M. Theresia nővér volt ismét útítársam. Következő reggel mindjárt elmentem dr. Grobmeyer официális úrhoz, iránta volt a

legtöbb bizalmam, mindent elmondtam neki – Rómáról, Breslauról, Berlinről és a legújabb csehországi fejleményekről – s tanácsot kértem tőle. Megmutattam Parocchi bíboros és Kopp bíboros levelét is. – Officiális úr úgy gondolta, áttanulmányozza a dolgot, és utánanézi, hogy a münsteri püspök (akihez Vechta is tartozik) hozzájárulna-e itt, Vechtában újoncház nyitására.

Örültem, hogy ilyen gyorsan reményünk nyílt a célhoz érésre, és izgatottan vártam a münsteri jóváhagyást; de mielőtt ez megérkezett volna, levelet kaptam Leitmeritzből, főtisztelendő K. spirituálistól, akit a püspök nem sokkal korábban nevezett ki „igazgatónká”, ebben fölszólít, hogy menjek Leitmeritzbe és ott nyissam meg az újoncházat, van is egy alkalmas épület.

Ez a javaslat fölöttem meglepett, a levéllel rögtön elmentem az officiális úrhoz. Ő tünődve olvasta a hosszú írást, aztán azt mondotta: „Ezt el kell fogadnia, nem utasíthatja el a hívást. Münsterből pedig még nem is kaptuk meg a hozzájárulást.”

Pár nap múlva visszautaztunk Leitmeritzbe, Észak-Csehországba. K. úr elkísért a fölkinált házhoz, mely nekünk nem nagyon tetszett; de arra gondoltam: ha Isten választotta számunkra, jó lesz.

K. úr február 4-re tűzte ki az alapítás napját. Közben Graupenba mentünk, hogy minden előkészítsünk, ami a berendezéshez szükséges.

A megbeszélte időben megjelentem egy graupeni nővérrel Leitmeritzben K. spirituális úrnál, és el akartam kérni a ház kulcsait. A nővérek a holmival néhány órával később érkeztek volna meg. Spirituális úr nagyon barátságosan fogadott, kulcsot azonban nem adott, hanem így szólt: „Először el kell mennie a püspökhöz engedélyért.”

Megmerevedtem. Eddig mindig a püspöki engedélyt kérvényeztem először, ezúttal persze nem, hiszen spirituális urat a főtisztelendő püspök nevezte ki „igazgatónká”, ő hívott engem ide, és az „új előjáró” iránti engedelmisségből hagytam ott Vechtát és jöttem K.-hoz, most pedig?

Azonnal elmentünk a főtisztelendő püspök úrhoz, aki, mint mindig, atyai jósággal fogadott; de mikor az itteni, az ő püspöki városában tervezett újoncház-alapításról beszéltem neki és elmondtam, hogy K. spirituális úr Oldenburgból hívott ide stb., igen elcsodálkozott és határozottan így válaszolt: „Hogy tehetett ilyen spirituális úr, hiszen tudja, hogy én nem támogatok két különböző kongregációt egy városban?” – Áldását kértük és indultunk, de nem K. úrhoz; ezzel a hírral nem szándékoztam visszamenni hozzá, erre időnk sem volt, sietnünk kellett a vasútra és táviratozni Graupenba, hogy a nővérek ne hozzák a holmit, hanem csak egy nővér jöjjön azonnal M. Theresia nővérrel. Az állomáson megvártuk őket, és pont a vonat indulása előtt meg is érkeztek. Magamhoz vettem kedves útitársamat, míg a másik két nővér visszatért Graupenba, hogy elmondja a főnöknőnek és a nővéreknek, milyen balszerencsések voltunk.

Merre induljunk? A münsteri jóváhagyás nekem igen bizonytalannak tűnt. Ahogy később megtudtam, főtisztelendő püspök úr nem is adta volna meg, mégpedig Kopp bíborosra való tekintettel.

Ismét egészen rá voltam utalva Isten vezetésére. Úgy döntöttem, hogy először elmegyünk Egerbe [ma Cheb, Csehország], onnan pedig Regensburgba, a kármelita atyákhoz, abban reménykedtem, ők tudnak valamit tanácsolni.

Fájó szívvel, mégis bizakodva szálltunk vonatra, mely éjfél felé ért Egerbe, ott reggelig kellett várnunk a regensburgi vonatra. A vasutasok annyira kedvesek voltak, hogy III. osztályú jeggyel is beengedtek az I. osztályú váróterembe, hogy „zavartalanul pihenhessünk”. Fiatal útitársam hamarosan elszunnyadt, de nekem hogy jött volna álom a szememre ebben a helyzetben?

Gondolataim házról házra járván szerettemhez vittek, mindnyájukat Isten oltalmába ajánlottam, s így imádkoztam: „Uram, mit kívánsz tőlem?” „Uram, legyen meg a Te

akaratom.” „Rólam feledkezz meg, csak Magadra gondolj.” Így kértem a jó Istent, ne legyen rám soha tekintettel, mert örömmel szenvedek érte.

Sűrű sötétségbe burkolózott előlem a jövő, mint odakint az éjszaka. Az aggasztott, mint hasonló helyzetben mindig, nehogy Isten akarata ellen tegyek valamit, ezért mennyei Anyámhoz fohászkodtam segítségért. És ha elhagyott nővéreimre és gyermekeimre gondolva a bú akart a szívembe lopózni, földéztem, milyen atyai oltalmazott minket mindig Szent József atyám, s ez újra és újra vigasztalással és bizalommal töltött el.

Megvirradt, és bepöfögött a vonat, amelyre vártunk. Néhány óra múlva meg is érkeztünk Regensburgba. Miután találtunk magunknak éjszakára szállást, megkerestük a kármelita kolostort. Főtisztelendő prior atya nem volt otthon, azért az őt helyettesítő páternek panasztam el helyzetünket. Majd megkértem, adjon tanácsot, hol kaphatnánk püspöki engedélyt anya- és újoncház alapítására.

„Bajorországban a törvények miatt ez szinte lehetetlen – válaszolta –, viszont menjen el Hollandiába, pátereink is vannak ott; de jöjjön el holnap újra, szentmise után magával a prior atyával is tud beszélni, ő jobb tanáccsal szolgálhat, mint én.”

Másnap reggel fölkerestük a főtisztelendő prior atyát. Azt tanácsolta, ne próbálkozzunk tovább Bajorországban az engedély ügyében, teljesen hiábavaló. Elmondtam neki, hogy a páter, akivel tegnap beszélünk, azt tanácsolta, menjünk Hollandiába; nincs azonban semmilyen zárdacímünk. Prior atya erről hallani sem akart, így aztán nemcsak címet, de tanácsot sem kaptunk.

Most mi legyen? Egy kicsit elidőztünk még az ősi kármelita templom tabernákuluma előtt, aztán kimentünk a vasútra. – Mivel Bamberg, ahol hűséges barátom, Wenzel dómkáplán élt, nincs messze Regensburgtól, elhatároztam, hogy kikérem a tanácsát.

Ez a nagyszerű pap, aki Berlinben, ahol mint képviselő minden évben eltöltött valamennyi időt, végtelenül sok jót tett velem, a régi barátsággal fogadott minket, és nagyon határozottan azt tanácsolta, csakis Hollandiába menjek. „Bajorországban nem fog engedélyt kapni, Poroszországban úgyszintén; valamennyi püspök először Kopp bíborostól fog véleményt kérni Breslauban, és e január 20-i levél után ítélve onnét nem várhat ajánlást. Menjen Hollandiába, az lesz a legjobb. A kultúrharc idején Hollandia annyi szerzetesnek adott menedéket. Lesz ott még hely Önnek is. Címem sajnos nincs.”

Szívből hálás voltam ezért a határozott útmutatásért, s nem is maradtunk tovább; kimentünk a pályaudvarra, s a következő vonattal elutaztunk Kölnbe. Már nem emlékszem, mennyi ideig utaztunk; de sose fogom elfelejteni, hogy számtalanszor megálltunk, s emiatt alvásra nem is gondolhattam. Imával, virrasztással töltöttem az éjszakát, mint már nemegyszer, míg végre Kölnbe érkeztünk – már nem is tudom, mennyi idő alatt értünk oda ezzel a lassú vonattal, talán egy napba is beletellett.

A pénzünk már majdnem elfogyott, ezért se gyorsvonattal nem tudtunk menni, se frissítőt nem tudtunk útközben venni.

Kölnből kimentünk Kevelaerbe, a Mindenkor Segítő Szűzanyához. Itt, Miasszonyunk lábánál kapja meg az ember a legjobb tanácsot, a legjobb segítséget. Rövidesen egy jó asszonynál ingyenes szállást találtunk. – Lelkileg csodálatosan megerősödve és felfrissülve jöttünk el másnap reggel a kegyhelyről, azt is megtudtuk itt, hogy a legközelebbi püspöki székhely Hollandiában Roermond.

Jónéhány átszállással, félreeső vasútvonalakon érkeztünk meg Hollandiába és Roermondba. Egy számunkra teljesen idegen országba, s még címünk se volt!

Idegen volt számomra az ország, bár anyai ágon innen származtak az őseim. A 18. század közepén anyai nagyapám, van den Bosch építész II. Frigyes porosz király megbízásából Potsdamba került egy holland kolónia fölépítésére; abban az időben Limburg még nem tartozik Németalföldre, és a van den Bosch család Holland tartományból származik.

A potsdamiak megakadályozták a terv megvalósítását, semmiképp sem akartak „hollandi házakat” a környéken. Nagypám mégse tért vissza Hollandba; a valóban királyi, életfogytiglan folyósított kártalanítás vagy az itt alapított család kötötte-e a szép Potsdamhoz, ki tudja?

Utódai az ötvenes évek elejéig ott maradtak; de mikor anyám fivéreit behívták katonának, ismét fölbredt bennük a holland szellem, és egymás után elmentek Németországból; Hollandia helyett azonban az Észak-amerikai Egyesült Államokba települtek át, ahol ketten igen hamar meghaltak, míg anyám legidősebb bátyja hosszú évekig dolgozott mérnökként a New Yorkot Brooklynnal összekötő nagy hídon.

Mikor felnőttem, apám néha azt mondta: „Egészen holland vagy.” Akkoriban nem nagyon értettem, mit akar ezzel mondani, csak mikor már eljutottam Hollandiába, vettem észre, hogy hozzám a holland nemzet sokkal közelebb áll, mint a német.

VI. Otthonra találás Hollandiában

Február 7-én vagy 8-án érkezünk Roermondba, és zárdáról zárdára jártunk, szállást keresve éjszakára, de mindhiába. Végül a Broodstraaton levő orsolyita zárdához jutottunk. Itt legalább leülhettünk, s hamarosan jött egy nővér, sajnálattal közölte, hogy nem tudnak szállást adni, minden szobájuk betegekkal van tele; ellenben rézsút szemben van egy kis családi ház, menjünk oda, ott biztos kapunk helyet.

Szívből hálásak voltunk a jó nővérnek, s rögtön el is indultunk a javasolt családhoz. Egy bájos, fiatal holland nő fogadott bennünket, majd odahívta édesanyját is, aki kedvesen kezét fogott velünk és bevezetett az üres vendégszobába.

A jó asszony egy pillanatra magunkra hagyott, majd egy pohár borral tért vissza, mondván, hogy olyan kimerültnék látszom. „És ez nem kerül semmibe” – tette hozzá, miközben átnyújtotta a bort.

Jaj, nemcsak kimerültnék látszotam, valóban teljesen elkészültem az erőmmel. Éjszaka kipihentem magam, s bátorsággal töltött el a tudat, hogy szilárdan bízhatok Isten segítségével és Miasszonyunk és Szent József támogatásában az Istentől rám bízott Mű továbbépítésében. M. Theresia kedves nővér, aki miatt aggódtam, mert sokat fájt a gyomra, rögtön elment ennivalót venni. Sovány pénztárcánk miatt csak olyan szobát vehettünk ki, amihez nem járt ellátás. Szerény ételünket itt is spiritszfőzőn készítették el, mint Rómában.

Mihelyt egyedül maradtam, térdre borultam az utazásaimra mindig magammal vitt kis Pieta előtt, mely az asztalon állt. Könyörögve fordultam mennyei Anyámhoz, kértem, mutassa az utat, segítsen, hogy fölismerjem Isten akaratát – amikor valaki kopogtatott. Fölálltam, és újból a kedves, idős háziasszony lépett be, megkérdezte, hogy vagyok. Aztán elkezdett mesélni, panaszkodni, hogy férje meghalt és ő mennyit szenvedett, „de a jó rektor úr mellém állt, ő igazán jóságos, jámbor úriember” – fejezte be szenvedéstörténetét.

Erre megkérdeztem: „Hol él a jó rektor úr?” „Nem ismeri ezt a templomot itt a közelben, Mária-kegyhely?” – és balra mutatva folytatta: „A fasor a templomhoz és a kolostorhoz vezet. Nincs félórás út.” Mindezt persze hollandul mondta.

Köszönetet mondtam a kedves néninek. Magamra hagyott, én pedig újból letérdeltem, és szinte biztosra vettem, igen, biztos voltam benne, hogy a drága Szűzanya a jó asszony által mutatja meg, merre kell indulnom, hogy célhoz érjek.

Első dolgom ismét az volt, hogy kapcsolatot teremtsék otthon maradt nővéreimmel. Megtudakoltuk, hol van a legközelebbi német határállomás, azután üzentünk mind a nyolc otthonnak, tudattuk velük, hogy a leveleket „a dalheimi postán marad” megjegyzéssel címezzék.

A levelek elintézése után nagy bizalommal siettünk 't Zand templomába, Miasszonyunk kegyhelyére, s alig 25 perc alatt odaértünk. Miután elpanaszoltuk a mindig jóságos anyai Szívnek, milyen elhagyatottak vagyunk, anyai oltalmában bízva a kolostor kapujához indultunk. Nemsokára belépett a redemptorista rendház főtisztelendő rektor ura. Szeretettel fogadott, türelemmel végighallgatta szenvedéstörténetünket, majd elmondtam neki, hogy itt, Hollandiában szeretnék püspöki jóváhagyást szerezni. Erre azt tanácsolta, hogy Roermondban rögtön a püspöki titkárságra menjek, mert a főtisztelendő püspök úr idős kora miatt nem fogad már idegeneket. Köszönetet mondtunk, és másnap fölkerestük a püspök titkárát, de ő határozottan elutasította a kérelmemet, azzal az indokkal, hogy az egyházmegyei káptalan határozata értelmében nem vesznek föl újabb kongregációt, és ehhez tartják is magukat. Ne is próbálkozzunk tovább ebben az egyházmegyében, menjünk 's-Hertogenboschba, próbáljunk ott engedélyt kérni; az, valamint az utrechti egyházmegye is határos Németországgal. – A posta miatt ugyanis kötve voltam a német határhoz.

Holminkat a kedves családnál hagytuk, és 's-Hertogenboschba utaztunk. A főtisztelendő püspök igen együttérzően és jóságosan azt tanácsolta, keressek előbb alkalmas házat, s ha találtam, keressem föl a helység plébánosát, és ha hajlandó befogadni minket, jöjjünk vissza őhöz.

Ekkor végigzarándokoltuk a határmenti helységeket, először a hertogenboschi egyházmegyéhez tartozókat, aztán tovább az utrechti egyházmegyében. Nem sajnáltuk a fáradságot, reggeltől estig úton voltunk, de hiába, házat nem találtunk.

Közben hetente kétszer tintával, tollal felszerelve Dalheimbe mentünk a postát intézni. Az állomáson ültünk, először az utalványokat írtam alá, aztán mire nagy sietséggel megválaszoltam még a legfontosabb leveleket, már be is futott a vonat, gyorsan átadtuk a leveleket a vasutasnak, s tintával, tollal a kézben gyakran föl is szálltunk a vonatra, mely visszavitt Roermondba. Minden szabadidőnket a többi levél megválaszolására fordítottuk, s legközelebb azokat is elvittük Dalheimbe.

Közben már március 10-ét írtunk, és még mindig fogalmunk sem volt, hogyan jutunk engedélyhez, nem találtunk ugyanis házat sem, amivel elindulhattunk volna.

't Zandban P. rektornak közben már beszámoltunk utazásainkról. – Mivel mindent végigjártunk már, és immár teljesen tanácstalanok voltunk, ismét a 't Zand-i Miasszonyunkhoz menekültünk. Azután ismét fölkerestük P. Lohmeijer rektor urat és újra beszámoltunk neki sikertelenségünkről. Rövid gondolkodás után a főtisztelendő úr határozottan azt mondta: „Menjenek el Sittardba, az az Önök igazi helye.”

Közbevetésemre, hogy ebben az egyházmegyében több szerzetest nem vesznek föl, azt válaszolta, a püspök sose veszíti el erre való jogát, utazzunk csak Sittardba. P. rektor tanácsában bízva úgy is tettünk.

1898. március 10-én mentünk először a Roermondtól délre, alig egy órányira fekvő Sittardba. Eddig csak Roermondtól északra jártunk, ahol a két említett egyházmegye határos Németországgal.

A pályaudvarról először a nagytemplomba mentünk, s rögtön a bejáratnál ott állt Szent Péter. Ha őt, a szent apostolt megpillantottam, mindig nagy bizakodás, reménység töltött el, most sem volt másképp. Új remény éledt bennünk, mikor a közeli plébánián az agg Linders esperes úr atyai szelídséggel és jósággal fogadott bennünket.

Röviden elmondtam neki, milyen helyzetben vagyunk, meséltem eredménytelen útjainkról a német határ mentén, végül megkérdeztem, hogy ő itt, Sittardban fölvenne-e bennünket, és hogy van-e olyan nagyobb ház, amihez hozzá tudnánk jutni.

Látható jóindulattal (persze hollandul) azt mondotta, valóban nagy áldás lenne a városnak, ha zárda nyílna noviciátussal. Házat is tud.

Közbevettem, hogy a püspöki titkár határozottan elutasított minket, mert nem fogadnak be szerzeteseket az egyházmegyébe. Tiltja egy határozat, ezért azt ajánlották, még házat se keressünk az egyházmegye területén.

A főtisztelendő esperes úr erre azt felelte: „Ebből ne csináljon gondot, menjen csak el a püspöki helynök úrhoz, és mondja meg, én befogadom Sittardban.”

Akkor először megmutatta az esperes úr a házat, amelyikre gondolt, ez az a ház, melyben a mai napig vagyunk. Egyszer már francia nővéreknek szánták, tudtuk meg főtisztelendő atyától, de ők végül nem vették birtokba. Pillanatnyilag hat család lakja. Kertje is van, és az egész kőfal veszi körül, tehát egészen zárda jellegű. Szerencsére a ház egyik kis részét nem is lakják. A többi bérlő is bizonyára hamar kiköltözik, ha megvesszük a házat.

Reménykedve mentünk vissza Roermondba. Másnap fölkerestük a helynök urat, aki röviden, határozottan elutasította fölvételi kérelmemet. Pár másodpercig gondolkodtam, aztán megkérdeztem, hogy kínos helyzetünkre való tekintettel nem adna-e a káptalan ideiglenes, mondjuk két évre szóló engedélyt a sittardi letelepedéshez.

Másnap kellett visszamennünk a válaszáért.

Reggel égi Királynőnkhez könyörögtünk segítségért, majd ismét elmentünk a helynök úrhoz, aki átnyújtotta a két évre szóló engedélyt. Hálás szívvel vettem át, és azonnal esperes úrhoz siettünk vele Sittardba; ő elolvasta, de nem nagyon tetszett neki, azt mondta: „Ez semmi, elmegyek a püspökhöz, és megkapja az engedélyt a ház megvásárlásához és a noviciátus megnyitásához.” Így is történt; de a jó esperes úr csupán „szóbeli” engedélyt kapott a letelepedéshez és a noviciátus megnyitásához.

Esperes úr tanácsára megvásároltuk a házat. Az árát egészen váratlanul megkaptuk Németországból. Szent József ünnepére, 1898. március 19-re lett kitűzve az alapítás napja.

Március 12-ét írtunk, és január 21-én jöttünk el Berlinből. Mekkora szenvedés járta át ezekben a hetekben a szívemet; de mindig hálás vagyok Istennek, hogy kínlódva viselhettem ezeket az órákat, napokat az ő Művéért.

Most hirtelen megjött a segítség. Hála Miasszonyunknak, aki érzékelhetően vezetett bennünket, először a kegyhelyre, majd főtisztelendő Lohmeijer redemptorista P. rektor (1917. május 25-én halt meg) révén Sittardba.

Roermondba visszatérve elmondtuk a nővéreknek Isten újabb áldását valamint az új címet. (Sittardból már korábban jártunk a 40 percre lévő német postán.) Egyben kijelöltem néhány idősebb nővért, akikkel megbeszéltem, hogy március 19-én találkozunk Roermondban, a többieknek megmondtam, hogy néhány nappal később jöjjenek egyenesen Sittardba.

A nővérek meg is érkeztek, és örvendező hangulatban utaztunk új otthonunkba, ahol valóban a betlehemi szent szegénység fogadott bennünket.

Az isteni gondviselés őseim hazájába vezetett, itt ringott a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel bölcsője, ráadásul itt találtam rá arra a lelkipolitikára, akire éveken át úgy vágytam.

Egy idős holland jezsuita, a vak Rüttgen főtisztelendő atya volt ez a pap, aki a lelkek Istentől megvilágosított ismerője volt. Végtelen sokat köszönhetek neki személy szerint én és egész szerzetescsaládunk. S nemcsak lelki növekedésünkről és gyarapodásunkról gondoskodott, hanem amint tudomást szerzett leírhatatlan szegénységünkről, biztatta a város jószívű lakóit, hogy támogassanak minket.

Nagy buzgalommal fogtunk a ház zárdává alakításához, de nem ment olyan könnyen és gyorsan, mint szeretttük volna; bár a kisebb lakások bérlői hamarosan elköltöztek, a két nagyobb lakásban 1898 augusztusáig ill. 1899 januárjáig maradtak a lakók. Az augusztusban fölszabadult lakást jelöltük ki kápolnának. Vágyva vágytunk az Oltáriszentségre; de a kápolna az oratóriummal csak október végén lett kész, és október 30-án nagy örömmre Linders esperes úr szentelte föl és helyezte el a legméltóságosabb Oltáriszentséget.

Nehézségek és szenvedések közepette több mint kilenc hónapig voltam ismét megfosztva legjobb Barátomtól! Bizonyosan az isteni gondviselés őrizte a Művet, óvta otthon maradt nővéreimet és vezetett bennünket csodálatosan. – Minden Isten hozzájárulásával és Fölségének megdicsőítésére történt. Különben hogyan maradhatott volna fenn az Isteni Szívről Nevezett Kármel?

Mindenesetre nagyon fáj, hogy az öt otthont több mint kétszáz gyermekkel valamint a bejárókkal a fiatal, épp csak belépett posztulánsokra kellett bíznom. Úgy még csak-csak más lett volna, ha szegény nővérek segítséget kaphattak volna, tanácsot kérhettek volna plébánosaiktól; de a dolog nem így állt, mivel a legtöbb berlini pap kötelességének tartotta leszögezni előttük, hogy én „engedetlen” vagyok és sose lesz belőlük nővér, ha nálam maradnak stb. Sziléziából is hasonló figyelmeztető leveleket küldtek nekik ottani papok. Istennek legyen hála, aki a már említett két papot barátunkká tette. Unkraut plébános és Pluhatsch plébános úr támasza, sőt oltalmazója volt Isten Művének.

A másik nehézség, melyre főtisztelendő K. plébános mindjárt gondolt Berlinben, az volt, hogy összesen több mint 300 embert kellett ellátni, és itt nemcsak az öltöztetésükről és az

étkeztetésükről volt szó, hanem fizetni kellett a bérleti díjakat, a kamatokat, valamint az építkezésből még fennmaradt 20.000 márkás tartozást.

Nem arra volt-e jó mindez, hogy Szent József megmutathassa csodás hatalmát az egész világnak? Hála hathatós segítségének és közbenjárásának Isten trónja előtt, a Mű minden vihar, minden megrázkódtatás ellenére egyre növekedett, egyre biztosabban állt a lábán – és nem is csak maga a Mű, hanem a nővérek is. A nehézségek, áldozatok és üldöztetések hatására ezek a posztulánsok a rend oszlopaivá váltak. Ki-ki jobban el tudná mesélni, mi mindent csináltak végig az üldöztetés éveiben.

A jelöltek fölvétele ekkor Sittardban történt; miután néhány hétig itt figyeltem és egy kicsit neveltem őket, Berlinbe kerültek, ahol a folytonos kilépések miatt mindig nagy hiány volt segítőkben.

Ez minden alkalommal „frontszolgálatot” jelentett, szinte tűzpróbának voltak kitéve. – Mennyire fájt mindig, mikor jött a hír: prelátus úr vagy plébános úr rábeszélésére ez és ez is hazament a szülőföldjére.

De most térjünk vissza Sittardhoz. Végre szabaddá vált az utolsó lakás is, és minden készen állt a noviciátus megnyitására. 1899 január végén megkezdődött a lelkigyakorlat, és 1899. február 2-án történt az első beöltöztetés. A lelkigyakorlatot főtisztelendő P. Arnstadt svájci jezsuita tartotta, főtisztelendő P. Damasus ferences gyóntatónk öltöztette be a posztulánsokat.

1899. február 2.

Gyertyaszentelő Boldogasszony napján az új ág az Isten által kiválasztott kertben, Sittardban *Kármelita Nővérek Társasága, Jézus Isteni Szívének Szolgálói*, majd később *Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel* néven beolaltott az ősi, tiszteletreméltó kármelita rendbe.

Az első Szent József otthon berlini alapítása óta nyolc év telt el. Csaknem hét éve álltam a sziklaormon, zúgott körülöttem a víz ijesztő árja, ahogy a látomásban 1892 májusában; de nem én álltam ott rendületlenül, elevenen s mintha magam is sziklából lettem volna – nem, nem én –, hanem a bennem lakozó Isten. Az Üdvözítővel a kereszten való benső egyesülés abban a látomásomban csodálatos erőt kölcsönzött, ugyanebből a benső egyesülésből merítettem állhatatosságot ezekben az években éjjel-nappal újra és újra. Hogyan bírhattam volna különben a vízesés gyanánt rám zúduló szenvedéseket?

Mint ahogy most is gyötrő félelem fogott el, ha arra gondoltam, hogy át kell vennem az újoncmesternői feladatkört, melyhez egyáltalán nem voltak meg a képességeim!

A beöltöztetés órájában bensőmben teljesen megsemmisültem, míg Isten újból megkönyörült rajtam és segítségemre jött. Az előcsarnokban térdeltem; képtelen voltam belépni a kápolnába. „Ó, Uram, nem vagyok méltó, ó Uram, nem vagyok méltó!” – csak ennyi jött az ajkamra csöndesen. – Ott térdeltem, és egészen elhatalmasodott bennem a bánat, a szenvedés és méltatlanságom tudata.

Mindig méltatlannak éreztem magam arra, hogy én, a sivatag gyermeke az Anyaszentegyház tagja legyek – és íme?

Laikus nővér akartam lenni, alantas szolgálatokat akartam végezni egész életemben, Istennel egyesülve, a lehető legjobban elrejtözve a világ elől, erre vágyott a szívem hosszú évekig, és most?

Nem találok szavakat lesújtó méltatlanságom miatt érzett belső félelmem jellemzésére. Megint eljött az a pillanat, amikor a lelkemben dülő vihar hatalmas hullámokat korbácsolt, míg nem az isteni Üdvözítő intésére bensőm kénytelen volt lecsillapodni és meghajolni előtte!

A beöltöztetésnél Szent Péterről nevezett Maria Theresia nővér segédkezett főtisztelendő P. Damasusnak. – Az oltár közelében fehér köpenybe burkolva előttem térdeltek a lelkek, akiknek Isten megbízásából anyjuk és nevelőjük lettem; a szívemben sajgó „Ó, Uram, nem

vagyok méltó” jajkiáltáshoz most egyedül Istenben és az ő segítségével bízva hozzáfűztem: „Uram, legyen meg a Te akaratod.”

E Mű minden részletében egyedül Isten alkotása. Egyetlen vigaszom az volt és marad, hogy az én alkalmatlanságom Istennek csak még nagyobb dicsőségére szolgál. Hiányzott belőlem minden, ami a feladatkörömhöz szükséges, egy valaminek voltam csak birtokában: mindig Isten akaratát akartam teljesíteni, és arra törekedtem, hogy a legmélyebb, legapróbb részletekig fölismerjem az ő legszentebb akaratát.

Istennek legyen hála, aki ebben az időben a tiszteletreméltó agg Rüttgen pátert adta lelkivezetőmnak. Ő megértett engem. Biztos, ügyes kézzel gyógyította lelki sebeim; nemcsak irról kenegette, nem, P. Rüttgen néhány szóval, röviden, tömören elmondta az embernek a véleményét, és mindig fején találta a szöveget.

Nagy lelkivezetői gyakorlata keresett gyóntatóvá tette.

Azokban az években gyakran kínzóan nehezedett rám a félelem, hogy elkárhozom. Láttam egyrészt, mennyi kegyelemmel halmozott el Isten gyermekkorom óta, másrészt, hogy életemet minden igyekezetem és fáradozásom ellenére sok-sok bűn és hiba terheli. Isten kedvéért minden erényt gyakorolni akartam, de sose jutottam el odáig, „fekete” maradtam, ahogy gyakran jellemeztem magam. Emiatt gyakran nagy félelem fogott el. Az egyik ilyen rendkívül heves rettegés alkalmával mikor már kimondhatatlanul kínlódtam, az isteni Üdvözítőhöz fordultam, izzó szeretet gyúlt Iránta a szívemben, és olyan bensőségesen egyesültem vele, hogy így szóltam Hozzá: „Ó, Uram, ha elkárhozom, velem együtt Neked is el kell kárhoznod; mert ki vagy Te és ki vagyok én Benned, ki választhat el bennünket?”

Istennek legyen hála, attól a perctől soha többé nem kínozott az elkárhozástól való félelem, viszont Isten irgalmába vetett nem szűnő, erős bizalom éltette a lelkem, aki minden „jóakarátú” ember kegyes bírója lesz. A jóakarát, hogy Istennek örömet szerezsek, mindig megvolt bennem.

Isten csodálatos útjai!

Eltelt néhány örömteli hónap, mikor újabb fájdalom kopogtatott zárdánk kapuján.

Meghalt a mi kedves, tiszteletreméltó esperesünk, Linders úr, majd röviddel utána főtisztelendő Boermans roermondi püspököt is elszólította a jó Isten az örökkévalóságba. Csak akkor jöttem rá, hogy e két haláleset különösen is érint minket, mikor 1899 júniusában az új esperes úr elsőpénteken eljött hozzám az újonnan megválasztott püspök megbízásából, és közölte velem, hogy az egyházmegyei káptalan tartja magát az írásbeli engedélyhez, mely szerint két évig maradhatunk Sittardban. – Az újonnan kinevezett püspök, Drehmanns kéri, menjek el hozzá stb.

Másnap kihallgatáson fogadott Msgr. Drehmanns. A legszívélyesebben közölte velem, hogy ő mint újdonsült püspök nem akarja megmásítani a káptalan határozatát. Nagyon sajnálja; de tartania kell magát az írásbeli engedélyhez, az pedig 1900 márciusáig érvényes. „De – tette hozzá – a határidőt fél évvel meghosszabbítom és segíteni fogok, hogy fölvegyék egy másik egyházmegyébe.”

„A püspök szava Isten szava” – feleltem, és köszönetet mondtam. Isten egyszer ugyanis tudtomra adta, hogy a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel az egész világon elterjed, s ezért e kiutasítást Isten rendelkezésének tekintetem.

„De a novíciáit ne zavarja meg, hadd végezzék el nyugodtan az újoncévüket, később talál majd olyan püspököt, akinél mindnyájan letehetik fogadalmukat; mert az újoncév leteltével csak magánfogadalmat tehetnek.” Őméltóságának e tanácsára kérdéssel válaszoltam: „S mi lesz velem? Én nem végeztem semmiféle noviciátust.” „Nos – felelte a püspök –, gondolom az Ön eddigi élete alapos noviciátus volt.”

Jókedvűen éltem tovább nővéreimmel. Senki nem vett észre semmit abból, mennyire eltölt a szenvedés; mert a szenvedés akkor is szenvedés marad, ha az ember Isten iránti szeretetből örömmel vállalja föl.

Mélységes fájdalmat éreztem, és e fájdalom mellé társult az is, hogy féltő gonddal törekedtem Isten akaratának fölismerésére. Ott volt például mindjárt, hogy meg kellett oldani nemcsak tizennégy nővérnek, de a gyermekeknek az elhelyezését is, hiszen Berlinből több mint huszonöt gyermeket hozattam ide, de még ennél is jobban aggódtam a házért, melyet a megboldogult jó esperes úr tanácsára megvettem.

Jézus Szíve hónapjában rendelték el kiutasításunkat Sittardból, ami nemsokára a Pappelallee-n is megismétlődött, amint Szent Péterről nevezett M. Theresia nővér beszámol róla a következő levélben; őt fiatal kora ellenére Berlinbe küldtem a központi otthon főnöknőjének, mivel mint igazi tiroli kitartott minden körülmények között. Igen, ő hű maradt és szilárdan állt a helyén, mint a hegyek szülőföldjén.

Berlin, Pappelallee, 99. jún. 22.

Legkedvesebb Anya!

Ma déli fél 12-kor eljött helynök úr. Igen komolyan és szigorúan viselkedett, azt akarta megtudni, hogyan is áll a dolog tulajdonképpen; őminenciája megbizta, járjon a végére, ki is vezeti itt a házat?” – „Anyánk Sittardban.” – Nem, külföldről nem vezetheti, és tudhatnánk jól, hogy nem vagyunk szerzetesek. Azt válaszoltam, itt nem vagyunk azok, de majd azok leszünk, ha itt nem, akkor Sittardban, Anyától soha nem szakadunk el.

Tehát vagy szakadjunk el mindannyian Anyától, akkor egy már meglévő zárdai közösségnek kerül átadásra minden, vagy pedig távozzunk a filiálékkal együtt, a házat pedig adjuk át neki. Anyának meg kellene írnia helynök úrnak, hogyan gondolja az ügy elintézését – helynök úr tizennégy nap gondolkodási időt ad.

Gyermekeket vihetünk magunkkal, ahányat akarunk, minél többet, annál jobb, nem hiszi, hogy Sittardban mindnyájunknak lenne hely, de máshol csak kínálkozik számunkra valami; helynök úr azt szeretné, ha üresen adnánk át neki a házat. Nem szándékozik bennünket Anyától elszakítani, azt teszünk, amit akarunk, csak írja meg Anya, hogy lemond a házról és mindenről; erre azt mondtam, hogy Anya ilyet sose fog írni; mert önként sose szakadna el innen és sose válna meg övéitől.

Helynök úr akkor azt mondotta: Anya most vallotta be, hogy engedetlen volt; mert azonnal le kellett volna tennie a fátylat, nem viselhetette volna még másnap reggel is, amikor elutazott.

Azt mondtam, ez bizonyára tévedés, Anya ezt nem ismerhette be, és ennél korábban Anya nem is tudott volna elutazni.

Mindannyian egészen gyermekei vagyunk Szent Prioránknak és Kármelhegyi mennyei Anyánknak, és teljes odaadással, szorosán és erősen kötődünk kedves Anyánkhoz és sittardi Nővéreinkhez

*Örökké szerető gyermeke,
Szent Péterről nevezett Maria Theresia nővér*

Újabb korttyal kínált tehát a szenvedés kelyhéből az isteni szeretet. Mindjárt összehívtam a nővéreket a kápolnába, és elénekeltük a Te Deumot, mint mindig, ha nagy szomorúság ért minket; de se nővéreimet, se mást nem nyugtalanítottam a hírrel.

„Szenvedni és hallgatni” szerettem.

„Nem ragaszkodom Berlinhez, nem ragaszkodom a házhoz. Neked épült, Uram, tégy velem akaratod szerint, csak taníts, hogy fölismerjem legszentebb akaratodat.”

Ezek a gondolatok foglalkoztattak és irányították tetteimet.

Ismét engedetlenséggel rágalmaztak, hogy a nővéreket megfosszák irántam való bizalmuktól; de minél jobban törekedtek a szétválasztásunkra, annál hűségesebben és szilárdabban tartottunk össze.

A nővérek házat kerestek Berlinben; de persze 150 embernek valót nem találtak.

Most kétszeresen hajléktalanok voltunk, és a következő hónap újabb kiutasítást hozott. Mint már említettem, főtisztelendő Kovac úr kérésére szülei marscheni házában (Csehország) egy kis gyermekotthont rendeztünk be.

A államhoz fűződő viszony nehézségei miatt juthatott főtisztelendő a gondolatra, hogy az volna számunkra a legjobb és legegyszerűbb, ha csatlakoznánk az Ausztriában állami engedéllyel rendelkező kármelita harmadrendhez. Engem egyszerűen kész tények fogadtak, vagy ezt teszem, vagy el kell jönni a marscheni házból.

Senki sem akart közülünk csatlakozni a harmadrendhez, ezért úgy döntöttünk, eljövünk Marschenből.

A közeli Brűx városában, ahol az ún. reformáció óta semmiféle női rend nem települt le, a főtisztelendő esperes úr készséggel fölvette a nővéreket és a gyermekeket. Akadt egy ház is, melybe ősszel lehetett beköltözni.

Keresztes Szent János ünnepén, november 24-én odautaztam, hogy segítsek a nővéreknek, akik tulajdonképpen csak posztulánsok voltak.

A ház szemben állt a kapucinusok templomával, ennek a nővérek nagyon örültek; mert szemben a marscheni fél órával, itt most két perc se kellett, hogy meglátogathassák a legméltóságosabb Oltáriszentséget.

Mielőtt eljöttem Brűxből, még kiutaztam a közeli kegyhelyre, Maria-Raschütz-be, és nagy gondomat letettem szeretett menyeyi Anyám Szívébe.

A kiutasításokból nem csináltam „gondot”, mert azokban tisztán fölismertem Isten akaratát vagy hozzájárulását. A sittardi házzal, melyet „megvettem”, más volt a helyzet; nem hagyott nyugodni, mindig úgy éreztem, helytelenül tettem, amikor megvettem, mert íme, újra kiköltözhetünk, és ráadásul sok átalakítást is végeztem. Ki fogja most megvenni?

Elmentem a kegytemplomba, Miasszonyunk oltárához Elisabeth nővérrel. Nagy bánatomban róla hamarosan meg is feledkeztem, csak imádkoztam és keservesen sírtam. Segítségért könyörögtem a sittardi házat illetően, s akkor tisztán, érthetően egy szót hallottam belülről: „Később”, s abban a pillanatban eltűnt a gondom, szívemet pedig új reménység és bizalom töltötte el.

Visszaútban Sittard felé meglátogattam még előbb graupeni otthonunkat, majd főtisztelendő püspök urat Leitmeritzben. Megköszöntem, hogy engedélyezte a letelepedésünket Brűxben, továbbá elpanaszoltam, milyen balszerencsénk volt az írásbeli és a végleges szóbeli engedéllyel, bemutattam a roermondi püspök igazolását vagy ajánlását is, s egyben megkértem, hogy nem jöhetnének-e e novíciák közül néhányan nővérként szerzetesi ruhában Graupenba és Brűxbe. Nagy örömömről a püspök hozzájárult ehhez.

Roermond is útba esett, ezért fölkerestem főtisztelendő Drehmanns püspök urat is. Meséltem neki Brűxről, majd elmondtam azt is, mennyire örülök, hogy a nővérek a noviciátus után szerzetesi ruhában mehetnek Graupenba és Brűxbe.

Azt javasolta, hogy kárpótlásul Sittard helyett kérjek engedélyt az utrechti érsektől, ha nem kapok, próbáljam meg Tilburgot. Mivel a novíciáknak nem kellett tudniok a sittardi zárda fölösztatásáról, úgy gondoltam, legjobb, ha továbbutazom Utrechtbe. Néhány óra múlva ott is voltam, W. érsek úr fogadott is, de kérésemet sajnos kereken elutasította.

Még aznap este továbbmentem Tilburgba, ahol holtfáradtan tértem nyugovóra. – Örüljön bár a lélek az isteni Szívért viselt minden szenvedésnek, mindazonáltal az emberi természet ez többé-kevésbé megviseli. – Másnap reggel szentmise után fölkerestem a Testvérek kongregációját. Akkor még élt az idős igazgató úr; ő valamint v. Z. páter nagy megértéssel,

jóságosan fogadtak. Előbbi megígérte, hogy megszerzi az engedélyt a hertogenboschi püspöknél, utóbbi pedig, hogy megpróbál nekünk házat keresni; erre visszatértem Sittardba.

Elmúlt a karácsony a maga örömeivel és áldásaival. Január végén megkezdődött a lelkigyakorlat a novíciáknak, akik még nem sejtették, hogy nem fognak fogadalmat tenni.

Február 2-án közöltem velük, hogy el kell jönnünk Sittardból, mert a Linders esperes úr révén kapott szóbeli engedélyünket az egyházmegyei káptalan nem fogadja el. Emiatt fogadalmat sem tehetünk, legalábbis egyházilag érvényes fogadalmat nem, habár Drehmanns püspök azt tanácsolta, tegyünk „magánfogadalmat”, ezzel záruljon a noviciátus. Később akad majd olyan püspök, akinél mindnyájan letehetjük a fogadalmunkat.

Csodálatraméltó áldozatkészséggel vette tudomásul mindenki a fájdalmas hírt. Azután közöltem velük, hogy este mindnyájan letesszük a magánfogadalmat, utána pedig megkapják a barna fátylat – sőt mi több, a leitmeritzi püspök jóságosan megengedte, hogy eztán szerzetesi ruhában járjanak a két csehországi Szent József otthonban, végül pedig elmondtam, hogy Sittardból átköltözünk Tilburgba, ahová közülük is jönnek néhányan. Gyorsan elmúlt a fájdalom keserősége, mindnyájan jókedvűek, elégedettek voltak.

Nem hiányzott az ünnepi vacsora és a kikapcsolódás sem. – A késő esti órákra tettem az ünnepségünket, hogy se a posztulánsok, se a gyermekek ne zavarjanak bennünket.

Az ünnepélyesen földísztített és megvilágított kápolnában a novíciák ezután egyenként a Kisdéd Jézus elé térdeltek, fogadalmi cédulájukat az isteni Gyermekek kezébe helyezték és letették fogadalmukat. Ezután föladtam rájuk a barna fátylat. Egy szó sem hangzott el, mégis mélyen megindító éjszakai ünnepség volt!

Reggel a posztulánsok és a gyermekek nagy csodálkozására és örömeire mindannyian fogadalmas fátyollal jelentek meg, és ragyogtak a boldogságtól, hiszen sejtelmük sem volt a rájuk nehezedő súlyos keresztről, arról, hogy kiutasítottak minket a berlini otthonból.

Március elején Bernardine nővér és még két nővér, valamint jómagam elindultunk Graupenba. Kis Szent József otthonunkban nem szállhattunk meg, a parányi ház már így is túl volt zsúfolva gyermekekkel, akik nagyrészt egy kb. 7 percre lévő házban aludtak két nővérral. Hosszas keresgélés után egy malomban akadt végre négyünknek egy nagy szoba. Innen jártunk el alkalmas kertés házat keresni.

Nem régóta voltunk a malomzárdában, amikor a jezsuita P. rektor megüzente, hogy az Auen major eladó és megfelelő lenne nekünk. Az üzenetet hozó nővéreink hozzátették: „Nap mint nap elmegyünk az Auen major mellett, ott nincs ház, csupán egy nagy telek egy pajtával. P. rektor azt hiszi, Ön mindjárt hozzálát építkezni.”

Hittem nekik, aztán nekiálltam házat keresni és másokkal is kerestettem; mindhiába. Hetek teltek el, s mi az egyetlen szobában laktunk nyomorúságos száműzetésben. Reggelként Graupenba jártunk szentmisére.

Egyik reggel üzent a plébános úr a sekrestyével, hogy beszélni akar velem szentmise után. Ennek megfelelően nem sokkal a szentmise után az egyik nővérral bementem a sekrestyébe, a másik két nővér hazament.

A plébános úr, ahogy megpillantott, izgatott, nagy hangon rögtön azzal kezdte: „Hol vannak a papírjai? Mit csinál itt? Ki engedte meg Önnek, hogy itt szerzetesruhát hordjon? Az egész falu megbotránkozik rajta. Ide ne jöjjön nekem többé templomba. Önnek itt gyónnivalója sincs.”

A sekrestyés a nyitott ajtóból nézte végig a kínos jelenetet, mely talán fél óráig is eltartott. A velem lévő nővért annyira megviselte a plébános haragos beszéde, hogy hirtelen elsápadt és az ablaknak támaszkodott.

Egészen higgadt, nyugodt maradtam, s mihelyt egy kis szünet támadt, megígértem, hogy elhozzuk iratainkat, mire plébános úr megnyugodott, mi pedig elmehettünk. T. nővér annyira rosszul érezte magát, hogy csak nagyon nehezen tudott lemenni a hegyről. Mikor végre hazaértünk a malomba, Bernardine nővér az ő sápadt és az én derűs arcomról rögtön

észrevette, hogy valami nagy kellemetlenség történhetett. Elmondtuk élményünket, és eltöprengtünk, mivel bosszanthattuk föl ennyire plébános urat, de nem jöttünk rá.

Ezek után a jóságos leitmeritzi püspök úrnál kerestem menedéket, elmondtam neki az esetet és segítségét kértem. Néhány nap múlva levelet kaptam, melyben úgy határozott, járjunk továbbra is Graupenba templomba, gyóntatásra pedig a káplán úr kapott megbízatást, amit a plébánossal is közölt.

E kínos esemény még inkább arra készítetett minket, hogy mielőbb házat találjunk. A Szentháromságot különösen tiszteltem, Szentháromság vasárnapját megelőzően forrón könyörögtem segítségért a jó Istenhez. Szombaton két útitársamat átküldtem házigazdánkhoz, a molnárhoz, kérdezzék meg még egyszer, nem tud-e nekünk való kertes házról.

Nemsokára azzal a jó hírrrel jöttek vissza, hogy az Auen major a legmegfelelőbb számunkra; mert ott nem csak egy pajta van a nagy telken, hanem egy új villa is az utca felőli oldalon, valamint több jó állagú épület, melyeket át lehet alakítani.

Szentháromság ünnepén elmentünk az Auen majorba. A nagy kertben pompás virágok tengerében állt a villa és a nagyon jól átalakítható régi épületek. Nagyon megörültünk menyeyi Atyánk nagy ünnepi ajándékának. Rögtön meg is tárgyaltuk a vásárlás feltételeit, és kölcsönös meglegedésünkre megkötöttük az üzletet. Július elsején beköltözhetünk és mindenestül birtokba vehetjük a telket.

Nagyon sajnáltam, hogy hagytam lebeszélni magam és a P. rektor tanácsára nem néztem meg rögtön magam az Auen majort, de korábban akkor sem költözhattünk volna oda.

Elérkezett július elseje, mi pedig eljöttünk a malomzárdából és beköltöztünk az új Szent József otthonba. Néhány óra múlva nagy örömmre csodálatos szivárvány jelent meg a látóhatáron. Számomra a szivárvány újra és újra Isten szeretetének és a békének, az Atya szegény, gyöngé, bűnös gyermekei iránti irgalmas szeretetének jele, akik minden jóakarattal ellenére sem képesek gyakran tettekre váltani azt.

A következő napokban történt a posztulánsok és a gyermekek átköltözése az első kicsi otthonból. A gyermekeknek ez leírhatatlan örömet jelentett, nekik eddig nem volt se játszóterük, se kertjük.

Rövidesen eljött egy építész is, megtárgyaltam vele, mit kell átalakítani az épületen, s mindenekelőtt kőfalat rendeltem a kert köré.

No de hol legyen a kápolna? Erre csak az egyik erős, 60 cm-nél vastagabb falú, különálló épület látszott alkalmasnak; belülről friss vakolatot kapott, nagy gonddal bolthajtásos ablakok is kerültek rá, úgyhogy végül áhítatos kis szentély lett belőle.

Mikor már nagyjából mindent elrendeztem és folyt az építkezés, táviratot kaptam, hogy menjek Tilburgba. A márciusban magammal hozott egyik nővérrel azonnal útnak indultam. Tilburgba érkezve megtudtuk, hogy találtak egy házat, persze nagyon kicsi, de a Szent Anna-templom plébánosa, akihez a terület tartozik, nagyon szívesen befogad bennünket. Miután nem volt reményünk jobbra, kibéreltem ezt a szegényes házat. Már augusztus volt, szeptember 15-ig pedig az utolsó nővérnek és gyermeknek is el kellett jönni Sittardból, ezért hálás voltam, hogy itt legalább hajlékra találtunk.

Visszatérve Sittardba szorgosan csomagolni kezdtünk, összeraktuk a sok holmit, amit az apró tilburgi házban nem tudtunk elhelyezni. Augusztus 25-én néhány nővért és a holland gyermekeket átkísértem Tilburgba. A csomagok már megérkeztek, és a jó holland férfiak annyit segítettek, hogy mire este visszautaztam Sittardba, az egész házacska a kis kápolnával együtt be is volt rendezve.

Néhány nappal azelőtt, hogy végképp eljöttünk Sittardból, újra elutaztam Drehmanns püspök úrhoz Roermondba. Szokásos kedvességével fogadott, majd a hosszas kihallgatás végén közölte, hogy mivel nehezen boldogulnék a német posta nélkül, megengedi, hogy két posztuláns világiként továbbra is Sittardban maradjon a posta ellátására. Nagyon hálás

voltam érte. Magamtól sose mertem volna erre kérni, annak ellenére, hogy fogalmam sem volt, mit fogok kezdeni a német posta nélkül, mivel még mindig magam írtam alá mindent.

Szeretett Szent József atyám járt közbe ezért a kedvezményért!

Elérkezett szeptember 15., véget ért az utolsó szentmise, az isteni Üdvözítő elhagyta a zárdát! Mindnyájan mély gyászba borultunk, akik még ott voltunk; az enyémet azonban enyhítette annak állandó tudata, hogy Miasszonyunk szava „későbbre” vonatkozott, és szilárdan bíztam benne, hogy Miasszonyunk egyszer visszavezet bennünket.

A két posztuláns ott maradt P. Rüttgens oltalma alatt. Megjött a kocsi, a gyermekek keserves sírással beszálltak, a mi szemünk is megtelt könnyel.

Pár óras vonatkozás után meg is érkeztünk Tilburgba, a Szent Anna téren levő Szent József otthonba. A házacska emlékeztetett az első graupeni házra, ennek sem volt kertje, és ahogyan Szent József és Miasszonyunk a graupeni kis názáreti házikót az Isteni Szív szép Kármelévé alakította, úgy tette Szent József és Szent Anna a Szent Anna téri, majd később a szép Vilhelmine Parkba áthelyezett kis názáreti házat fokról-fokra az Isteni Szív kiváló Kármelévé.

Isten áldása nap nap után csodát művel; de sajnós a legtöbb ember vak Isten csodatetteinek meglátására!

Az idő röpi, elmúlt egy hónap, Szent Teréz anyánk ünnepét ültük 1900. október 15-én. A nyomasztó szegénység ellenére jókedvűen beszélgettünk a tető alatti kis közösségi szobában, mikor jelentették, hogy a Szent Anna-templom plébánosa keres.

Főtisztelendő azzal kezdte, sajnálja, hogy éppen Szent Teréz ünnepén jön, de a hertogenboschi püspök bírta meg.

Már a bevezetőből rögtön sejtettem, hogy Szent Anyám ismét ünnepi kortyot küld a szenvedés általam szeretett kelyhéből, s így is volt.

A püspök azt üzenté, hogy a tilburgi letelepedésre valóban engedélyt adott, anya- és újoncház nyitására azonban nem, ezért nem maradhatok Tilburgban, mivel ahol én élek, az az anyaház. Hat hétig járul még hozzá, hogy Tilburgban maradjak.

S most hová induljunk? Visszaút nincs; Észak- és Dél-Németországban nem kaptam engedélyt. Hollandiában éppoly kevésbé.

Kis hajómmal ismét nyílt vizekre kellett eveznem. Istenbe vetett bizalmam vitt előre, a kormányzást Istenre bíztam.

Ilyenkor gyakran sajnáltam a „szegény mennyországot”, ahol minden megvan, de nincs szenvedés és kereszt, fájdalom és szomorúság. – Golgotavirágok csak ezen a földön nyílnak.

Az örömmel viselt szenvedés nem „gyógyír-e az Üdvözítő sebeire”?

VII. Anglia

Nagy nyomorúságomban annál kerestem újból segítséget, aki még mindig menedékem volt, irányított és vezetett mindezideig, az én Uramnál, mennyei Atyámnál. A Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel ugyanis Isten Műve, nem az enyém!

Kis oratóriumunkban így fohászkodtam Istenhez: „Uram, mit kívánsz tőlem?”

Isten meghallgatta könyörgésemet, Angliára irányította gondolataimat. Eszembe jutott egy történet, melyet Rómában hallottam egy zürichi kálvinista prédikátor fiáról. Egészen fiatalon, 17 évesen katolizált Zürich magasabb köreihez tartozó néhány barátjával együtt, majd London-Kensingtonban belépett a sarutlan kármelita kolostorba, melyet a híres zsidó konvertita, P. Hermann Cohn alapított.

Egyenesen neki írtam, ismertettem vele, milyen helyzetben vagyok, és kértem, járjon közben Vaughan bíborosnál annak érdekében, hogy fölvegyen egyházmegyéjébe. A jó Benedikt páter azonnal teljesítette kérésemet, és postafordultával válaszolt. Bár a bíboros úr nem adott engedélyt, „de – írta P. Benedikt Zimmermann – jöjjön csak el, személyesen meg fogja kapni az engedélyt”. Nem volt más hátra, mint hogy megfogadjam a tanácsát. Kértem Benedikt pátert, szerezzen nekünk szállást, november 13-án vagy 14-én érkezünk Londonba.

Ismét Szent Péterről nevezett M. Theresia nővér kísért el. Vlissingenből Londonba utaztunk, majd a házak végtelen tengerén át az „East-End”-en, a város legszegényebbek lakta keleti negyedében lévő francia nővérekhez, náluk szerzett P. Benedikt szállást.

Másnap mindjárt fölkerestem P. Benediktet, aki elmondta, hogyan juthatnék leginkább engedélyhez. Úgy is tettünk, ahogy tanácsolta, s a bíboros úr hamarosan fogadott is minket. Rendkívül kegyes volt, majd a következő szavakkal zárta a hosszabb kihallgatást: „Most Rómába megyek, ott tájékozódok Önről. Közben itt maradhat az egyházmegyémben.” (Ezt a bíboros úr angolul mondta.)

Mivel Kensington távol esik az East-Endtől és az utazás pénzbe került, az pedig nekünk nem sok volt, a közelben kerestünk egy németül beszélő papot, akinél gyónhatunk.

A nővérektől megkérdeztem, melyik a legközelebbi templom: a Szent Mihály-templom volt az; az arkangyal segítségével bízva gyalogoltunk oda; de sajnos a templom egyik papja sem beszélt németül. A sekrestyéstől viszont megtudtuk, hogy az Órangyalok templomának plébánosa, Green főtisztelendő úr beszél németül.

Másnap reggel elzarándokoltunk tehát főtisztelendő Green plébánoshoz, és megtudakoltuk tőle, ismer-e olyan jóságos hölgyet vagy családot, ahol szobát bérelhetnénk, hisz előreláthatólag hetekbe telik, mire bíboros úrtól hírt kapunk. Ez a jó pap szerető érdeklődéssel mindjárt gondjaiba vett minket. Kis gondolkodás után a nagyon kedves, idős Mrs. Buttler ajánlotta, aki bár protestáns, már többször fogadott magához katolikus hölgyeket. Nem lakott messze az Órangyalok templomától; mindjárt föl is kerestük, és egy kedves, idős angol nőt találtunk, aki a családjával élt meghitt otthonában. Bútorozott szobája volt, s mivel éppen üresen állt, kibérelhettük az elkövetkező időre.

Szívből örültünk, amikor már másnap ott térdelhettünk gyorsan fölállított kis oltárunk előtt, elvégezvén imádságainkat és megköszönvén a jó Istennek, hogy ilyen nyugalmas helyre hozott zarándokutunkon.

Sietve tudattam minden nővéremmel az új címet és hogy a bíboros úr hazatérése után reményünk lehet a letelepedési engedélyre.

Berlinben minden úgy volt még, ahogy 1898-ban az eljövetelemkor. A Szent József otthonból nem utasítottunk ki, mert nem találtak házat a sok nővérnek és gyermeknek, és delegátus úr, a Szent Hedvig-templom prépostja mégiscsak vonakodott attól, hogy hajlék

nélkül az utcára tegye őket. Olyan kongregációt pedig nem talált, mely ingyen magához vette volna a gyermekeket.

Minden reggel eljártunk tehát az igen-igen szegényes kis templomba; korábban metodista kápolna lehetett, most azért kellett az isteni Üdvözítő szállásául szolgálnia, mert nem volt jobb megoldás. A kicsi plébániaépület is hasonlóan szegényes volt, mint a templom. De ahogy a nyomorúságos kápolnát a mennyei Király a kegyelem helyévé tette, úgy a szegény plébánia is drágakincset rejtett főtisztelendő Green atya személyében. Mint annyi angol pap, ő is konvertita volt, és velünk együtt bizakodva várta a bíboros engedélyét.

Egyáltalán nem volt messze onnét a német templom, s többször is ajánlották, keressem föl a német papot. Egy meghatározhatatlan érzés azonban visszatartott, s nem hallgattam a jószándékú tanácsra. Évek múltán tudtam meg, hogy abban az időben P. Sch. volt ott a német plébános, akit Csehországból helyeztek oda. Az a páter, aki nekem annyi szenvedést okozott, aki saját alapításához akarta fölhasználni a marscheni otthont és a nővéreket.

Mennyire hálás voltam Órangyalomnak, amikor ezt megtudtam, bizonyára ő tartott vissza tőle, hogy elmenjek a német plébánoshoz. Micsoda kínt okozott volna, ha hirtelen szembesülök azzal a pappal, aki Berlinben is mindent megpróbált az Istentől reám bízott Mű megsemmisítésére vagy szétrombolására.

Ez az eset ismét arra figyelmeztetett, mennyire hűségesen figyelniünk kell a bensőnkben megszólaló hangra. Mindenekelőtt meg kell őrizniünk lelkünk békéjét és mélységes csöndjét. Történjék bármi, bensőnk legmélyére nem hatolhat semmi, az Isten lakása, ott az isteni Üdvözítő vesz szállást és közli kegyelmeit annak mértékében, ahogy fölkészültünk rá.

Időnként Isten a szent angyalok által közvetlenül is közöl velünk dolgokat, mint pl. velem Altstättenben, mikor egészen tisztán hallottam, hogy fölszólít: „Menj Schlierenbe!”

Máskor meg nem fogalmazott érzéseink figyelmen kívül hagyása hozhat olyan helyzetbe, melyben féltő, hogy letévedünk Isten útjáról.

November végén beköltöztünk Mrs. Buttler kis szobájába. A karácsonyt magunkban ünnepeltünk. Kedves társnőm sokat sírt, honvágya volt a Szent József otthon, az otthon maradt nővérek és gyermekek után. Miként odakint oly sűrű ködbe burkolózott minden, hogy néha az orrunkig sem láttunk, előttem is a legsűrűbb ködbe burkolózott a jövő. Ráadásul időnként gyengélkedtünk is, M. Theresia kedves nővér sokat fájlalta a gyomrát. Bizony, ez kemény próbatétel volt, és nagy kegyelem, hogy a jó Isten egy másodpercre sem engedett megintogni abban, hogy rá hagyatkozzam.

Februárban, de talán már januárban visszatért Rómából őeminenciája, mi pedig mindennap vártuk a megígért választ; de hiába.

Azokban a napokban elmentünk Ramsgate bencés apátságába, s így kapcsolatba kerültünk Szent Benedek Angliában nagyon elterjedt rendjével. Március elején meghívtak minket az apátságba Szent Benedek ünnepére, ott – úgymond – találkozhatunk egy bencés püspökkel, aki talán a letelepedési engedély megszerzésében is segítségünkre lehet.

Szóltam e reménysugárrol főtisztelendő Green atyának. Erre ő tudtomon kívül elment egyenesen Vaughan bíboroshoz, tájékoztatta, s postafordultával már ott is volt a kihallgatásra szóló meghívás. Őeminenciája jóságosan fogadott, elbeszélgettünk, majd papírt vett elő, ráírt valamit, azután átnyújtotta nekem a lapot, én elolvastam, és kicsordult a könnyem; mert nemcsak a letelepedést engedélyezte, hanem a noviciátus megnyitását is.

„Nos, menjen el Maldonba, van ott egy német pap, Dr. Werres, ő segít majd házat találni” – zárta a bíboros a kihallgatást.

Hálásan térdre ereszkedtünk, őeminenciája pedig megáldott minket, mégpedig egészen úgy, ahogy korábban Isten áldó kezét éreztem a fejemen. Mikor őeminenciája megérintette a fejemet, azonnal a pappelallee-i kápolnában kapott áldás emléke ébredt föl bennem.

Néhány nap múlva Maldonba utaztunk. Dr. Werres nemcsak tőlünk, őeminenciájától is értesült érkezésünkről, és addigra már volt is javaslata alkalmas, nagy házra. Először egy, a

várostól alig 20 percre fekvő régi apátságba vitt el, melyhez villát építettek. A birtok szép volt, de nem felelt meg a céljainknak. A leírhatatlanul szegény katolikus kápolnával majdnem szemben állott viszont négy kis épülfélben lévő ház, kettőt már majdnem be is fejeztek közülük. Ezek mellett döntöttünk, és érkezésünket március 18-ra tűztük ki. Megbeszéltük, hogy a ház kulcsait majd Dr. Werrestől vesszük át. A tulajdonos másutt lakott, ezért az eladónak először tőle kellett engedélyt kérnie, hogy belülről összekapcsolhassuk a négy házat. Csak nyílásokat kellett vágni az ajtóknak, és a négy házból máris egy lett.

Nagy örömünkre március 19-én reggel Londonba érkezett Gabriela anya néhány nővérrel, s velük rögtön a Maldonba induló vonathoz mentünk. A kedves jó Mrs. Buttler mindenáron ragaszkodott hozzá, hogy legkisebb lányával kikísérjen bennünket a pályaudvarra.

Megragadtam az alkalmat, hogy az utolsó pillanatban még egyszer beszéljek a szegény léleknek a jó Istenről, mire – sose fogom elfelejteni – azt válaszolta: „Sose volt szükségem Istenre!”

Csodálkozva kérdeztem: „Hogy lehet az?” Ekkor így szólt: „Jó férjem, jó gyermekeim vannak, kisebb nyavalyákat leszámítva mindig egészségesek voltunk, és mindig megvolt mindenünk, amit kívántunk. Istenre sose volt szükségünk!”

Borzasztóan csengtek fülemben a jó Mrs. Buttler szavai, aki 75 éves volt.

Azt válaszoltam neki: „Kedves Mrs. Buttler, ha ilyen kellemes élete volt, akkor ezentúl hálát kellene adnia érte Istennek.” Megígérte, hogy megteszi.

Hány millió embernek megy „túl jól” a sora, és hánynak „nincs szüksége Istenre”? Ó, a szerencsétlenek, mi lesz velük haláluk óráján? Amikor Isten, „akire sose volt szükségük”, akit sose méltattak figyelemre és nem tiszteltek, majd mint „Bírójuk” áll előttük?

Egyesek azért hagyják el Istent, mert „túl jól” megy a soruk, mások meg azért, mert túl sok szerencsétlenség éri őket!

Mit meg nem tennék, hogy a lelkeket elvezessem az istenhitre; de az ember tehetetlenül áll az egyes ember „akaratával” szemben. Maga az isteni Üdvözítő sem volt képes elvezetni a „hitre” a zsidóságot.

A meggondolatlanság és a sokféle elfoglaltság elaltatja a lélek erejét, és bizony igen gyakran okoz hitetlenséget.

Hogy lehet azonban, hogy értelmes emberek, akik jól tudják, hogy meg kell halniok – azt pedig senki sem tudja, mikor kopogtat érte a halál – senki sem tudja, fiatalon vagy öregen hal-e meg – betegséget követően-e vagy hirtelen – hát hogy lehet, hogy nem gondolnak a túlvilágra?

„Micsoda boldogtalan lelkek!”

Maldon

Kétórás utazás után Maldonba érkeztünk, először Dr. Werrest kerestük föl a ház kulcsáért; de milyen meglepetés várt itt ránk mindjárt!

A tulajdonos nem járult hozzá, hogy bármit is megváltoztassunk a házakon, s így a bérlő a kulcsokat sem adhatta oda. Most mihez kezdjünk?

Gyors elhatározással átmentem a még nem egészen befejezett két házhoz, megpróbáltam kinyitni őket, és csakugyan, egyik sem volt bezárva, s a tapétázást és a víz bekötését kivéve készen voltak.

„No – mondtam –, akkor innen most tapodtat sem mozdulunk.” Gyorsan nekiláttunk kicsomagolni, szalmát szereztünk a zsákjainkba, valamennyire lakályosan berendezkedtünk. Ülőkéül kofferek szolgáltak, nagy ládák alkották az asztalt. Jó szomszédok megengedték, hogy tőlük hozzunk vizet; ha pedig szentmise idejére elmentünk a házból, egyszerűen nyitva hagytuk. Mivel az így elfoglalt házakban senki sem zavart minket, beszereztük a legszükségesebb bútorokat is, s az időt az angol nyelv tanulmányozására fordítottuk.

Hétről-hétre reméltük, hogy a tulajdonos enged, de hiába. A hetekből hónapok lettek, mikor egy nap az egyik szomszéd, egy építőmester, azzal a hírrel jött hozzám, hogy a házak, melyek közül kettőt mi lakunk, mind eladók, most talán az új tulajdonostól megkaphatjuk az engedélyt a tervezett átalakításokhoz.

„Nem – válaszoltam –, most rögtön kezdjük, de szigorúan titokban kell csinálnia.”
„Azzal nem is lesz semmi baj; az én telkem határos az Önökével, minden szerszámot áthozhatunk a kerten keresztül, és az utcán senki nem fog semmit észrevenni.”

Baxter úr már másnap munkához látott. Nagyon örültünk; mert ezek nélkül az áttörések nélkül nem alakíthattunk ki kápolnát. A jó Spurgeon úrtól, a főbérletől nemcsak a birtokunkban levő két ház kulcsát kaptam most már meg, hanem a többiét is, és mindet kibéreltük. Így kaptunk vizet is.

Közben főtisztelendő Brindle fölszentelt püspök egy másik alapítás ügyében keresett meg minket a westminsteri egyházmegyéből: a környékbeli katolikusok összefogása végett vegyünk meg egy házat a közeli Dumnow-ban a város közepén.

Nem nagyon hajlottam az ajánlat elfogadására; de persze meg kellett néznünk. Dumnow-ba utaztunk tehát, s a kis kápolnát meglátogatván olyan magányosan és elhagyatottan találtuk az isteni Üdvözítőt a csaknem teljesen protestáns városban – még pap sem lakott itt, csupán vásár- és ünnepnap jött ki egy páter a távoli kolostorból –, hogy nagy részvét fogott el bennünket, és elhatároztuk, hogy elfogadjuk ezt a második alapítást is.

A maldoni házakban zökkenőmentesen, gyorsan haladtak a munkálatok, úgyhogy reménykedtünk, hogy hamarosan megkapjuk az Oltáriszentséget.

1900. szeptember 15-én jöttem el Sittardból s váltam el ezzel ismét bizonytalan időre a legméltóságosabb Oltáriszentségtől. November 14-től négy hosszú hónapig éltünk remeteként Londonban, és szinte végtelennek tündek azok a bizonytalanságban töltött napok! Most márciustól Maldonban voltunk, s június is a vége felé járt már, mi pedig még mindig csak vártuk isteni Urunkat! Milyen reményteljesen, milyen örömmel siettünk Maldonba – most pedig?

Isten meghallgatta, amit annyira kívántam: hogy legalább szenvedhessek Anglia visszatéréseért az Anyaszentegyházba; mert a maldoni ház eladásáig eltelt több mint 24 év során csak szenvedés jutott nekem az angliai alapításokból. Szívből hálás vagyok ezért, és bízom benne, hogy Isten az ő irgalmasságában kegyesen tekint „engesztelő szenvedésünkre”.

Részemről ez a szeretet és hála engesztelő áldozata volt Szent Bonifácra és a többi nagy szent misszionáriusra való tekintettel, akik kiragadták Németországot a pogányságból, s akik mindnyájan angolok voltak.

Napról napra egyre jobban vágytam az Oltáriszentségre, úgyhogy már könnyeimet sem tudtam elrejtteni, és a tabernákulumban jelenlévő isteni Üdvözítőt kívánva a nővérek jelenlétében is keservesen sírtam.

Mikor azután a kápolna már majdnem készen volt, vagyis befejeződtek a kőművesmunkák, megkértem főtisztelendő Werres urat, gondoskodjék engedélyről az Oltáriszentség elhelyezéséhez. Ő ezt meg is tette, elutazott az espereshez, és július 1-jén este jött a jó hírrel, hogy megkapta a kívánt engedélyt. Örömünk leírhatatlan volt; de mikor hozzátette, hogy „holnap reggel Önöknél mondom a szentmisét, tudassák a közelben lakó katolikusokkal, ők is szívesen eljönnek”, az első pillanatban megijedtünk. „Ez lehetetlen” – mondtam, de a főtisztelendő nem állt el tervétől, hogy július 2-án nálunk mondja a szentmisét Szűzanyánk tisztelétére, hiába volt tele a kápolna építési törmelékkel.

Egy szempillantás alatt munkához fogtunk, és az éjt nappallá téve reggelre a szegény, de nagyon méltó szentély elkészült az isteni Üdvözítő számára. Nemcsak a fa tabernákulum, mint egykor a betlehemi jászol, állt készen a nagy Vendég fogadására, hanem a forró szeretettel és vágyakozással rá váró jegyesi sereg is.

A számomra és az egész Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel számára oly jelentőségteljes július másodikán ezen újabb kegyelem által Maldonnak ekkor még külön is ünnepévé lett.

Időközben megvettük Dumnow-ban a házat. Augusztus 25-én utaztam oda az alapításra néhány nővérrel. Szent Mihály főangyal ünnepén helyezték el a legmértősebb Oltáriszentséget. Itt mindjárt otthont nyitottunk szegény gyermekek, mégpedig kislányok részére, míg Maldonban kisfiúknak készítettünk otthont.

November 21-én azután ismét nagy örömnép volt Maldonban, ekkor öltözött be 22 posztuláns, akiket a különböző Szent József otthonokból hoztunk át.

A nővérek és novíciák számára valóban örömnép volt, számomra azonban aligha lehetett annak nevezni, mert kimondhatatlanul nehezemre esett a legidősebb posztulánsokat itt látnom, a távoli otthonokat pedig a sok gyermekkel a fiatal posztulánsok kezében tudnom, akiket többségében alig vagy egyáltalán nem is ismertem. Az éppen beöltözött posztulánsok szilárdan kitartottak minden áskálódással, üldöztetéssel, mindenféle szorongatással szemben, mely főleg az egyházi urak részéről nyilvánult meg.

Aggodalmam napról napra nőtt; hisz lassan immár négy éve voltam távol, és a Berlinben lévő öt házat sem én, sem egyetlen, Sittardban noviciátust végzett idősebb nővér nem látta azóta.

Ez csakugyan Isten Műve volt, különben nem maradhatott volna fenn ilyen körülmények között. Igaz, hogy a főnöknők sűrűn leveleztek velem, de maguk sem voltak kiképezve, sem mint apácák, sem mint gyermeknevelők.

A Jézus Isteni Szívéről nevezett berlini Kármel iránt érzett nagy aggodalmam arra a merészségre készítetett, hogy megkérjem Breslauban Kopp bíborost, engedje meg, hogy szerzetesi ruhában Berlinbe látogassak. Mellékeltem főtisztelendő Brindle püspök levelét, melyben engedélyezte a beöltözést, hozzátéve, hogy szeretné azt maga végezni; később mégsem így történt, valami megakadályozta benne.

Erre a levélre megkaptam a várva várt engedélyt a berlini otthonok meglátogatására.

* * *

Irgalomból vettem föl a Szent József otthonba az első években egy idős hölgyet, Hiltl asszonyt, aki a nagy banksőd miatt 1874-ben teljesen elszegényedett. A nővérek és a gyermekek egyaránt „Nagymamának” szólították, s akként is tisztelték és szerették.

Azt hiszem, 1900 ősze lehetett, amikor a berlini minisztérium fölszólított, hogy mint a Szent József otthonok főnöknője térjek vissza Berlinbe, vagy bezárják az intézményeket.

Mit is tehettem ebben a helyzetben?

Kopp bíboros kitartott amellett, hogy nem kíván segíteni sem a római egyházi, sem pedig a berlini állami jóváhagyás megszerzésében. Kopp bíborosnak a Szent József otthonok iránti ellenszenvéről mind a minisztériumban, mind a potsdami kormánynál jól tudtak.

Ahhoz viszont, hogy mint szerzetesnő, mint főnöknő visszatérhessek Berlinbe, mindkét engedélyre szükség volt, Breslauéra éppúgy, mint a minisztériuméra. Tartós visszatérésre ilyen körülmények között nem gondolhattam.

Indítványoztam a minisztériumnak, ismerjék el helyettesemnek és a pappelallee-i Szent József otthon főnöknőjének Hiltl asszonyt, és adják meg neki erre az engedélyt. A minisztérium elfogadta javaslatomat, s így erről az oldalról egy darabig nyugalom volt.

Ez csak szükségmegoldás volt, tartósan nem lehetett rá berendezkedni. Nem láttunk kiutat ebből a Kopp bíborossal fennálló keserves kapcsolatból! Kimondhatatlan kereszt volt ez, és az is maradt mindaddig, míg 1914 márciusában el nem költözött az örökkévalóságba.

1902 januárjában Angliából Berlinbe utaztam. Azt tapasztaltam, hogy Hiltl asszony nagy körültekintéssel fáradozik a Mű valamint a posztulánsok megtartásán. Sajnos szép számmal

láttam közöttük olyanokat, akikben nem sok hivatást véltem fölfedezni a Kármel iránt, ahogyan ez később be is igazolódott. Megtettem, amit tehettem, igyekeztem mindenkit új lelkesedéssel eltölteni és kitartásra buzdítani. Nem maradhattam hosszán, mivel hamarosan levél érkezett Rómából, Benedikt Herzog pátértól, aki értesített, hogy ha kívánok beszélni a Generális Atyával, utazzak Milánóba, ott tartózkodik vizitáción.

A graupeni főnöknőt, M. Bernardine nővért, valamint egy igen hűséges, áldozatos posztulánst, Mechtildis nővért választottam kísérőül. Fájlalta a fülét, amit a berlini orvosok igen veszélyesnek tartottak. Hozzánk Zürichből jött, ahol ezzel a bajjal kezelte már egy kiváló orvos. Ezért magammal vittem, hogy ismét ez az orvos gyógyítsa.

Nem tudom miért, de biztos voltam benne, hogy ez az utunk újabb alapítást fog eredményezni.

Miután beszéltem Generális Atyával, Luganón át utaztunk vissza, hogy onnan Mechtildis nővér Zürichbe menjen, mi ketten pedig továbbutazzunk.

Abban a pillanatban, ahogy Luganóban leszálltunk a vonatról, megpillantottam az állomáson egy vincés nővért. Szombat volt, és hogy legyen szentmisénk vasárnap, kénytelenek voltunk itt maradni éjszakára, így gondoskodnunk kellett megfelelő szállásról. Ezért azonnal a nővérhez siettem, és örömmel hallottam, hogy kísérője, Signora Louisa nagyon jól beszél németül. Olaszos szívélyességgel és élénkséggel vett minket pártfogásába. Először elkísért bennünket egy kollégiumba, és még velünk maradt egy ideig, miközben mi megismertettük a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármellal. Egészen föllelkesülvén Isten e Műve hallatán, így szólt: „El kell hoznom Önökhöz Friedmann asszonyt, aki bécsi, de minden évben itt él néhány hónapig; nagyon érdeklődik minden, ami a szegényekért történik, és maga is annyi jót tesz, hogy ‘a szegények anyjának’ nevezik.”

Rövidesen a két hölgy kopogott az ajtókon. Friedmann asszony rögtön megértette, mennyire fontos a munkánk a nép életében mind a gyermekek, mind a családok szempontjából. Majd mesélt Dr. Pestalozzi zürichi orvosról. „Nagyon buzgó, szent ember, még ma írok neki, Önnek pedig zárdát kell alapítania Zürichben. Milyen lehetőségek nyílnak ott Önök előtt!”

Vasárnap reggel a szentmise után a két hölgy újból meglátogatott minket, és Friedmann asszony közölte, hogy be is jelentett már bennünket a Keresztes Nővérek zürichi menedékházában és írt Dr. Pestalozzinak is.

Isten rendelését láttam a két buzgó hölgygel való találkozásban, a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel iránti lelkesedésükben és a zürichi küldetésben, ahová csak Mechtildis nővért akartam kezelésre küldeni, míg mi ketten megállás nélkül szándékoztunk átutazni Svájcra, s tele voltam várakozással, hová vezet minket immár az isteni gondviselés.

VIII. Jézus Isteni Szívének Kármele Svájcban és Olaszországban

Az éj sötétjében átkeltünk a pompás svájci hegyeken, mire pirkadt, a völgyben voltunk, majd hamarosan Zürich terült el előttünk.

Zürich, melynek hitetlenségéről már fiatal koromtól annyit hallottam. Miközben most tekintetem a városon nyugodott, leírhatatlan fájdalom fogott el, s szemeim megteltek könnyel. Akaratlanul is az isteni Üdvözítő Jeruzsálem fölött érzett fájdmára gondoltam, s forró vágy ébredt a szívemben, hogy imádkozhassak, szenvedhessek és dolgozhassak Svájcért.

Éles füttyszó riasztott föl gondolataimból. A vonat megállt. Zürichben voltunk. Mechtildis kedves nővér jól ismerte a járást, s így gyorsan eljutottunk a Keresztes Nővérek szép nagy menedékházába, ahol igen kedvesen fogadtak bennünket.

A postát még mindig utánam kellett küldeni, ezért itt is az volt az első dolgom, hogy megküldjem nővéreimnek a zürichi címet. Mialatt útitársaim az utazás fáradalmait pihenték, én bedobtam a leveleimet a postaládába.

A menedékház halljában egy papot láttam a főnövérral; nem akartam, hogy meglássonak, ezért az oldalsó kijáráthoz igyekeztem; mint rövidesen kiderült, észrevettek.

Dél felé odajött hozzánk egy nővér, és tudatta, hogy az altstätteni plébános úr szeretne beszélni velem. Azt hittem, tévedésről van szó, hiszen senkit sem ismertem itt. „Nem – felelte a nővér –, plébános úr azt kérdezteti, beszélhetne-e ebéd után a főnöknővel.”

Erre talákoztunk az altstätteni plébános úrral a beszélőszobában, és ő elmesélte, hogy éppen gyűjteni indul a templomát terhelő adósságok törlesztése végett. Mikor ma reggel itt volt a házban, meglátott a hallban, és egész délelőtt az a gondolat foglalkoztatta, hogy fölkeres bennünket, fölajánlja, menjünk Altstättenbe. 13 helység tartozik a plébániájához, tehát sok a tennivaló, különösen az okoz nehézséget, hogy a helységek távol vannak egymástól, részben a hegyekben. Két éve minden szentmiséjébe belefoglalja a kérést, hogy nővéreket kapjon a plébániájára.

Szerető érdeklődéssel hallgattuk, amit mondott, s megígértük, hogy elmegyünk Altstättenbe, megnézzük azt a helyet. Közben azt is megtudtuk, hogy Dr. Pestalozzi nincs Zürichben. Én ebben azt láttam, hogy Isten is Altstättenbe hív minket.

Az altstätteni látogatás még inkább arra készítetett, hogy mindent megtegyek a zárda alapítása érdekében. Először a főtisztelendő churi püspök engedélyét kellett megszereznünk. Ha megkapjuk, akkor egészen biztos lehetek, hogy az alapítás Isten legszentebb akarata szerint való. – Plébános úr megígérte, hogy személyesen szerzi meg az engedélyt. Mikor azonban másnap visszamentünk, megérdeklődni, nem akad-e egy vagy két szoba Altstättenben, ahol megszállhatnánk, míg Churból hírt kapunk, plébános úr elmondta, hogy átgondolta a dolgot, jobbnak tartaná, ha magam mennék Churba a püspökhöz.

Altstättenben a templom közelében találtunk két szobát; míg én másnap Churba utaztam, nővéreim átköltöztek Altstättenbe.

Churban talákoztam a szenvedő B. püspökkel, aki érdeklődve hallgatott meg; de bármennyire illik is tevékenységünk a svájci viszonyokhoz, letelepedésre nem gondolhatunk, mivel törvény tiltja bármilyen szerzetesek letelepedését.

„Ó, mi még nem kaptunk egyházi jóváhagyást – feleltem –, így talán megkaphatnánk az engedélyt.”

De a püspök nem hitt ennek lehetőségében. Akkor azt kértem, járuljon hozzá próbaképpen egy „gyermekotthon” megnyitásához Altstättenben. „Az esetben, ha ezt megkapom, reménykedhetem Méltóságod jóváhagyásában is?”

„Igen, próbálja meg – válaszolta erre a főtisztelendő úr –, de nem hiszem, hogy sikerre számíthat; azért áldásom adom Önre.”

Örömmel tértem haza, egyáltalán nem gondolva arra, hogy még nehézségeket, akadályokat kell legyőznöm.

Nővéreim osztoztak örömben, a plébános úr szintén; de ő is indokoltnak érezte a püspök aggodalmát az engedély miatt.

Most először is egy nagyobb házat vagy birtokot kellett találnunk. Plébános úr több javaslatot is tett, de alaposabban szemügyre véve mindegyikről kiderült, hogy nem alkalmas. Néhány nappal később délelőtti levélírás közben (általában ezzel töltöttem szabad óráimat), bár társaim nem észleltek semmit, én tisztán, érthetően a következő szavakat hallottam: „Menj Schlierenbe!”

Abban a pillanatban tudtam, hogy ez Isten utasítása. Ebéd után javasoltam nővéreimnek, hogy menjünk el Schlierenbe. Egyikünk sem járt még ott. Mikor a főútvonalra értünk, M. Bernardine nővér jobbra akart elindulni, én viszont úgy véltem, balra van Schlieren; M. Bernardine és M. Mechtildis nővérek kételkedtek bár, de követtek. Nemsokára találkoztunk egy lánnyal vagy asszonnyal, aki megnyugtatót bennünket, hogy ez az út vezet Schlierenbe, menjünk csak tovább a sínek mellett.

Kb. 50 perc múlva értük el Schlieren első házait; pár lépésnyire két férfi beszélgetett az út közepén. Hozzájuk léptem és megkérdeztem, tudnának-e itt a faluban bérbeadó házat. Az egyikük válasz helyett rögtön azt mondta: „Itt ebben a házban egy katolikus asszony lakik.” A következő pillanatban hangosan be is kiáltott: „Mathis asszony!” Az ablakban azonnal megjelent egy nő, s mikor meglátott bennünket, sietve lejött, barátságosan köszönt; Svájcban ugyanis ritkán látnak az emberek apácákat. Akkor elmondtam neki, mi célból jöttünk: egy nagy, gyermekothonnak való házat szeretnénk bérelni vagy vásárolni, melyben kápolna is lenne. „Ez a ház itt eladó – mutatott a szemben lévő házra –, kertje ugyan nincs, de a szomszédhoz tartozó rétet megkaphatják hozzá.”

„Nem Isten rendelése ez?” – gondoltam. Nem az ő akaratából találtunk ide úgy, hogy nem is hallottuk eddig a hely nevét, és álltunk meg az eladó ház előtt?

Mivel ennek a háznak nem volt kertje, körülnéztünk még, de hiába, több eladó nagy ház nem volt. A tulajdonos címevel hazatértünk, és megkérdeztük plébános úr véleményét Schlierenről. „A hely kitűnő – mondta –, jobbat keresve sem lehetne találni; mert ott föltétlenül szükség lenne egy kápolnára. Mintegy négyszáz katolikus él ott, szinte mind munkás, sok köztük az olasz, s a nagy távolság miatt nagyon kevesen, tizen, néha huszan jönnek el csak Altstättenbe templomba. Nagyon meglepődött és megörült azonban a plébános úr, mikor elmeséltük, hogy már házat is találtunk. Arra kértem még, mondjon valakit, akinek van tapasztalata az ilyen vásárlásokban és segíthetne nekünk. Mire megígérte, hogy másnap összeismertet egy úrral, akiben megbízhatunk. Rövidesen megkezdődtek a tárgyalások a ház megvételéről; de mielőtt végleg döntöttünk volna, meg kellett szereznem Zürich kanton elnökének az engedélyét, aki, úgy emlékszem, a kormány megbízottja vagy annak helyettese volt. Bizakodva mentem el az illetékes úrhoz; igazából mi a nővéreimmel mindössze magánszemélyek voltunk, akik magántársaságot alapítottak, mert semmiféle igazolást nem tudtunk fölmutatni arról, hogy egyházi kongregáció vagyunk. Nem volt anyaházunk, sem egyházi jóváhagyásunk, ami a kongregáció létehez szükséges lett volna. Voltak ugyan püspöki engedélyeink gyermekothonok alapítására; ezek azonban mind csak abban az egyházmegyében voltak érvényesek, ahol kiállították őket. A jog és törvény szerint így nem lehetett ránk érvényes az „egyházi kongregációkra” vonatkozó semmiféle törvényes kedvezmény.

Az úr udvariasan fogadott, én nyugodtan válaszoltam az összes kérdésére, és megkaptam az engedélyt a schliereni gyermekothon megnyitására, de csak „katolikus gyermekek” számára.

A jó hírrel, hogy nincs akadálya a gyermekotthon megnyitásának, rögtön a plébános úrhoz mentem. Öméltóságával, a churi püspökkel írásban közöltem ezt, és kértem, hogy adja meg kilátásba helyezett hozzájárulását, valamint engedélyezze egy nyilvános jellegű kápolna kialakítását.

Néhány nap múlva mindent megkaptunk a püspöktől, amit kértünk, és áldását adta az új alapításra. Hála és öröm töltött el minket, hogy a svájci gyermekeknek is berendezhetünk egy Szent József otthont, és mindjárt át is költöztünk Schlierenbe.

A házban 38 szoba volt, és sok kis lakásra volt felosztva. Az egyik ilyen lakás, három szoba mellékhelyiségekkel, üresen állt, ide költöztünk be 1902. március 25-én, nagyhét szerdáján.

Erősen megfáztam, emiatt kénytelen voltam az ágyat őrizni. Nem csekély áldozatot kívánt tőlem, hogy húsvét napjaiban nem lehettem szentmisén. E szenvedéshez más keresztiek is társultak még.

A rendkívül nehéz viszonyok között kb. két évig tartott a béke és az egység a Pappelallee-n lévő Szent József otthonban a jó Hiltl asszony ideiglenes vezetése alatt. Ellenségeinknek folytonos próbálkozásaikkal 1902 tavaszán végső soron sikerült meggyőzni a legtöbb posztulánst, hogy sose lesz belőlük nővér, ha nálunk maradnak. Az elégedetlenek végül az egész otthon békéjét megzavarták.

A hallgatás parancsát semmibe véve itt is, ott is megállva reggeltől estig azt tárgyalták, mikor hagyják ott a Szent József otthont, ahogy a plébános úrtól vagy a káplán úrtól hallották. Az a néhány posztuláns, aki nem törődött a békétlenekkel, állandó zaklatásnak volt kitéve, számtalanszor megállították és próbálták rávenni őket, menjenek velük, mert sose lesz semmi a Szent József otthonokból, rövidesen bezárják és átadják őket más nővéreknek. „Mi maradunk, míg a legméltóságosabb Oltáriszentség a tabernákulumban marad” – mondták határozottan azon kevesek, akik hűségesek voltak.

Erről értesítettek az 1902 húsvétján Schlierenbe érkező levelek. Betegágyamból megírtam Kopp bíborosnak, hogy Szent József otthonban, mióta léteznek, most először támadt nagy elégedetlenség a posztulánsok között, és hogy világi hölgy vezetésével ez semmiképp sem folytatható; végül megkértem, sürgősen engedélyezze, hogy szerzetesi ruhában a Pappelallee-ra küldhessek két nővért, akik Sittardban noviciátust végeztek.

Öminenciája ez alkalommal kegyes volt hozzám, és postafordultával megküldte az engedélyt, én pedig rögtön táviratoztam M. Paula Mariának, aki Tilburgban tartózkodott, hogy C. nővérrel utazzon Berlinbe. Előzőleg tájékoztattam már a helyzetről valamint az eminenciás úrhoz benyújtott kéresemről, és megírtam, hogy táviratom vétele után siessen a Pappelallee-ra a béke és az egység helyreállítására.

M. Paula Maria ezekután azonnal elutazott, és azt írta Berlinből, hogy örömmel és nagy ujjongással fogadták, s miután elküldött néhányat a legrosszabb rendzavarók közül, helyreállt a hallgatás, a nyugalom és a béke.

Mihelyt meggyógyultam, mindent megtettem, hogy a házat szabaddá tegyem a bérlőktől. Legtöbbjük hamarosan kiköltözött; sok fáradságot okozott azonban az a család, akik az első emeleten voltak a legjobb lakásban, s éppen erre volt a legnagyobb szükségünk, mert ezt akartuk kápolnává alakítani. Ha jól emlékszem, volt már május, mire fölszabadultak a helyiségek. Ekkor sürgősen kivetettünk néhány falat, a szentély elé diadalívet készítettünk, találtunk egy olasz festőt, aki egyszerűen, de ízlésesen kifestette a szentélyt és a kápolnát. Június közepére minden elkészült az isteni Üdvözítő fogadására. Mindenki örömeire Msgr. Schmid v. Grüneck általános helynök (később Chur püspöke) maga jött el a kápolna fölszentelésére és a legméltóságosabb Oltáriszentség elhelyezésére.

A fölszentelés végeztével néhány száz ember sietett föl a lépcsőn, s úgy megtelt a kápolna, hogy még a folyosón is álltak. A szentmisén a püspök megható beszédet mondott, a végén pedig maga ment a harmóniumhoz, és nemcsak elkezdte a Te Deumot, hanem kísérete

is az éneket. – 1902. június 16. nagy örömnép volt nekünk is, akiket az isteni Üdvözítő szinte csodálatosnak nevezhető módon vezetett Svájcba, de minden más katolikusnak is Schlierenben.

M. Bernardinét megbízta a főnöknői teendővel, s néhány nővér és posztuláns már meg is érkezett segítségül, így rövid időn belül megnyithattuk a gyermekotthont.

Angliából hívtam két nővert, akik Tilburgon keresztül utaztak, és legnagyobb meglepetésemre és bánatomra azzal állítottak be, hogy Tilburgban a Szent Anna-templom plébánosa hatására a nővérek és a posztulánsok el akarják hagyni a Kármelt. A holland posztulánsok már el is mentek, a többi nővér is csomagol. Plébános úr elmagyarázta nekik, hogy sose kapunk Rómában jóváagyást stb.

Ki veheti fiatal nővérektől rossz néven, ha meginganak, mikor egy pap fosztja meg őket ily módon a bizalmuktól?

1902. június 18-án elhagytam Schlierent, és először rövid látogatásra indultam abba a két csehországi otthonba, ahol mindenki szeretetben és békében igyekezett örömet szerezni Istennek a szegény gyermekekben. Megható volt megelégedettségük a nagy szegénységben.

Továbbutaztam Berlinbe, az anhaltstrassei kis otthonba; a lehető leggyorsabban igyekeztem elhárítani a négy gyermekotthonban újra jelentkező nehézségeket és akadályokat, hogy mihamarabb Tilburgba mehessenek.

Az elutazásom előtti este egy lapot kaptam csőpostán Msgr. Pisanitól (a későbbi érsektől), melyben értesített, hogy siessenek a Pappelallee-ra, mert másnap reggel nálunk celebrál Bonamelli püspök Cremonából. Msgr. Bonamelli az olasz emigránsok meglátogatására érkezett Berlinbe. Zárt kocsi utaztam a Pappelallee-ra, hiszen az utcán nem mutatkozhattam, miként az a két nővér sem, akik a Szent József otthonban éltek, csakis a „házban” járhattak szerzetesi ruhában.

Szentmise után a több mint 200 gyermek a nagyteremben gyülekezett. A püspök láthatóan meghatódott, főleg a sok kicsi gyermek láttán, kik fehér ruhácskáikban mint a kis angyalok bizalmasan köréje sereglettek.

Elégedettségét úgy adta tudunkra, hogy mikor sajnálattal említettem, hogy Olaszországban nincs házunk, meghívott Cremonába: „Én ezennel engedélyezem, hogy letelepedjenek és létrehozzanak egy fiúintézetet.” Nagy örömmel fogadtam a meghívást, és megbeszéltük, hogy újév táján néhány nővérrel Cremonába érkezem.

Este elutaztam Tilburgba, ahová még éppen idejében érkeztem ahhoz, hogy megmentsek egy nővert, aki 1899-ben végezte a noviciátust Sittardban, s aki ezután állhatatos maradt. – Még néhány nővér fordult hozzám segítségért, s én mindegyiküket bátorítottam, merjenek újra bízni, majd továbbutaztam Maldonba.

Londonban megszakítottuk utunkat, s először fölkerestük a belga Msgr. S-t, hozzá tartozott a westminsteri egyházmegyében levő összes szerzetes közösség, s engedélyt kértem tőle, hogy Maldonban a noviciák fogadalmat tehessenek. Az engedélyt megkaptuk. A fogadalmat előkészítő lelkigyakorlat a felénél járt, amikor a lelkigyakorlatot vezető kármelita, P. Benedict táviratot kapott Msgr. S-től a következő szöveggel: „Lelkigyakorlatot abbahagyni, míg levél jön.” Arra már nem emlékszem, hogy főtisztelendő P. Benedict megvárta-e a levelet, vagy maga utazott Londonba. Mindenesetre parancsot kaptunk, hogy ne engedjük fogadalmat tenni a noviciákat, mert a konstitúciók nincsenek jóváagyva.

Hála Istennek, a mostani újoncnők is éppoly higgadtsággal és éppoly áldozatos lélekkel fogadták a szomorú hírt, mint pár évvel ezelőtt a sittardiak. Istent szolgálhassák és lelkeket menthessenek, ez volt valamennyiük szíve vágya, hogy fogadalommal vagy anélkül, azt Istenre bízták. Igen, új buzgalommal ajánlottuk magunkat Istennek áldozatul, azután föladtam rájuk a barna fátlyat.

Nemsokkal ezután a nővérek közül egyeseket Svájcba, másokat az új alapításba, Cremonába küldtem; azt hiszem, Tilburg is kapott néhány segítőt.

Az olaszországi alapítást nagyon szívemen viseltem; de karácsony előtt nem akartam eljönni a maldoni nővérektől, ezért elhatároztam, hogy amennyiben december 26-án indul hajó, akkor mindjárt december 26-án elutazom M. Johannával.

Siettem, mert az volt az érzésem, máskülönben visszatarthatna valamilyen akadály. Elővigyázatból meghagytam a postaláda kulcsát őrző nővérnek, hogy december 26-án ne nyissa ki a ládát, míg el nem mentünk, és 27-én küldje utánunk a leveleket. Így is történt. Arra nem gondoltam, hogy (Angliában) december 25-én és 26-án nem kézbesítik a postát.

Vaughan bíboros, aki jóindulattal viseltetett irántunk, súlyos betegen ágynak esett és 1903-ban meghalt, így Maldonban és Dumnów-ban teljesen Msgr. S. felügyelete alá kerültünk, a főtisztelendő úr pedig igen kevés jóindulatot tanúsított irántam. Mindjárt első látogatásomkor, mikor megtudta, hogy Szent Teréz szabályait és konstitúcióit követem a kor igényeihez igazítva, nagy erővel fogott hozzá, hogy eltántorítson a Kármeltól, amikor pedig látta, hogy élek-halok a Kármelért, kénytelen volt föltagadni a fáradozásával. Ennek következtében végtelen sokat szenvedtünk miatta azokban az években. Ha csak alkalom adódott, éreztette velünk rosszindulatát.

Szerencsésen kikötöttünk Hollandiában, és Bajorországon át továbbutaztunk Olaszországba. Nürnbergben megszakítottuk utunkat, meglátogattuk főtisztelendő Dr. Hauck városplébános urat (a későbbi bambergi érseket), aki jóságosan fogadott bennünket.

Közben ide érkezett meg az angliai posta is, benne egy levelet kaptam Msgr. S-től, melyben „megtiltotta”, hogy a „következő évben” elhagyjam Angliát.

Hálát mondtunk Istennek, hogy oly sietve elutaztunk, hisz mi minden történhetett volna az év folyamán az Anglián kívül lévő 10 Szent József otthonnal, melyektől ily módon el lettem volna rekesztve, és miféle parancsok és tilalmak következhetek volna még netán?

Cremona

A Brenneren lavinaomlás tartóztatott föl bennünket, és kénytelenek voltunk visszatérni Innsbruckba. Emiatt csak január 2-án érkeztünk Cremonába. Msgr. Lombardi, az akkori püspöki titkár igen-igen szívélyesen fogadott minket; mennyire megijedt azonban, mikor rájött, hogy nem értem őt és nem beszélek olaszul! Egyébként azért értettem egy keveset; de a legutóbbi álmatlanul töltött éjszakák hatására képtelen voltam megérteni s főleg beszélni az olaszt, de aztán pár nap múlva már jobban ment.

Míg alkalmas házat nem találtunk, egy hölgy a palazzójában ingyen átengedett nekünk egy üresen álló lakást. M. Johannával igyekeztünk előteremteni a sok nővér számára a legszükségesebb berendezést. Nővéreink hamarosan meg is érkeztek Maldonból, s nagy szorgalommal nekiálltunk olaszul tanulni. Egy nagyon kedves hölgy tanított minket, aki itt élt ugyanebben a palazzóban és szeretetből foglalkozott velünk; jól beszélt németül, mert korábban a zangbergi kolostor intézetében élt a vizitációs apácáknál.

A nővérek valamennyien nagy buzgalommal tanulták a szép nyelvet, és hamarosan hozzászórtak az új körülményekhez. Minden országnak megvannak ugyanis a maga szokásai, és ha gyermekeket akarunk nevelni, először meg kell ismernünk az adott nép jellegzetességeit, és, úgy vélem, meg kell szeretnünk a nemzetet. Igen, minden nemzetnek megvannak a maga szokásai, a csak rá jellemző vonásai, és minden nemzetben van valami „szeretnivaló”.

Mint mindenütt, itt is a legnagyobb szegénységben kezdődött az életünk. Nem volt ugyanis szinte semmilyen bevételi forrásunk.

Bonamelli püspök meglátogatott bennünket és igen megdöbben, látván, mekkora szegénységben élünk a klauzúrán belül; másrészt viszont sokat épült azon, hogy a nővérek így is mind derűsek, elégedettek voltak.

Cremonában életem hajója nyugodt vizeken horgonyzott. Nővéreimhez hasonlóan én is az olasz nyelv tanulmányozására használtam föl az időt. De milyen rövid ideig tartott e nyugalom! Álomszerű gyorsasággal tűnt tova, mint egy napsugaras áprilisi nap. Újra vihar támadt, mely úgy tűnt, a hajómmal együtt nemcsak a horgonytól szakít el engem, hanem egyenesen a mélybe süllyeszt!

Egy nap meglátogatott Msgr. Lombardi, akit akkoriban még Don Emiliónak szólítottak, s mindjárt azzal a bejelentéssel kezdte, hogy semmi „jót” nem hozott ma. Msgr. Bonamelli küldi a következők bizalmas közlése végett: őeminenciája, a püspök levelet kapott rólam Londonból (Msgr. S-től). A levél arról szól, hogy én engedetlen voltam Kopp bíborossal továbbá a roermondi püspökkel szemben, akinek tilalma ellenére Sittardban mégis fogadalmat tettem a nővérekkel a noviciátus végeztével, legutóbb pedig Vaughan westminsteri bíborossal szemben Londonban, aki megtiltotta, hogy „egy éven belül” elhagyjam Maldont, én pedig e tilalom ellenére eljöttem Maldonból stb. A hosszú levél tele volt vétkeim sorolásával.

Bonamelli püspök, elolvassván a levelet, azt mondotta: „Igen gyenge jellem lehet, aki minden különösebb ok nélkül ilyen levelet ír valakiről.”

„Most azonban őexcellenciája azt üzeni Önnek, menjen el Rómába, s tegyen meg mindent, hogy megkapja a jóváhagyást. Ad egy ajánlólevelet is Ferrata bíboros úrhoz, akivel jó barátok.”

Eddig tartott a bizalmas üzenet. Bár e pillanatban kifelé megőriztem a nyugalmam, belül teljesen fel voltam dűlva. Ismét milyen igazságtalanul bántottak! Útban Cremonába, Bajorországban kaptam meg a levelet, mely megtiltotta, hogy elhagyjam Angliát, most pedig engedetlenségnek bélyegzik december 26-i elutazásomat.

Vaughan bíboros őeminenciája beteg, halálos beteg volt, s biztos, hogy nem tudott sem erről a levélről, sem a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel két zárdájának bezárását elrendelő parancsról; mert őeminenciája maga mondta a maldoni és dumnow-i közösségek kiutasításának visszavonása végett betegágyához siető maldoni papnak: „Még soha semmilyen elmarasztalót nem hallottam a kármelita nővérekről, ezért maradjanak ott mindkét helyen.”

Hálásan borultam térdre a beszélőszoba melletti kápolnában. Hála és öröm töltött el, bár természetem háborgott a szenvedéstől. Hányszor sóhajtoztam Istenhez, mondván: „Ó, Uram, üdítsd föl a lelkem szenvedéssel!” Most fölhajthattam a kegyelem poharát!

IX. A második római út

1903. május 9-én C. nővérrel ismét az Örök Városba utaztam segítségért. Ez alkalommal már odaútban is balszerencsénk volt, mivel útiköltségünk csupán Firenzéig volt elég. Nem maradt más hátra, leszálltunk a vonatról, és megpróbáltunk irgalmas szívű lelkeket találni, akik szorult helyzetünkben hajlandók segíteni rajtunk. Egy keresztes nővér szeretetteljes közvetítésével kaptunk annyi lírát, amennyi elegendő volt Rómáig a vonatköltségre, de egy lírával sem többet, a pályaudvarról a vatikáni Szent Márta otthonig, ahol a vincés nővérek gondoskodtak az idegenekről, már gyalog kellett eljutnunk.

A ház főnöknője, Theresia Bong nővér kölni születésű szerzetesnő volt, a kölni Msgr. Bong testvére. Angliából jövet Hollandián átutazóban M. Johannával először egy kis időre megálltunk Sittardban, s mivel Köln is útba esett, ott meg Msgr. Bongot kerestük föl. Ő volt a Köln környéki melateni Jó Pásztor zárda rektora, mikor a Lindenburgban dolgoztam. 1886 óta ismertük tehát egymást, így beszélgetésünk során a régi emlékeket elevenítettük föl. Végtelenül sokat köszönhetek e szentéletű pap valamint a kolostorában élő nővérek imáinak. Kapva az alkalmon, mielőtt elbúcsúztunk, megkérdeztem monsignorét, milyen ünnep volt akkor, mikor ott Melatenben a zárda templomában eljutottam az elhatározásra, hogy csatlakozom az Anyaszentegyházhoz. Utánozhatatlan nyugalommal egy könyvecskét vett elő mellényzsebéből, kicsit lapozgatott benne, majd megszólalt: „1887. június 17-én volt, Jézus Szíve ünnepén!” Nagy örültem, hogy végre – 1902 decemberében – megtudhattam, melyik volt az az ünnep, melyen kimondhatatlan kegyelemben részesülvén eldőlt bennem, hogy csatlakozom az Anyaszentegyházhoz, jobban mondva kérem visszafogadásom. Dicséret, áldás és hála Jézus isteni Szívének mindörökké!

De térjünk vissza Rómába, a Szent Márta otthonhoz; Msgr. Bong már jelezte érkezésünket a testvérenek. Barátságosan fogadott minket, de mindjárt tudunkra adta, hogy csak rövid időre kaphatunk szobát az általa vezetett otthonban, azért nézzünk magunknak mielőbb más szálláshelyet. Azt is elmondta továbbá, hogy igen kevés a nővér és nagyon túl vannak terhelve. Nem akarván még növelni teendőiket, mindjárt mondtam, hogy ebédünkről stb., ahogy máskor is, magunk gondoskodunk; de hálásak lennénk, ha reggelit kaphatnánk. Ebbe belement. Arra természetesen nem gondoltam, hogy másnap reggelig sem ételt, sem italt nem kapunk; de ez bizonyára félreértésből adódott. Szerencsére nővéreink bőségesen elláttak minket kenyérral és gyümölcselel, különböző zárdáinkból rögtön pénzt is küldtek utánunk. Ezért kíséremet mindennap elküldtem a főnöknőhöz érdeklődni, jött-e levelünk, de mindhiába; mindig az volt a válasz, hogy nem érkezett postám.

Nem volt tehát pénzünk, semmit se tudtunk venni. Kávén és kenyéren és némi maradék cremonai gyümölcsön kellett kihúznunk egész nap, mégpedig hat napon át! Csak a hatodik napon kaptuk meg várva várt levelünket, mely, mint Theresia nővér aztán elmondta, már az érkezésünket követő napon megjött. De mivel ferences nővéreknek hitt minket, levelünket a kármelita nővérek zárdájába küldte, ahonnan csak aznap, ráadásul fölbontva hozták vissza.

Tartalmára vigyázott Szent József atyánk, mert benne volt még 80 márka.

Sietve gondoskodtunk a legszükségesebb élelemlről, feloldandó e szigorú böjtöt.

Közben újra és újra az ötlött az eszembe: folytatnom kellene ezt az életmódot engesztelésül és a lelkek megmentéséért Jézus isteni Szívének szándékára életem végéig, ha a gyóntatóm megengedné. Rendkívül kínos volt számomra, hogy meg kell ezt kérdeznem, de erőt vettem magamon, a páter pedig azonnal megadta az engedélyt. Megfogadtam tehát a jó Istennek, hogy miként engesztelésül tűröm szenvedéseim és fáradozásaim, ugyanezért azzal is megtagadom önmagam, hogy „életem végéig soha többé nem élvezek főtt ételt”.

Msgr. Jacquemine volt szíves megengedni tizennégy nappal később, hogy néhány hétig a nővéreinél lakjunk, míg más szállást nem találunk. Nem laktunk ott régóta, mikor kísérom belázasodott és nagyon beteg lett. Akkor végre találtam egy nagy szobát a Via Olmatán a Szürke Nővéreknél, ahol azután maradhattunk szeptemberig. Mivel C. nővér a láztól annyira legyengült, hogy nem tudott elkísérni a rám váró sok megbeszélésre, kénytelen voltam még egy nővért hívni.

Római tartózkodásom első napjaiban Bonamelli püspök ajánlólevelével mindjárt elmentem Ferrata bíboroshoz. Őeminenciája nagyon kegyesen fogadott; de mikor az anyaházunkat firtató kérdésére azt feleltem, hogy nincs, mivel Kopp bíboros nem engedélyezte Berlinben az első házat anyaházzá nyilvánítani, őeminenciája rögtön azt mondta: „Ez nagyon megnehezíti az ügyüket.” Rövid gondolkodás után elküldött egy monsignoréhoz, terjesszem elé az ügyet. Úgy is tettem, ő pedig megint csak egy másikhoz irányított. Így vándoroltam egyiktől a másikig, közben néhány bíborosnál is jártam. Mindegyik jóságos volt és megértő; de senki sem tudott segíteni rajtam, míg nincs „anyaházunk Rómán kívül”.

Régebben más lett volna; de XIII. Leó pápa idején kiadtak egy dekrétumot, hogy olyan kongregációt nem szabad beengedni Rómába, melynek nincs püspök által engedélyezett anyaháza „Rómán kívül”.

Az anyaház a rend vagy kongregáció természetes alapja, gyökerének is mondható, belőle fejlődik ki a törzs és a korona, és belőle árad szét az élet. Nálunk nem volt meg ez az alap, hiába voltak házaink vagy Szent József otthonaink hét egyházmegyében, és hiába számláltunk a posztulánsokat is beleszámítva mintegy 100 nővért.

Amiatt, hogy Kopp bíboros nem engedélyezte Berlinben az első ház anyaházzá nyilvánítását, egyetlen más püspök sem adott engedélyt az anyaházhoz. Így rendelte Isten.

A Kopp bíborossal kapcsolatos szenvedésből a végtelennek, már-már áthidalhatatlannak tűnő más nehézségek egész láncolata eredt. De annak ellenére, hogy nem számíthattam már se jótanácsra, se segítségre, bizalmam nem gyengült, és rendületlenül reméltem, hogy célhoz jutok; mert Isten annyi kegyelemben részesített már, s ezek az alkalmak szintén lánccá összekapcsolódva mélyen emlékezetembe vésődtek. Csak egy pillantást kellett vetni erre a kegyelmi láncolatra, hogy újra és újra fölszítsam magamban a bátorságot, a bizalmat, a buzgalmat, serkentsem magam, erős kézzel továbbdolgozzam, szétörjem a nehézségek e láncolatát, és célhoz érjünk – legyen anyaházunk és megkapjuk az egyházi jóváhagyást.

Az imádságban reménykedtem, hogy általa, mint egy üllőn, szétzúzhatom e láncot! Minden szabad percemben imádkoztam. A Szent Lépcsőn csak önmagamért három kilencedet végeztem. Mennyire át lehet elmélkedni itt a csendben az Üdvözítő szenvedéseit! És ha az ember leborul a Confessio elé a Szent Péter-templomban, a lélek elmerül Istenben, Isten Szívének mérhetetlen irgalmában! Szent Lőrinc iránti nagy tiszteletem kivezetett a szent ereklyéihez. Az ünnepe előtt kora reggelenként kilencedet tartottam, de egy nővér kíséretében. Segítséget kértem, világosságért könyörögtem, hogy kikerüljek a nehézségeknek e labirintusából, de csöndesen be kell vallanom, személy szerint erősen aggódtam. A következők miatt: ha rendezett körülményeket érünk el, tehát lesz anyaházunk, akkor a jó Isten nem nyújt számomra több szenvedést! Pedig szenvedés nélkül számomra az élet elviselhetetlennek tűnt. Most mintha vad hullámok dobáltak volna, melyeken az Istenbe vetett bizalom és szeretet hordoz. Hogyan bizonyítsam azonban Istenbe vetett bizalmamat és szeretetemet, ha már nem vagyok a viharos tengeren – a szenvedések óceánján?

Az egyik idősebb nővér, M. Gabriela megígértette velem, hogy nem imádkozom többet „szenvédésért”, különben „sose jutunk célhoz”.

Nővéreim kedvéért erőt vettem magamon, és megtettem mindent, amivel legrangosabb és legbölcsebb tanácsadóim próbaképpen megbíztak, ugyancsak hűségesen megtartottam azt az ígéretemet is, hogy „szenvédésért” nem imádkozom többé, egy kivételtől eltekintve.

Júliusban az egyik ünnepen megkértem C. nővért, kísérjen el a Róma környéki kis „Quo Vadis”-kápolnába.

A legenda szerint Szent Péter elmenekült Rómából, s itt, a Via Appián, azon a helyen, ahol most ez a kápolna áll, az idesiető apostolnak egyszer csak megjelent az isteni Üdvözítő a nagy kereszttel a karján. „Hová mész?” – kiáltott föl ijedten Szent Péter. Az Üdvözítő fájdalmasan tekintett Péterre, mondván: „Rómába, hogy keresztre feszítsenek.”

Fájdalommal sütötte le Péter a szemét, és mielőtt még mondhatott volna valamit, Mestere eltűnt; de Péter megértette Ura pillantását és szavait, visszasietett Rómába, hogy keresztre feszítsék. – Életét menteni akaró barátai unszolásának engedve választotta a menekülést, de a kegyelem újra megerősítette, mint „Szikla” tért vissza, melyen az Üdvözítő a továbbiakban fölépíthette Egyházát.

Nagy volt a forróság aznap. Végre elértünk a kápolnához. A keresztet hordozó Üdvözítő lábaihoz térdeltem a földre és imádkozni kezdtem, és – igen, a szenvedélyem nyomban fölülkerekedett minden szándékomon és ígéretemen, szenvedésért könyörögtem. Miként a szomjúságtól eltikkadt vándor könyörög egy korty vízért, úgy könyörögtem én is Istenhez, engedje, hogy továbbra is ihassak a szenvedés kelyhéből.

„Szeretett Üdvözítőm, a mennyországban minden van; szenvedés azonban nincs, engedj ezért szenvedni, szenvedni és csakis szenvedni e világon!”

Lelkek mentésére vágyott mindig a szívem, olyan lelkekére, akiket a büszkeség és mindenféle szenvedély gyakran kegyetlen erőszakkal ragadt és ragad ki mind a mai napig az isteni Üdvözítő karjaiból; ezeket a lelkeket akartam visszaszerezni az isteni Szívnek – nem Isten akaratából volt-e ez életem célja?

Egy barát odamehet, lángoló szavakkal fölrazhatja a lelkeket, és visszavezetheti őket a hitre, az Anyaszentegyházba. – Egy szegény apáca mi más tehet ugyanezen cél, az isteni Szívnek minél több lélek megnyerése érdekében, mint hogy „szened – engesztel – imádkozik”.

Valószínűleg elég régóta térdeltem itt, mikor eszembe jutott a kísérőm, fölkeltem és kimentem a kápolnából. A kapu előtt elmondta, hogy szándékomra imádkozott. Egészen megríadva válaszoltam: „Jaj, mit tettünk? Teljesen elfeledkeztem az ígéretemről, és csak szenvedésért imádkoztam.”

* * *

A Szent Lőrinc kilencedébe eső vasárnap hármásban kimentünk a Via S. Giovannira, a Laterántól délre, megnézni, itt kint nincs-e véletlenül nekünk való ház. St. bíboros azt tanácsolta, nézelődjünk már ház után, hogy amennyiben megkapjuk az engedélyt, azonnal megkezdhesük a zárda berendezését.

Az utca vége felé járva azt kérdezte tőlem C. nővér: „Anyá, látta az előbbi ház ajtaja fölött a keresztet?” „Nem – válaszoltam –, de menjünk vissza, kérdezzük meg, mit jelent.”

A ház, melynek ajtaja fölött kis kereszt függött, nyitva volt. A folyosón egy asszonnal találkoztunk, köszöntem neki és megkérdeztem, mit jelent a kereszt az ajtó fölött. „Itt van a kápolna, melyet bíborosunk azért rendezett be, mert a templom túl messze van” – felelte. Továbbkérdeztem: „Ki miséz itt?”

„Don Adolfo, nem ismeri Don Adolfót, a káplánt?”

„Nem, nem ismerem, hol lakik Don Adolfo?”

„A Lateránnal szemben.”

Még jobban elcsodálkoztam a jó asszony, mikor folytattam a kérdezősködést: „Ki itt a bíboros?”

„Satolli kardinális” – válaszolta.

Megköszöntem a fölvilágosítást, és nővéreimmel visszamentem a városba. De miközben nyugodtan lépkedtem, az agyam nagyon járt és nem tudtam szabadulni a gondolattól: nem isteni útmutatás-e ez a kis epizód, nem a Szent Lőrínchez intézett kilencedem meghallgatása-e?

A lateráni bazilikába abban a pillanatban érkeztünk, mikor véget ért a vecsernye és a sok-sok karinges pap kiindult a vecsernye-kápolnából. Odamentem az egyik szolgálattelvőhöz, és érdeklődtem Don Adolfo után.

Kis idő múlva már jött is Don Adolfo. Röviden elmondtam neki, hogy plébániát keresünk, melynek területén gondját viselhetnénk a szegény gyermekeknek.

„Várjon egy pillanatra, a bíboros itt van még!” – mondta, s már el is sietett; majd pár perc múlva azzal tért vissza, hogy másnap reggel 10 órára menjünk kihallgatásra Satolli bíboroshoz.

Másnap a kihallgatáson őeminenciája elé terjesztettem kérelmünket, azt sem mulasztottam el elmondani, hogy nincs anyaházunk.

A nép, a szegény gyermekek körében végzett munkánk megnyerte őeminenciája érdeklődését. „Ez szent Mű!” – mondta nem is egyszer. Azután abbéli kívánságát fejezte ki, hogy nyissunk gyermekotthont a Laterán plébánia területén; de előbb még meg kell beszélnie a római bíboros helynökkel. – Izgatottan vártam az értesítést. Meg is jött; de nem a várva várt hozzájárulásról, hanem arról, hogy letelepedési engedély addig nem adható ki Rómában, míg Rómán kívül nincs anyaházunk.

Megint ugyanaz – ugyanaz a válasz!

Közben elmúlt az augusztus, szeptemberben pedig a legtöbb bíboros elutazik az Örök Városból, bezárják a kongregációkat. Így aztán nincs mit tenni, nem lehet semmit intézni.

Eltelt öt, sok szenvedéssel, fáradtsággal és mindenféle áldozattal teljes hónap, és látszólag teljesen céltalanul; de, miként a jövő igazolja, nem így volt.

Msgr. Jacquemine azt tanácsolta, menjek most Cremonába, és januárban jöjjelek vissza s kezdjem előlről a munkát.

Ott voltunk, mikor meghalt a Szentatya, XIII. Leó, a konklávé idején, valamint X. Pius pápa megkoronázásakor. De mindezek ellenére római tartózkodásunk leginkább vezeklés volt. Három nő kánikulában egyetlen szobába zsúfolva Rómában – ez bizony gyakran kíván önuralmat, semmiképp sem felüdülés.

Nővéreimet Cremonában még úgy találtam a palazzóban, ahogy elváltunk, csak egy kis lépést tettek előre, mert végül is találtak két eladó házat. Megnéztem mindkettőt. Egyik sem volt megfelelő, de nem tűnt tanácsosnak tovább várni; ezért megvettük Signor Sacchi, a későbbi miniszter házát, aki, bár vallásellenes volt, velünk mindig kedvesen, jóindulatúan viselkedett.

Mindenszentek ünnepén 1903-ban átköltöztünk tehát saját zárdánkba. Nagy buzgalommal és örömmel rendeztük be a kápolnát, és hamarosan elhelyezhették a legméltóságosabb Oltáriszentséget.

A lehető leggyorsabban készültünk föl a fiúk föl vételére is. Néhány hét múlva kedves, fekete szemű fiúcskákkal teltek meg a nagy szobák. Nagy öröm volt ez számomra.

X. Harmadik római út

1904 január elején M. Bernardine nővérrel ismét Rómába utaztam. Ezúttal február 12-ig a Keresztes Nővéreknél kaptunk szállást a Via S. Basilión, azután pedig június 17-ig a Borromei Nővéreknél a Szent Péter-templom mögött. A nagyon kedves francia főnöknő volt szíves átengedni nekünk egy nagy szobát.

Az elsők között tettünk látogatást főtisztelendő Antonio sarutlan kármelita atyánál, aki akkoriban tartományfőnök és a Szerzetesi Szent Kongregáció tanácsosa volt, később Szicíliában lett érsek és 1924-ben halt meg. Barátságosan köszöntött minket, majd közölte, hogy most már imádkozhatjuk latinul a Jézus Szíve-kisbreviáriumot, mert megkapta a jóváhagyást. Nagyon megörültem, mert igen vártam a jóváhagyást, addig ugyanis nem tudtam összeállítani az officiumunkat. Szemben a legtöbb kongregációval, akik Mária kis zsolozsmáját használják, a miénk ugyanazon zsolozsmákból, viszont a Jézus Szíve-officium himnuszaiából, antifónáiból és imádságaiból áll. Amikor az összeállítás munkájával elkészültünk, jóváhagyattuk a Vatikánban, és Rómában mindjárt ki is nyomattuk. A Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelnak ezzel 1904 óta saját Jézus Szíve-officiuma van.

Megint hiábavalónak tűnt az anyaházhoz jutás érdekében tett minden erőfeszítés. Húsvét közeledtével sem látszott még semmilyen segítség. Miképp első római tartózkodásunk idején, úgy most is Jézusról nevezett Szent Teréz anyánál kerestünk menedéket, s kilencedet kezdtünk a Maria della Scalában. A kilenced harmadik napján elmentem Msgr. Jacquemine-hez, megkérdeztem, vajon Róma környékén nem adna-e nekünk valamelyik püspök engedélyt anyaházra, mert mint hallottam, Róma környékén van egy sor egyházmegye. Erre Msgr. Jacquemine azt válaszolta: „Maradjon csak Satolli bíborosnál, őt nagyon érdekli az Ön Műve. Ő Frascati püspöke. Majd én magam beszélek vele.”

Egy reménysugár! Kedden reggel mondta ezt, s szerdán már mehettünk a válaszáért. Nem nehéz elképzelni, milyen izgatottan vártuk a választ; mert a sok sikertelenség ellenére is mindig szilárd bizakodással vártam, hogy célhoz érünk.

Msgr. Jacquemine, jóságának és felebaráti szeretetének köszönhetően, még kedden este fölkereste Satolli bíborost, s őeminenciája csütörtökön fogadott minket, hogy átadja a várva várt engedélyt. Szentéletű tanácsadóm, Msgr. Jacquemine osztozott örömmünkben; de a további részletek közlését átengedte őeminenciájának.

Igen kegyesen és nagy jóakarattal fogadott bennünket őeminenciája a kitűzött időben, s átnyújtotta hozzájárulását ahhoz, hogy egyházmegyéjében, Frascatiban anya- és újoncházat alapítsunk. Rocca di Papában kiköltöztek nővérek egy zárdából, ezt megvehetnénk.

„A húsvétot követő kedden jöjjön el hozzám Frascatiba, ott lesz Don Lorenzo is, és elkíséri majd Rocca di Papába” – zárta a kihallgatást.

Igaz-e mindez, megtörtént-e valóban? Az anyaház megszerzéséhez, ami lehetetlennek látszott, most pár pillanat alatt megkaptuk az engedélyt? Olyannak tűnt, mint egy álom, de igaz volt, valóban megtörtént! Minden megadatott, és megfogható közelségbe került, hogy önálló, egyháziilag elismert szerzetescsalád leszünk. Hálas szívvel siettünk a közeli Lateráni bazilikába a tabernákulumhoz.

Kedden reggel elutaztunk az alig egy órányira lévő Frascatiba, s őeminenciája igen jóságosan, nagy jóindulattal fogadott. Azután őeminenciája bemutatta Don Lorenzót, aki korábban a szeminárium gondnoka volt, most pedig Rocca di Papában káplán. Rövid megbeszélés után Don Lorenzóval útnak indultunk Rocca di Papába.

A zárda, melyet át kellett vennünk, az egykori Overbeck-palota volt; a híres német festőnek itt fenn volt a rezidenciája, valamivel még följebb pedig gyakran megfordult a híres

német szobrász, Achtermann, aki épített egy kápolnát is, majd Rómában fejezte be szent életét.

Az Overbeck-palotában házikápolna is volt. Don Carlo, Rocca di Papa legidősebb papja sokat mesélt nekünk Achtermannról, akit a nép szentként tisztelt. Szeretetével és jótevékenységével mindenki szívébe belopta magát. Mintegy utat tört nekünk, német nővéreknek, akik itt tudtunk és akartunk letelepülni.

A pompás kilátás és a zárdához tartozó erdő lassan feledtette velünk azt a borzasztó benyomást, melyet a teljesen elhanyagolt épület tett ránk először.

Mindenekelőtt tisztázni kellett a rendkívül nehéz adásvétel föltételeit. Szerencsére Signor Passarelli, a Szent Teréz kármelita templom építője sokat segített ebben. Mikor a vételárban végre megegyeztünk, elhatároztuk, hogy június 17-én költözünk föl. A sittardi és maldoni noviciátusból szép számban érkező idős nővérek már itt voltak Rómában. Miután megkaptuk a Szentatya, X. Pius pápa áldását, fölutaztunk „Péter Sziklájára”, Rocca di Papába.

Ideiglenesen helyreállították az Overbeck-féle kápolnát, és július 2-án már elhelyezték a legméltóságosabb Oltáriszentséget. Nagy öröme a tiszteletreméltó, agg pap, Don Carlo mondta megint az első szentmisét, annak idején ő mondta itt az utolsót is.

Dicséret, áldás és hála töltötte el a szívünket, és csodálat. Mégiscsak megtapasztaltuk, hogy csodálatos a Szentlélek működése és csodálatosak az isteni gondviselés útjai.

A császári birodalom bukásáig a protestantizmus fellegvárának – joggal – nevezett Berlinből az isteni gondviselés az Isteni Szívről Nevezett Kármelt délről északra, északról nyugatra, majd ismét délre, egyre délebbre vezette, a Szentatya sziklájáig. Ezt a sziklát jelölte ki az Isteni Szívről Nevezett Kármel megalapítására.

13 évig tartó küszködés és harc után valósággá vált, ami lehetetlennek tűnt. Ha a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel emberi mű lett volna, akkor minden ellensége és ellenfele megérte volna a beteljesedését annak a jövendölésüknek, hogy sose lesz a Szent József otthonokból kongregáció; de ez Isten Műve volt, a folytonos szenvedéseket és akadályokat Isten az ő megdicsőülésére engedte meg.

Istennek hála, „Péter Szikláján” is mindjárt újabb szenvedés köszöntött. A ház nem volt lakatlan, mint ahogy vártuk. Egy hölgy, egy nővér és egy házvezetőnő még benne lakott. A hölgy eltartási szerződést kötött a nővérekkel, és addig nem akarta elhagyni a szobáját, míg vissza nem kapta a pénzét.

Azonkívül egy másik idős hölgy, a zárda volt főnöknője is, akinek nevének telekkönyvileg volt a birtok, vonakodott az adásvételi szerződés aláírásától. Ezek a nagyon kellemetlen tárgyalások még nyolc hétig elhúzódtak, úgyhogy a vételi aktus csak augusztus 25-én, többórás, igen feszült légkörű tárgyalás után zárult le.

E három nő és egy ideig még két hölgy kivételével a közösség már egy éve elhagyta a zárdát. Ezért most az egész birtok erdőstül, kertestül valóságos vadonhoz hasonlított.

Amint az idegenek elköszöntek augusztus 25-én, buzgón, hangyaszorgalommal hozzáfogtunk a munkához. A főépületet gyermekotthonnak rendeztük be, és már szeptembertől vettünk föl gyermekeket, s hamarosan az összes szoba zsúfolásig megtelt. Ezek a gyermekek a legszegényebbek közül kerültek ki, eddig kunyhókban, sziklaüregekben éltek, főként gyümölcsrel táplálkoztak, melyet elég gyakran először el kellett lopniuk idegen kertekből. Nem nehéz elképzelni, hogy úgy érezték magukat, mintha a Paradicsomba kerültek volna.

Az oldalszárny és az utcára néző rész bővítésével és átépítésével kápolna és oratórium készült, később egy nagy refektórium, beszélőszoba, valamint a noviciátus részére szolgáló termek.

Október 15-re elkészült a kápolna, és Satolli bíboros egy monsignorét küldött az ünnepélyes fölszentelésre. Ez a nap Rocca di Papa igazi népünnepélyévé vált.

Számomra a főépülethez csatlakozó, az alsó kertből a zárdán át a felső kertbe vezető feljáró nagy lépcsője és ajtaja volt a legszebb újdonság. Előzetesen nem is sejtettem, milyen örömet fog majd okozni a látvány, mely ezáltal Rocca di Papa magaslatára nyílt. Ha e lépcsőre léptem és fölpillantottam, gyakran idéződött föl bennem 1891. július 2-i látomásom: láttam az isteni Fölséget, az Atyaistent – láttam a keresztet –, magamat és körülöttem a nővéreket és a felhőkben az isteni Üdvözítőt leírhatatlan szeretetet és jóakaratot sugározva.

A nagy hajó

Satolli bíboros sürgetett, tegyék meg most mindent, hogy megkapjuk az első dekrétumot. Rögton jelentkezett a második nehézség, mely mindig áthatolhatatlan falként magasodott körülöttem; azt akarták, hogy a Kármel harmadrendje legyünk.

Sok hiábavaló tárgyalás után azt mondták, ha ezt nem akarom, akkor az Isteni Szívről Nevezett Kongregációnak kellene lennünk.

Hogy én a Kármelt, Jézusról nevezett Szent Teréz anyát elhagyjam! Nem, nem és nem, még mit nem?

Harmadrend? Soha! Inkább sose leszek szerzetesnő!

Ezekben a kétségekkel, kínokkal terhes napokban Isten újabb kegyelemmel jött segítségemre. Álomban történt. A tenger partján álltam, a nyugodt, végtelen tenger napfényben úszott előttem. A part egészen lapos volt, és a part közelében egy csomó gyönyörű kis csónak himbálózott a ragyogó napfényben. Mindegyik vakítóan fehér volt, felső peremükön kék csík futott körbe. Gyönyörű látvány volt, szinte csábított a beszállásra.

Közeledtem a parthoz és az egyik csónakhoz, és már éppen beszálltam volna – nem volt körülményes, olyan kicsik voltak és annyira alacsony volt az oldaluk, hogy kényelmesen be lehetett szállni. Ebben a pillantban megakadályozott benne egy égi jelenés, mely egyszer csak ott állt a jobb oldalamon. De nemcsak azt akadályozta meg, hogy beszálljak, hanem a tekintetemet is elvonta a kedves kis csónakokról, balra, távolabbra irányította, s ott észrevettem egy hajót, egy nagy sötétbarna hajót, mely annyira magas volt, hogy csak létrán lehetett rá följutni, s balra, még távolabb megpillantottam egy óriáshajót, az is sötétbarna volt, és ehhez az óriáshajóhoz volt rögzítve a nagy barna hajó.

Azonnal megértettem a látomást, és Isten rendelt mindent így, amint öröktől fogva elhatározta.

A Kármelhoz kötődő külön hajónak – melyen azonban semmiféle harmadrendre utalás nem volt – kell lennie az „Isteni Szívről Nevezett Kármelnak”.

Isten a Mester és az Úr, s az is marad, s keresztülviszi akaratát és terveit, bárki akarjon is ellene tenni!

Jézusról nevezett Szent Teréz előkészítette az utat; miért ne járhatnánk, szigorú klauzúra nélkül, ezt az utat? Ezt nem tudtam megérteni. Az idők megváltoztak; de a lelkek üdvösségéért munkálkodás lelkülete, szeretete, buzgósága mindig ugyanaz marad, megifjodik minden nemzedékben anélkül, hogy kárt szenvedne. Sem a buzgóság nem lanyhul, sem a szeretet nem hamvad el. Isten mindenható és teremtő ereje nem merül ki, míg áll a világ.

Isten Lelke mozgatja a lelkeket minden évszázadban és évezredben, és ahol Isten Lelke munkálkodik és teremt és mozgatja a lelkeket, ott semmi sem történhet ennek ellenére. Minden nehézséget és föltornyosuló akadályt meg tud semmisíteni a Szentlélek. Ő, maga a Szentlélek ébreszt a lélekben bátorságot és harci kedvet.

Milyen gyakran éreztem magam versenylónak azokban az években; akinek öröme telik abban, hogy egyik akadályt a másik után veszi, egyre nehezebbeket, átröpül fölöttük, mintha ott sem lennének – egy bátor nekirugaszkodás – s máris újabb győzelmet aratott Urának.

Igen, eddig velem is így történt. Egyik akadályt a másik után kellett leküzdenem; hisz egyik nehézség helyébe mindig újabb lépett. Hallottam egyszer, hogy a zseké konyakba vagy

borba mártott kenyeret ad a verseny előtt a lovának, hogy az nagyobb merészségre, bátorságra tegyen szert általa, rendkívüli erőt merítsen belőle. Isten is így tesz, miként számtalanszor megtapasztaltam. Nagy nehézségek előtt, mikor az emberi segítség, mondhatnám a mindennapi táplálék, nem elegendő, Isten mennyei segítséget küld, a különös kegyelmeket, melyek éltetnek és tanítanak, melyek mindent megadnak; az ember éppen csak eszköz Isten kezében. – Ezt bizonyította számomra Isten ez alkalommal ismét.

Segítséget kértem főtisztelendő Pisani professzortól, akit jól ismertem Berlinből és Cremonából, ő volt szíves kérésemet teljesíteni. Tanácsai révén minden megvalósult úgy, ahogy szerettem volna.

A kármelita rend kötelékében kellett lennünk, különben nem részesülhettünk volna Kármelhegyi Miasszonyunk rendjének búcsúiban és kiváltságaiban; de Isten akaratából önálló ágat kellett alkotnunk, mely a Szerzetesek Szent Kongregációja alá tartozik, nem pedig a kármelita rend általános főnöke alá, mint a harmadrend.

Istennek legyen örökké hála, hogy minden akarata szerint jöhetett létre. 1904-től az Isteni Szívről Nevezett Kármel saját hajóhoz jutott, mely azonban hozzá van láncolva az óriáshajóhoz, a Kármel ősi, tiszteletreméltó rendjéhez, melynek nagy ősatyja Illés, a szent próféta.

Eddig megvoltunk, most ismét a nevünk került sorra, mely nem tetszett. Mi is legyen? Maga Satolli bíboros valamint főtisztelendő Pisani professzor is gondolkozott a néven; de hol a Kármel lett kihúzva, hol Jézus Szíve, én pedig nem akartam kihagyni sem a Kármelt, sem Jézus Szívét.

Ezekben a napokban ismét meglátogattuk főtisztelendő P. Antoniót, a kármeliták tartományfőnökét a Maria della Scala kolostorban. Épp csak köszönt, és már mondta is örömmel: „Megvan a név: Carmelitane del divine Cuore di Gesù” (Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelita Nővérek).

El voltam ragadtatva. „Pompás – kiáltottam –, minden, amit szeretek, benne van.” „Ma éjjel jutott eszembe” – magyarázta főtisztelendő tartományfőnök atya.

Mindjárt átmentünk a Generalíciára, hogy elmondjuk a nagy örömhírt; főtisztelendő Prokurátor páter azonban a következő szavakkal jött felénk: „Megvan a név: Carmelitane del divine Cuore di Gesù.” Mikor erre elmondtam neki, hogy főtisztelendő tartományfőnök atyától jövünk, akinek ma éjjel jutott eszébe ugyanez a név, kíséreléssel, Szent Péterről nevezett M. Theresia nővérrel és velem együtt nagyon elcsodálkozott e kettős sugalmazáson. Nevünk ezzel immár harmadszor változott, s e harmadik név általános tetszést aratott!

XI. Németország és Hollandia

Most, hogy a Mű szilárd alapra került, a számomra nagyon kedves Olaszországból a hideg északra, a távolban mindig nehéz viszonyok között dolgozó nővéreimhez szólított a kötelesség.

1904 december elején ezért Martha-Maria nővérrel Vechtába utaztam. Érintettük Freiburgot is, ahol megszakítottuk utunkat, mivel szerettem volna személyesen megismerkedni Msgr. Werthmannel, aki nagy érdeklődést tanúsított irántunk, és köszönetet mondani neki a jóságáért.

Ő azután nyomatékmal ajánlotta, hogy menjek Osnabrückbe, és tegyek meg ott mindent annak érdekében, hogy az északi szórványvidékre kerüljek; mert ott tényleg szükség volna ránk. Megadta az ottani püspökségen lévő legkülönbözőbb urak címét is, mondván, először őket keressem föl, csak azután menjek magához a főtisztelendő püspökhöz.

Mindenben úgy jártam el, ahogy tanácsolta, bár kevés eredményre számítottam; de minden fáradozás hiábavaló volt.

Ekkor a közeli Vechtába utaztunk. Egész rövid ideje voltam még csak ott, mikor expressz levéllel Berlinbe hívtak. Az anhaltstrassei otthonban lakó centrumpárti urak úgy vélték, hogy Kopp bíboros most kegyesebb irántam, s kérték, hogy a levél vétele után – világi öltözetben – azonnal menjek Breslauba és kérjek kihallgatást.

Szombaton kaptam a hírt, s hétfőn reggel már Berlinben voltam, majd mindjárt továbbutaztam Breslauba. Ott kellett töltenem az éjszakát, mert őeminenciájával csak másnap délelőtt beszélhettem. A primási palotába érve sokáig kellett várnom, míg az inas, aki őeminenciájánál bejelentett, visszatért és megvető hangon azt mondta: „Önnel őeminenciájának nincs beszélőnivalója.”

A velünk szimpatizáló urak csalódottak voltak. Vigasztaltam őket, hogy – korábbi valamennyi tapasztalatom és a kihallgatás érdekében tett hiábavaló erőfeszítéseim alapján – nem vártam mást.

Az Anhaltstrasséről, ottani otthonunkból meglátogattam a többi otthont. Megrémültem a schönebergi ház láttán, melybe a nővérek távollétem alatt költöztek a Sedanstrassén. Nagyon nem felelt meg számunkra, a templom is nagyon messze volt. Mindjárt megbíztam egy ügynököt, keressen gyermekotthonnak való házat. Rövidesen különböző házakat mutatott, de egyik sem felelt meg a célnak.

Egyik nap, visszatérve hosszas, hiábavaló keresgélésünkből, elmondtam a nővéreknek, hogy nem találunk kertes, játszóteres házat.

„Jaj, egészen elfelejtettem – mondta Maria Magdalena nővér –, pár héttel ezelőtt itt volt Gross asszony, hozott egy újságkivágást, mondván, küldjem el kedves Anyának, úgy gondolja, ez az ajánlat elfogadható lenne számunkra.” A kivágást gyorsan megtalálta, volt rajta egy hirdetés, mely a Jó Pásztor Nővérek elhagyott charlottenburgi zárdájára vonatkozott. A nővérek egy sokkal nagyobb zárdát építettek máshol Berlin környékén, már oda is költöztek, s a Jézus Szíve egyházközség megvette az egész birtokot, s most bérbe adja az egyes épületeket.

Másnap az egyik nővérrel kiutaztam Charlottenburgba megnézni az épületeket. Faber főtisztelendő úr nem volt otthon. A sekrestyés vezetett körül bennünket. Az egész szörnyű benyomást tett rám.

Mikor Faber főtisztelendő úr tudomást szerzett látogatásunkról és annak céljáról, mindjárt levelet írt, melyben nyomatékosan megkért, hogy menjek el újra. Részletesen is taglalta, mennyi teendőnk lenne ott, még a misszió és a szegény gyermekek részére sincs ház a 36 ezer lelket számláló egyházközségben. Továbbá a házat illetően ne ijedjünk meg annak

mostani állapotától, tetszésünk szerint átalakíthatjuk, kaphatunk hozzá telket is játszótérnek és kertnek, amennyire szükségünk van.

E sürgetésre még egyszer megnéztem a házat, és megígértem Faber főtisztelendő úrnak, hogy átgondolom a dolgot, mivel igen magasnak tűnt számomra a több mint 6 ezer márkás bérleti díj.

A Faber főtisztelendő úrtól kapott levelet elküldtem bölcs tanácsadómnak, Msgr. Jacquemine-nek Rómába. Tanácsát eddigi munkámban mindig áldás kísérte. Alig egy hét múlva már meg is kaptam az útmutatását: fogadjam el Faber főtisztelendő úr ajánlatát. Bizakodva kibéreltem tehát a házat. Schönebergen a sedanstrassei háznak március 16-án járt le a bérlete, ezért sietnünk kellett a legszükségesebb előkészületekkel, hogy a nővéreket és gyermekeket el tudjuk helyezni. Rögtön hozzáfogtunk az átalakításokhoz is, s minden jól haladt.

Mindannyiunk öröme augusztus 2-án föl lehetett szentelni a házat és a kápolnát, és el lehetett helyezni az Oltáriszentséget.

Miközben a schönebergi kis názáreti házikó nagy, tekintélyes Szent József otthonná fejlődött, Weissensee sem maradt le. Először a szomszéd telket vettük meg hozzá, s a második otthon helyett, melyet távollétem alatt a plébános kérésére nyitottak meg nővéreim, Neuköllnben, a Delbrückstrassén vettem Kopp bíboros engedélyével egy kertes házat. Április elsején költöztünk be, és hamarosan elhelyezték a legméltóságosabb Oltáriszentséget. Később megvettük a mellette levő házat is.

Pénz nélkül jöttem Berlinbe, s ezért ellenfeleim ujjongtak, hogy bele kell buknom ebbe a sokféle vállalkozásba, mármint anyagilag. Szent József atyám azonban nem hagyott szégyenben, Isten trónja előtt megszerezte számomra a kegyelmet, úgyhogy ki tudtam egyenlíteni a számlákat. Isten kézzelfoghatóan megáldotta a szüntelen fáradozást és munkát, melynek egyedüli célja Isten megdicsőítése, az Anyaszentegyház szolgálata és a lelkek megmentése volt.

A berlini otthonokban történt változásokra itt csak röviden tértem ki, mivel a Szent József otthonokból írt 4. levélben az összes alapítást részletesen megírtam. Mindössze a Szent Hedvig egyházközséghez tartozó anhaltstrassei otthon viszontagságairól szeretnék még valamit hozzátenni. Ott a kertben épült nagy bérház egyik földszinti szárnyán volt a kápolnánk, lakás nem volt fölötte, az otthon a második és harmadik emeleten volt. A helynök úr és a Szent Hedvig prépostja túl bizonytalannak találta a kápolna helyzetét ahhoz, hogy ott őrizzék az Oltáriszentséget. Én viszont igen szerettem volna, hogy nővéreimnek, akik itt templomtól távol éltek és rengeteg munkájuk volt, mégiscsak elérhető legyen az Oltáriszentség; ezért a felső szinten meghitt kis szentélyt rendeztem be az isteni Üdvözítőnek, s a centropárti lelkész urak és egy átmenetileg ott tartózkodó püspök is kijelentették, hogy most már delegátus úrnak nem lehet oka megtagadni az Oltáriszentség elhelyezését, ennek ellenére a nővérek ezt sohasem kapták meg! Akkoriban mindkét kápolnában napi 10–12 szentmisét mondtak a Centrumhoz tartozó papok.

Alig terjedt el a charlottenburgi és neuköllni Szent József otthonok híre, rövidesen zsúfolásig teltek gyermekekkel.

Elérkezett a posztulánsok beöltözése, mely visszaszólított Rocca di Papába; mert Satolli bíboros 1906 januárjára engedélyezte a noviciátus megnyitását, és jóságosan ahhoz is hozzájárult, hogy minden Sittardban valamint Maldonban noviciátust végzett nővér letehesse fogadalmát.

Legnagyobb fájdalomra Rocca di Papában a főnöknő és a nővérek teljesen megfélemeztek az ottani éghajlat követelte elővigyázatosságról, melyre én is nyomatékosan fölhívtam a figyelmüket, így a nővérek egy része belázasodott és nagyon legyengült, a többiek meg az ápolásuktól voltak szinte betegek.

Mit tegyünk? – A levegőváltás a legjobb, tanácsolták. Azonnal Rómába utaztam, kibéreltem néhány szobát, fölváltva odavittem a nővéreket néhány hétre, s minden tölem telhetőt megtettem, hogy erőre kapjanak. Hála Istennek, sikerült; mert egy posztuláns kivételével, aki hirtelen meghalt és immár Rómában lelt nyughelyet, a többiek mindnyájan fölépültek. (A posztulánst Beatricének hívták, mindenki szerette, és sajnálták, hogy ilyen röviddel a beöltözés előtt meghalt; mindenesetre magával hozta a zárdába a betegség csíráját.)

Ekkor folytatódott a több mint ötven posztuláns fölkészítése és a nővérek egybehívása a fogadalomtételre.

Az ünnep fölött érzett örömnket rendkívül növelte az általam igen tisztelt kármelita főtisztelendő, P. Antonio – a későbbi érsek – jelenléte, aki 1897-től folyamatosan bizonyosságát adta jóindulatának, s most maga öltöztette be a posztulánsokat és vette ki a nővérek első fogadalmát. Hű barátunk láthatóan osztozott örömnkben, miként szenvedéseinkben is osztozott a legnehezebb időkben, és most – biztos reményem szerint – hathatós közbenjárónk Isten trónjánál.

Mialatt Rocca di Papában dolgoztam és gyakran figyeltem csodálattal Isten útjait, északon, Charlottenburgban súlyos viharfelhők gyülekeztek.

Faber főtisztelendő úr nagy nehézségek árán megszerezte az engedélyt a gyermekotthon megnyitására a potsdami vezetésnél (Charlottenburg akkoriban még nem Berlinhez tartozott, hanem Potsdamhoz), de azzal a feltétellel, hogy csak katolikus gyermekek vehetők föl.

Röviddel azután, hogy eljöttem Charlottenburgból, egy evangélikus munkásember érkezett és kérve kérte az Isteni Szívről nevezett M. Catharinát, vállalják el csak rövid időre kisgyermek gondozását, mivel a felesége beteg, kórházba kellett vinnie, s most nem tudja elhelyezni a gyermeket. Mihelyt a felesége meggyógyul, hazaviszi. M. Catharina elmondta neki, hogy nem vehet föl evangélikus gyermeket, de az apa szinte könyörgött és azt mondta, nem jelenti ki a gyermeket a rendőrségen, akkor az otthonban sem kell bejelenteni, és különben is csak néhány hétről van szó.

M. Catharina hagyta magát rábeszélni, fölvette a kicsit, aki alig egy esztendő volt. Eltelt néhány hét, akkor a férfi ismét eljött, nagy fájdalommal: a felesége meghalt; s még jobban könyörgött, hogy maradjon még egy kicsit a gyermek, míg talál neki megfelelő helyet. M. Catharina megintcsak engedett.

Nem sokkal ezután megjelent egy rendőr és N. N. gyermek után érdeklődött, itt van-e a József otthonban. Nincs bejelentve, azonkívül „evangélikus”, az engedély pedig csak katolikus gyermekek fölvételére szól.

M. Catharina részletesen elmesélte, mi történt, mire a rendőr azt felelte: „Akkor legalább be kellett volna jelteni!” – Följegyzett még magának egy-két dolgot, azután elment.

Rögtön hívták a gyermek apját, és visszaadták neki a gyermeket. – De már késő volt!

Még egy hónap sem telt el, mikor Faber főtisztelendő úr parancsot kapott a potsdami vezéstől: a rendelet áthágása miatt 14 napon belül helyezték máshova az összes gyermeket, az iskolaköteleseket is, a kisebbeket is. A gyermekotthon ezennel bezárattatik, az engedély pedig hatályát veszti.

Mennyi áldozat és küszködés árán nyílt meg, most pedig még egy éve sem működött több mint száz gyermek otthonaként, s máris föloszlatták. S mindebben az volt a legkeserűbb, hogy a saját hibánkból!

Azonnal jelentették nekem a nagy szerencsétlenséget. M. Catharinát elláttam tanáccsal, a többi főnöknőnek pedig megírtam, hogy vegyenek át annyi gyermeket Charlottenburgból, ahányat csak tudnak. Hagytam az otthonban néhány nővért a ház fenntartására és a lakbér megszerzésére; M. Catharina és a többi nővér máshová került.

Nagy vihar volt, de a vihart is Isten kormányozza, s az ott és akkor tombol, ahol és amikor Ő akarja! Mindjárt arra gondoltam: Isten engedte meg, hogy ez megtörténhessen.

Isten az ő végtelen irgalmában ismét gondjába vett, és egy látomásban megmutatta, mi fog történni e zárdával.

A nővérek kicsi klauzúrakertjében egy igen nagy fát láttam, egy fa vastagságú lefűrészelt ág feküdt mellette. Még ma is látom azt a helyet, ahonnét lefűrészelték, a legalsó ág volt, fölötte magaslott a fa hatalmas koronája. Magamhoz tértem, és nagy vigasztalás és bizalom töltött el.

Emlékezetemben mindig úgy jelenik meg ez a nagy fa, mint ahogyan Isten első áldása 1894-ben a Goltzstrasse alapításakor. Ez a nagy fa csak azt jelenthette, hogy erre az intézményre nagy jövő vár. Az azóta eltelt évek ezt eléggé igazolták. Egyre-másra tudatták velem, hogy Faber főtisztelendő úr vevőt talált az egész birtokra, a házunkkal és a kerttel együtt. Nekem ezek a hírek nem ingatták meg a nyugalmam, szilárdan meg voltam róla győződve, hogy Isten bármikor egyetlen mozdulattal megsemmisítheti az emberek terveit.

A Jézus Szíve egyházközség maradt a korábbi zárdá tulajdonosa a telekkel stb. együtt, míg 1920-ban visszatértem az Egyesült Államokból és meglátogattam Charlottenburgot. Hamarosan alkalom nyílt, hogy az egész birtok nagy részét megszerezzük a Lützwowplatzon lévő villával együtt az Isteni Szívről Nevezett Kármel tartományi házának. Innen már csak néhány évtized, és fölépül a Szentháromsághoz méltó zárdá, majd a kis lützwow-i toronyról messze világít az arany kereszt, az internátusban és az externátusban pedig gyermekek százaival ismertetik és szerettetik meg az isteni Kereszthordozót és derék keresztényeket nevelnek.

Még hátra van, hogy elmondjam, hogyan szereztük meg az engedélyt az otthon újranyitásához. Bármennyire igyekezett is Faber főtisztelendő úr, aki maga is tagja volt az iskolai előjárásnak, mégis négy év telt el, míg újból megkapta az engedélyt, de akkor is úgy adták ki, hogy csak „nem iskolaköteles” gyermekeket lehet fölvenni. Csak folytonos további kérelmekkel és kérvényekkel érte el végül, hogy iskoláskorú gyermekek nevelésére is visszaszerezte az engedélyt.

De hogy milyen gyötrelmeknek és kellemetlen látogatásoknak voltak ott kitéve a szegény nővérek a császárság bukásáig, azt nem lehet leírni. Csak egy példát említek. Egy reggel 8 óra tájban váratlanul öt úr állított be vizitre a főnöknőhöz; nemcsak a beszélőszobába mentek be, hanem kényükre-kedvükre bejárták az egész házat. Nagyon meglepődtek, hogy ilyen korán reggel ekkora rend van egy olyan házban, ahol száznál több gyermek él, akiknek több mint a fele még öt éves sincs.

A nővérek celláit sem kímélték, ezekbe nemcsak benéztek, hanem „át is kutatták” őket. Ilyen megaláztatásokat kellett a szerzetesnővéreknek elviselniök.

Hogy milyen csodálatosan védik a szentek tisztelőiket, bizonyítja az esethez kapcsolódó következő epizód. Az a nővér, akinek aznap reggel kellett ébresztenie a nővéreket Charlottenburgban, maga mesélte el nekem, hogy elnézte az órát, és fél hat helyett fél ötkor ébresztett, amit senki sem vett észre az elmélkedés végéig. Ezt az egy órát ekkor arra használták föl a nővérek, hogy még a szentmise előtt rendbe hozzák az összes szobát. Csak miután elmentek az urak, eszméltek rá a meglepett és ijedt nővérek Szent József atyánk csodálatos gondoskodására, aki, hogy az ő Szent József otthonának becsülete csorbát ne szenvedjen, egy órával korábban ébresztette a nővéreket úgy, hogy észre sem vették.

Szegény nővérek azonban azt viselték a legnehezebben, hogy négy éven át, míg a ház üresen állt, rengeteg szemrehányást vágtak a fejükhöz.

„Évről évre alamizsnát gyűjteni egy üres házra, és abból fizetni a 6800 márkás bérleti díjat, ez több mint igazságtalanság, ez lelkiismeretlenség...” Egy páter megparancsolta a főnöknőnek: „Írja meg a főnöknőjének (nekem), egyenesen halálos bűn alamizsnából fizetni egy üresen álló ház bérletét.”

E vádak, azt is, amely szerint „halálos bűnt” követek el, igen nyugodtan tűrtem, mert lelkiismeretem e tekintetben nem vádolt. Ellenkezőleg, hálával és örömmel tapasztaltam,

hogy a jó Isten kézzelfoghatóan megáldotta a pénz összegyűjtésére irányuló erőfeszítéseinket; mert a nagy összeg többnyire időre együtt volt.

Harminc évvel korábban a jó Isten kegyelmének tartottam, amikor lehetővé tette és megáldotta egy evangélikus városi misszionárius fizetésének megszerzésére irányuló erőfeszítéseimet. (Talán korábban elmondtam már.) Akkoriban együletet alapítottam erre a célra negyven fiatal hölgygel. Sokat kézimunkáztunk egész évben, majd mindent kiárúsítottunk, így saját szorgalmunkkal és erőfeszítésünkkel megszereztük a városi misszionárius fizetését. Örömmel töltött el a gondolat, hogy ezáltal száz meg száz szegény ártatlan gyermek részesül a szent keresztségben.

Ezek a városi misszionáriusok olykor száznál is több gyermeket találtak egy-egy házban megkereszteletlenül. A polgári anyakönyvezés bevezetése után az evangélikus lakosság azt hitte, hogy eltörölték a keresztelest és a házasságkötést; ezért, főleg Berlinben, ahol rengeteg ember rég elhagyta már vallását is, gyermekek ezrei maradtak kereszteleletlenül, és ki tudná összeszámolni, hányan haltak meg a keresztség szentsége nélkül?

A charlottenburgi ház a Jézus Szíve plébánia tulajdona volt. Mikor ki akartam bérelni 1905-ben, megijedtem a magas bérleti díjtól; de Jézus Szívére gondolva elszállt az aggodalmam; mert a bérleti díj előteremtésével közvetlenül a szegény Jézus Szíve egyházközséget szolgáltuk.

Minden adomány, melyet e célra gyűjtöttünk, a templom pénztárába került tehát; ezért szilárdan eltökéltem, hogy mindent megteszünk a pénz összegyűjtése érdekében.

Álljunk szilárdan, nem meginogva, tartsunk ki nagy türelemmel – ez volt a feladatunk.

E szilárd bizalomra buzdítottam és bátorítottam a nagy házban magányosan élő nővéreimet ezekben az években.

Harminc évvel korábban „Isten kegyelmének” tartottam, hogy eltarhattunk egy evangélikus városi misszionáriust. Mennyivel nagyobb kegyelem volt ezzel szemben, hogy betehettünk 6800 márkát a templom pénztárába! Nem olyan áldozati persely volt-e ez most, mint egykor a jeruzsálemi templomban? Kevesebbre becsülte tán az isteni Üdvözítő most bedobott filléreinket, mint akkoriban?

Sok ilyen fillért gyűjtöttünk össze és dobtunk „örömmel és hálással” „Isten perselyébe”, és van-e, aki úgy gondolja, hogy Jézus Szíve nem áldotta meg valamennyi jótévőnk és a Jézus Szívéről Nevezett Kármel áldozati adományait?

Sittard

Az égi Királynő szava: „később”, mellyel a csehországi Maria-Raschütz-ben vigasztalt, 1906 áprilisában Rocca di Papában arra készítetett, hogy másodszor is fölvetelünket kérjem a roermondi egyházmegyébe. És ez alkalommal kérésem meghallgatást nyert.

A Franciaországból akkoriban kiutasított szerzetesek kedvéért föloldották azt az egyházmegyei dekrétumot, mely megtiltotta újabb rendek letelepedését. Így mi is visszatérhettünk elhagyott zárdánkba.

1906 július elején egyedül jöttem el Rómából és utaztam Roermondba, hogy először is köszönetet mondjak Msgr. Drehmannsnek. Szívemet hála és öröm töltötte el, hogy helyreállíthatom a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel bölcsőjét és ismét megnyithatom zárdánkat Mária városában, amint ősidők óta nevezik Sittardot.

Mi, akik 1900-ig két éven át ott éltünk és ott voltunk részesei az első beöltözésnek, rendünk rövid, napsugaras tavaszának, mélységes szeretettel ragaszkodtunk Sittardhoz. S nem érdemel-e valóban különös szeretetet ez a kis város?

Nem állt-e Sittard, Mária városa sziklaszilárdan a vad hullámverésben, mikor az egyházzsakadás hullámai, az úgynevezett reformáció viharai más országokhoz hasonlóan

Limburgot is megrázták? Ez valóban „Mária vára”, Hollandia azon kevés helye közé tartozik, melyek mindig hűek maradtak az Anyaszentegyházhoz.

Ahogy Rocca di Papa a „Pápa sziklája”, Sittardot joggal nevezhetnénk a „Hit sziklájának”, ha a Kollenberg magasabb és sziklás lenne; de a Kollenberg csak egy alázatos kis homokdomb. Mária városa is kicsi és szerény, mint Názáret, a zárdánk szintén. De Miasszonyunk áldása láthatóan elkíséri e szeretett Kármelt, miként évről évre mind jobban bebizonyosodott és a jövőben is be fog bizonyosodni.

Továbbutaztam tehát Sittardba, s arra számítottam, hogy a tilburgi nővérek fognak ott várni. A wehri postát megszüntettük, mivel most már majdnem az összes Szent József otthonban olyan nővérek voltak a főnöknők – habár Németországban nem járhattak szerzetesi ruhában –, akiknek meghatalmazást adtam, s maguk gondoskodtak bevételükről is. – Sittardban az egyik oldalsó szárnyban egy idős házaspár lakott, ők őrizték a házat és a kertet.

Nagyon megdöbbentem, hogy egy nővért se találtam ott, még a folyosó is zárva volt, a kulcs meg Tilburgban! Leültem ezért a ház tornácán, és órákon át vártam, az idős házaspár volt szíves adni egy kis tejet és kenyeret.

Végre este kilenc óra felé, vagy talán még később, jött két nővér, s csak ekkor fogtunk hozzá, hogy kiszellőztessünk és berendezzünk néhány szobát. Ez felejthetetlen fogadtatás volt számomra.

Öt év és kilenc hónap telt el addig, míg Miasszonyunk szava – „később” – beteljesedett.

A kápolna berendezésével nagy buzgalommal fogtunk hozzá az új kolostoralapításhoz; mert szeretttük volna, ha Miasszonyunk tiszteletére augusztus 15-én helyezik el az Oltáriszentséget. Készen is lettünk mindennel, s az a nap nagy öröm- és hálaadó ünnepe lett a sittardi Kármelnak.

Bár vethettem volna akkor egy pillantást a jövőbe! Láttam volna az új, nagy anyaházat, a posztulátust és a juniorátust több mint 50 fogadalmas nővérrel, akik itt készülnek az örökfogadalom letételére, a sok örökfogadalmost, és a több mint száz fogadalmas nővért, akik égő gyertyával jönnek az örök fogadalom letételéről – és láthattam volna őket a kerengőben, ahogy a Misererét imádkozva a kápolnába vonulnak, hallhattam volna őket az előtérben, ahogy a Jézus Szívét áldó és dicsérő hálahimnusz éneklük, de mindez bizonyára túl sok lett volna az örömből, ezért az isteni gondviselés még a jövő homályába burkolt mindent.

Mihelyt elkészültünk a zárda berendezésével, szerettem volna kimutatni hálánkat a jó Istennek. Maga Sittard nem volt missziós terület, eleinte gyermek is kevés volt. Mi mindig arra törekedtünk, hogy lelkeket, sok lelket nyerjünk meg az isteni Szívnek, ezért azt javasoltam a nővéreknek, hogy vonjunk be egy újabb olyan országot az Isteni Szívről Nevezett Kármel tevékenységi körébe, ahol sok lélek nyerhető, mégpedig Franciaországot. Megkérdeztem főtisztelendő P. Rüttgent, mi a véleménye. Ő pedig jónak látta, ha megpróbálunk mindent annak érdekében, hogy világi öltözetben elmehessünk Franciaországba. Kultúrharc dúlt ott, sok tabernákulumot bezártak, zárdákat oszlattak föl, gyermekek ezrei nőttek föl mindennemű vallási nevelés nélkül. Valamennyi nővér lelkesen támogatta a tervet. Nagy buzgalommal imádkoztunk Isten akaratának fölismeréséért és Franciaországért.

Imánk meghallgatást nyert; de Franciaország helyett Isten egy olyan országot adott nekünk, melyre nem is gondoltunk. Hiszen „az én gondolataim nem a ti gondolataitok”, ez most is így volt. Isten meghallgatta, hogy lelkekre vágyunk, minden bizonnyal tetszéssel figyelte szívünk áldozatkészségét, és megadta, amire vágytunk: „egy országot és sok lelket”, Franciaország helyett azonban: Magyarországot.

XII. Magyarország

Abban az évben, 1907-ben tartották a sarutlan kármelita atyák általános káptalanjukat Rómában. Ezen ott volt P. Soós István, a budapesti kármelita kolostor és templom építője is. P. Benedikt egy alkalommal mesélt neki rólunk, a Kármel új ágáról, és Rocca di Papába is kivitte P. Soóst.

Ő Budapestre visszatérve írt nekem Sittardba, megírta, hogy járt Rocca di Papában, s Budapesten pontosan arra volna szükség, amit ott látott és a missziókról megtudott. Végezetül arra kért, mielőbb látogassak el néhány nővérrel Budapestre.

Leírhatatlan örömet okozott nekünk ez a levél, ez a meghívás. Isten meghallgatta imánkat, csak Franciaország helyett Magyarországot adja nekünk, ez volt a véleménye mindnyájunknak.

Volt azonban egy kitétel is P. Soós levelében, melyet beleegyező válaszom megküldése előtt mérlegelnem kellett.

Budapesten egy éve együtt élt 14 szűz, és a Kármel egy új ágának, tulajdonképpen egy új missziós kongregációnak a megalapításán fáradoztak, ám ez minden erőfeszítésük és nagy áldozatuk ellenére sem jött létre. P. Soós ezért azt ajánlotta, vegyem át ezt a közösséget, és a 14 szűzet posztulánsként vegyem föl a mi Kármelünkbe.

Eszembe jutott, hogy Jézusról nevezett Szent Teréz anyánknak is tettek hasonló ajánlatot, melyet, még ha eleinte húzódozott is, végül elfogadott.

Mindenekelőtt tanácsot kértem P. Rüttgentől; ő is úgy vélte, igen nehéz feladatról van szó; de mivel én nem szoktam megijedni a nehézségektől, azt tanácsolta, fogadjam el az ajánlatot.

Bátran, bizakodva határoztam el, hogy a tanácsa szerint cselekszem. Miközben előkészületeket tettünk az alapításra, váltottam még néhány levelet P. Soóssal. Mindenekelőtt nyomatékosan megkértem az egyikben, ne béreljen számunkra külön lakást és ne vásároljon semmit.

Mielőtt Magyarországra utaztam, el kellett még mennem Svájcba, Schlierenbe. A rövid látogatás után egyedül – a főtisztelendő kármelita Generális pátértől 1897-ben engedélyt kaptam, hogy egyedül utazzak – indultam Csehországba, ahol Graupenban várt rám három útitársam.

Brüxbe érkezésemkor az isteni gondviselés immár másodszor mentett meg gyilkos kezekről. A következő történt: A pályaudvaron csomagjaimra vártam, amikor egy rendőr lépett hozzám és egész halkán megkérdezte, egyedül érkeztem-e. Mikor igennel válaszoltam, így szólt: „Egy igen félelmetes alak szállt le Önnel a vonatról, most is ott áll, erősen szemmel tartja, ne féljen, egy kollégámmal elkísérjük, majd meglátjuk, le tudjuk-e tartóztatni.”

Oldalamon és mögöttem egy-egy rendőrrel indultunk a város felé; kísérőim észrevették, hogy a szörnyű ember továbbra is nyugodtan követ. Végül bizonyára belátta, hogy a rendőrök őt figyelik, mert amikor egy sűrű bokrokkal szegélyezett mellékutcához értünk, hirtelen mint az örült elrohant. – Ha a rendőrség nem lett volna olyan éber, milyen könnyen végezhetett volna az életemmel!

A rendőrök elkísértek egészen a zárdánkig, s mondták, legyek egészen nyugodt, éjjel is őrzik majd a házunkat.

Másnap továbbmentem Graupenba, ahol találkoztam Mary, Maria-Magdalena és M. Irene nővérrel, akik közben ideértek Sittardból. Július utolsó napján indultunk útnak, és 1907. augusztus elsején értünk Budapestre.

Jöttünket először augusztus másodikára jeleztem, de Graupenből táviratban értesítettem P. Soóst, hogy korábban jövünk. Közben azonban P. Soós elutazott, s a fölbontatlan táviratot csak hazaérkezése után találta meg az asztalán.

Kimondhatatlanul elhagyatottan álltunk a pályaudvaron, nem ismertük a nyelvet, ráadásul abban az időben Budapesten éppen erősen németellenes légkör uralkodott, ennek következtében olyanok sem voltak hajlandók megszólalni németül, akik tökéletesen beszéltek a nyelvet. Hiába vártuk a posztulánsokat, akiknek értünk kellett volna jönni. Végül a várakozástól kimerülve elküldtem két nővért egy hordárral, hogy megmutassa nekik az utat a kármelita zárdához, ez volt nálam az egyetlen cím. A kolostor meglehetősen távol volt a pályaudvartól, így jó időbe telt, míg a két nővér föltűnt a jó hírrel, hogy a kármelita plébánián lévő Iskolanővérek befogadnak minket éjszakára; P. Soós ugyanis elutazott, valójában ő akart minket a 14 kisasszonyhoz kísélni. Szívből hálásak voltunk a Salvator Nővérek kedves főnöknőjének ezért a nagy szeretetszolgálatáért.

1907. augusztus 2-án délután P. Soós elvitt minket új társainkhoz, akiknek a főnöknője elutazott. Látható örömmel fogadtak bennünket, azt remélték ugyanis, hogy a hön óhajtott szerzetesi életet hozzuk el vagy teremtyük meg számukra.

Csodálatra méltó, mekkora áldozatot hoztak ezek a szüzek, mennyi csúfolódást és gúnyt viseltek, sőt mennyit éheztek ezek a többségében fiatal lányok azért, hogy egyes-egyedül Istennek szolgáljanak. A házban kézimunkázással foglalkoztak, ennek bevételéből akartak megélni, de nem tudtak. Néhányan minden héten több napra egy kórházba mentek betegápolást tanulni a nővérek mellé, ez jótétemény volt számukra, mert ott jóllakhattak.

Hogy mekkora ínségben éltek, mit szenvedtek egy éven keresztül ezek a szegény fiatal teremtések, azt nemcsak sápadt, beesett arcukon lehetett látni, hanem meg is tapasztalhattuk, mikor az ebédlőjükbe mentünk vacsorára. Az asztalra víz és kenyér és barnára pirított liszt került, melyből mindenki kapott egy kicsit a kis adag kenyéréhez. Ez volt az egész vacsora. Reggel, mikor megjöttünk a szentmiséről, valami sötét levest kaptunk, ebédre pedig semmi más nem volt a kamrájukban, mint egy láda leveskonzerv. A kamrához hasonlóan üresen állt a kassza is.

Percről percre világosabbá vált, milyen nehéz helyzetbe kerültünk, azaz hogyan vezetett bennünket Isten keze. Most nemcsak magunkat kellett eltartanunk, hanem még ezt a 14 nőt is, ráadásul nálunk sem volt semmi.

P. Soós megadta olyan hölgyek címét, akik segítenének rajtunk; de a nővérek hiába keltek hosszú útra a nagy hőségben, a jómódú családok nyáron mind elmennek Budapestről.

Ebben a szükséghelyzetben az Isteni Szívről nevezett M. Catharinát, az akkori graupeni főnöknőt kértem meg, küldjön pénzt. Az évek során annyi segítséget küldtem a két ottani zárdának a szegény gyermekek eltartásához, hogy méltónak és igazságosnak éreztem, hogy Csehországból küldjenek számunkra támogatást Magyarországra. M. Catharina, aki mindig készségesen adott, kíségtett bennünket az ínségből.

Életünk fenntartásához nagy segítség volt az 1000 korona; de saját zárdai berendezést is kellett szereznünk magunknak, mert azt, hogy itt nem lehet maradásunk, igen hamar beláttuk. Bármily jók és készségesek voltak is társaink, napról napra világosabbá vált előttünk, hogy az egész társaság fölvételétől mindenképp el kell tekintenünk. A főnöknő egy beteg, fiatal özvegy volt, asszisztensnője egy másik kongregációból elbocsátott, 60 éves fogadalmas, a többiek közül az egyik 56 éves volt, egy másik egy szerencsétlen, egészen apró nyomorék, a fiatalok egy része pedig semmi jelét nem mutatta a szerzetesi hivatásnak. – De hogyan váljunk szét, hogyan hagyjuk itt ezt a jámbor közösséget és a házat?

Főtisztelendő P. Soós hívott minket Budapestre, neki kellene hát tanácsot adnia – állapotunk meg. Elmentem hozzá, értésére adtam, milyen helyzetbe kerültünk, s nyomatékosan megkértem, hogy segítsen. Megígérte, hogy mindent megtesz, beszél mindenekelőtt a várplébánossal, a közösség igazgatójával, átgondolják, hogyan válhatnánk el.

Mintha végtelenek lettek volna a napok ebben a forró börtönben! Az augusztus Budapesten elviselhetetlenül forró, ráadásul a Nap szinte reggeltől estig betűzött egyetlen szobánkba, ahová visszavonultunk. Ott aludtunk, imádkoztunk és éltünk, kivéve ha éppen elmentünk valahová.

Ebben az elhagyatottságban és rendkívül kínos helyzetben Isten az ő atyai szeretetében megerősítette bátorságomat és bizalmamat, ahogy mindjárt elmesélem.

Végre előkerült P. Soós és a várplébános; de nem tudtak segíteni rajtunk, nem tudták megmondani, miképp kerülhetnénk ki ebből a kellemetlen helyzetből.

Semmilyen emberi segítséget nem remélhettem már az idegen országban, így kedves szentjeimhez menekültem, akik már sokszor megsegítettek, Szent József atyához és Szent Lőrínchez. Az egyik nővérrel minden nap kora reggel kilencedet végeztem a Szent József-templomban, s kedves szentjeim nem hagytak hiába könyörögni. Az a gondolatom támadt, s elhatározásom is érlelődött, hogy magunk keressünk házat, és egyszerűen költözzünk el.

De hogyan találjunk házat egy olyan városban, ahol alig értenek minket?

Maria-Magdalena nővérrel bátran útra keltem. Sok hiábavaló kérdezősködés után bementünk egy bankba a Kálvin téren, ahol előzőleg már ráakadtunk egy németül beszélő úrra, s ő nagyon barátságosan föl is világosított minket: „Nem tanácsos itt a városban közvetítő útján házat keresni – válaszolta közvetítőt firtató kérdésemre –, jobb újságban megnézni, úgy előbb-utóbb találnak megfelelőt”, majd megmutatta a bankkal szembeni könyvkereskedést, mondván, ott kapható a lakáshirdetéseket közlő újság. Mindjárt átmentünk, megvettük az újságot és hazasiertünk.

Szombat volt. Beesteledett. Közösön imádkoztunk, ahogy szoktuk, majd a nővérek pihenőre tértek. Én még nem mehettem; előbb teljes csöndben házat kellett keresnem. Alig négy hete voltunk az országban, az újság magyar nyelvű volt, én pedig alig tudtam néhány magyar szót. Isten segítségével bízva föllapoztam az újságot és átnéztem a hirdetéseket; hirtelen megtaláltam, amit kerestem, egy hirdetést, melyet nagyjából így fordítottam le: „kertés ház 12 szobával” stb. Szinte fölvillanyozódtam az örömtől, megjelöltem és fölkeltem a nővéreket csöndes szenderegésükből; annyira örültem, hogy el kellett nekik mondanom. Megmutattam nekik a hirdetést és élénk gesztusokkal megértettem velük, hogy ez a megfelelő ház, ők velem örültek, aztán gyorsan továbbaludtak. A completorium után itt is mindig szigorú szilenciumot tartottunk, így az egész jelenet egy szó nélkül játszódott le.

Az éjszaka végtelennek tűnt számomra; mikor azután megvirradt, elmentünk szentmisére, s mihelyt hazaérkeztünk, tudattam nővéreimmel a nagy örömhírt, de most már szavakkal: „Találtam egy házat, Mary nővérrel mindjárt el is megyek megtekinteni.”

Csakhamar útra keltünk, s gyorsan eljutottunk ahhoz a villamoshoz, mellyel Dr. Bontához kellett menni, ettől az úrtól lehetett közelebbit megtudni a házról. Az egyik új városrészben, egy nagy bérházban találtuk meg. Miután előadtam, hogy a hirdetésben szereplő házat szeretnék megnézni, tökéletes németséggel válaszolta, hogy ma nem lehet, mert a ház az anyósáé, akit először értesítenie kell jövetelünkről. Kérte, jöjjünk vissza másnap reggel 9-kor, akkor elkísér bennünket a házhoz.

Újabb egy napig gyakorolhattuk a türelmet! Hétfőre virradt, s pontosan megjelentünk Bonta úrnál, aki már szintén kész volt az indulásra. Egyik villamosról a másikra szálltunk, már-már az volt az érzésünk, hogy egy másik városban járunk. Több mint egy órai utazás után egy falusias ház előtt szálltunk le, miután százával hagytunk el szegényes viskókat és munkáslakásokat.

A házban lakó hölgyek, anya és leánya nagy szeretettel fogadtak, megmutatták a lakást. A lakóház egy szép kertben állt, árnyas fák övezték, teljesen nekünk való volt, a melléképületet meg mintha napközi otthonnak teremtették volna, s volt még egy nagy játszótér is. Minden kitűnőnek tűnt az induláshoz.

A bérbevétel föltételeinek megbeszélését a hölgyek átengedték Dr. Bontának. Rögtön az elején kiderült, hogy a tulajdonosok csak kettő vagy négy „bútorozott szobát” akarnak kiadni. „Így jelent meg a hirdetésben is” – mondta Dr. Bonta.

„Jaj – válaszoltam –, én úgy értettem, hogy 12 szobás, kertes ház.”

„A hirdetésben ugyan nincs semmi ilyen; de talán megoldható, hogy megkapják az egész birtokot; anyósom ugyanis már régóta készül elköltözni Újpestről. Majd megbeszélem vele. Most, kérem, tekintsék meg a kis kerti házat” – mondta Dr. Bonta, s már indult is a kert végében álló házikóhoz, melyhez keskeny lépcső vitt föl; vele tartottunk, s egy kis erkélyen találtuk magunkat. S ahogy fölnéztem, mit pillantottam meg, hol voltam? Ott álltam a nagy folyamról visszaverődő vakító napfényben, a zöld vízpart, a túloldali magaslat a távolban, minden a legapróbb részletekig pontosan olyan, csodálatosan szép, mint a látomásomban, csupán az egész táj fölött szívárványként feszülő pompás ív hiányzott, bár ez is megvolt csillogó zöld levelekből és mennyei pompájú virágokból – földöntúli szépségű füzér. Úgy gondoltam, ez a „szívárvány” annak az áldásnak lehet az allegóriája, melyet Isten jósága itt Magyarországon akar „Isteni Szívéről Nevezett Kármeljára” kiárasztani.

Nincs szó, mellyel kifejezhetném, mennyire elámultam és meglepődtem. A megindultágtól elfogódottan Dr. Bontához fordultam, dicsértem a szép kilátást, és fölvettem, hadd hozzuk ki ide P. Soóst, aki révén Budapestre kerültünk, hogy ő is személyre vehesse a birtokot.

Dr. Bontának ez még jól is jött, mert így közben fölvehette a hölgyeknek, hogy adják nekünk bérbe az összes épületet a kerttel együtt.

Azt az órát, míg elvillamosoztunk P. Soóshoz, lélekben Isten trónja előtt töltöttem, szívemet szeretet és hála járta át, egészen elborított a kegyelemnek ez az újabb kiáradása.

P. Soós örömmel és meglepetéssel vette tudomásul, hogy ilyen gyorsan találtunk házat, és rögtön hajlandó volt velünk jönni.

Nagyon megörültünk, mikor visszaérve azzal fogadtak, hogy a hölgyek úgy határoztak, átengedik az egész birtokot, s örömünk csak fokozódott, mikor ígéretet kaptunk, hogy négy szobát már szeptember 7-én birtokba is vehetünk.

P. Soós alig talált szavakat a csodálkozástól, hogy rátaláltunk erre a gyönyörű helyre, s hogy minden ennyire ránk szabott.

Hazafelé megkértem, legyen szíves, tudassa Margit asszonnyal, hogy úgy döntöttünk, eljövünk, mert szeretnénk békében elválni. Megígérte, hogy megteszi.

Már előzőleg lassan hozzáfogtunk a berendezésünk beszerzéséhez, ezen a héten további előkészületeket tettünk.

Ezekben az utolsó napokban egyszer csak legnagyobb meglepetésemre megjelent a szobánkban az egész közösség, és térden állva kérték, hogy vegyük föl őket a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelba. Gyorsan összeszedtem magam, és megmondtam nekik, hogy mindnyájukat nem tudjuk fölvenni, de jöjjenek el a napokban külön-külön.

Magunk között megbeszéltük, kiket akarunk fölvenni. Mikor aztán egyenként jöttek, úgy intézte az isteni gondviselés, hogy az általunk kiválasztott nyolc jött először egymás után, a többieknek megmondtam, hogy egyelőre nem tudunk többet fölvenni.

Fölvirradt szeptember hetedike, mindenki szentmisére ment négyünk és a nyolc posztulánsunk kivételével, őket két nővérünkkel előreküldtem Újpestre.

A bútorszállító pontosan megérkezett, fölrakták a holmit; de még nem ment el a kocsis, amikor hazaért Margit asszony a társaival.

Amint nemsokára megtudtuk, sem P. Soós, sem a várplébános nem közölte velük, mire készülünk. Nem nehéz elképzelni, mennyire megijedtek és meglepődtek, mikor meglátták a kocsin a holmikat, melyekről azt hitték, az ő konventjuknak szereztük be.

Margit asszonyt, mikor magához tért, megkértem, jöjjön be a beszélőszobába. Először is elmondtam, mennyire sajnálom, hogy P. Soós és a főtisztelendő várplébános nem készítette

föl őket az Újpestre költözésünkre, majd elmagyarítottam neki, hogy az ő alapítását már csak azért sem lehet egyesíteni a miénkkel, mert ő maga, a főnöknő és alapító, özvegyasszony, asszisztensnője pedig egy másik kongregációnak volt fogadalmasa, a mi konstitúcióink pedig teljesen kizárják özvegyek és más kongregációk volt fogadalmasainak föl vételét stb. Végül azt kívántam neki, kísérje áldás az alapítását, majd M. Magdalenával elhagytuk a házat, melyben oly kínos heteket éltünk át.

1907-ben Miasszonyunk születésnapja így öröndetes ünnepnap lett számunkra. Mélységes hálával imádkoztunk Istenhez, aki bár próbára teszi, de soha el nem hagyja övét, ha szilárdan bíznak benne. Köszönetet mondtunk kedves szentjeinknek is, akik vezettek és oltalmaztak minket, míg megtaláltuk azt a helyet, melyet Isten rendelt számunkra. Egész különlegesen Miasszonyunk, valamint szeretett Szent József atyánk és Jézusról nevezett Szent Teréz anya oltalmába ajánlottuk ezt a zárdaalapítást.

Az öröm nálam mintha nem érezné magát otthonosan, mert itt is, mint szinte mindenütt, hamarosan kereszttek, szenvedések váltották föl. Csak pár napja tartott napsugaras boldogságunk, amikor P. Soós azzal a szomorú hírral jött, hogy itt soha nem lehet szentmisénk. Elmondta, hogy beszélt az újpesti papokkal, s megtudta tőlük, hogy a Váci út mögötti városrészbe, Megyerre, ahová a kármelita nővérek települtek, egy pap sem teheti be a lábát élete kockáztatása nélkül. Legutóbb épp egy ferences pátert akartak agyonütni az ottaniak fényes nappal az utcán, minden különösebb ok nélkül, pusztán a papok és szerzetesek iránti gyűlöletből. Egy asszonynak köszönheti, hogy megmenekült, aki gyorsan kaput nyitott neki és beengedte.

Abban az időben Budapesten s főleg a külvárosban, Újpesten igen elkeseredett hangulat uralkodott a papokkal és szerzetesekkel szemben. Újpesten gyűléseket tartottak, ahol a legszemérmertlenebb módon izgatták a népet Isten, az Anyaszentegyház ellen és a papok és szerzetesek ellen. Ezek kézzelfogható előzményei voltak a későbbi forradalomnak.

Egy pillanatra természetesen megdöbbsentem; de gyorsan visszanyertem a bátorságom, olyannyira, hogy még a jó páter aggodalmait is el tudtam oszlatni.

Azt sem hagytuk egy pillanatra sem, hogy e megfélemlítések megzavarják a már megkezdett munkálatainkat. Míg néhányunk szorgalmasan foglalkozott a berendezkedéssel, Mary nővér – az egyik német fogadalmas nővér, aki olyan ritka nyelvtehetséggel bírt, hogy az újpesti gyermekek hat héttel azután, hogy Magyarországra jött, már „német-magyar nővérek” nevezték – az egyik magyar posztulánsunkkal, Teréz nővérről házról házra járt, meglátogatták a megyeri embereket, és föl hívták a figyelmüket, hogy gyermekeiket óvodánkba és napközi otthonunkba küldhetik. Közben afelől is érdeklődtek, járnak-e templomba, és kiderült, hogy szinte az egész városrészből senki nem jár szentmisére. Mikor a nővér buzdította őket a templomba járásra, nem ritkán azt felelték: „Mit szólnának hozzá a szomszédok, ha templomba mennék, mikor itt senki sem jár?”

Ez a szellem uralkodott a gyermekek körében is, akik, mihelyt távolról megpillantották a nővéreket, bemenekültek a házakba. A szeretet, a szívből fakadó barátság mindenén fölülkerekedik, ez most is megmutatkozott. Nem tartott soká, és a gyermekek szobái zsúfolásig megteltek, és nemcsak hat év alatti gyermekek jöttek már délelőtt, hanem több mint negyven iskolás gyermek is megjelent. A nővér csodálkozva kérdezte, miért nem mennek iskolába, mire azt válaszolták: „A nagysága (így szólították a tanítónőt) elküldött minket, mert nem vagyunk rendesen föl tözve.”

Fölöttébb elcsodálkoztunk e hozzáállás láttán. Sose tanuljanak meg ezek a gyermekek írni-olvasni, ne legyen részük vallási oktatásban azért, mert szüleik rongyosan járatták őket?

Hála Istennek, Budapesten nagyon megjavultak a föl tételek a szegények és a szegény gyermekek számára, vajon áll-e ez távol a fővárostól, faluhelyen is?

Napról napra jobban ráébredtünk, mekkora missziós területre vezetett bennünket a jó Isten, s kegyelmében és segítségében bízva reméltük, hogy lelkekben gazdag lesz az aratás.

Néhány hét elteltével P. Soós azzal az örömteli hírral jött, hogy a megyeri lakosság hangulata egészen megváltozott. Gyakran hallani, hogy az emberek csúfolódás és szidalmak helyett „a kedves nővérekről” beszélnek, sőt nem győzik eléggé dicsérni őket.

„Mit tettek, hogy ilyen rövid idő alatt megnyerték a szíveket?” – kérdezte P. Soós, én pedig azt válaszoltam: „Semmi különöset nem tettünk; csak ‘szeretetet’ gyakoroltunk, amire állandóan kínálkozott alkalom: mert tapasztalatból tudjuk, hogy szívből jövő, őszinte szeretettel mindent el lehet érni, mi pedig szeretjük az embereket és a gyermekeket, s ők ezt érzik.”

„Mivel ennyire megváltozott a nép lelkülete, valószínűleg lesz olyan pap is, aki el mer jönni misézni Önökhöz; mindjárt elmegyek a plébánoshoz, és megtudakolom, nem vállalkozna-e rá valaki a hitoktatók közül.”

Milyen boldogok voltunk, hogy nem hagytuk magunkat zavartatni a ház és a kápolna munkálataival kapcsolatban. Xavéri Szent Ferenc ünnepén, december 3-án a környékbeli élénk részvétele mellett meg is történhetett a kápolna fölszentelése és a legméltóságosabb Oltáriszentség elhelyezése. Hány olyan lélek lehetett jelen, aki elsőáldozása vagy házasságkötése óta nem vett részt szentmisén? Némelyek szemében a meghatottság s talán a bűnbánat könnyei is csillogtak.

A jég olvadni kezdett, hamarosan itt a tavasz, reménykedtünk, és e bizodalmmal Isten nem is hagyott minket szégyent vallani. Meg kell még emlékezniem jötevőinkről. Első jötevőink, a környékbeli gyárosok, mind zsidó vallásúak voltak! Nem volt semmiféle jövedelmünk, kizárólag nagylelkű jötevőinkre voltunk utalva. A kápolna és a gyermekek szobáinak berendezése – akárcsak a mi szegényes bútoraink – mind-mind pénzbe került. Nagy volt ezért az örömünk, ha alkalmanként hozott a posta 20 koronát. Egyszer, mikor már igen-igen megszorultunk, Rafaela nővér hallott Kohl püspökről, a bíboros alamizsnásáról; föl is kereste mindjárt, és mesélt neki újpesti alapításunkról. – Nemcsak azt a 80 koronát kapta meg, mely akkor kihúzott minket a pénzzavarból, hanem attól a naptól Kohl püspök öexcellenciája a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel „vésztartaléka” volt.

Gyorsan szaladt most az idő, mert rengeteg munkánk volt, előttünk állt karácsony ünnepe. Nagyon szerettünk volna minden egyes gyermekünknek örömet szerezni. A nővérek üzletről üzletre jártak Budapesten, és karácsonyi adományokat kértek a szegény gyermekeknek, s kaptak is minden gyermeknek ajándékot.

Rafaela és Alfonsa nővérhez e karácsonyi útjukon teljesen hívatlanul hozzácsapódott egy szegény zsidó fiúcska, akitől nem tudtak szabadulni; ő vezette őket üzletről üzletre, oda – mint mondta –, ahol „jó emberek” vannak, s Rafaela nővért megelőzve adományokat kért a szegény gyermekeknek. Akárhogy igyekeztek megszabadulni tőle, nem sikerült. Ráadásul segített vinni a csomagokat is. Kissé aggódtak a nála lévő holmikért, s még jobban megijedtek, mikor az egyik üzletben a tulajdonosnő egyszer csak így szólt: „De nővérek, kivel járnak? Ez a fiú csirkefogó!” Kísérőjük ebben a pillanatban a csomagokkal együtt eltűnt. De amint a nővérek a következő utcákon befordultak, ott találták a jó fiút az összes csomagjával. Várta őket és bizonygatta, hogy ő becsületes, csak segíteni akar nekik, mert idegenek és nem nagyon tudnak magyarul, és nem akar lopni.

Amint képtelenek voltak szabadulni a fiútól, ugyanúgy képtelenek lettek volna egyedül vinni a csomagokat is, ezért órákon át kóboroltak vele, míg este kincsekkel gazdagon megrakodva érték vele haza. A fiú igazat mondott, aznap becsületes volt, Isten fizesse meg neki százszorosan! Miután jó vacsorát kapott, hazament. Jaj, szegény fiú, hontalanul csavargott, mint annyi serdülő társa!

Mivel szeretem Izrael népét, örültem a zsidó fiú szeretetszolgálatának, különösképpen karácsony estjén. Segítsége nélkül nem tudtuk volna a gyermekeket oly gazdagon megajándékozni.

Elmúlt a karácsony, kezdődött az új esztendő. Hálásan tekintettünk vissza az 1907. évre, mely Magyarországra hozott bennünket, ahol az Isteni Szívről Nevezett Kármel mindannyiunk nagy öröme immár új hazát talált.

Közben szép számmal érkeztek segítségünkre fogadalmas nővérek, s mindnyájan csodálatraméltó buzgósággal igyekeztek itt lelkeket visszaszerezni az isteni Szívnek.

Miasszonyunkról nevezett Szent József Otthon, Budapest, X. ker.

Budapesti tartózkodásunk elején, mikor még Margit asszonynál laktunk, a jó Isten tudtomra adta, hogy először egy kisebb, majd egy nagy zárdát kapunk Budapesten. Újpesti otthonunkban a kisebbet már bírtuk, de hogyan jutunk a nagy zárdához?

1908. január 19-et írtunk, amikor benső indítást éreztem, hogy körülnézzek ez ügyben. M. Magdalena nővér kíséretében a Kálvin térre mentem, megint betértünk a könyvesboltba, és megvettük annak az újságnak a legfrissebb számát, melynek révén Újpestre kerültünk.

Ez alkalommal mindjárt föl is szálltunk vele a villamosra, és ott futottuk át a hirdetéseket. Igen gyorsan találtunk is egyet, a Maglódi úton kínált megvételre egy villát. M. Magdalena nővér megérdeklődte a kalauztól, hogyan tudunk odajutni. A kalauz biztosított minket, hogy jó felé megyünk, de később át kell majd szállnunk.

Már vagy egy órája utaztunk, amikor kétségeink támadtak afelől, hogy itt, a városon kívül, az országút mentén, ahol jobbra csak magányos munkásházak álltak, nagy villa is akadhat. A velünk szemben ülő egyik úr, aki ekkor már hosszabb ideje együtt utazott velünk, észrevette nyugtalanságunkat és elbizonytalanodásunkat; ezért megkérdezte, hová akarunk menni. „Maglódi út 125.” – válaszoltuk. „Oda utazom én is – felelte –, úgyhogy egész nyugodtak lehetnek a hölgyek.”

Végre megállt a villamos. Az úr bekísért minket a villába, melyet kerestünk, s amelyben ő lakott. Szép, nagy, kertés villa volt, a kert mögött kis park és egy nagy konyhakert. Nem voltam meglepődve a birtokkal, ez a ház nekem túlságosan is luxusigényűnek tűnt egy zárdá számára. Miután mindent megtekintettünk, megköszöntem az úrnak a kedves körbevezetést, és hozzátettem, hogy még át kell gondolnunk a dolgot.

Valamivel később ismét Budapestre indultunk hasonló célból, mivel a Maglódi úti villát nem tartottam megfelelőnek.

Hallgatva, imádságba merülve utaztam ismét M. Magdalena nővérral. Számunkra egészen idegen környéken szálltunk le a villamosról, és mikor a járókelőktől útbaigazítást kértünk, az előttünk húzódó fasorra mutattak, az vitt a kőbányai templomhoz.

Először a plébános urat kerestük föl, aki azonban nem volt otthon, helyette az egyik káplán úr fogadott; nagyon segítőkész volt, mikor megtudta, mi járatban vagyunk. Kissé elgondolkodott, majd N. adótisztviselő úrhoz irányított bennünket, mondván, ő ennek a Budapest X. kerületéhez tartozó külvárosnak a legjobb ismerője.

Köszönetet mondtunk a káplán úrnak a jótanácsért, és továbbzarándokoltunk N. úrhoz. Itt annak felesége és anyósa szívélyesen köszöntött minket. (A család osztrák volt.) Mihelyt megtudták, hogy nem alamizsnáért, hanem üzleti ügyben jöttünk, a jó asszony hívta a férjét, aki szintén nagyon barátságosan viselkedett, mindhárman nagy érdeklődéssel hallgatták, hogy Újpesten otthont alapítottunk a szegény gyermekek részére, és hogy szeretnénk ezen a környéken is hasonló házat nyitni, ha akadna megfelelő birtok. Némi gondolkodás után az úr így szólt: „Itt csak a »kiskastélynak« hívott villa van, egy báró lakik benne a nővérel. Kertés, nagyon jó építésű villa, a fegyház közelében van. A városon kívül fekszik, de még a X. kerülethez tartozik. Innét dűlőút visz oda, 20–25 perc alatt odaérhetnek. Megmutatom Önöknek az utat, megfelelőbb birtokot nem találnak” – fejezte be.

M. Magdalena nővérhez fordultam: „Ez biztos az a villa, amelyikben már voltunk.” Ő is ezen a véleményen volt, bár N. úr állította, hogy az nem lehet, túlságosan el van rejtve ahhoz, hogy megtalálhattuk volna.

Ekkor megkértük, mutassa meg az utat, s alig 25 perc múlva a Maglódi út 125. alatti ismerős villa előtt találtuk magunkat. Megdöbbsentem, és azt kérdeztem magamban: talán mégiscsak ezt a birtokot választotta nekünk, jobban mondva az ő lakásául a jó Isten? Egy kápolnát kellene ugyanis először berendeznünk; mivel közel s távol nincs templom, a lelkek minden bizonnal itt kint is olyan elhagyatottak és hitetlenek vagy lanyhák, mint Újpesten.

A báró úr ismét nagyon kedves volt, s ez alkalommal elkértük a tulajdonos címét, aki özvegyasszony volt. A dolog üzleti részét másnap hamar elintéztük ezzel a szeretetreméltó hölgygel; de még semmit sem köthettünk le, mert előbb engedélyt kellett szerezni az esztergomi egyházi főhatóságtól. Itt Rajner főlszentelt püspök úr nemcsak jóindulattal fogadott minket, hanem úgy tűnt, örül, hogy újból eljöttünk: „De hiszen tavaly már megkapták az engedélyt a letelepülésükhöz; de akkor más egyházmegyébe mentek” – válaszolta, mikor letelepülési engedélyt kértem Budapest X. kerületébe; ez ugyanaz a kerület volt, ahol először Margit asszonynál éltünk.

Mentegetőztem, hogy a váci egyházmegyébe mentünk; de ez teljesen tudtomon kívül történt; csak mikor kibéreltem már a házat Újpesten, mondta P. Soós, hogy az egy másik egyházmegyéhez tartozik.

Öméltósága mosolygott, s miközben megadta az engedélyt, azt mondta: „De most maradjanak ám hűségesek!”

Júliusban vált csak szabaddá a villa, a nővérek akkor beszerezték a berendezést, és a mai napig áldás kíséri ottani munkájukat.

Sajnos a nagy szegénység, mellyel állandóan küszködtünk, nem tette lehetővé, hogy gyermekotthon és kápolna építésébe fogjunk, amire pedig igen nagy szükség lett volna. Csupán 1924 nyarán kezdődhetett meg az építkezés Magyarország primásérsekének, Csernoch bíborosnak a jóváhagyásával és segítségével, továbbá a minisztérium, a polgármester úr és más nagylelkű jótételezők támogatásával.

16 hosszú évig a villa jó magas, levegős szobái voltak a gyermekek nappali és hálószobái, míg a tetőtérben voltak a nővérek nyomorúságos szobái, melyek nyáron fullasztóan átforrósodtak, télen pedig meg lehetett bennük fagyni.

Ezek még apró áldozatok voltak. Elérkezett az 1919. esztendő, és a forradalom vihara söpört végig Magyarországon, s főleg Budapesten. Főnöknőinket és nővéreinket is igencsak megrázta; de ők sziklaszilárdan helytálltak hitükért és gyermekeikért, és Istenben bízva kitartottak, jöjjön, aminek jönnie kell. Mint megtudták, nevük fölkerült a halálraítéltek listájára, de néhány nappal az ítélet végrehajtása előtt véget ért a forradalom.

Szentlőrinc

Jézusról nevezett Szent Teréz anyánkhöz hasonlóan, aki kis remetelakot rendezett be a kertjében, hogy a magányban zavartalanul imádkozhasson és könyörögghessen a lelkek megmentéséért, mi is vezeklő- és imahelyiségnek rendeztük be az újpesti kerti házikót, és egy kis keresztutat is kiakasztottunk.

Apró kápolnácska volt ez, melyet szerettünk és ahová hóval-faggyal dacolva bizony mindnyájan naponta kizarándokoltunk, miként a lábnyomok is jelezték ezt a hóban. De nem csupán a saját épülésünkre mentünk oda imádkozni, hanem hogy Istentől kegyelmeket, nagy kegyelmeket esdjünk le a magyarok számunkra oly kedvessé lett országára és mindenekelőtt az Újpesten körülöttünk élő lelkekre.

Egyik reggel szokásom szerint a keresztutat imádkoztam ott, mikor hangosan, érthetően a következő szavakat hallottam: „Menj Szentlőrincre!” Már kezdtem áhítattal imádkozni, ezért

bosszantott, hogy elvonják a figyelmem. Összeszedtem magam, tovább imádkoztam, de akkor hangosan, érthetően megint hallottam: „Menj Szentlőrincre!”

„Istenem, ha ez a Te akaratod és nem az ördög akar megzavarni, akkor azonnal megyek” – mondtam a fölszólításra.

Végigimádkoztam a keresztutat. Állomásról állomásra egyre inkább bizonyossá vált bennem, hogy Isten bízott meg, valószínűleg egy angyal által, mint egykor Altstättenben szólított föl: „Menj Schlierenbe!” Schlierent nem ismertem, s most Szentlőrincet sem; de ahogyan az előbbit megtaláltam és megalapíthattam az ottani zárdát, mely sokak számára nagy áldás lett, úgy gondoltam, ez a „szentlőrinci” alapítás is az isteni kegyelem különleges helyévé válhat.

Visszatérve nővéreimhez megkértem M. Magdalena nővért, kísérjen el a városba.

Lélekben Istennél időzve, mély hallgatásba merülve utaztam kísérőmmel a Kálvin térre, aki nem is sejtette, mi készített elindulásra. A téren megtudakoltam, hogyan tudunk eljutni Szentlőrincre. Megmondták, melyik villamosokkal kell menni, hol kell átszállni, s ennek alapján csaknem kétórás út után megérkeztünk Szentlőrincre.

A végállomás közelében megpillantottam egy kis fogadót, arra indultam, hogy megkérdezzem a tulajdonostól, nem tud-e itt valahol eladó házat. Az úr igen szűkszavú volt, s némi gondolkodás után azt mondta, nem tud ilyen házról. Már indultunk volna, amikor a nagy helyiség egyik elég sötét sarkában fölállt egy idős férfi, odajött hozzánk és így szólt: „Én is katolikus vagyok, elviszem Önöket egy úrhoz, akit itt »Szentlőrinc pápájának« neveznek, mert egyedül ő viseli gondját a katolikusoknak; volt már a püspöknél is. Tudják, hogy sem templomunk, sem papunk nincs, pedig 5000 katolikus él Szentlőrincen. N. úr nemrég egy iskolai osztályt rendezett be szükségképpén, s ott olykor-olykor vásár- és ünnepnap van szentmise.”

Hamarosan N. úrnál voltunk, aki Csehországból származó német gyártulajdonos volt. Ahogy meghallotta, hogy kápolnát és gyermekotthont szeretnénk itt alapítani, egészen föllelkesült. Tudott is egy megfelelő birtokról, melyet mindjárt meg is akart mutatni, mondván, biztos tetszene nekünk és nem is lakják, azonnal beköltözhető.

Útközben igen élénken beszélgetett velünk, elmondta e Budapest környéki település történetét, panaszkodott a katolikusok elhanyagolt helyzetéről. Közben oda is értünk a villához, mely egy parkban, gyönyörű fák között állt. Egy galíciai nemes építtette magának, de nemrég eladta az egész birtokot. Sajnos a villa nem volt nagy; de mivel N. úr határozottan állította, hogy nincs Szentlőrincen más eladó ház, mindjárt megkértük, vigyen el a tulajdonoshoz, akivel tárgyaltunk a bérleti díjról. Megmondtam neki, hogy a napokban fog határozott választ kapni, mert előbb engedélyt kell kérnünk a váci püspöktől.

Hálásak voltunk az isteni gondviselésnek, s hazatértünk. Nagy volt nővéreim meglepetése és öröme, már a harmadik Szent József otthon volt kilátásban Budapesten vagy környékén.

A letelepedési engedélyt a nyilvános kápolna jogával együtt postafordultával megkaptuk, úgyhogy azonnal hozzákezdhattunk a munkálatokhoz. 1908 március elején vagy valamivel később, farsang napjaiban költöztünk át Szentlőrincre. Új alapításokkor mindig az okozza számunkra a legnagyobb örömet, hogy megint lakást készíthetünk az isteni Üdvözítőnek; mert igen bízunk abban, hogy ezáltal sok lélekben éled újjá és lángol föl a hit és az istenszeretet.

Ezúttal dédelgettem egy olyan tervet, hogy március 21-én, Szent Benedek tiszteletére szenteljék föl a kápolnát. Szorgosan, jókedvűen folyt a munka. Kőművesen és asztalosan kívül más munkaerőt nem tudtunk fölvenni, mert kimondhatatlanul szegények voltunk. A végén még két éjszakát is átdolgoztunk, hogy időre elkészüljünk. És Szent Benedek ünnepére csakugyan készen állt a szentelésre a kápolna; de szombaton, március 21-én sajnos egy pap sem jött el fölszentelni.

Vasárnap reggel, a szentmise előtt történt végül a fölszentelés. Eljöttek rá a környékbeli katolikusok, és fölöttébb boldogok voltak, hogy végre köztük van a legméltóságosabb Oltáriszentség. Néhányan a továbbiakban naponta eljártak szentmisére.

Egyidejűleg a földszinti nagy szobában napközi otthont nyitottunk kislányok számára. Később megvettünk egy másik birtokot, s fiúinternátust és egy nagyobb kápolnát alakítottunk ki.

Erzsébetfalva

A szentlőrinci alapítás engedélyezésével együtt arra is fölkerít a főtisztelendő váci püspök, hogy alapítsunk hasonló otthont Erzsébetfalván is; mert ott még inkább szükség lenne segítségre, mint Szentlőrincen.

Haladóképtelenül útra keltem egy nővérrrel, és egy olyan helységbe jutottam, ahol 30 ezer szegény katolikus él templom nélkül! Ennek a nagy egyházközségnek nem volt egyebe, mint egy apró kis kápolnája, az pedig oly méltatlanul volt berendezve, hogy alig akartam elhinni, hogy az Oltáriszentséget őrzik benne; de az örökmécs mutatta, hogy a nagy Isten jelen van ebben a nyomorúságos helyiségben.

Hogy mondjam el, mit éreztem? Alig tudom kifejezni, mennyire fölháborodtam – forrt a vérem!

Gyorsan elmentem a plébánoshoz, és megkérdeztem, miért vannak ilyen állapotok, s hangot adtam megdöbbenésemnek.

Plébános úr elmondta, hogy készen van a templom építési terve, de addig nem kap engedélyt az építkezésre, míg nincs együtt a szükséges pénz, arra pedig még két évet várni kell. Akik Önök közül ismernek engem, könnyen el tudják képzelni, mennyire fölzaklatott és fölháborított ez.

Isten az „én Istenem” és az Ő lelkei „az én lelkeim”, és itt azt láttam, hogy a mindenható nagy Isten teljesen méltatlan elbánásban részesül, mert az a kápolna nem „Isten háza”.

A lelkeket pedig, akikért az Üdvözítő oly kimondhatatlan fájdalmak közt adta életét a kereszten, hagyták itt elzúllni!

Az itt élő lelkek iránti mély részvétellel még aznap éjjel levelet írtam Vácra, melyben válaszoltam a helyzetet. Úgy emlékszem, azt is beleírtam, mekkora buzgósággal és áldozatok árán építik most egyik katolikus templomot a másik után Berlinben, és irgalomért, segítségért könyörögtem. Végül nyomatékosan kértem, küldjék meg plébános úrnak az építési engedélyt, ne halasszák el a templom építését még két évvel, míg összejönne a pénz, hanem a hiányzó pénzt bízzák Isten segítségére.

Istennek legyen hála, aki segített, hogy kérésem Vácott meghallgatást nyerjen: mikor legközelebb a plébános úrhoz mentem, már nála volt az engedély és folytak az építkezés előmunkálatai.

Mindnyájunk örömeire mindjárt találtunk egy kis villát, melynek az egyik terme nagyon alkalmas volt kápolnának. Egyre több nővér sietett Magyarországra segíteni, s hamarosan áhítatos kápolnát rendeztek be az isteni Üdvözítőnek, melyhez jó emberek nagy szobrokat is adtak ajándékba. Nemsokára naponta volt szentmise, s hétköznap sem hiányoztak a buzgó hívek.

Napközi otthon részére egy nagy szobával bővült a villa, később pedig az egyik szomszédos egyemeletes házat vettük meg hozzá fiúinternátusnak. – Leírhatatlanul nyomorúságosak voltak a nővérek helyiségei, ezekben laktak 1908-tól 1924-ig; abban az évben szentelte föl Msgr. Schioppa nuncius őeminenciája a gyermekotthont, melyet a nagylelkű Nopcsa bárónő építtetett. Ez a nemes hölgy nagy szeretettel vette gondjaiba az erzsébetfalvi szegény Kármelt, és igen áldozatosan gyűjtötte össze a pénzt egy tekintélyes

gyermekotthonra, melyben ideiglenesen berendeztek egy kápolnát és a nővérek számára is fönntartottak egy részt.

Fizesse meg Jézus isteni Szíve ezerszeresen a jámbor építető – valamint minden nagylelkű jótevőnk – erőfeszítéseit és áldozatait most és mindörökké!

Szentlőrincről el kell még mondanom valamit. Ezekben a dolgos márciusi hetekben egy éjjel szeretett Jézuskám jött el hozzám álmomban.

Az első szentlőrinci villában, melyben akkor laktam, külső lépcső vezetett föl a parkból az emeletre. A bejárati ajtó előtt egy kis terasz volt. Itt állt álmomban az édes kis Jézus, talán négy éves lehetett, a szélesre tárt ajtóból mindkét kezével integetve hívott, s feltűnt, milyen furcsán, mereven tartja közben a jobb karocskáját.

Csodálkozva és elragadtatással figyeltem az isteni Gyermeket, akkor ő a távolba mutatott, s egy folyót pillantottam meg, mely egy erdővel borított hegy körül kígyózott, majd egy nagy épületet láttam a magasban, s mindez eléggé összefolyt.

Gyönyörűséges kép volt: a bájos Gyermek, a tiszta, napfényben csillogó folyó üdén zöldellő partjával, és fölötte a pompás erdő.

Fölbredtem, és rögtön bizonyossá lett bennem, hogy ez újabb isteni megbízás. Gondolataim rövidesen Schlierenre terelődtek, ahol a nővérek éppen másik házat kerestek; mert a gyárnak, amelytől a kertet és a játszóteret bérelték, most szüksége volt a telekre, enélkül pedig a nővérek nem maradhattak a házban a gyermekekkel.

Március végén Irene nővérral eljöttünk kedves Magyarországomról. Előtte még egyszer meglátogattam újpesti szeretteimet, s még egyszer, utoljára egyedül fölmentem a kis lépcsőn a kerti házikó erkélyére és lenéztem a szép Dunára, átpillantottam a túloldali magaslatra, majd gondolatban elhagytam a világot, és hálásan borultam Isten trónja elé.

Nyolc hónapot tölthettem Magyarországon, és a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel négy zárdájának és gyermekotthonának rakhattam le az alapjait. Egymást követték az újabb és újabb kegyelmek. Újra fölidézve a gyönyörű szívárvány-ívet, nyugodtan, Isten oltalmában és segítségében és a buzgó nővérek hűséges együttműködésében bízva hagytam ott a megkezdett művet.

Boldognak mondom magam, hogy a magyarokban az egyik legnemesebb és leghűségesebb nemzetet ismerhettem meg.

XIII. Mindig tovább

Hermetswil

A schliereni Kármelban M. Mechtildis és az összes nővér szeretettel fogadott bennünket. Miután túlvoltunk az üdvözlésen, M. Mechtildis megkérdezte, nem találkoztunk-e egy pappal, mert pár perccel ezelőtt távozott az otthonból Keusch plébános úr. Azért jött, hogy följánlja nekünk hermetzwili intézetét. Azt feleltem, hogy a sarkon találkoztunk egy pappal, aki kedvesen köszönt nekünk.

Valamivel később közelebről tudakozódtam az ajánlatról, többek között megkérdeztem, folyó mellett fekszik-e Hermetswil. „Nem – mondta M. Mechtildis –, fönt van a hegyen, folyó ott nincs.”

Érdeklődésem ezzel szerte is foszlott, és visszautasítottam az ajánlatot, hozzátéve: „Intézetet egyáltalán nem is veszünk át, még csak meg sem nézzük.”

Másnap reggel a szentmise után jó Órangyalom figyelmeztetett, változtassak elhatározásomon és rögtön utazzak el Hermetswilbe. Erre odamentem M. Mechtildishez, megkérdeztem, nem lenne-e jobb, ha elutaznánk Hermetswilbe; úgyis közel van, könnyen oda lehet jutni, plébános úr sértve érezhetné magát, ha nem mennék el. Neki is ez volt a véleménye, s így mindjárt el is indultunk az arra járó villamos vasúthoz. Az út utolsó szakaszán egyedül voltunk a kocsiban egy idős házaspárral. Az úr sokat mesélt missziós pap fiáról; aztán fölhívta figyelmünket a távolban látható muri kolostorra. Úgy láttam, az idős úr ismerős ezen a vidéken, ezért érdeklődtem tőle Hermetswil felől, mindenekelőtt, hogy folyó mellett fekszik-e. „Persze – felelte –, a Reuss mellett.”

Végül a villamos vasút végállomására, Brengartenbe értünk, onnét egy hídig mentünk, majd erdei út vezetett tovább a hegyre Hermetswil felé. Mivel szinte képtelen vagyok lassan menni, az idős úrral előrementünk, M. Mechtildis nővér és a hölgy lassan követtek minket. Kísérőm megállás nélkül beszélt, megismertetett az aargai viszonyokkal.

Már mentünk egy ideje, s hallgattam, amit mond, nem is jutott eszembe, hogy a környékre figyeljek. Egyszer csak csöndben megálltam, körülnéztem, és kimondhatatlanul megdöbbsentem; bal oldalamon egy erdős magaslat körül kígyózott a mélyben az ezüstösen csillogó, zölddel övezett folyó, a magasban pedig ott álltak az épületek – minden a legapróbb részletekig pontosan úgy, ahogyan az isteni Gyermekek mutatta.

Továbbkapaszkodtunk a hegyre, a jó úr tovább szórakoztatott, de én – én már semmit sem hallottam; lelkem Istenhez sietett föl, aki itt most ismét egész nyilvánvalóan megmutatta, hogy eszköz vagyok isteni kezében.

Az épületek közelében Keusch plébános úrral találkoztunk, majd M. Mechtildis és kísérője is odaérték. Elbúcsúztunk a kedves idős házaspártól, akik a bencés nővérekhez mentek, míg bennünket plébános úr az intézetéhez kísért. Először a homlokzat tűnt a szemembe; nagy öröömre a magasból „Szent Benedek” üdvözölt minket. Az ő szobra díszítette itt a házat, akinek tiszteletére annyit fáradoztunk Szentlőrincen a kápolna befejezésével.

Plébános úr kinyitotta a kápolnát. Mechtildis anyával letérdeltünk az egyik első padban. Köszöntöttem az isteni Üdvözítőt a tabernákulumban, majd a jobb oldali mellékoltárra néztem, ahol a Lourdes-i Szűzanya szobra állt, utána a bal oldali mellékoltárra tekintettem, és mit láttam? – a merev karú, édes Kis Jézust, ahogy Szentlőrincen álmomban! A világról megfélelkezve fölugrottam, az oltárhoz siettem és térdre rogytam előtte.

Mechtildis anya, megijedvén, hogy ilyen hirtelen fölálltam és elstettem, utánam jött, és megkérdezte, mi történt velem. Rendkívüli izgatottságomban megfeledkeztem magamról, és mondtam neki valamit az álmomról. Egy Detroitban történt későbbi esetet kivéve, ahol hasonló izgatottság fogott el, sose vagy csak ritkán fordult velem elő ilyesmi.

Plébános úrnak az intézet átvételére vonatkozó ajánlatát természetesen elfogadtam; de csak azzal a föltétellel, hogy megvehetjük és a Kármel Szent József otthonává alakíthatjuk.

Isten tudja, miért vezetett oda bennünket. 23 éve vagyunk Szent Benedek otthonában, és mindig nehéz volt és egyre nehezebb lett ott az élet. Szent Benedek valójában keresztet faragott számunkra; mert Hermetswil a mai napig csak keresztet és szenvedést hozott. Talán az a baj, hogy én annyira szeretem a szenvedést, s a jövő hoz majd még napsugaras időszakokat is az otthonnak, ezt szívből kívánom a kedves nővéreknek.

Évek múltán tértem vissza Hermetswilbe; de drága Kis Jézusom már nem volt ott. Alexiana anyának, aki egy időben Hermetswilben volt főnöknő, annyira nem tetszett a nyomorék kis karja, hogy kiadta a kis szobrot fölüjítésra, a művész pedig, aki éppoly keveset tudott ennek a Gyermekek Jézusnak a történetéről, mint M. Alexiana, úgy újította föl, hogy nyoma sem maradt rajta a „kegyképnek”, ahogyan én neveztem. Nagy vigasztalásomra szolgált, hogy mindjárt hermetswili tartózkodásom első heteiben lefényképeztettem a kis szobrot, s ezen a képen isteni Gyermekeim még mindig úgy áll előttem, ahogy Szentlőrincről Hermetswilbe vezetett.

Rocca di Papa 1908-tól 1912-ig

Nyáron a szép Svájc-ból visszatértem anyaházunkba. Ez alkalommal az az öröm ért, hogy szinte az összes nővért és gyermeket jó egészségben találtam, annak ellenére, hogy a zárda és a gyermekotthon is túlszűfolt volt. Persze a kedves olaszok szinte teljesen a szabadban élnek; de Rocca di Papában az esős évszakon kívül kemény, hideg téli napok is vannak. Aggódo szemmel jártam körül az egész birtokon, hol lehetne újabb helyiségeket kialakítani. Elgondolkozva nézegettem a terméskőből épült nagy istállót vagy pajtát, mely még kihasználatlanul állt az utcai fronton. Majd hívtam építómesterünket, Santangelit, és megkérdeztem, tudna-e nekünk a régi épületből a földszinten egy nagy refektóriumot, föléje pedig kápolnát kialakítani. A falak alapos átvizsgálása után elvállalta a munkát. 1908. november 2-án mindenki nagy öröme megkezdődött az építkezés. A ráépítéshez további köre volt még szükség, és ez pénzbe került, a pénztárunk pedig Rocca di Papában, a többi Szent József otthonhoz hasonlóan, meglehetősen üres volt.

Ezért két nővér fölkereste a kőbánya tulajdonosát, elpanaszolták, mennyire megszorultunk, és a jó úr engedélyt adott, hogy a „kőbányában heverő kövekből” elhozzassunk annyit, amennyire szükségünk van.

A kőbánya nincs messze erdő borította dombunktól. Mihelyt híre ment a nagylelkű engedélynek, a fiatal nővérek és a gyermekek megrohmoztak, azt kérve, hadd hordják ők a követ. Hozzájárultam, teljen benne kedvük; de béreltünk hozzá néhány szamarat is.

Fényes jókedvvel indultak nap nap után a kőbányába. Érdemes volt nézni, ahogy karavánban visszatértek, a felső kertből jó rálátás nyílt az útra. A nagyobb gyermekek a fejükön hoztak egy-egy követ vagy szikladarabot, az ottani asszonyok és gyermekek általában így hordtak mindent, és az olaszokra jellemző kecsességgel kaptattak föl a dombra; közben aztán megint föltűnt egy nővér kövekkel megrakott szamarat vezetve, mulatságos, festői menet volt.

Mivel ingyenes forrás nyílt számunkra a kövek beszerzésére, csakhamar jelentkezett a nővérek egy jó része, hogy rendbe akarják hozni a klauzúra kerítését. Az ősrégi fal helyenként romokban hevert, mi meg ahhoz túl szegények voltunk, hogy újraépíttessük. Jókedvűen, örömmel látott munkához a mintegy húsz mesternő, sikerült is három helyen

újjaépíteniük a falat; két kaput alakítottak ki („Szent Péter” és „Szent Pál” lett a nevük), így aztán nem tartott soká, és a mi szép birtokunk körös-körül le volt zárva.

Sajnos az új kápolna nem lett készen 1909. január 3-ra, az Isteni Szívről Nevezett Kármel egyik legnagyobb ünnepére, melyen az összes zárdánkból összegyűlt 50 nővér tehette le örökfogadalmát itt, Péter Szikláján Satolli bíboros jóváhagyásával.

Rajtuk kívül főt volt 56 novícia is. Mindenki nagyon örült; de különösképpen azok az idős nővérek, akik annyi szenvedést viseltek, oly sok áldozatot hoztak az évekig tartó üldöztetés idején; mert nemcsak Berlinben, de másutt is az ottanihoz hasonló vagy ugyanolyan megvetéssel kezeltek bennünket. Végre elérték céljukat, és az Isteni Szív lemosta róluk a gyalázatot. Igen-igen boldogan tértek haza ezután zárdájukba, abba az országba, ahonnan érkeztek.

Bécs

Ugyanebben az évben, azt hiszem ősszel lehetett, levelet kaptam Bécsből egy Jézus Szíve-pátértől, melyben azt javasolta, vegyem át főtisztelendő Krassa úr fiúotthonát. Nagyon nem szimpatizáltam az ajánlattal. Írtunk Krassa úrnak a további tájékozódás végett, kikértük mások tanácsát és magunk is sokat töprengtünk rajta. Végül úgy határoztunk, hogy – ideiglenesen – elfogadjuk az ajánlatot; abban reménykedtünk ugyanis, hogy ezáltal saját alapításhoz jutunk Bécsben. Ezzel a szándékkal küldtünk 1910-ben néhány nővért Krassa úr bécsi intézetébe.

Ha sejtettük volna Rocca di Papában, hogy a körülmények milyen életet kényszerítenek kedveseinkre, sose adtunk volna oda nővéreket. Sajnos magam is csak 1911 nyarán tudtam először Bécsbe utazni.

Az intézet a város központjában állt, nem volt se játszótér, se kertje, de még terasza sem, s ráadásul nagyobb iskolásfiúkkal volt tele. A nővérek számára semmi sem biztosította a kolostori zártságot.

Most bizony megértettük, milyen áldozatokat kíván a kongregáció nővéreinek élete, amikor iskolákat vagy más intézeteket vesznek át, azután pedig a mindenkori rektortól vagy igazgatótól függenek.

Istennek legyen örök hála, aki engem a Kármelba s ezáltal a legbölcsebb tanítómesterhez, Jézusról nevezett Szent Teréz anyához vezetett. Joggal szokták őt szeráfi vagy misztikus szentnek is nevezni; de csodálatos módon nemcsak szeráfként lebegett a lélek misztikus életének csúcsein, hanem ugyanakkor Jézus Szíve szerinti főnöknő, leányainak igaz, szerető, mindenkor gondoskodó anyja volt, sőt valamennyi alapításánál igazolta, hogy „üzletasszony” is, ahogy ő nevezte magát.

Ezt a nagy szentet adta nekem Isten törvényadóul, s én mindig félelemmel igyekeztem követni rendelkezéseit, amennyire ez korunkban és a teljesen megváltozott körülmények között egyáltalán lehetséges volt. Szent Anyánk elrendelte, hogy saját, kertes, fallal elkerített zárdáink legyenek. Ennek következtében a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelnak is csak saját, kertes zárdái vannak, melyek fallal vagy magas, zárt sövényvel vannak körülvéve; de valamennyi zárdánkhoz kapcsolódik gyermek- vagy öregotthon is játszótérrel és kerttel, melyet szintén sűrű sövény vesz körül.

Határozott meggyőződés, hogy ha Szent Teréz anyánk a 16. helyett a 19. vagy éppen a 20. században alapította volna Kármelét, az ő nagy buzgalmával nem korlátozott volna minket a lelkek megmentése érdekében végzett imádságra és vezeklésre, hanem hozzánk hasonlóan összekapcsolta volna ezt a lelkekért való fáradozással.

Szeretett Anyám csodálatától térjünk gyorsan vissza a forró bécsi házba, ahol Isten valóban kézzelfoghatóan megáldotta a fiúotthon átvételével hozott áldozatunkat. Ha jól emlékszem, a XI. kerületi Ebersdorf plébánosa, X. főtisztelendő hívta föl figyelmünket A.

kisasszonynak az ő egyházközségében található gyermekotthonára. A hölgy nővéreket keresett, akik megvették a birtokát és vele átvették a 60 gyermeket.

Miután megnéztük a házat és a kertet, ráálltunk a vételre. Erre 1911. augusztus 2-án megkaptuk a bécsi ordinariátusról a rég várt engedélyt az Isteni Szívről Nevezett Kármel letelepedésére.

Augusztus 15-én átköltöztünk a XI. kerületbe, és e kertes otthonhoz idővel további telkeket is vettünk. Az első bővítés, amire annyira szükség volt, sajnos csak 1921-ben kezdődhetett meg. Pénz hiányában azonban 1925-ben nincs még kész.

Néhány hete voltam az ebersdorfi Kármelban, amikor fölfedeztem, hogy a XXI. kerület kiváló missziós terület számunkra, s találtam egyúttal egy üresen álló, új házat is, mely zárdának éppen nem alkalmas, de indulásnak elég tágas és kert is van hozzá.

Nagy öröömre ehhez a második intézményhez is megkaptam az érseki hivatal engedélyét. E Szent Bernátról nevezett Szent József otthon alapítása 1911 szeptemberében kezdődött meg. A háború alatt egy nagylelkű hölgy irgalomból pártját fogta a Szent József otthon szegény bécsi gyermekeinek, és megvett hozzá egy újonnan épített nagy házat.

Időközben ez is zsúfolásig megtelt, s ekkor akadt egy gróf, aki saját költségén kápolnát akart hozzáépíteni. Megkezdődött az építkezés, s már mintegy méter magas falak álltak, mikor a pénz leértékelése folytán a nemes úr képtelen volt folytatni tervének megvalósítását. Most, 1925-ben ott áll a megkezdett mű, és nemes jótévkre vár, akik befejezzék.

Ez a kápolnaépítés valódi szociális mű; mert nemcsak nyilvános kápolna lesz, hanem az eddig ilyen célra szolgáló helyiségek óvodának, napközi otthonnak és varrónak lesznek berendezve a környékbeli munkásgyermek részére.

Hány olyan gyermeket nevelhetünk ezáltal jó kereszténnyé, a társadalom kötelességtudó tagjává, akit most a kommunizmus szelleme hat át; hiszen sajnos e környék igen sok lakója kommunista.

XIV. Az Újvilágban

Néhány hónappal azelőtt, hogy el kellett jönnünk Sittardból (1900 szeptemberében), még egyszer elmentem Roermondba Msgr. Drehmannshoz, és közöltem vele, hogy minden erőfeszítem ellenére sem kaptam engedélyt anya- és újoncházra, s elhatároztam, hogy elmegeyek Amerikába.

„Ne tegye – válaszolta a püspök igen határozottan –, Ön mindig megfogadta a tanácsomat, fogadja meg most is, ne menjen Amerikába. Én mondom Önnek, a kongregációja túl fiatal még. Nem hagyhatja itt. Én segíteni fogok, hogy kapjon jóváhagyást.”

Mennyire igaza volt! 1900-ban a mi Kármel-családunk túl fiatal, nagyon is fiatal volt ahhoz, hogy magára maradjon. Ezt persze beláttam; de mi más tehettem volna, mikor sehol nem találtam hajlékot enyéimnek?

Akkor 1900 augusztusában megkaptuk az engedélyt van Veen hertogenboschi püspöktől Tilburgba.

Hogy mi történt ott velem 1900. október 15-én, Jézusról nevezett Szent Teréz anyánk ünnepén, azt már elmeséltem. Azt is, hogyan találtunk azután menedéket Angliában, az essexi Maldonban.

Fáradtságos, szenvedéssel teljes évek múltak el; de mindezek ellenére az Isteni Szívről Nevezett Kármel folyamatosan növekedett és gyarapodott. Úgy tűnik, a szorongatások vizében érzi jól magát, és akkor nő a legjobban, ha állandóan öntözik, mint némely jól termő fa, mely sok vizet és sok napot kíván. Az Isteni Szívről Nevezett Kármelt is nemcsak öntözte az isteni gondviselés, hanem mindig élvezhette az áldás és a kegyelem éltető napját is.

A fiatal szerzetescsalád akkori állapotáról 1912-ben készült, most következő áttekintés mutatja legjobban, hogy Isten áldása támadások és viharok ellenére is nemcsak életben tartotta e Művet, hanem hagyta kibontakozni.

- 1891 Elindulás Berlinben 500 márkával és három szegény gyermekkel.
- 1899 Az első noviciátus megnyitása 14 újoncnővel az Ordinariátus engedélyével a hollandiai Sittardban.
- 1900 Fogadalomtétel nélkül bezárják.
- 1901 A második noviciátus az angliai Maldonban 21 újoncnővel Vaughan bíboros engedélyével. 1902-ben fogadalomtétel nélkül bezárják, mert előbb jóvá kell hagyni a konstitúciókat.
- 1904 Anya- és újoncház nyitása Rocca di Papában Satolli bíboros jóváhagyásával.
- 1906 A harmadik noviciátus megnyitása 50 újoncnővel Rocca di Papában, egyidejűleg Satolli bíboros jóváhagyásával az első és második noviciátust elvégző valamennyi nővér fogadalmat tehetett.
- 1910 Megkaptuk a Decretum Laudist.
- 1912 A nővérek összlétszáma 205, ebből 62 örökfogadalmas és 143 ideiglenes fogadalmas, az újoncnőké 50, a posztulánsoké pedig 82. 13 egyházmegyében és 20 Szent József otthonban működnek, ebből 5 Németországban, 2 Csehországban, 2 Hollandiában, 1 Angliában, 2 Svájcban, 2 Olaszországban, 4 Budapesten, 2 pedig Bécsben található.
- 1912 Az otthonokban jelenleg összesen 1000, 1–14 év közötti kisfiú és kislány él. 900 azoknak a 3–14 év közötti gyermekeknek a száma, akik csak napközben vannak ott.

A gyermekek nevelésén kívül a nővérek egy része házi missziót teljesít; ez azt jelenti, hogy meglátogatják plébániájuknak vagy városuknak az Egyháztól elidegenedett valamennyi

családját, megpróbálják fölrázni ezeket a lelkeket, hogy újból vallásos életet kezdjenek és szentségekhez járuljanak.

E fáradozások gyümölcsei a következők:

950 olyan gyermek lett megkeresztelve, aki még nem volt vagy éppen csak elmúlt 10 éves.

1200 személy, nagyobb részt férfi tért vissza egyházi kötelességei teljesítéséhez, legtöbbjük 5–10, sőt 20–40 éve nem járult szentségekhez. Sok esetben először még hitoktatásra is szükség volt, néhányukat csak megkeresztelte a katolikus egyház, és 20 vagy éppen 40 éves korban áldoztak először.

300 ún. vadházasság rendezése.

120 haldoklóhoz hívtak lelkipásztort a szentségek kiszolgáltatása végett.

A gyermekkeresztelek mind Berlinben és Svájcban voltak.

A gyónások egy része Berlinre és Svájcra esik, a legtöbb azonban Budapestre. A házasságrendezések és a haldoklók ellátásának legnagyobb része is Budapesten történt.

A kilencvenes évek eleje óta kértem már alamizsnát az USA-ból, s így néhány pappal is levelezésbe kerültem. Végül minden bizonnyal eljutott egy körlevél a clevelandi Szent Péter-templomnak vagy plébániának is, mire a főtisztelendő Pf. plébános 1912-ben megírta, hogy úgy látja, Művünk rendkívül jól illene az ottani viszonyok közé, és megkért, menjek el Clevelandbe.

Nagy örömmel és meghatottsággal olvastam újra és újra a levelet, és lélekben bejártam e kiterjedt, aratásra váró missziós területet, melyet az Egyesült Államokban találunk. Azonkívül még mindig éltek emlékezetemben az 1891. július 2-i látomásomban mondott szavaim: „Addig nem halok meg, míg az Isteni Szív Szolgálói el nem terjednek az egész világon.”

Most teljeseudnének be e szavak? Isten akarata lenne az, hogy most, több mint 20 év után az Újvilágba kísérhetem az ő szolgálóit, nővéreimet? Örömet kész voltam erre, és ott éppúgy a lelkek megmentésére akartam áldozni magam, ahogy eddig Európában. De először meg kellett bizonyosodnom, hogy Isten akarata-e, ha elfogadom a meghívást. Sietve Rómába utaztam ezért Msgr. Jacquemine-hez. Miután elgondolkodva elolvasta a főtisztelendő plébános levelét, azt tanácsolta, rögtön mondjak igent. Az ő kongregációja is rendkívül áldásosan működik az Egyesült Államokban, s nem tud elég nővért odaküldeni, annyi ott a munka.

Szándékomat egy másik páterral is közöltem Rómában, ő is ugyanezen a véleményen volt.

Erre megírtam Clevelandbe főtisztelendő Pf. plébánosnak, hogy néhány hónap múlva Clevelandbe érkezem egy nővérral.

A válaszlevélben közölte velem a plébános úr, hogy először még engedélyt akar kérni a püspöktől a letelepedésünkhöz, de a főtisztelendő úr nincs otthon. Megkértem, hogy ezzel várjon a megérkezésünkig, szeptember elejére tervezzük az indulást Nápolyból.

Nagy merészségnek tűnt, hogy engedélyt kérjenek számunkra, míg nem ismerem az ottani viszonyokat és követelményeket.

Ha a plébános úr nem kapta volna meg a püspöki engedélyt, aminek nagy a valószínűsége, talán nem is jutottunk volna ki Amerikába.

Az összes zárdánkban és Szent József otthonunkban jól mentek a dolgok ekkortájt. A főnöknök és a nővérek elégedettek voltak és buzgón fáradoztak szerzetünk céljának megfelelően saját megszentelődésükön és a lelkek üdvén imával, vezekléssel és szeretetszolgálatokkal. Hozzáfogtunk ezért az utazás előkészületeihez.

Már augusztus második felében jártunk, amikor engedélyezés végett megkaptam még Újpestről egy kápolna építési tervét. A költségvetés 25 ezer koronára rúgott. A nővéreknek semmi pénzük nem volt, és jótékony adományokra sem számíhattak. Akármennyire támogattam is kápolnák építését, ezt a 25 ezer koronás építkezést határozottan elleneztem.

M. Magdalenával Ancona–Fiumén át sürgősen útra keltem Budapestre. Odaérkezve hívtam néhány kőművest, nem építőmestert vagy építésszt, és odavittem őket a kitűnően megépített, nagy istállóhoz, mely a mi birtokunkhoz tartozott és korábban 14 luxuslovat tartottak benne. Miután megbeszéltük, hol legyen a diadalív a szentély és oratórium fölé, hol húzzák föl a sekrestye falát és hogy valamennyi falat újra kell vakolni, másnap reggelre költségvetést kértem. 3 ezer koronám volt, és az egyik ajánlat 3 ezer koronára szólt.

Ez a kőművesmester kapta meg tehát a munkát, s igen örültem, hogy a környék rövidesen kápolnát, a nővérek pedig szép oratóriumot kapnak, és nagy adósság sem fog terhelni minket. Ugyanazon az úton sietve visszatértem Rómába és Rocca di Papába. Pár nappal később, szeptember 5-én M. Canisia és M. Rita bekísért minket Rómába, onnan M. Johanna és M. Alexandra volt a kísérőnk Nápolyig. Éjjel 2 órakor a Deutscher Lloyd nagy hajója, a *Grosse Kurfürst* kifutott Nápolyból, melynek szépsége sűrű sötétségbe burkolózott, akárcsak számunkra a jövő.

Igen, valóban megint sötétségbe burkolózott számunkra a jövő; de a sötétségen át Isten keze vezetett bennünket. E mély meggyőződésből fakadóan bizakodva léptem a hajóra és zavartalanul élveztem az utat az óceánon. Fiatal korom óta valóságos szenvedélyem volt a „vízi utazás”. Eddig csak kisebb utakat tettem Hollandiából Angliába, Anconából (Olaszország) Fiuméba (Ausztria-Magyarország), most pedig az az öröm ér, hogy átszelhetem az óceánt.

Szeptember 7-én és 8-án nem volt szentmisénk, annak ellenére, hogy két pap is utazott velünk, ugyanis a néhány száz utas túl sok volt a gőzösön, s ezért egyáltalán nem volt hely, ahol a papok misézhettek volna. Ők ebben a helyzetben azzal álltak elő, hogy reggel 6 órakor a mi kabinunkban mondanak szentmisét, ha akarom. Természetesen szívesen ráálltunk, s ettől kezdve kedves kis szobánkban hajnalonként mindent előkészítettünk a szentmisére. Volt a hajón egy hordozható oltár, benne minden szükséges, velünk pedig volt egy s más, amivel méltóbban földíszíthettük a kis kápolnát. Szomszédunk, egy kedves, idősebb olasz hölgy jött minden reggel a szentmisére – valamint két ferences nővér, mikor nem voltak tengeri betegek; szegények sajnos nem ritkán hiányoztak, a hajó káplánja szintén. Úti jegyzeteimből idézek:

Szeptember 10. Remek volt az idő – látszott Spanyolország, a hegyen tisztán ki lehetett venni a mohamedánok elleni csatákról híressé vált Arimedét és Traficót. – Majd Gibraltárhoz értünk, és déli irányban látszottak Afrika partjai.

Szeptember 11. Borús, csak egy szentmise.

Szeptember 12. Nyugodtabb, két szentmise.

Szeptember 13. Csak egy szentmise. Pompás idő volt, olyannyira, hogy áthajózhattunk az Azori-szigetcsoporton. Ez csak akkor fordul elő, ha kivételesen tiszta és nyugodt idő van, különben veszélyes arra menni. – A szigeteket dús, zöld növényzet borítja, közben falvak és városok tűnnek fel, minden ragyog a napsütésben, körülöttünk pedig a gyémántpompában csillogó hullámok. – Nincsenek szavak e szépség kifejezésére! Mi fogható a tengerhez? A tenger könyv, mely azoknak, akik tudnak belőle olvasni, Istenről mesél, az ő végtelen hatalmáról és dicsőségéről, irgalmáról és szeretetéről, ahogy egyetlen más könyv sem.

Szeptember 14. Szent Kereszt felmagasztalása, két szentmise. Szeles.

Szeptember 15. és 16. Továbbra is borús, szeles idő. Mindkét nap két szentmise.

Szeptember 17. Vihar. A szél miatt nem lehetett misézni.

Szeptember 18. Tiszta idő. A szél kissé enyhült. Két szentmise.

Szeptember 19. Utolsó nap. Szép idő. Egy szentmise a szobánkban és egy a fedélzeten, az összes katolikus utas számára.

Este 6 órakor érkezünk Hobokenba, ahol vártak minket a Raphael-egylet ügynökei, s elvittek a St. Mary menedékházba, ahol szállást kaptunk egy éjszakára.

Szeptember 20. Kihallgatás Farley New York-i bíborosnál. Őeminenciája rendkívül jóságosan fogadott bennünket; látható érdeklődéssel olvasta 1912-es áttekintésünket, és csodálattal adózott a férfiaknál elért eredményeinknek. Úgy vélte, misszióknak igen jól illik az amerikai viszonyokhoz. Befejezésül – terveinkkel összhangban – azt tanácsolta őeminenciája, folyamodjunk Clevelandben püspöki jóváhagyásért, majd áldását adta ránk.

Mikor visszatértünk a menedékházba, megtudtuk, hogy közben ott volt főtisztelendő Pf. páter, a clevelandi plébános testvére, és megparancsolta, hogy azonnal indítsanak minket tovább Clevelandbe. Emiatt meghiúsult, hogy láthassam Lisa húgomat és a rokonaimat. Az éjszakai vonattal utaztunk tovább, és 21-én délután 4 óra felé érkezünk Clevelandbe. A plébánost szemmel láthatóan nagyon meglepte érkezésünk, és közölte, hogy a püspök még nem érkezett vissza, Rómában van.

Nyilván Isten rendelése volt, hogy a főtisztelendő ezt nem közölte velem, hiszen én Róma közvetlen közelében, Rocca di Papában éltem. Ha a clevelandi püspök Rómában elutasította volna fölvetelünket az egyházmegyéjébe, nem lett volna alkalmunk Amerikába utazni. És ki tudja, kaptunk volna-e hasonló meghívást még 1914-ig, a háború kitöréséig, a háború után pedig az új bevándorlási törvény csaknem lehetetlenné teszi a külföldről kezdett újabb alapításokat.

Isten csodálatosan kormányoz és irányít mindent!

A plébános úr a rövid beszélgetés után iskolanővéreihez kísért bennünket, akik szeptember 27-ig befogadtak minket.

Napról napra vártuk, hogy visszaérkezzen a püspök, de hiába. Az időt mindig többre becsültem az aranynál is, azért fölhagytam a várakozással.

Az Alexius-menedékház tisztelendő főnöknője, M. Leonarda volt szíves adni egy kis padlásszobát, ahol még lakhattunk és letehattuk a holminkat. Itt hallottuk a nővérektől, akik németek voltak, hogy a főtisztelendő püspök úr nem rokonszenvez a németekkel, ezért igen kétséges, hogy fölvesz-e bennünket az egyházmegyéjébe.

A clevelandi viszonyok miatt úgy döntöttem, hogy átmegyek Kanadába. A plébános úr volt szíves lefordítani az egyházmegyei letelepedés érdekében írt kérvényemet. Ezt leírtam és beadtam a püspöki irodába, hogy őeminenciája megérkezésekor már ott legyen.

A hajón a hajókáplánon kívül volt egy olasz páter is, Aloisius Scafuro, aki, ha az idő engedte, mindennap misézett és áldoztatott. Búcsúzáskor elkértem a címét. Kolostora Kanadában, az Ontario tartománybeli Berlinben volt.

Szeptember 30-án Buffalóba utaztunk, ahol először a Jézus Szíve Akadémia Nővérei fogadtak be; de két nap múlva átmentünk a Pine Streetre az ottani nagyon kedves nővérekhez, mivel az előbbieknél nem volt hely. Tanácsot akartam kérni valakitől, és az isteni gondviselés egy bölcs és jámbor tanácsadóhoz, az Oldenburgból származó Pater Maeckler jezsuita főtisztelendőhöz vezetett. Mikor tevékenységünkről és misszióinkról tudomást szerzett, Buffalóban akart tartani minket, de ez a szándéka meghiúsult. Így az ő véleménye is az volt, hogy legjobb, ha Kanadába megyünk, továbbá azt tanácsolta, hogy egy sor püspökhöz, akiknek megadta a címét, adjak be kérelmet engedélyezés végett, melyhez ő valamit hozzáfűzött, megjegyezve, hogy a választ mielőbb személyesen vegyem át. Ezután áldását adta ránk és nagy sikereket jósolt az Újvilágban.

Hálásan jöttünk el e jó atyától és a Pine Street-i kedves nővérektől. Ettől kezdve nem éreztük magunkat annyira elhagyatottnak az idegen földön, és boldogan indultunk útnak Kanadába. Buffalóból alig egy óra az út addig a hídig, mely Kanadát az Egyesült Államokkal köti össze. Ez a híd visz át a fölött a nagy folyó fölött, melyet a Niagara vízesései ill. az az alatti vizek táplálnak. Csodálatosan szépek ezek a vízesések, melyeken az Erie-tó vize zuhan alá a sokkal mélyebben fekvő Ontario-tóba. Akkor nem volt időnk elidőzni e vízeséseknél. Minden erőmet arra a feladatra kellett koncentrálnom, hogy az Isteni Szívről Nevezett Kármelnak otthont alapítsak az Újvilágban. Minden szabad percemben Istennél időztem, félelemmel törekedtem legszentebb akarátának fölismerésére és teljesítésére.

Mikor a hídon átkeltünk, több villamos vasúton és vonaton is kellett még utaznunk, míg végül az egyik állomáson egy szürke ponyvás kocsinhoz vezettek. A leginkább omnibuszra emlékeztető jármű tömve volt mindenféle vidéki emberekkel, akik még összéb húzódtak, hogy helyet szorítsanak nekünk. Nem is tudom, meddig utaztunk. Teljes sötétségben, késő este értünk Berlinbe. Egy jó asszony, aki velünk együtt utazott, a kiszálláskor odalépett hozzánk, és megkérdezte, hogy a nővérekhez szándékozunk-e menni; ha idegenek vagyunk itt, szívesen elkalauzol minket, bár evangélikus, tudja, hol laknak a nővérek. Köszönettel elfogadtuk szeretetszolgálatát. Még tíz percet sem gyalogoltunk, s már meg is érkezünk a Notre Dame Nővérek házához. Kedvesen fogadtak minket, és az éppen utazni készülő főnöknő megengedte, hogy hétfőig maradjunk.

Szombat este volt, és P. Maeckler előzőleg a lelkemre kötötte, hogy először is tartsak legalább nyolc nap pihenőt. E pihenő végül csupán a vasárnapi napra szorítkozott, melyen még meg kellett írnom négy vagy öt kérvényt a megadott püspököknek.

Mihelyt hazajöttünk másnap reggel a szentmiséről, írni kezdtem. A nap folyamán magához kért Aloisius páter házfőnöke is, aki azt tanácsolta, menjünk el a hamiltoni püspökhöz és a torontói érsekhez; mindkét városban bőven adna ugyanis munkát misszióknak a sok bevándorló. Köszönetet mondtam, és elkértem a két püspök címét.

Hétfőn reggel továbbutaztunk Torontóba. Estefelé érkezünk meg, és éppen csak annyi időnk maradt, hogy szállást keressünk egy zárdában. Reggel az érsekhez mentünk, de a nemrég megválasztott Neil-McNeil érsek éppen Rómában tartózkodott. Ezért helyettesének mondtuk el, mi járatban vagyunk. A város nekem rendkívül tetszett, egészen otthonosan éreztem magam.

Nem időztünk ott, Hamiltonba mentünk. Sajnos a főtisztelendő püspök úr nagyon idős volt és nem fogadott már idegeneket. A főtisztelendő általános helynök a sok olaszra való tekintettel szívesen fölvert volna, de a főtisztelendő püspök nem akart több kongregációt befogadni.

A következő vonattal továbbutaztunk Londonba, Ontario egyik kisvárosába, ott akartunk éjszakázni. Barat Szent Zsófia anya leányainál nagyon szíves fogadtatásban részesültünk. A következő vagy talán a harmadik napon indultunk tovább Detroitba. Az ottani főtisztelendő püspök is igen idős volt, de nagyon kedvesen fogadott, igen nyájas volt, viszont a kihallgatás itt is azzal zárult, hogy több nővért nem vesz föl az egyházmegyéjébe.

Még megálltunk Toledóban, az ottani püspök azt ígérte, hogy fölvételi kérelmünkre Clevelandbe küldi a választ, mely azonban soha nem érkezett meg.

Ezzel körüljártuk az Erie-tavat és visszatértünk Clevelandbe; öt egyházmegyében kértünk hiába letelepedési engedélyt. Számunkra, akik esendő emberként nem látunk messzire, úgy tűnt, mintha teljesen hiábavaló lett volna ez az utazás; de nem így volt, P. Maeckler tanácsa és áldása, ha nem is azonnal, de végül is elvezetett minket az általa megjövendölt sikerhez. Isten nyilván őt rendelte a vezetésemre, aki ráállított a helyes útra, melyen az isteni gondviselés megmutatta, merre menjek tovább.

Másnap, október 14-én kihallgatást kaptunk a clevelandi püspöktől, aki néhány pap jelenlétében az egyházmegyébe telepedésre vonatkozó kérvényemre röviden csak annyit

mondott: „Egyházmegyémbe az Ön részére nincs helyem”, és egy szempillantás alatt otthagyta a helyiséget, áldását sem adta rá. Bármily kevés reményt tápláltam is az engedéllyel kapcsolatban, kérvényünk elutasításának ez a módja mélyen megsebzett; de rögtön föl is sóhajtottam Istenhez: „Deo gratias”. Mi mást kerestem volna ugyanis Amerikában, mint „lelkeket”, és mi mást tehettem eddig Európában a lelkek megmentéséért, mint hogy „szenvedtem”? Ugyanez volt a helyzet eddig Amerikában is, és marad is bizonyára. Nemde mint az árnyék kísér engem a szenvedés évek óta?

Tisztelendő M. Leonarda megengedte, hogy a holminkat továbbra is náluk hagyassuk, míg saját otthonunk lesz. 1912. október 15-én este, Jézusról nevezett Szent Teréz anyánk ünnepén érkezünk Chicagóba. Nem volt más címünk, csupán az érseké, így mindjárt rezidenciájára utaztunk, s a kedves házvezetőnő, aki már nem volt fiatal, elvitt bennünket a Columbus-menedékházba, ahol az olasz nővérek kedvesen befogadtak minket éjszakára, s az is megtudtuk tőle, hogy Quickly érsek elutazott.

Másnap reggel fölkerestük az érseki titkárt, aki kérvényünk elolvasása után röviden, határozottan kijelentette, hogy nekünk, németeknek nem adnak ki Chicagóban letelepedési engedélyt, ne is tegyünk érte további erőfeszítéseket.

Mi maradt más hátra, fölkerestük az utolsó püspököt, akinek kérvényt küldtem: Messmer érseket Milwaukee-ban.

Milwaukee

Késedelem nélkül odautaztunk, és egy fiatal, virágzó kongregáció szanatóriumában nagylelkűen befogadtak bennünket. Alapítónőjük, M. Alfonsa hozzánk hasonló szenvedéseken ment át, mikor az Egyesült Államokba jött.

Az érsek úr elutazott, de néhány nap múlva visszajött, és 1912. október 21-én kegyesen megadta az engedélyt a milwaukee-i letelepüléshez.

Csak egy hónapot kellett bolyonganunk az idegen földön, és máris megkönyörült rajtunk a jó Isten, befogadást nyertünk az egyik egyházmegyében. De hogyan jutunk mármost házhoz? Mint egykor a legelején, 1891-ben Berlinben, most sem volt pénzem. A folytonos utazgatások következtében pénztárcánk szinte teljesen kiürült. Ennek ellenére megtettünk minden tőlünk telhetőt, házat keresve keresztül-kasul beutaztuk a várost; de igen nehéznek tűnt céljainknak megfelelő kertes, játszóteres birtokot találni. E szorult helyzetben a szanatórium akkori főnöknője azt tanácsolta nekünk, nézzük meg a South Pierce Streeten két éve üresen álló fiúotthont, mely az érsekség tulajdona.

Október 27-én megtekintettük az otthont. Az első benyomás szörnyű volt; mikor azonban megismertem ennek a szerencsétlen intézetnek a történetét, azonnal az a meggyőződésemmé vált, hogy ezt a házat Isten rendelte számunkra; mert eddig többnyire olyan házakba vitte az Isteni Szívről Nevezett Kármelt, ahol sok engesztelnivaló volt, hiszen mint engesztelő Művet hívta életre.

400 dollár éves bérlet vagy 12 ezer dolláros vételár fejében megkaptuk a volt fiúotthont, mely nagy, kertes, játszóteres villa volt. A tárgyalások elhúzódtak, a gondnoknak is előbb ki kellett költöznie a családjával, ezért mi csak november 21-én, Szűz Mária bemutatásának napján foghattunk hozzá a berendezéshez. Szerencsére közben csomagjaink megérkeztek Clevelandből, a legszükségesebb bútorokat pedig még megtaláltuk a volt intézetben. Nekünk, szegény, nincstelen úttörőknek derekasán kellett dolgoznunk, hogy legalább részben kitakarítsuk a nagy házat, és berendezzük kedves nővéreink fogadására, akiket nagyon vártunk. Segítséget nem tudtunk hívni, nem volt pénzünk, néhány dollárunk éppen arra volt elegendő, hogy megvegyük a legszükségesebb élelmiszereket.

Nem az isteni gondviselés vezetett bennünket? Különben hogyan jutottunk volna ilyen gyorsan engedélyhez és otthonhoz!

Hálával és örömmel tudattam mindjárt valamennyi európai szerettemmel újvilági élményeinket és címünket. Néhány nővér már útban volt Amerikába, december 7-ről 8-ra virradó éjjel érkeztek meg. Az új hazában való viszontlátás leírhatatlan öröme töltött el bennünket, s csak növelte örömünket, hogy éppen Miasszonyunk ünnepén.

Egy ideiglenes kápolnát is berendeztünk már, és 1912. december 15-én elhelyezhették a legméltóságosabb Oltáriszentséget. Főtisztelendő F. Leist volt szíves naponta nálunk misézni, míg föl nem váltotta őt Fabian kapucinus páter.

Alig nyílt meg az otthon, mindjárt hozták is az első gyermekeket, és a ház nemsokára zsúfolásig megtelt velük. A nővérek közül néhányan szorgalmasan jártak misszióba, és nagy sikereket értek el honfitársaik között. Hányan nem teljesítették már sok éve vallási kötelelességeiket; ők újból bátorítást merítve és fölbuzdulva új életet kezdtek.

1913 februárjában újabb fogadalmas nővérek és posztulánsok érkeztek hozzánk, s ugyanakkor a torontói érsek is hívott egy mielőbbi ottani alapításra.

Március 24-én a hívásnak engedelmességgel egy olasz nővérrel Kanadába utaztam. A József-nővérek szeretettel befogadtak bennünket. Azután kihallgatást kaptunk Toronto érsekétől, Neil-McNeil öméltóságától. Jóságosan fogadott bennünket, s miután öméltósága missziós tevékenységünk részleteiről érdeklődött, elmondta, milyen sok olasz lakik Torontóban, akik gondozásra szorulnak. – Először is házat kellett keresnünk, és hogy gyorsabban és könnyebben jussunk hozzá, öméltósága fölírta nekünk néhány olyan plébánia címét, ahol a legtöbb olasz él, majd áldásával elbocsátott minket.

Mennyire elcsodálkoztunk azonban, mikor másnap reggeli után a beszélőszobába hívtak és az érsek urat találtuk ott, aki megkért minket, hogy készüljünk kimenőre. Egy szempillantás alatt bebújtunk a köpenyünkbe, és izgatott várakozással mentünk vissza a beszélőszobába. Öméltósága kiment velünk az utcára a kocsijához, megkérte szálljunk be, én pedig megköszönvén azt mondtam: „Kegyelmednek ír szíve van.” Mire kedvesen elmosolyodott és azt mondta: „My mother was Irish” (Anyám ír volt). Az írek kedvességének, szívélyességének nincs párja. Gyakran gondoltam és mondtam, hogy ilyen kedves, szívélyes lehetett az isteni Üdvözítő is, mikor a földön járt; különben nem tudta volna a tömeget annyira lebilincselni, hogy napokon át étlen-szomjan kitartsanak mellette.

Sorra jártuk tehát a plébánosokat; a lelkész urak, akikkel találkoztunk, nagyon kedvesek voltak, de egyik sem tudott nekünk való házról. Így déltájban visszatértünk a zárdába. Egy egész héten át hiába kerestünk házat, mígnem április 2-án nemcsak azt találtuk meg, amit mi kerestünk, hanem amit az isteni gondviselés jelölt ki számunkra. Aznap hosszú utazás után szálltunk le a villamosról, és befordultunk az első mellékutcába. Alig pár perce mentünk, amikor az egyik ablakban cédulát pillantottunk meg: „For rent” (Bérbeadó). Mindjárt becsöngettünk. Rögtön megjelent egy fiatalasszony, kérésünkre végigvezetett bennünket a házon, melyet szeretett volna mihamarabb bérbeadni. Ikerház volt, s mivel szerettem volna az egész birtokot kerttel együtt, érdeklődtem, ki a tulajdonos, s kiderült, hogy az egész az érsekség tulajdona. A legközelebbi templom a Szent Ferenc volt. Rögtön odaindultunk. A Szent Ferenc-templom jóságos, buzgó plébánosa, McCann főtisztelendő igencsak elcsodálkozott, hogy megtaláltuk az egyházmegyének ezt a birtokát. Úgy vélte, az isteni gondviselés vezetett oda bennünket, ezért rögtön hajlandó volt befogadni minket az egyházközségébe. Mikor öméltóságával tudattuk, mit találtunk, ő is nagyon csodálkozott, hogyan akadhattunk erre a házra, s beleegyezését adta, hogy ne csak kibéreljük az üresen álló házat, hanem próbáljuk meg hamarosan megszerezni az egész birtokot.

Néhány nap múlva átköltöztünk, mivel a felső szint üresen állt. Április 15-én kiköltözött a család, Milwaukee-ból pedig megérkezett több nővérünk; szerzetescsaládunk ugyanis nem sokkal korábban ismét gyarapodott Németországból 3 fogadalmas nővérrel és 1 posztulánssal. M. Fabiana is velük jött, s nagy sürgés-forgás vette kezdetét. Magunk végeztük az asztalosmunkákat és a festés-mázolást. A kápolnát sikerült is még májusban befejezni. Az

otthont Madonnáról nevezett Szent József otthonnak neveztem el, ezért Miasszonyunk tiszteletére volt az első szentmise május 30-án a kis szentélyben.

Itteni kedves olaszaim igen adakozóknak bizonyultak. Nemcsak a legszükségesebb élelmiszerekkel láttak el bennünket, hanem pénzt is gyűjtöttek, amit esténként hoztak el, a munka után. Fáradhatatlan hűséggel támogattak bennünket éveken át, mi pedig minden tőlünk telhetőt megtettünk, hogy elősegítsük egyházi kötelességeik teljesítését, árvaik pedig 1913 májusától folyamatosan otthonra leltek az Isteni Szívről Nevezett Kármelben.

Torontóban a többi alapításnál gyorsabban jelentkeztek a legkülönbözőbb nemzetiségű adakozó nők, akik versengve igyekeztek otthont teremteni az itteni legszegényebb gyermekeknek. Később kaptunk egy kertes házat is, mely egészen a gyermekeknek lett berendezve.

Júniusban jutott el hozzám a Fort Wayne-i püspöknek a Lake County-n (Tóvidék) élő sok ezer emigráns közötti letelepedésre szóló engedélye. A 20–40 ezer lelket számláló települések sora jelentős misszióra nyújtott ott számunkra alkalmat. Pár nap múlva Elisabeth nővérrrel Chicagóba utaztam, onnét pedig tovább Lake County-ra, ahol kiválaszthattunk magunknak egy települést.

Sorra látogattam a legkülönbözőbb nemzetiségek plébánosait, végül egy magyar plébániára jutottunk, melynek szükségkápelnája volt; a Szentháromság tiszteletére szentelt templom nem sokkal korábban leégett. A szegény pap rendkívül ideges volt. Mindaz, amit láttam és hallottam, mélységes részvétet keltett bennem, s elhatároztam, hogy kedves magyarjaimnál keresek otthont a Kármelnek. A magyar plébánia az indianai East-Chicagóhoz tartozott. A birtok megtalálására tett erőfeszítéseink több napon át hiábavalóak voltak, mígnem eljutottunk a *Land Company*-hoz, melynek Mr. Riley az elnöke. Ez a kiváló úr (ír katolikus) jóságosan fölkarolt minket. Akadt két, még építés alatt álló, de majdnem kész apró kis munkásház is; ezeket a hozzájuk tartozó területtel együtt megvettük, s ígéretet kaptunk, hogy július 1-jén beköltözhetünk az egyik házba.

Közben beutaztunk a közeli Milwaukee-ba, hogy köszöntsük legutóbb érkezett nővéreinket, és hogy beszerezzünk és becsomagoljunk mindent, ami az alapításhoz, főként a kápolnához szükséges.

Július 2-án M. Aloisiával és Elisabeth nővérrrel Milwaukee-ból az Indiana állambeli East-Chicagóba utaztunk, ahol találkoztunk M. Fabianával és kísérelőjével, akik Torontóból jöttek. Együtt mentünk el a názareti házacskához, hogy az isteni Üdvözítőnek szállást készítsünk benne, kedvenceinek pedig otthont rendezzünk be.

Az általunk megvásárolt két ház East-Chicago épp csak fejlődésnek indult új városrészéhez, *Calumet*hez tartozott, ahol akkoriban a mi házainkon kívül csak jó messze volt még két-három hasonlóan apró faház. Ameddig a szem ellátott, mindenütt homok borította a sík vidéket, sehol egy fa, sehol egy épület, nem volt ott semmi, ezért új otthonunkat *Pusztaságnak* neveztük el.

Nagyobb szegénységben éltünk, mint eddig bárhol. Azt hiszem, egy dollárunk sem volt, mikor Calumetbe érkeztünk, teljesen nemes lelkek jótékonyására voltunk utalva. Különös örömet jelentett számomra, hogy az első kenyeret egy zsidó nőtől kaptuk. Hamarosan nagy áldozatokat hozva szerető gondjukba vettek minket környékbeli magyar családok, majd East-Chicagóban a kedves, jámbor Mrs. Fleck a leányaival, akik hűséges és nagylelkű jótévőink lettek.

A kápolnához egy, a németországi Bonifác Egyletnek hasonló chicagói egylettől kaptuk az oltárt; a további alapítások során is kaptunk ettől az egylettől nemcsak oltárokat, de mindenféle kápolnai kellékeket is. East-Chicago részére a chicagói Daleiden úr Jézus Szíve-szobrot, egy kedves francia hölgy pedig Miasszonyunk szobrát ajándékozta.

Pár hét múlva berendeztük a gyermekeknek a második kis faházat, s alighogy elkészültünk vele, rögtön zsúfolásig megtelt emigráns gyermekekkel, akiknek az édesapjuk

gyárban dolgozott, édesanyjuk pedig meghalt. A munkások fizettek a gyermekek gondozásáért, illetve lassacskán mind több jötevő akadt, így némi rendszeres bevételre tettünk szert.

Nyomban hozzáfogtunk fő feladatunkhoz, a misszióhoz. Néhány nővér állandóan kijárt és igen eredményesen új életre próbálta buzdítani az Egyháztól elidegenedett lelkeket, az olaszoknak berendeztünk egy kis kápolnát is, gondoskodtunk olasz papról, aki azután házikáplánunk lett és vasárnaponként egy második szentmisét is mondott az olasz kápolnában.

Szüntelen erőfeszítések és áldozatok közepette növekedett az új Kármel. Még a kis ház árnyékában eltöltött rövid pihenő közben sem volt nyugalmunk; az alacsony fűzfákon ugyanis rengeteg szúnyog élt, s ezek annyira kínoztak bennünket, hogy gyakran kis tüzet kellett gyűjtanunk, hogy a füst elűzze őket.

Mindezek ellenére igen megszerettük sajátos pusztai életünket, s csak most kezdtük megérteni a régi szerzetes atyák életét. A magány, a naplementék csodálatos felhőalakzatai és színpompája, majd a szikrázó csillagok, mindez nagyon széppé tette a pusztánkat Indianában, még a pusztaság királyának ordítása, üvöltése sem hiányzott, miután a birtokunk mögött pár száz lépésre húzódott az a hét sínpár, melyen a New York és Chicago, Amerika ill. az Egyesült Államok középső részének legfőbb városa közötti vasúti forgalom zöme bonyolódott, és a mozdonyok füttye ott olyan volt, mintha vadállatok ordítottak volna.

Örömmel gondolok vissza a pusztaságban tett vasárnapi sétáinkra is; napnyugta felé mentünk ki, és a remetékre meg a Kármel ősatyjára, Illésre gondoltunk, akinek egy apró, vadrózsával benőtt dombot szenteltem. Meghitt, békés órákat töltöttünk ebben a különleges alapításban. A pusztaság tíz év múlva eltűnt, horvátok alakítottak ott kolóniát. Középen egy templom áll és iskola, s néhány száz, a miénkhez hasonló faház veszi őket körül.

Miután külön-külön és együtt is sokat töprengtünk azon, hogyan rendezhetnénk be egy kápolnát a kis házban, sikerült a padlást vagy magtárat miniatűr székesegyházzá alakítanunk szentélyel, diadalívvel, a nővérek részére oratóriummal az oltár mögött, még mellékhajók is voltak. Főtisztelendő Alerdin püspökünk maga jött el a kápolna fölszentelésére. A közeli állomásra több mint száz magyar, gyermekek és felnőttek mentek ki érte. – Később elmesélte, hogy hiába tekintett bármerre, el nem tudta képzelni, melyik házban lehet kápolna. Végül az egész gyülekezet egy „munkásház” előtt állapodott meg. „Hol lehet ebben kápolna?” – gondolta magában. A verandáról bevezették a beszélőszobába, onnét egy keskeny folyosóra, majd egy éppoly keskeny lépcsőn fölfelé. Mikor fölért és belépett a kápolnába, igen-igen meglepődött és elcsodálkozott ezen a kicsi, szép szentélyen.

Még nem voltunk egy hónapja East-Chicagóban, mikor egy alapításra kértek föl, ezúttal Shaw püspök Texasból, San Antonio egyházmegyéből, ahol a több mint 40 ezer mexikóit kellene átvennünk. A nővérek mind támogatták a misszió átvételét. Késő ősre elfogadtam az alapítást.

Október elején visszamentem East-Chicagóból Milwaukee-ba. 30-án üzenetet kaptam Msgr. Koudelkától, akit nem sokkal előbb neveztek ki Superior püspökének, hogy beszélni óhajt velem. Amikor fölkerestem, arra kért, menjek néhány nővérrel Superiorba. Kérését határozottan elutasítottam, mivel a San Antonio-i alapítást már elfogadtam. De hiába volt minden ellenkezés, a püspök mintegy kényszerített, hogy engedjek.

Superior

Már november 5-én elindultam Elisabeth nővérrel északra, Superiorba. Krisztus Szolgálóinak menedékházában vendégszeretően fogadtak.

Némi hiábavaló fáradozás és nehézség után Superior-Dél városrészben egészen rövid időn belül sikerült házat találni, mely egy erdei szórakozóhelyhez tartozott. Nem sokkal korábban zárta be a rendőrség, mivel egy szóváltás során leszúrtak ott egy férfit.

Ez a lokál évek óta botránykő volt a környékbeli tisztas családoknak; jobbára jó lutheránus norvég emigránsok települtek ide, ezért jöttünk mindenki örömmel üdvözölte. Számunkra viszont ez újból az „engesztelés háza” lett.

Superior-Délnek volt ugyan katolikus temploma, de az Oltáriszentség még nem volt elhelyezve; ez most rögvést megtörtént, amikor oda kezdtünk járni szentmisére, a kis egyházközség nagy öröme. A templom mintegy 20 percre volt tőlünk. Az út az erdőn vitt keresztül, és csak a templom közelében voltak házak.

Ott északon, a Superior-tó közelében kegyetlen hideg uralkodott, ekkora hideg Németországban ismeretlen; 1913. december 8-án, Szűzanyánk ünnepén is rettenetesen hideg volt, de a színpompás napkelte feledtette velünk a kínzó hideget és felejthetetlen tette számunkra ezt a napot. Addig napkeltekor sose láttuk az esti égbolt csodás színeit.

Az éghajlat miatt és mert a templom annyira messze volt, természetesen iparkodtunk mihamarabb berendezni egy kápolnát. A plébános úr is szívesebben misézett volna nálunk, a meleg kápolnában, mint a hideg, üres templomban; vásár- és ünnepnapokon kívül ugyanis alig jártak szentmisére. December 25-én a nagy Isten az Oltáriszentségbe rejtezve beköltözött a mi kis Betlehemünkbe, és elhozta nekünk karácsony igaz örömét.

Berendeztük az otthont. Ellátogatott a püspök, és nemcsak elégedett volt vele, hanem örült neki, a nővérek missziós eredményeivel együtt. – December 29-én Fabiana anyával és Josefa nővérrel eljöttem Superiorból, egy éjszakára East-Chicagóban maradtunk, majd Saint Louison át San Antoniába utaztunk, ahol kedvesen befogadtak az orsolyita nővérek konventjében.

A püspök gondoskodott számunkra házról, melyet később megvettünk; a város mexikói negyedében, a mexikói templom közelében volt. Mihelyt berendezkedtünk, megnyitottuk az externátust, s hamarosan száz vagy még több gyermek járt hozzánk, s a mexikóiak között virágzott a misszió is; könnyen irányítható, jó nép ez, de vallásos nevelés híján ellanyhult. Elegendőnek tartották, hogy mindenkit megkereszteltek!

Abban az időben, 1914-ben, mikor Mexikóban kitört a forradalom, menekültek ezrei jöttek San Antoniába. Micsoda nyomorúságos körülmények közé kerültek! Védelmet, segítséget kerestek a szegény katolikusok, és hol találták meg, amit kerestek? A szektásoknál! Hamarosan nagy mennyiségű ruhaneműt kaptunk, és a mexikóiak között gyorsan elterjedt az új menedékhely híre, a kapunk körül pedig, nagy örömünkre, mindig szegény asszonyok várakoztak seregnyi gyermekükkel. Egy-egy hónapban Elisabeth nővér, aki a szegényekről gondoskodott, háromszáz családot bőségesen el tudott látni holmikkal. Rafaela nővér lett a missziós nővér, ő előzőleg hosszabb időt töltött itáliai zárdáinkban, így pár héten belül megtanult spanyolul. Isten bőséges áldással jutalmazta áldozatait és fáradozásait.

A ház és a kápolna berendezése szokatlanul nehezen haladt előre, de végül minden a helyére került. Fabiana anya fáradhatatlan volt, maga készített el mindent, nagy buzgalommal ki is festette. Április 7-én szentelte föl Shaw püspök a kápolnát, ő mondta az első szentmisét, és nagy örömünkre elhelyezte a legméltóságosabb Oltáriszentséget.

Májusban Josefa nővérrel visszatértem Milwaukee-ba. Néhány hét múlva följánlottak egy házat a Toronto egyházmegyében lévő St. Catharines-ből. Josefa nővérrel utaztam oda, s Szent József Nővérei fogadtak be minket szeretettel.

A fölkínált ház nem volt nekünk való, de mivel St. Catharines-ban és környékén gyümölcsöző missziós munkára számíhattunk, tovább kerestem, és Merritonban, St. Catharines-tól félóránnyira megtaláltam, amit kerestem. Egy patak melletti kis erdős dombháton egy villát fedeztem föl nagy kerttel, öreg fákkal, amit megvettünk. Kedves kis földdarab volt.

Methodisták között laktunk itt; de mint mindenütt, Merritonban is barátságos viszonyban éltünk a szomszédainkkal. A legbuzgóbb methodista hölgy rövidesen kertjének legszebb virágait ajándékozta hétről hétre kápolnánk díszítésére. Egy másik farmer kedves felesége reggelenként a kertkapuban várt minket – a szentmiséről jövet ugyanis ott mentünk el előttük –, s salátát vagy más zöldségfélét készített elő, hogy nekünk adja. Egy nap elmondta nekem, hogy katolizálna, ha nem ígérte volna meg haldokló édesanyjának, hogy „hű marad hitéhez”.

Egy alkalommal a szomszéd helységben egy másik kedves, öreg methodista asszonyt ismertem meg. Elmesélte, hogy kétségei voltak a megkeresztelését illetően, de nemsokára megtudta, hogy Hamiltonban él egy idős férfi, aki keresztel. Mindjárt el is utazott a néhány órányira lévő Hamiltonba, megkeresztelkedett, s azóta nem nyugtalanítja a bizonytalanság! Kár ezekért a tévedésben született és megöregedett, igazán jámbor lelkekért! Természetesen nem vesznek el; de mennyi kegyelemben részesülhetnek, ha az Anyaszentegyház gyermekei lennének.

Mint mindenhol, Merritonban is hamar megtelt az otthonunk gyermekekkel. A nővérek nagy szeretettel gondozták őket, míg a többiek buzgón misszionáltak egészen Wellandig. Néhány év múlva ez utóbbi helységben igen sok embert – valamennyi bevándorló volt – juttattak el a húsvéti szentségek vételére. Ez a példa olyan hatással volt az ottani számos elszakadt közösségre, hogy ők is addig szokatlan buzgósággal tartották meg a húsvétot, papjuk pedig eljött ezért köszönetet mondani a nővéreknek. Ebből is látható, milyen ereje van a pusztá példamutatásnak.

1914. június 19-én megérkezett Brémából Johanna kedves anyja nővérekkel és posztulánsokkal. – Bármily szívesen voltam is Merritonban, most, hogy minden elkészült és az isteni Üdvözítő beköltözött a meghitt kis kápolnába, meg kellett tőle válnom, és M. Johannával East-Chicagóba utaztam. Útközben a vonaton tudtuk meg, hogy kitért a háború.

Az east-chicagói gyermekotthonunkban akkora volt a zsúfoltság, hogy kénytelenek voltunk bővíteni, mert ha a bevándorlóknak ezek a szegény gyermekei itt nem találnak otthonra, akkor édesapjuk a nem messze lévő methodista otthonba fogja adni őket, mert a katolikus egyházmegyei árvaház vasúton öt órányira van, azonkívül gyakrabban is szeretnék látni a gyermekeket, mint ahogy ott megengedik.

Egyik kilencedet a másik után tartották a nővérek gyermekeikkel Lisieux-i Szent Terézhez, hogy nagyobb házhoz jussunk, s meghallgatást nyertek. A téglagyáros Kulage úr nem sokkal azelőtt súlyos lábsérülést szenvedett, nem bíztak fölgyógyulásában. Szorult helyzetében a kedves „kis szenthez” fordult és megígérte, hogy tiszteletére valamilyen jótékony célra ingyen szállít téglát. Nővéreink megismerkedtek ezzel az úrral, ő pedig rögtön készségesen fölajánlotta a szükséges téglát. Hamarosan más cégek is akadtak a további anyagok ingyenes biztosítására. A főtisztelendő Fort Wayne-i püspök engedélyével augusztusban megkezdődött az építkezés. Egy jó katolikus svájci úr volt ennek az első otthonnak az építője.

Gertrud nővér esdette ki gyermekeseregével az új otthont a Gyermek Jézusról nevezett Kis Szent Teréztől, s most nagyon várta a beköltözés napját; de sajnos a kötelesség arra kényszerítette, hogy egy egész évvel elhalasszam az örömmünnepet. A következő történt: 1912 decemberétől az Európából érkező fogadalmas nővérek mindig hoztak magukkal posztulánsokat is, számuk immár 19-re nőtt, és mielőbb be kellett őket öltöztetni. Az east-chicagói volt most az egyetlen olyan otthon, ahol volt helyünk a noviciátushoz. Alerding püspöktől engedélyt kaptunk annak megnyitásához. Serafika anya lett az újoncmesternő, és mivel kakukk módjára idegen fészekbe telepedett újoncaival, az ebből a noviciátusból kikerült nővéreket tréfásan „kakukkoknak” neveztük. Az év gyorsan letelt – a kakukkok szétrepültek szerte a világba – a fecskemama, Gertrud nővér pedig vidáman költözött fészekére gyermekeseregével.

1915. január 15-én az éj csendjében tisztán, érthetően hallottam a következő szavakat: „Megkapta a II. dekrétumot”. Hittem e szavaknak, elmondtam a nővéreknek is, s hálás örömmel elénekeltük a Te Deumot. Néhány hét múlva levelet kaptunk, mely megerősítette: „Január 7-én megkaptuk a II. dekrétumot. Mindenki nagyon örült.”

* * *

1913 november végén, amint már elmondtam, főtisztelendő Koudelka püspök határozott kívánságára néhány nővért misszióba vittem Superiorba az emigránsok közé. A nővérek látható eredménnyel dolgoztak, találtak jó barátokat is, akik támogatták őket anyagilag, így ebből a szempontból jobban álltak, mint többi otthonaink. A főtisztelendő püspök mindig elégedettnek mutatkozott missziós munkájukkal kapcsolatban. 1914 decemberében Rómába utazott, majd nagy meglepetésemre hamarosan levelet kaptam, melyben megparancsolta, hogy hívjam vissza a nővéreket Superiorból.

Nem tudtuk, mi történt, hiába próbáltuk kideríteni a föloszlatás okát. A püspök szava számomra mindig „Isten szava” volt, most is e szerint cselekedtem. A nővéreket összes holmijukkal együtt visszarendeltem Milwaukee-ba.

Koudelka püspök csak 1915. január 25-én tért vissza hosszú útjáról Indianába, egészen a közelünkbe. M. Johannával fölkerestem, és megkérdeztük tőle, mi az oka zárdánk hirtelen föloszlatásának. Erre közölte velünk, hogy Rómában volt, ahol a domonkos atyák sajnálkozásukat fejezték ki amiatt, hogy „ezek a nővérek” ott vannak az egyházmegyéjében. „Minden püspököt sajnálnak, akinek egyházmegyéjében ‘ezek’ ott vannak.”

A püspök szavaira M. Johanna így válaszolt: „Akkor Méltóságod igencsak jó helyen tudakozódott.”

Sajnos a római domonkos atyák sose voltak hozzánk jóindulatúak, hogy miből eredt ez az ellenszenv, a jó Isten tudja. Pedig érdekes módon főtisztelendő Augustin Keller domonkos atya révén kerültem 1889-ben Berlinbe, és abban az időben, amikor Savignyéknál voltam, gyakran kerestem nála menedéket. A Pappelallee-ra is Augustin páter ajándékozta az első oltárt.

Isten tudtával történt így, és az én gyarlóságom természetesen sok alkalmat szolgáltatott arra, hogy a Művet, melynek életemet szenteltem, az Isteni Szívről Nevezett Kármelt, ne tartsák Isten Művének. Ezért ellenségeimnek, akik pedig nem voltak kevesen, mindig csak megbocsátani tudtam a viselkedésüket, és soha senkire nem haragudtam. Igen, azt hiszem, meg voltak róla győződve, hogy szolgálatot tesznek Istennek, amikor az Isteni Szívről Nevezett Kármel vagy a Szent József otthonok megsemmisítésén dolgoznak.

Ilyen meggondolásból terjesztette bizonyára Koudelka püspök is a római domonkosok véleményét a Lake County-i papok körében; nagy fájdalomunkra ugyanis arra lettünk figyelmesek, hogy a hozzánk eddig jóindulatú papok közül attól kezdve sokan egészen megváltoztak. Hasonló szenvedést kellett tehát most újra viselnem az Újvilágban, mint egykor, 1892-ben Berlinben. Istennek legyen hála minden csepp ürömről, az élet gyorsan véget ér, a mennyországban pedig sajnos nincs többé szenvedés, hogy szeretetáldozatul Istennek ajánlhassuk!

1915 egész Európa, sőt az egész világ számára a szenvedés éve volt, mint ahogy a következő évek még inkább azzá lettek. Kármelünk mégis fönmaradt a legkülönbözőbb országokban. Csak a német nővérek hagyták ott Angliát, és jöttek át Kanadába, Torontóba. Emiatt kedves angol fiaimat kénytelen voltam orosz és holland nővérekre bízni, akik sem angolul nem tudtak eléggé, sem a fiúk neveléséhez nem értettek igazán. Ez nagyon bántott; de mit tehettem volna azokban az időkben? Mindenkit és mindent Isten oltalmába ajánlottam, egyedül erre volt módom.

Azonkívül a háború lázában égő németek és a barátaink közé tartozó olaszok is rábeszéltek Rocca di Papában a főnöknőt, hogy a külföldi nővérekkel és novíciákkal a lehető leggyorsabban hagyják el a zárdát, csak az olasz nővéreket (négyen vagy öten voltak) hagyja ott a több mint száz olasz gyermekkel. A főnöknő hallgatott a tanácsra, s mindnyájan Svájcba illetve Hollandiába menekültek.

De ez sem volt elég, a legbuzgóbb jóbarát levélben szólította föl a cremonai főnöknőt, Alexandra anyát, hogy azonnal meneküljön el az összes német nővérral. Ám ez a bátor lélek, aki anyai szívvel viseltetett kisfiai iránt, a levéllel elment Cremona püspökéhez, az pedig így szólt: „Ez a pap Önnek nem előjárója, ha az általános főnöknő elszólítja, akkor kell engedelmeskednie, s ráadásul hová kerülnének a fiúk? Az utcára? Máshonnan nem tudok Önnek nővéreket adni.”

Erre a püspök a városi vezetéshez fordult, és engedélyt szerzett Alexandra anyának, hogy mint főnöknő továbbra is zavartalanul ott maradjon német nővéreivel. A nővérek közül Rocca di Papában is szívesen maradtak volna néhányan, és minden bizonnyal ők is kaptak volna hasonló engedélyt a városi vezetéstől, ha folyamodtak volna érte Rómában.

Az ott maradt szegény fiatal olasz nővérek képtelenek voltak ennyi gyermeket nevelni és szerzetesi kötelességeiket is teljesíteni. Igyekeztek, de mindhiába. Az volt a szerencsájük, hogy csak olasz gyermekeink voltak, így bár a házat mint „német tulajdont” elkobozták, benn maradhattunk; mostantól azonban lakbért kellett fizetnünk. Tíz évvel később visszakaptuk.

Alexandra anyához hasonlóan fiatalabb magyarországi főnöknőink is bátorságról tettek tanúságot az ottani forradalom kitörése idején; csak az egyik idősebb német főnöknő tanácsolta rögtön, hogy csomagoljanak gyorsan és meneküljenek Németországba; a másik négy zárda főnöknője azonban nem értett egyet a javaslatával, hanem – lesz, ami lesz – hivatalukhoz hűen ki akartak tartani gyermekeik mellett, akiket szívből szerettek és nem akartak átadni a kommunistáknak. Igazolták, hogy hűséges pásztorok, és nem béresek. Hogy mekkora állhatatossággal tartottak ki, milyen veszélyben forogtak, valamint szenvedéseik és kihallgatásaik mind benne vannak abban a forradalom alatti élményeiről szóló beszámolóban, melyet M. Clara nővér elküldött nekem Amerikába.

A vetés, melyet Koudelka püspök és más papok az Isteni Szívről Nevezett Kármel ellen Indianában, ott is leginkább Lake County-ban készítettek, Isten akaratából kikelt, és a megaláztatások és szenvedések bőséges gyümölcsét termették. Nővéreket már alig tudtunk misszióba küldeni; ezáltal ugyanis kapcsolatba kerültek a papokkal, azok pedig nagyrészt nem viseltettek már jóindulattal irántunk, sőt megpróbálták rávenni a nővéreket, hogy lépjenek ki a Kármelből. Hála Istennek, ez mindössze egy nővér esetében sikerült, aki az egyik plébános segítségével 1915. július 7-én titokban elhagyott bennünket.

Valóságos keresztrefeszítést hozott számomra július 19. Az egyik szomszédos helységből eljött X. plébános úr, aki korábban látszólag a legjobb barátaink közé tartozott (amerikai német volt), most pedig a Kármel legbuzgóbb ellensége. Hogy teljesen hatalmába kerítsen bennünket, a főtisztelendő püspök úrral kinevezette magát „igazgatóknak”. Az említett napon eljött, és mint ilyen mutatkozott be nekem. Ezen első látogatása alkalmával annyi változtatást és új előírást kért, hogy az Isteni Szívről Nevezett Kármelből alig maradt volna valami. Azonkívül konstitúcióinkat már jóváhagyta a Szent Kongregáció, és nálunk minden összhangban volt a legújabb egyházi rendelkezésekkel, anyaházunk is volt Róma közvetlen közelében, míg a háború el nem vette tőlünk. Miután a túlbuzgó nagytiszteletű úr beszerezte és áttanulmányozta a női kongregációkra és rendekre vonatkozó legújabb Egyházi Törvénykönyvet, másodszor már nem jött vizitálni.

Nagy kegyelem, ha lábbal tapossák az embert, s én még ma is hálás vagyok a jó papnak, hogy abban az órában, majd még egyszer egy üzletkötés alkalmával, melyen részt akart venni, megtette ezt; ám ha akaratunk örömmel küld is „Deo gratias”-t az ég felé, szívünk fájdalmasan összerándul, miközben tapossák.

E szenvedéseket külső tényezők okozták; de ez az év szerzetescsaládunkon belül is bő termést hozott a szenvedésből. A novíciusok között volt egy nagyon tehetséges nővér, aki úgy gondolta, Isten arra hívja őt, hogy „valami nagy dolgot” tegyen érte. Azt tervezte, hogy saját alapításba kezd, s ehhez jó föllépésével nemcsak novíciákat, de még fogadalmas nővéreket is próbált toborozni. Azonkívül, mint 1915 decemberében egy hosszú levélben közölte velem, igen erős ellenszenvet érzett irántam. Mindaz, amit mondtam vagy tettem, sőt minden mozdulatom fölháborította.

Végül elhatározásra jutott és elbocsátását kérte, amit megkapott. De alig távozott el east-chicagói zárdánkból, 1916 januárjában már újra fölvételét kérte Milwaukee-ban, ahová én időközben átmentem. Természetesen nem teljesítettük kérését. – Egy páter fölkarolta, állást szerzett neki egy családnál, hogy tökéletesen megtanulhasson angolul, mielőtt hozzáfog az alapításhoz. Ránk nézve nagyon kínos volt, hogy terve megvalósításához nemcsak más egyházmegyékben kért engedélyt, hanem azon egyházmegyék és főegyházmegyék püspökeihez is folyamodott, ahol mi már megtelepedtünk. Nekem is megállás nélkül küldte a leveleket. Nagyon sajnáltam őt, s mivel igen elhagyatott volt, levelezésben maradtam vele. Ezenkívül arra gondoltam, talán mégis Isten akarata, hogy nővéreivel sok áldást hozzon, mivel azt tervezte, hogy csak a legszegényebb plébániai iskolákat szolgálják. Mindig fájó volt látnom a sok ferences és domonkos iskolanővért, kármelitát pedig egyet sem, ő pedig most a „Kármel Iskolanővérei”-t akarta megalapítani.

Abban az időben tudomásomra jutott, hogy főtisztelendő P. Soós, aki révén Budapestre kerültünk, Kanadában van. Tudattam vele Lucia nővér szándékát, s azt a választ kaptam, hogy szívesen befogadja, éppen iskolanővéreket keres a plébániájára. Lucia nővér elfogadta az ajánlatot, s az egyik fogadalmas nővérünk csatlakozott hozzá. Mihelyt berendezkedett, további fogadalmas nővéreket kért tőlem, főképp azok közül, akik vele voltak a noviciátusban. Az iránta akkor megnyilvánuló lelkesedés alapján azt vártam, hogy tizen vagy többen is követik őt, mi is elhatároztuk, hogy mindenkinek teljes szabadságot biztosítunk. Mekkora meglepetést és örömet jelentett ezért számunkra, hogy egyetlen nővér sem hagyta magát rábírnai az Isteni Szívről Nevezett Kármel elhagyására.

Mint többnyire, a rendetlen rokonszenv most is ellenszenvbe csapott át, ezért egyik korábbi követője sem volt most hajlandó csatlakozni hozzá, annak ellenére, hogy följánlottam nekik.

Lucia nővér erre engem okolt a nővérek vonakodásáért, és még elkeseredettebben fordult ellenem, mint korábban. Ez kétszeresen fáj, mert én mindig inkább mellette voltam alapításának, mint ellene.

Türelemmel és hálával viseltem ezt a fájdalmat is, hisz hivatásom volt, hogy szenvedjek és engeszteljek az Anyaszentegyházért, tulajdonképpen az Anyaszentegyház szabadságáért. Tövisek az egész világon befonják, de a keresztre feszítve, vagyis szabadságától megfosztva mindig csak egyes államokban van.

Lucia nővér 1921 novemberében bekövetkezett haláláig nemcsak az amerikai zárdákban okozott sok-sok szenvedést nekünk a leveleivel, hanem az európaiakban is, ahol társa sok nővért ismert.

Hammond

Még egyszer vissza kell térnünk Indianába. East-Chicagóban volt egy otthonunk kislányok számára, és mivel állandóan kérték tőlünk, hogy vegyünk föl kisfiúkat is, így Alerding püspöktől engedélyt kaptunk Lake County-ban egy második otthon megnyitására kisfiúk részére. Egy-két hiábavaló próbálkozás után M. Fabianával 1915 augusztusában találtam egy nagyobb villát az Indiana állambeli Hammondban. M. Johanna, M. Stefana és M. Fabiana rendezte be az épületet. Ezt az otthont az isteni Gyermekeknek szenteltem, és mindenki

nagy öröme karácsonykor elhelyezték a legmértősebb Oltáriszentséget. – Alighogy megnyílt, zsúfolásig meg is telt mindenféle nemzetiségű fiúval. Határtalan szegénységünk miatt a villához csatlakozó gyermekotthon építését csak 1924-ben tudtuk megkezdeni. Akkor is csak főtisztelendő Berg plébános, Dr. Weiss úr és más nagy jótevőink jóvoltából. Egy kiváló metodista építőmester, Mr. Reed vezette az építkezést. Az 1925-ös jubileumi szentévből költözhetett be a fiúk boldog seregével M. Waltrudis, aki fáradhatatlanul tevékenykedett az építéskezés érdekében.

East-Chicagóban a Kármel hűséges barátai, Riley úr, a *Land Company* elnöke, és Baker bankigazgató úr más urakkal és hölgyekkel együtt estélyt rendeztek a főépület és a kápolna építése javára, majd gyűjtést szerveztek, melyből 15 ezer dollár folyt be, fölvtünk ugyanennyit, és egy ír építőmester vezette az építkezést mindenki megalégedésére.

Ez a ház leírhatatlan jótéteménnyé vált szegény nővéreknek. – Mindannyiunkat nagy hála töltött és tölt el azóta is e nagylelkű építetők, valamint a hammondi ház építetői iránt is; fizesse meg a jó Isten mindegyiküknek ezerszeresen az örökkévalóságban, amit a szegények legszegényebbjéért tettek, Isten azonban úgy tekinti ezt, mintha érte tették volna.

* * *

Az Isteni Szívről Nevezett Kármellal szembeni ellenérzések meglepetésemre Milwaukee-ban is talajra találtak. 1916. január 14-én Messmer érseknél volt dolgom, engedélyt akartam kérni egy milwaukee-i birtok megvételére. Kérésemre ömértősága azt válaszolta, hogy jobban tennénk, ha elhagynánk főegyházmegyéjét.

Egy szempillantás alatt kővé dermedtem! Halvány fogalmam sem volt arról, hogy az érsek elégedetlen, így könnyen elképzelhető, mit éreztem. Kifelé teljesen nyugodt maradtam, és azt mondtam: „A püspök szava – Isten szava”, és azonnal tudomásul vettem a kiutasítást.

Ekkor Isten egy csodálatos látomásban ismét segítségemre sietett. Tornyosuló akadályokat láttam; de mindet leküzdöttem és célhoz értem. Isten megmutatta az anyaházat is, és pedig teljes pontossággal.

Minden igaznak bizonyult. Ekkor azonban már nem nyugodtam bele egészen a kiutasításba, hanem fölkerestem Milwaukee-ban egy nagyon jámbor papot, majd a tiroli származású Msgr. Rainert a Szent Ferenc Szemináriumban. Msgr. Rainer azt mondta: „Remélem, hogy a nővérek az egyházmegyében maradhatnak”, s kettőjüknek sikerült rábírnunk az érseket a kiutasítás visszavonására és arra, engedélyezze számunkra, hogy házat vegyünk.

Ekkortól fáradhatatlanul kerestük a házat, és 1916 tavaszától október 29-ig pénzt gyűjtöttünk a vásárlásra.

XV. Wauwatosa: az amerikai anyaház

Nővéreim, a közvetítők és ismerősök Milwaukee-ban és környékén talán harmincnál is több házat mutattak; de egyik sem felelt meg igazán a célnak, és nem hasonlított az álmomban megmutatott épülethez sem.

Továbbra sem kételkedtem abban, hogy az isteni gondviselés elvezet az Isten által kiválasztott birtokra. Leküzdhetetlennek látszó akadályok és sűrű sötétség vett körül a látomásban, ami hirtelen eltűnt, kivilágosodott, s én a számunkra kijelölt ház előtt álltam és beléptem. A városban vagy valamelyik környékbeli településen kellett tehát lennie, erről meg voltam győződve, fáradhatatlanul kerestem tovább, és Isten megjutalmazta bizalmamat.

Azt hiszem szombat volt, 1916. október 28., amikor az esti postával még egy ajánlat érkezett a házra, mégpedig Wauwatosából. Mindjárt vasárnap délután kiutaztam Wenzeslawa nővér kíséretében e Milwaukee környékén levő helységbe, melyet ő missziós útjairól jól ismert.

A közvetítő levelében jelzett házban nem laktak, zárva volt. A szomszéd ház ajtaján azonban csakhamar észrevettük egy másik ügynök tábláját. Becsöngettünk, s barátságos hölgy nyitott ajtót. Mikor elmondtam neki, miért jöttünk, megkért, hogy várjunk egy kicsit, míg áthívja a férjét, N. urat a szomszédból. Hamarosan meg is jelent a férje, aki nagy örömmre holland származású volt.

Elmondtam neki, nagyjából milyen az a birtok, amit keresünk, ő pedig igen határozottan mindjárt azt mondta: „A szomszéd ház nem Önnek való, de nekem van kertes házam, egészen olyan, amilyent Ön keres. Engedje meg, hogy kulcsot hozzak és odakísérjem, a birtok legfeljebb tíz percre van innen.”

Elbűvölten hallgattam az evangélikus öregúr szavait. Honnan tudhatta, mit keresek? Izgatottan vártam, hogy jó földim csakugyan az álmomban látott épülethez vezet-e el.

N. úr rövidesen megjelent a kulcsokkal, és útnak indultunk. Először a főúton mentünk, majd egy hídon átkeltünk a patak fölött, s állandóan fölfelé tartva egy magaslatra értünk, ahol egy hatalmas fa állt az út közepén. Tiszteletreméltó kora és szépsége miatt nem távolították el a gyalogösvényről, hanem cementlapokat raktak a bütykös óriás köré, mely annak a birtoknak volt az ékessége, melyet éppen szemügyre akartunk venni.

Az úr kinyitotta a ház ajtaját. Beléptem és abban az épületben találtam magam, mely ama látomás óta lebegett lelki szemeim előtt, a folyosó, a lépcső és az ajtók, minden pontosan olyan, amilyennek láttam.

Örömet természetesen elrejtettem az ügynök előtt, azt azonban megmondtam neki, hogy nagyobb kert nélkül nem vesszük meg a házat. Erre azt válaszolta: „A két szomszédos telket azonnal megszerzem Önöknek.”

Újból kimentünk az utcára. Megnéztem a szomszédos házakat. A tőszomszédságban volt egy nagy telek egy kis parkkal és öreg fenyőfákkal és egy szép, jól megépített villa, melynek a tornya nekem nagyon tetszett.

Ezért megkérdeztem N. urat: „Nem kaphatjuk meg ezt a birtokot is a fenyőkkel?” „Nem – válaszolta –, a hölgy túl magas árat kér.”

Megállapodtunk még, hogy másnap értesít minket mindkét telekről; és mindenekelőtt lényegesen olcsóbban kell adnia a házat, a kért 9500 dolláros árat semmiképpen sem tudjuk kifizetni.

A főtisztelendő wauwatosai plébános urat kértük meg először, hogy járuljon hozzá letelepülésünkhöz a plébániája területén; ő ezt nagyon szívesen megtette, de a ház árát ő is túl magasnak találta, s mivel jól ismerte a közvetítőt, tárgyalni akart vele.

Nővéreink nagyon megörültek, mikor tudattuk velük, hogy végre találtunk megfelelő birtokot.

Több mint 4 ezer dollárt gyűjtöttek össze házvételre a nővérek sok fáradtsággal, házról házra, egyik helyről a másikra járva, s annyi keresgélés után megvolt a megfelelő ház is, s fáradozásaik elnyerték jutalmukat.

Másnap reggel megkértem a luxemburgi származású Peschong főtisztelendő urat, aki akkoriban a papnevelő gondnoka s kezdetől jóakaró barátunk és tanácsadónk volt, jöjjön el, találtam egy birtokot és szeretném hallani róla a véleményét. Jött is csakhamar, s azt hiszem Johanna anyával mentünk ki az autóján Wauwatosába.

Miután alaposan, hozzáértő szemmel átnézte a házat és környékét, osztozott örömünkben. „Ennél jobbat és a céljuknak megfelelőbbet az egész városban nem találnak” – mondotta, és adott ezer dollárt a vételhez. Így most nagy örömünkre 5 ezer dollárunk volt.

Az árat, amit a közvetítő 9500-ról már levitt 8500 dollárra, még lejjebb kell nyomni, vélte ő. Hogy tovább tudjuk mérsékelni, megkértem Reichert urat, egyik üzletember barátunkat, nézze meg a birtokot és vigye le az árat, csak 5 ezer dollárunk van. Izgatottan vártam, mi lesz fáradozásai eredménye. Végre szombat este telefonon jött a hír: „Megkötöttem Önnek az üzletet, az ár 6500 dollár. 1500 dollár törleszthető, a telekkönyvi átíráskor 5 ezret kell kifizetnie.”

Ujjongó örömmel töltött el bennünket Istennek ez a nagy jósága! Mennyire megjutalmazta türelmünket!

1917. február 6-án M. Serafika és M. Fabiana néhány nővérrel hozzáfogott Wauwatosában a Kavanaugh Square 168. alatti ház berendezéséhez. A magas, vastag zárdakerítést az egész telek körül, mely az egyik utcától a másikig terjed, a nővérek állították föl, mivel nem volt pénzünk megcsináltatni.

Kenosha

1917 májusában Kenoshában élő német hölgyek hívtak minket, telepedjünk le a városukban. Kenosha kisváros a Michigan-tó melletti Milwaukee közelében. Fölkerestem a hölgyeket. Az ottani német közösségben egy asszony, aki nem sokkal előbb hunyt el, 10 ezer dollárt hagyott hátra kórház létesítésére. Nekünk szánták ezt az összeget; de kórházat kell nyitnunk. Szívből sajnáltam, hogy nem teljesíthetjük a kérést, mivel konstitúcióink teljességgel kizárják tevékenységünkől a betegápolást és a tanítást. Öregotthont viszont szívesen alapítanánk középosztálybeli hölgyek és idős házaspárok részére.

A tárgyalások elhúzódtak, be kellett szerezni az érsek engedélyét is, és Milwaukee-ban volt már két zárdánk, mert az első házunkat kislányoknak, a wauwatosait kisfiúknak rendeztük be.

A hölgyek kezdeményezték a kenoshai alapítást, ezért őket kértem meg, menjenek el személyesen öméltóságához és szerezzék meg hozzájárulását. Ők el is mentek, azután az érsektől hozzánk jöttek. Szegények, egészen le voltak törve; mert nemcsak engedélyt nem kaptak, de az érsek azt mondta nekik, hogy rengeteg adósságunk van és hogy a South Pierce Streeten lévő ház bérét sem fizetjük, ezért újabb alapítás szóba se jöhet.

Igen meglepett minket e rágalom, hiszen rendszeresen fizettük a 400 dolláros éves bérletet, a wauwatosai házon lévő 1500 dolláros jelzálogon kívül pedig egyáltalán nem volt adósságunk. Miután ezt meghallották és megígértem, hogy személyesen megyek el az érsekhez, Jacobs asszony és Sybilla Zeitler asszony megnyugodva tértek haza Kenoshába. „Ha ez Isten akarata, biztosan megyünk Kenoshába” – mondtam nekik még búcsúzóul.

Néhány nap múlva a bérletnyilvántartással és a bevételi–kiadási naplóval elmentünk az érsekhez, és bemutatuk neki őket. A rágalom immár jó okot szolgáltatott arra, hogy megkapjuk az engedélyt a kenoshai letelepedéshez, melyet öméltósága a kihallgatás végén

meg is adott. A kenoshai hölgyek igen boldogok voltak a hír hallatán; de az örömhöz csakhamar társult a gond is, hol és hogyan találunk megfelelő házat.

Sem kenoshai barátaink, sem mi magunk nem sajnáltuk a fáradságot, de hiába; ezért azt tanácsolták, vásároljunk egy farmot. El is határoztuk magunkat, és 10 dollárt lefizettünk egy, a város közelében fekvő farmra. A bérlő és felesége azonban sehogy sem tudták rászánni magukat, hogy megváljanak a szívükhöz nőtt birtoktól. Türelemmel vártunk néhány hétig, aztán hagytuk veszendőbe a 10 dollárt, és lemondunk a vételről. Újból elkezdődött a házkeresés. Kenosha kis város; abban az időben kb. 30 ezer lelket számlált, ritkán akad nagyobb eladó ház.

Isten maga választott magának egy házat és telket, ahol lakást készítsünk Neki és megalapítsuk első öregotthonunkat. Hogy ne tévedhesek a nekünk szánt birtok kiválasztásánál, Isten előzőleg megint megmutatta nekem a házat.

Álmomban jelent meg az isteni Üdvözítő ifjú alakjában. Arca igen hasonlított az Egyesült Államok-szerte elterjedt *tizenkét éves Jézus a templomban*-ábrázolásokhoz. A művész nevét sajnos nem tudom – de ezt a gyönyörű arcot csak profilból láttam. – Tehát ifjú alakjában, kezét imára emelve jött az isteni Üdvözítő kísérem és köztem, de olyan gyorsan lépkedett, hogy majdnem egy lépéssel mindig előttünk volt. Szép volt, csodálatosan szép, utcáról utcára vezetett bennünket valamilyen vízhez, azután át egy hídon, tovább egy élénkpiros gáztartály mellett, s végig az utcán egy vörös téglaházhoz; itt megállt, én fölébredtem, az elragadó látomás pedig eltűnt.

A reggeli postával levél érkezett Zeitler asszonytól, nyomatékosan kért, menjek rögtön Kenoshába, végre talált alkalmas házat. Az üzletet gyorsan nyélbe kell ütni, mert egy másik vevő is érdeklődik. Johanna anyával egyenesen odautaztunk. Az állomáson találkoztunk Mr. Henryvel, a közvetítővel, útközben még fölvevük Zeitler asszonyt, s elmentünk az eladó házhoz, ugyanazokon az utcákon, amelyeken az éjszaka is jártam, elértük a vizet, átmentünk a hídon, kissé odébb elhaladtunk a nagy piros gáztartály mellett, végimentünk az utcán, és az előtt a vörös téglaház előtt álltunk meg, amelyik előtt álmomban az isteni Kísérő!

Megtekintettük a házat, és a tulajdonossal mindenben megegyeztünk. A részletek fizetését a kedves, nagylelkű Zeitler asszony vállalta, és az üzlet megkötetett.

Isten vezetése akkora erővel hatott rám, hogy képtelen voltam nyugodtan gondolkodni, így történt, hogy teljesen elfelejtettem először fölkeresni a szemben lakó plébános urat és hozzájárulását kérni. Akkor jutott eszembe a mulasztásom, amikor már mindent megtárgyaltunk és kijöttünk a házból. Johanna anyával gyorsan átsiettünk a plébános úrhoz, hogy jóvátegyük a hibámat.

Elmondtuk neki, hogy itt a városban öregek otthonát szeretnénk nyitni, amihez már megkaptuk az érsek engedélyét, és sok keresgélés után találtunk végre egy házat a Sheridan Roadon, majdnem szemben az övével, R. úr házat. – Ahogy meghallotta ezt a főtisztelendő úr, sorolni kezdte, mennyire alkalmatlan erre a célra az utca és a környék, az összes körülmény. Szegény Johanna anya arca egyre jobban megnyúlt és elkomorodott, hallván, hogy a plébános úr rossznak tartja a vételt, s mire elbúcsúztunk, teljesen elbátortalanodott. A helyében talán én is így tettem volna. Én ekkor értettem meg, hogy az isteni gondviselés feledtette el velem, hogy előbb a plébános úrhoz menjek, és hogy a látomás nélkül nem is jött volna létre az üzlet.

Útban Zeitler asszonyhoz meglátogattuk a mindig derűs Jacobs asszonyt, aki mindenben cáfolta a plébános úr véleményét R. úr birtokáról, így azután este boldogan tértünk haza.

Szent Anna napján, július 26-án költöztünk be a Sheridan Road-i házba, s rövidesen megvettük a szomszéd házat, pár hónap elteltével pedig a szomszédos telket is, melyre Messmer érsek engedélyével, aki Kenoshában járva meglátogatta otthonunkat, mindjárt egy kis kápolnát építettünk. A kivitelezést egy norvég lutheránus, Lindl úr végezte igen gyorsan és ízlésesen 6 ezer dollárért.

A két egymáshoz közeli ház fedett folyosóval lett összekötve, és kellemes öregotthonná rendeztük be. A sarokházban, mely a zárdánk volt, ideiglenes kápolnát rendeztünk be, és Szent Mihály napján beköltözött szeretett Üdvözítőnk.

Alapításaim hűségese kísérője, a szent szegénység, ismét érezhetően megjelent; a mennyország azonban nem ismeri a szegénység kínjait, azért e rövid földi élet során hálával és Isten és felebarátaink iránti szeretetből kell viselni.

Dél-Kenosa

Mária bemutatása ünnepének éjjelén, november 21-én Miasszonyunk jelent meg álmomban: talán 10 éves kislány lehetett, halvány rózsaszín, rendkívül finom selyemruha volt rajta, s földeken, mezőkön át öreg fákhöz vezetett.

Ugyanezen a napon eljött hozzánk Gehl úr, egy milwaukee-i pap nagybátyja, és megvételre kínálta Dél-Kenoshában lévő gyümölcs- és zöldségfarmját. Megszemléltük a farmot, majd fölkerestük Malone főtisztelendő urat, az ő plébániája területén volt a birtok. A főtisztelendő nem ellenezte a vételt, a környékbeli farmerek pedig, mikor meghallották, hogy zárdaalapítás került szóba, kifejezetten kérték, hogy rájuk való tekintettel ott vásároljunk, majd ők is besegítenek nekünk. Semmire sem áhítoztak ugyanis jobban, mint hogy a közelükben kápolna épüljön.

Igen megható volt, mikor Michael Gehl úr, aki egy balesetben teljesen megrokkant és öreg is volt már, az üzlet megkötésekor azt mondta: „De kérem, egyúttal az öreg Michelt is meg kell venniök!” Szívesen megígértem neki, hogy kis házában élete végéig nálunk maradhat. Ez 1917 decemberében történt, és már a következő évben sikerült Gehl úr segítségével megvenni hozzá még egy telket házzal együtt a Bain Roadon, egészen közel a villamoshoz. A házat zárdává alakítottuk, és fölépült egy kápolna is 30 személy befogadására alkalmas öregotthonnal együtt.

Isten megáldotta M. Fabiana buzgalmát, aki nem riadt vissza semmi áldozattól és erőfeszítéstől, hogy elkészülhessen ez az alapítás Miasszonyunk tiszteletére. Mekkora áldás lett időközben nem egy kedves öreg számára ez a békés otthon, s nem kevésbé a meghitt kápolna a környékünkön élő híveknek.

1917 decemberét Kanadában, Torontóban és Merritonban töltöttem. Még karácsony előtt visszatértem Milwaukee-ba, és december 22-én M. Bernardine nővérrel San Antoniába utaztam. A katonai szállítmányok miatt hat órás késéssel, éjjel két órakor érkeztünk New Orleansba. Az állomáson egy úr *Columbus lovagjai* közül segítőkészen a Vincés Nővérek menedékházába irányított bennünket.

Az éjszakai portásnővér azonnal kaput nyitott, és M. Angela kedves nővér gondoskodó szeretettel vett bennünket pártfogásába. Ezt a nővért sose fogom elfelejteni! Milyen hatalmas a szeretet, az igaz felebaráti szeretet! Nem olyan-e, mint az égi magasok illata? M. Angelának v. Aloisiának hívták a nővért, ír származású volt.

Mindjárt másnap, december 24-én folytattuk utunkat, és december 25-én reggel 6-kor kellett volna San Antoniába érkeznünk; de már 9 óra volt, és még semmit sem lehetett látni a városból, 10 vagy 11 órakor állt meg végre a vonat. M. Aloisia és M. Serafika fogadott minket az állomáson, és egy autóval gyorsan elvittek bennünket a Szűz Mária-templomba, ahol még a Credo előtt értünk oda az ünnepi nagymisére. Hálás szívvel köszöntük meg mi, szegény utasok, hogy a nagy késés ellenére sem maradtunk le a karácsonyi miséről.

Ez a látogatás kölcsönös örömnéppé lett, számomra leginkább azért, mert nemcsak egészségesen láthattam viszont a nővéreket, de derűsek és buzgók voltak, és milyen megható volt elnézni őket több mint száz színesbőrű, részben teljesen fekete, kedves mexikói gyermek körében. Ezek a gyermekek is igazolják, mekkora hatalom a szeretet. M. Gertrud nővér értette a módját, hogyan nyerje meg kis gondozottjai szívét, s így igen sikeresen nevelte őket.

San Antonio-i tartózkodásom alatt meglátogattam főtisztelendő MühlSiepen OSSR atyát, egy nagyon lelkes papot, aki egészen a mexikóiakért áldozta magát. Legutóbb egy mexikói missziós állomást hozott létre. Az egyik város környéki hegyen, ahol sok menekült települt le és nem volt se templomuk, se kápolnájuk, templomot épített és közösséget gyűjtött maga köré, melyet aztán a főtisztelendő püspök mexikói papoknak adott át.

Egy álló évig főtisztelendő P. MühlSiepen volt nővéreink gyóntatója San Antonióban, és megismerte a mexikóiak körében végzett áldásos munkájukat. Megkért, hogy a város környéki új mexikói közössége javára alapítsak ott még egy otthont, a San Antonio-i püspök engedélyéről ő majd gondoskodik. Menjek előbb ki egyszer, nézzem meg a környéket meg a templomot, valamint a sarokházat meg a telket, melyet mindjárt meg is vehetnénk.

Számomra nagyon jól jött ez a javaslat; de nemcsak a mexikóiak, hanem ezúttal még inkább a nővérek miatt, akik a San-Saba Streeten, a város mélyebben fekvő részén, igen szűkösen éltek. A telek kicsi, sok a gyermek, és hangos mexikóiak lakóházai közé van beékelődve. Németek számára Texas elviselhetetlenül forró, San Antonióban szinte trópusi a hőség. Az utcákon, tereken mindössze pálmafák nyújtanak árnyékot. Mint a gyomok, úgy nőnek a kisebb-nagyobb kaktuszok, a rózsák egész télen virágzanak. Odautaztunk tehát. Micsoda festői táj! A templom és a telek egy dombon volt; de bármerre nézett az ember, mindenfelé dombok húzódtak, és egyik-másikon szerzetesek épületei álltak. A legközelebbi dombon volt a Jó Pásztor nagy kolostora. Mivel közel az öböl és a kolostor dombtetőn áll, ott mindig enyhe szél fúj, ami elviselhetőbbé teszi a hőséget.

Mindazok után, amit láttunk, az alapítás elfogadása mellett döntöttünk. Főtisztelendő P. MühlSiepen örült a beleegyezésünknek, s rögtön megszerezte a püspök engedélyét. Megvettük a sarki telket, s mihelyt kiköltözött a tulajdonos, átalakítottuk kis ideiglenes zárdának, ahol négy-öt nővér fért el. Az isteni Üdvözítő számára a legjobb helyiséget kis szentélynek rendeztük be. A nővérek jó öt évig erre az apró kis házra voltak utalva, míg M. Josepha nővér az ő buzgó és energikus módján össze nem hozott 15 ezer dollárt egy gyermekotthon építésére, mely azután öméltósága, a holland származású Drossaerts püspök engedélyével hozzá lett építve az első házhoz. Azt hiszem, 1924-ben volt az ünnepélyes fölszentelés, melyet öméltósága maga végzett. Ezt az új épületet én nem láttam, mert 1920-ban eljöttem az Egyesült Államokból.

Ha jól emlékszem, 1918 márciusában tértem vissza Rosa nővérral északra. Miután átutaztunk már egy nappalt és egy éjszakát, akkora hóviharba kerültünk, amekkoráról gyakran hallottam és olvastam, de magam még nem éltem át. Lassan, megállás nélkül hullt a hó. A vonatunk dacolt a hóval, míg végül úgy tűnt, teljesen kimerült; második éjszaka óráig állt ugyanis egy helyben. Hajnaltájban csigatempóban indult tovább. Végre elértük Chicagót, de a vonat nem tudott bemenni; a hó több láb magasan állt. Útitársaink nagy erőfeszítések árán átküzdötték magukat az állomásig és a kijáratig; mi is kénytelenek voltunk ezzel próbálkozni, míg egy jólelkű vasutas fedett színeken át az állomásra nem vezetett bennünket. De hogyan tovább? Merre induljunk? Nem járt a vasút, sem a villamosok és egyéb közlekedési eszközök, több láb magasan állt az utcákon a hó, és szakadatlanul havazott továbbra is. – Nem maradt más hátra, mint hogy betérjünk a magasvasút mentén fekvő legközelebbi menedékházba, de hogy lehet eljutni oda? Annyira csúszott a hó, hogy alig bírtam talpon maradni, aztán megkönnyörült rajtunk egy katonatiszt és egy rendőr, elkísértek a magasvasútig, s hamarosan eljutottunk a menedékházba. Itt azonban sajnos nem nővérforma angyal fogadott minket, mint karácsonykor New Orleansban.

Másnap reggelre fölszabadultak a környékbéli vasútvonalak, mi pedig Hammondba utaztunk. Itt egy órát kellett gyalognunk, mert a villamosok nem jártak. Szerencsére a sok munkás már kitaposott némi utat. Végre odaértünk a zárdánkhoz; ám azt az utca felől hat láb magas hófal vette körül. A szél helyenként még magasabbra torlaszolta föl a havat. A szomszéd már ásott magának egy átjárót a hófalon át, ezen mentünk be mi is, s három- vagy

négynapos utazás után szerencsésen eljutottunk szeretteinkhez. Azt hiszem, M. Stefana volt még akkor Hammondban a főnöknő. Egy éjszakát pihentem, majd meglátogattam east-chicagói nővéreinket, aztán továbbutaztam St. Raphaelba, a milwaukee-i Pierce Streetre; itt még magasabb hófal vette körül az épületet, mint Hammondban, de már kiásták az átjárót. Közben elállt a havazás; Milwaukee-ban azonban nem takarították el a havat az utcákról, mint Berlinben, ezt a munkát a Napra hagyták, mely fokról fokra ilyen hatalmas hótömeget is észrevétlen megolvaszt.

Mielőtt meglátogattam a kenoshai nővéreket, először megleptem még Johanna anyát és a wauwatosai nővéreket, ahol igen szerettem volna megvenni a telket, melyen a fenyők álltak, és a tornyos házat. Nagy öröömre az isteni gondviselés már egyengette az utat, hogy a szép birtokot megszerezhessük a Kármelnak. Szívesen építtettem volna kápolnát és oratóriumot a két ház közé, de nem volt rá még pénzem.

Kenoshában boldognak és megelégedettnek találtam kedves öregjeimet, úgy érezték, megtalálták a földi Paradicsomot. A nővérek igyekeztek is minden módon vidámmá tenni őket és örömet szerezni nekik, akárcsak gyóntatónk, főtisztelendő P. Augustin holland kármelita, akit a jó öregek nagyon szerettek: ő úgy tudott foglalkozni velük, ahogy igen kevesen.

Egyik nap esti pihenőnk idején telefonhoz hívtak. Johanna anya jelentett be Wauwatosából egy La Cross-i papot, aki még az esti vonattal szeretne eljönni hozzánk. Visszamentem a nővérekhez, és elmondtam nekik, hogy Johanna anya jelentett be egy papot La Crossból.

„Ó, anya, nem ‘La Cross’-i pap az, hanem az az idős asszony a Szent Kereszt (‘Holy Cross’) plébániáról, akit a vincés urak akarnak küldeni” – mondta M. Fabiana határozottan. Nem adtam neki igazat, mert tisztán, egyértelműen „La Cross”-t értettem; de nem hittek nekem, így rájuk hagytam a dolgot. A jó M. Theodora nővér rögtön megkért, hogy fönmaradhasson, mert a legközelebbi vonat 11 óra után érkezett. Megengedtem neki, ő pedig melegítette az ágyat az idős nénikének, és éjfélig várt rá; de mindhiába.

Ellenben a reggeli olvasmány alatt, 9 óra tájban csöngettek a portán, és egy pap kívánt velem beszélni „La Cross”-ból. Mikor üdvözöltem, elmondta, hogy előző este szeretett volna jönni; a vonat azonban sokat késett, azért jön ma a lehető legkorábban. Wisconsin állam délnyugati részén van a plébániája, egy ottani alapításról lenne szó. A kis település, melynek környékén ipar sincs, nem tűnt nekünk való missziós területnek. Ezért elutasítottam az ajánlatát, de a jó úr annyira kért, hogy nem tehettem mást, megígértem, megnézem a helyet és az e célra szánt házat.

A nővéreknek az ajánlatról nem szóltam semmit; de írtam vagy telefonáltam Wauwatosába Johanna anyának, megkértem, jöjjön át Kenoshába egy nővérrel. Jött is, s miután egyetértett vele, hogy utazzunk el Ambauen főtisztelendő úrhoz, csakhamar útnak indultunk. Úgy emlékszem, estefelé érkeztünk oda, s rögtön láttuk, hogy sem a hely, sem a kis ház nem az, ami illene a mi Kármelunk céljaihoz. A buzgó öreg plébános úr kedvéért fölkerestük még a La Cross-i főtisztelendő püspök urat, aki jóságosan fogadott bennünket és elmondta, hogy szívesen látna minket egyházmegyéjében; de főtisztelendő Ambauen plébános úr plébániáján nincs a tevékenységi körünkbe vágó munka; ellenben Reedsburgben talán lenne. Egy hölgy már többször följajlotta neki a birtokát zárda alapítására, nézzük meg azt. Visszafelé természetesen leszálltunk Reedsburgben, mely a milwaukee-i vasútvonal mentén fekszik. A hölgy igen barátságosan fogadott, de a látottak és hallottak alapján ez az ajánlat éppúgy nem tűnt számunkra elfogadhatónak, mint Ambauen főtisztelendő úré. Néhány óra múlva továbbutaztunk Wauwatosába.

Éjfél felé ébresztettük föl és leptük meg kedves nővéreinket, akiknek fogalmuk sem volt utunkról, azt hitték, hogy Johanna anya, aki ott főnöknő volt, hazasietett, mert másnap vasárnap volt.

Az isteni Szívről nevezett Szent József otthon

Reggel a szentmise után odajött hozzám M. Johanna, és megkért, hogy üdvözljem a Szent Ferenc-templom guardiánját, P. Caplt, aki aznap az egyébként itt celebráló pátert helyettesítette a szentmisén. Úgy is történt.

Miután röviden üdvözlöttük egymást, P. guardián megkérdezett, mi újság a kenoshai öregek otthonában. Örültem, hogy csak jót mondhattam első öregotthonunkról, mire azt javasolta, hozzunk létre egy hasonlót Milwaukee-ban is a középosztály számára. Nincs semmilyen katolikus intézmény olyan idős embereknek, akik életük során összegyűjtöttek egy kis tőkét, annyit azonban nem, hogy gondozót tudjanak tartani, amikor már nem tudják ellátni magukat.

Tudtam, hogy Milwaukee-ban nincs ilyen otthon; de hogyan szerezzünk még egy engedélyt az érsektől? Erre gondolni sem mertem.

Szóltam P. guardiánnak erről a gondról, mire határozottan azt mondta: „Az érseki jóváhagyást megszerzik a Vince-egyleti urak.” Azonkívül azt is nagyon kétségesnek láttam, találunk-e megfelelő házat. „Mondok Önnek mindjárt két házat is, mely nagyon megfelel erre a célra” – felelte. „De honnan szerzünk pénzt a vásárláshoz?” – kérdeztem. „Megadom Önnek egy családnak a címét, akiktől kap pénzt.”

Le voltam győzve és el kellett fogadnom a két ház és a jómódú család címét, és nemcsak azt ígértem meg, hogy fölkeresem őket, hanem azt is, hogy mivel mindkét birtok alig 10 percnnyire van a kapucinus kolostortól, mindjárt hírt viszek neki.

Délután megkértem Johanna anyát, kísérjen el, nézzük meg a házat a Galena Streeten, melyet P. guardián különösen ajánlott. Hosszas villamosozás után hamar megtaláltuk; de mikor megpillantottam ezt az impozáns luxusvillát, visszafordultam és azt mondtam: „Ez nem József otthon, keressük föl a másik házat, az régebben kórház volt, biztosan sokkal egyszerűbb.”

Keresgeltük tehát a másik megadott házat. P. guardián nem adta meg, hogy melyik utcában van, csak a házról mondta el, milyen, a Galena Streettől néhány percnnyire van, könnyű megtalálni és ráismerni. Több mint fél óráig keresgeltünk a környéken, itt is, ott is érdeklődtünk, mindhiába, a házat nem találtuk; ellenben egyszer csak meglepetten álltunk újra a Galena Street-i sarokház előtt! Mindjárt a budapesti Maglódi úti villa jutott eszembe, mellyel szintén nem akartam foglalkozni először, amikor pedig az isteni gondviselés visszavitt oda, megdöbbsentem, azután először kibéreltük, később megvásároltuk és az isteni Gyermek barátainak és kedvenceinek lakásává rendeztük be, mely csakugyan áldás nemcsak a gyermekeknek, hanem a környékelieknek is.

Miután így töprengtem a múlton, javasoltam M. Johannának, beszéljünk a tulajdonosnővel. Becsöngettünk, egy hölgy jelent meg, és megkérdezte, mi járatban vagyunk. Erre azt válaszoltam, hogy a kapucinus guardián pátertől kaptuk a címet, és öregek otthonának ajánlotta a házat, mert eladó. A hölgy nem bocsátkozott további részletekbe, közölte, hogy menjünk vissza másnap, akkor megnézhetjük az egész házat.

A megbeszélte időben ismét ott voltunk, és Schröder asszony és fivére nagyon kedvesen fogadtak bennünket. Végigvezettek a villán, melynek szépsége csodálatra készített; az egész rendkívül stílusos és ízléses színvilágú volt. Miközben végigjártam a helyiségeket, úgy éreztem, ez a ház igazi Paradicsom lehetne a kedves öregeknek, akik végigküszködtek az életüket, és itt most megtakarított pénzük segítségével élvezhetnék életük békés, gondtalan alkonyát és fölkeszülhetnének végső útjukra az örökkévalóságba.

A vételár 22 ezer dollár volt. – A házat 50 ezer dollárért építették, és alig tizenöt éve további 30 ezer dollárért fejezték be, vagyis teljes luxussal látták el.

Schröder asszonynak elmondtam, hogy nekünk semmi pénzünk sincs, tehát kölcsönt kellene igénybe vennünk, ezért legfeljebb kétezer dollárt tudnánk egyben fizetni, a többit évi

500 dolláros törlesztéssel, kamatokkal együtt. Ezzel a javaslattal mindketten egyetértettek; de végleg még semmiben sem tudtunk megállapodni, mert először engedélyt kellett kapnunk az érsektől.

Schröder asszony, aki evangélikus volt, akkor elmesélte, hogy gyakran látja a kapucinus atyákat és Stephan atya árvaházából is a kis néger árvákat erre sétálni a nővérekkel, s így támadt az a gondolata, hogy följánlja a házat Stephan atyának, az ő otthona annyira kicsi. Ő azután el is jött az érsekkel, aki azonban azt mondta: „Ez nem az Ön néger gyermekeinek való, Stephan atya, ez hölgyeknek lenne jó otthonnak.” „Az érsek tehát már akkor alkalmasnak találta a villánkat ilyen otthon számára, most is támogatni fogja az ügyet” – vélekedett Schröder asszony.

Először is beszámoltunk P. guardiánnak; ő láthatóan örült, hogy hajlandóak voltunk elfogadni a javaslatát, s rögtön értesítette a vincés urakat a Schröder asszonnyal folytatott megbeszélésünk eredményéről. Ők már május 2-án megkapták az érsek jóváhagyását.

Közben a P. guardián által megadott családtól is kaptunk 10 ezer dollárt. Pillanatnyilag csak 2 ezer dollárra volt szükségem a Galena Street-i ház első részletére, ezért végre megvehettük a Kavanaugh Square-en a tornyos villát a fenyőkkel, melyre mindig vágytam. A tulajdonosnő megelégedett 5 ezer dolláros kezdő részlettel, és miénk volt a birtok. Örültem, mert azonnal átvehettük, és haladéktalanul megbízást adtam a szükséges átalakítások elkezdésére. A szép birtok előzőleg egy olasz tábornoké volt, és igen jól építették meg. Nemcsak zárdánk lett, hanem később tartományi házuk is; 1923 óta ugyanis az Egyesült Államokban és Kanadában lévő 14 alapításunk önálló tartományt képez.

Az először vásárolt ház most fiúotthon lett, és közte valamint a zárdá között rögtön fölépítettük a kápolnát oratóriummal, alatta pedig refektóriumot a nővéreknek.

Az engedély megszerzése után újból fölkerestük Schröder asszonyt, és elintéztük az üzlet minden részletét. Ekkor megmutatta a két, egyenként 12 helyiségből álló, nagy istállóval és kerttel kiegészülő melléképületet, melyek mind a birtokhoz tartoztak és benne voltak a vételárban. Örömöm teljes volt; mert így volt egy zárdánk kápolnával és oratóriummal, és egy fedett folyosóval hozzájuk kapcsolva a sarokházat öregek otthonának rendezhettük be.

Örömteli buzgalommal rögvest hozzáláttam a kápolna és a nővéreknek szánt helyiségek átalakításához, ez a ház ugyanis üresen állt, míg Schröder asszony csak júliusban akart kiköltözni a sarokházból. Továbbra is Wauwatosában laktam, s szinte minden reggel 6 óra tájban a Galena Streetre utaztam Agatha kedves nővérrel. Útközben a szomszédban vettünk magunknak tejet és kenyeret, azután kinyitottuk a házat a mesterembereknek és elmentünk szentmisére és áldozni a 3 percnnyire lévő szlovén templomba. Ha nem volt rám szükség a házban, akkor a vásárlásokat intéztük, ez sok utánjárást és utazgatást igényelt: ki kellett választani, meg kellett rendelni és be kellett szerezni ugyanis mindent a kápolnába és a zárdába és több mint 50 kedves öregember számára.

Schröder asszony nagylelkűségéről sose feledkezhetünk el. Amikor a megbeszéltek szerint kiköltözött a villából, nemcsak értékes szőnyegetek, függönyöket, ebédlő- és könyvtárberendezést ajándékozott az öregotthon számára, hanem teljes elektromos mosó- és szárítóberendezést és egy gáztűzhelyet is. A jó Isten fizesse meg neki és családjának mindazt, amit felebaráti szeretetből értünk áldozott. Az egész birtokot inkább ajándéknak kell tekintenünk; hiszen csak a villát akár másnap eladhatta volna 35 ezer dollárért, és a két melléképületért meg az istállóért megkapott volna bármikor 22 ezer dollárt.

Az isteni Szív választotta ezt a családi otthont lakásául, és csodálatosan kormányzott mindent és minden szívet, azért ezt az alapítást az Isteni Szívről nevezett Szent József Otthonnak neveztem el.

Aztán alighogy bebútoroztunk néhány szobát, beköltöztek az első kedves öreg nénikék. Hétről hétre jobban megmutatkozott, mennyire hiányzott egy ilyen otthon Milwaukee-ban.

Kedves öregjeink és a mi örömünk azonban csak akkor lett teljes, amikor a szép otthonban augusztus 18-án elhelyezték a legméltóságosabb Oltáriszentséget.

Az isteni gondviselés félreismerhetetlenül a főtisztelendő kapucinus guardiánt szemelte ki eszköznek ehhez az alapításhoz; ezért arra kértem a főtisztelendő püspök urat, engedje meg, hogy ő szentelje föl a kápolnát. Őméltósága teljesítette kérésemet, és P. guardián mondta az első szentmisét a kicsi, de áhítatra hangoló szentélyben, miután előzőleg fölszentelte a kápolnát, a szentélyt és az oratóriumot.

Utána az egész ház föl lett szentelve. Igazi örömnep volt, mindenkinek ragyogott a szeme a boldogságtól és a hálától.

Szívből hálás vagyok a jó Istennek, hogy megkaptam tőle a kegyelmet, és még személyesen megalapíthattam az 1891 áprilisa óta foglalkoztató „öregotthonokat”. Hány lélek talált oda így, akár még a huszonnegyedik órában az isteni Szívhez? És hányan készültek föl „Isten közelében” élve sokkal jobban az utolsó órájukra, mint ahogy bárhol a világban tehették volna.

Isten jó, csodálatosan jó és irgalmas, dicsőítsük Őt mindörökké.

Szent József Otthon – St. Raphael, South Pierce Street

Tegyünk most látogatást az Isteni Szívről Nevezett Kármel első amerikai menedékhelyén. Mária bemutatása ünnepének előestéjén, november 20-án költöztünk be ebbe a házba. 1918 nyarára oly mértékben megnőtt a gyermekek száma, hogy már a padláson sem lehetett olyan kis szobát találni, melyben ne ágyak álltak volna és amely ne a nővérek vagy gyermekek hálószobájául szolgált volna.

Szent Keresztről nevezett M. Felizitas volt a főnöknő, mélyen együttérzett szegény nővérekkel és gyermekekkel, akiknek a borzalmas hőségben a padlásszobákban kellett aludni, és nagyon szeretett volna máshova költözni. Nehéz helyzetében, melyben az otthon minden lakója hozzá hasonlóan érzett, nővéreivel és gyermekeivel, kicsinyekkel és nagyokkal, Mária mennybevételének ünnepe, augusztus 15. előtt kilencedet tartott.

A kilenced alatt egy pap kérte ismételten, hogy mindenképpen vegyen föl öt szegény gyermeket, akiknek az édesanyja nemrég meghalt, az édesapjuk pedig munkás, nem tudja, mitévő legyen; mert dolgoznia is kellene, meg a gyermekeket sem hagyhatja magukra.

Felizitas anya telefonon értesített erről a szomorú esetről, és megkért, menjek el hozzá. Úgy is történt, s ahogy odaértem, rögtön unszolni kezdett, hogy kerítsek neki egy másik házat, ő nem képes elutasítani ilyen szegény gyermekeket, mégis meg kell tennie, hiszen ők maguk is alig bírják már ebben a házban a hőséget. Több mint 60 éve épült faház volt, védtelenül állt egy kis domb tetején.

Csak töprengtem, töprengtem és segítségért könyörögtem. Végül azt javasoltam Felizitas anyának, hívja föl N. N. urat és mondja meg neki, hogy itt vagyok nála a South Pierce Streeten, és ha lehetséges, szeretnék vele beszélni itt még ma este. A jóember, aki „vésztartalékaink” közé tartozott, megígérte, hogy eljön. Föl se tudnám sorolni, mennyit segített nekem, míg Milwaukee-ban voltam. Mindezt csak Isten tudja, fizessen meg neki érte!

Az úr rövidesen meg is érkezett. Elpanaszoltam neki Felizitas anya gondjait, hogy kevés a helyiség illetve nagy a hőség a házban, majd így folytattam: „N. úr, Önnek biztos van valami ötlete, hova lehetne elköltözni.” „Sajnos nincsenek eladó házak, mert nem építenek. Alig lehet mestereket szerezni, de ha akad is, ki tudja őket megfizetni?”

„Jaj, N. úr, biztosan akad valahol egy nekünk való öreg villa, gondolkodjon csak!”

Mély hallgatás. Nem zavartam töprengésében, vártam, mire jut.

Egyszer csak fölkiáltott: „Tényleg! Tudom már, az a régi villa üresen áll! Meg is nézhetjük mindjárt! Jöjjön!” Azzal az autójához sietett, beindította, én pedig hívtam Felizitas anyát, kértem, kíséreljen el, N. úr egy nagy, üresen álló házat akar megmutatni.

Pár perc múlva elrobogtunk. Nem nehéz elképzelni, hogy izgultunk. Nem is kellett messzire mennünk, a villa ugyanis a Grand Avenue közelében volt. Más volt, mint a South Pierce Street-i ház. Erős építésű, háromszintes, s tágas szobái két emeleten 50 gyermek számára nyújtottak helyet. Egy emelet a nővéreknek maradt klauzúrának. A kocsiszínt kellett átépíteni kápolnáknak.

Nagyon megörültünk, N. N. úr pedig úgy vélte, 10–12 ezer dollárért alacsony részletfizetés mellett azonnal átvehetjük. Megígérte, hogy mindjárt föl is veszi a kapcsolatot a Chicagóban élő tulajdonossal.

Nem nehéz elképzelni, milyen kitörő örömmel fogadták a hírt a nővérek és a gyermekek! S mindenki meg volt győződve, hogy Szűzanyánk hallgatta meg kilencedünket.

A lehető leggyorsabban megkaptuk a hozzájárulást öméltóságától az átköltözésre, valamint megkötöttük az üzletet, s megkezdődött az épület átalakítása, mellyel ugyanazt az építész bízta meg, aki olcsón és jól végezte el a wauwatosai és a Galena Street-i építkezések kivitelezését. Annyira gyorsan nem haladt a munka, mint ahogyan a South Pierce Street-i nővérek és gyermekek szerették volna; de elviselhetőbbé tette a hőséget a tudat, hogy nemsokára megszabadulnak tőle. Nyolc hét múlva már megkezdték a fokozatos átköltözést.

Különösen örültem annak, hogy Augustin páter, aki naponta itt celebrált, az utolsó szentmisét énekelve akarta bemutatni. Felizitas anya tudatta velem, hogy október 30-án lesz az utolsó szentmiséjük St. Raphaelban. Természetesen odautaztam, hiszen ez a nap számomra nagy évforduló volt. Senki se tudott róla, így csak Istennel és kedves szentjeimmel ünnepeltem meg, akiket kértem, adjanak hálát velem együtt a jó Istennek, áldják és dicsérjék mindazokért a kegyelmekért, melyekben a mai napig részesültem.

1888. október 30-án lettem az Anyaszentegyház tagja, és régi titkos vágyam volt, hogy ezt a napot nagymisével ünnepelhessem, s anélkül, hogy bárkinek is tudomására jutott volna, az én drága mennyei Anyám teljesítette kívánságomat. Milyen gyakran teljesíti gyermekeinek még a legrejtettebb vágyait is! Bár minden ember gyermeke lenne e legszeretőbb, leggondoskodóbb Anyának, és gyermeki módon szeretné és tisztelné Őt!

Minden embert – társadalmi helyzetre, nemre, nemzetiségre való tekintet nélkül – anyátlan árvának tekintek, ha Isten Anyját nem tartja Anyjának. Ők mind valóban szegény árvák, és ha most még nem is látják ezt be, eljön majd az óra, mikor igazat adnak nekem; de akkor már késő lesz, akkor e leghűségesebb Anya már nem tud rajtuk segíteni.

Nem sokkal azután, hogy Szent József-családunk kiköltözött a South Pierce Street-i házból, egy éjjel lángba borult a villa. Valószínűleg a fedett folyosó vagy a toldaléképület gyúlékony borítása kapott lángra egy szikrától, melyet a közeli, mélyebben fekvő vasműből hozott oda a szél. Pontosan a gyermekek egykori hálószobái és a hozzájuk vezető lépcső váltak a lángok martalékává, úgyhogy ha még ott lettek volna a gyermekek, aligha lehetett volna őket kimenteni. A baleset híre mélyen megrendített mindnyájunkat, de egyben hálával töltött el Isten atyai szeretete iránt, aki megóvott minket e szenvedéstől.

A wauwatosai kápolna építése is teljesen az isteni gondviselés műve, azért nem hagyhatom szó nélkül.

Az alkalmat ehhez főtisztelendő A. úr adta. 1918 nyarán történhetett, valószínűleg nem sokkal a Galena Street-i Jézus Szíve zárdába költözésem előtt. Megkeresett minket A. úr, és házilelkészünknek ajánlkozott. Wauwatososa rendkívül tetszett neki. Az árnyékos utcák, az előkert üde zöldje és pompás virágai, s mindenekelőtt a dombtető nagyszerű fekvése, mindez együttesen igen vonzó helyé tette Wauwatosát. A mi birtokunk is megnyerte a tetszését, és elhatározta, hogy a közelben bérel, esetleg épít magának egy házat, ahol a nővérével élhetne. Miközben megmutattam neki a kertet, ahol a fenyőfák állnak, elmondtam, mennyire szeretnék ide kápolnát építeni, s azt is elpanaszoltam, fogalmam sincs, honnan lehetne rá pénzt szerezni. Erre azt válaszolta: „Adok rá kölcsön, amennyi kell.”

Másnap M. Johannával fölkerestük a főtisztelendő érsek urat, hogy megkérdezzük, fölvehetjük-e A. urat házilelkésznek. Őméltósága éppen a villamoshoz tartott, csak pár percet tudtunk vele beszélni menet közben; a pályaudvarra készült, nem ért tehát rá. Ezért kb. száz lépést vele mentünk a villamoshoz, közben meséltem neki főtisztelendő A. úrról. „Önöknél volt?” – kérdezte az érsek meglepve. Gyorsan elmondtam még, hogy nagyon tetszik neki Wauwatosa, és hogy pénzt is akar kölcsönadni a kápolnaépítéshez, és engedélyt kértem az építkezéshez. Mivel őméltósága tudta, hogy A. főtisztelendő vagyonos, megkaptuk az engedélyt és boldogan tértünk haza.

Azonnal föl hívtuk az építész, megkértük, jöjjön ki minél előbb, szeretnénk hozzáfogni az épületek összekapcsolásához. Nem kellett rá sokat várni, s mindjárt meg is beszéltem vele, mit hogyan szeretnénk: a földszinten ebédlő a nővérek részére, mellette konyha, fölötte, a gyermekek háza mögött a kápolna, a szentély, az egyik oldalon sekrestyével, a másik oldalon áldoztatóráccsal, mögötte nagy oratórium közvetlenül a zárda mellett, mellyel oldalfolyosó köti össze.

1919. február 2-án volt a fölszentelés és az ünnepi nagymise az újonnan épült kápolnában. Nagy volt a nővérek öröme és hálája, az enyém viszont kevésbé, mert az oldalfolyosó nem készült el.

Detroit

Évek óta fáradozott Kaufmann főtisztelendő úr azon, hogy az Isteni Szívről Nevezett Kármelt megtelepítse Detroit egyházmegyében, Michigan államban. Eddig sajnos hiábavaló volt minden fáradozása, az idős John S. Foley püspök úr egyáltalán nem adott ki több engedélyt szerzetesnők letelepedésére. 1912-ben Foley ezt maga is világossá tette számomra.

A jó Isten 1918 januárjában magához vette őt, és Msgr. Michael J. Gallagher lett az utóda. Az egyházmegyeiek, főleg a papok és szerzetesek öröme a főtisztelendő úr 1918 júliusában foglalta el székét Detroitban.

Még az év őszén fölkerést kaptam egy paptól az alapításra. Többszöri levélváltás után végül is elmentem hozzá egy megbeszélésre. Kaufmann főtisztelendő úr rokonainál kedvesen fogadtak minket. Ő biztosított róla, hogy a főtisztelendő úrtól megkapjuk az engedélyt; de időközben támadt egy másik nehézség: a háború óta igen kevés volt a lakás. Nehezen fogunk most nekünk való eladó házat találni. Majd maga is megpróbál fölkeríteni egy villát vagy más birtokot.

Először az engedélyről akartam biztosat tudni. Ezért kihallgatást kértünk a püspöktől, ahol jóságos fogadtatásban részesültünk. Miután közelebbről tájékoztattuk missziókról és a szegény gyermekek között végzett munkánkról, megkaptuk e rég áhított engedélyt.

A püspök áldásával nagy örömmel, új bizakodással tértünk haza 1919. február 7-én.

Türelemmel vártuk, sikerül-e házat találni. Végül áprilisban jött a levél a jó hírrel, hogy K. főtisztelendő úr talált egy villát, menjünk megtekinteni.

De nagy volt a csalódásunk, mikor megnéztük a kert nélküli kis villát! Ez az épület egyáltalán nem felelt meg céljainknak. Sajnos, ezt az utat hiába tettük meg, még aznap este visszatértünk, úgy emlékszem, East-Chicagóba.

Teltek a hetek, újabb hírt azonban nem kaptunk egyetlen ottani ismerősünktől, a Kaufmann családtól. Bizonyára nem találtak házat. E nehézség ellenére nem akartam lemondani erről az alapításról, mely talán sok léleknek válna üdvére. Ráadásul megvolt az engedélyünk!

Miasszonyunkban bízva, ezúttal hívás nélkül, M. Zita kedves nővérrel ismét útnak indultam Michiganbe. Az Örökimádó Domonkos Nővéreknél szálltunk meg; de a drága Istenanya hamarosan elvezetett bennünket a Szűz Mária-templomba, onnan pedig főtisztelendő P. Wüsthöz, aki a Szentlélek Atyák kongregációjának ottani előjárója volt.

Tudattam vele, miért jöttünk Detroitba, és kértem, ha lehet, segítsen szállást szerezni itt a város központjában egy hölgnél, továbbá mondja meg, hol találunk ingatlanközvetítőket. Mindjárt a telefonhoz ment, és több úrnak is elmondta, hogy nagyobb házat keresünk, hogy utána nézhessenek, hol lehetne nagyméretű eladó házat találni. Megígérte, hogy szállás után is érdeklődik.

Néhány nap múlva rábukkant egy kedves, öreg hölgyre, akinél volt számunkra egy szoba. Külön örültünk annak, hogy a hölgy alig néhány percre lakott az olasz templomtól, mely körül olasz kolónia alakult ki.

Másnap elfoglaltuk a szobánkat a jó Schulz asszonynál; de az utca, melyre a ház nézett, elképesztően zajos volt, a szobában pedig akkora volt a hőség, hogy szinte nem is tudtam aludni. Nem csekély kínlódást okozott nekem a zaj és a hőség éjszakáról éjszakára, hat héten át. Minden alapításnál kell hozni áldozatokat, s minél több szenvedést és nehézséget kell elviselni, illetve leküzdeni, annál több áldás kíséri majd. Ezt gyakran megtapasztaltam már, ezért Isten iránti hálával viseltem mindig minden kínlódást és viszontagságot. Társam, Zita nővér olyan jó alvó volt, hogy nem zavarta sem a zaj, sem a hőség, ez számomra nagy vigasz volt.

Az ügynökök buzgón keresték a nekünk való birtokot. Sorra mutatták a különböző házakat. Először semmi sem kínálkozott, majd néhány hét leforgása alatt tizenkét házat is kínáltak, de egyet sem találtam köztük, mely megfelelt volna céljainknak. Két összefüggő vagy összekapcsolható házat kerestem, az egyiket zárdának és kápolnának, a másikat az öregek otthonának. Annyira el voltunk foglalva a fölkinált épületek megkeresésével és megtekintésével, hogy egész napunk rendszeresen erre ment rá, és egyéb látogatásokra nem tudtunk időt szorítani. Ebből Mrs. Spoo, akivel az elsők között ismerkedtünk meg Detroitban, arra következtetett, hogy visszamentünk Milwaukee-ba. Ez az egyedülálló özvegyasszony nagyon várta, hogy megnyissuk hölgyeknek szánt öregotthonunkat. Wüst páter révén ismerkedtünk össze, és elmeséltük neki, hogy eddig sikertelenül kerestünk nekünk való birtokot. Erre ő megkérte egyik ügynök barátját, nézzen ő is körül, s neki sikerült megfelelő házat találnia. Mrs. Spoo mindjárt értesített is erről, a levelet Milwaukee-ba címezte, s onnét küldték vissza hozzám.

Közben tudomást szereztünk egy nagy villáról is. Jóllehet a ház nem nagyon felelt meg az elképzeléseimnek, tárgyalni kezdtünk a tulajdonossal, főként mert Kaufmann főtisztelendő úr nagyon lelkesedett érte. Eredményre még nem jutottunk, mert én sokallottam az árát.

Azokban a napokban egyik éjjel félálomban igen pontosan, világosan láttam egy házat. Az ablakok, a lépcsőfeljáró és a különös formájú tető, minden annyira tisztán előttem volt, hogy amikor fölébredtem, le tudtam volna rajzolni. Szilárdan meg voltam róla győződve, hogy álmom Istentől való, és ez az a ház, melyet Isten ehhez az alapításhoz kiválasztott. – Imádkozni kezdtem az isteni Fönséghez, s azt kérdeztem: „Hogyan találjam meg ezt a házat ebben a nagy városban, több ezer épület közül?”

Mint minden reggel, a Szűz Mária-templomba mentünk szentmisére. Alighogy hazaértünk, megkaptam Mrs. Spoo levelét Milwaukee-ból. Hahn urat ajánlotta figyelmembe, aki tud egy teljesen nekünk való házról. Mindjárt föl is hívtuk Hahn urat, kértük, amint lehet, mutassa meg a házat. Rövidesen értünk jött az autójával, és elvitt minket a Leland Streetre.

Álmom annyira foglalkoztatott, hogy amikor megálltunk a ház előtt, nem mentem be, hanem átmentem az utca túlsó oldalára, hogy megnézhessem a ház homlokzatát. Ahogy fölnéztem, azt láttam, amit már álmomban is: a lépcsőfeljáró, a tető, a ház színe, minden a legapróbb részletekig egyezett. Valóban ez volt az az épület, melyet az isteni gondviselés megmutatott.

Nem tudom szavakba önteni, milyen csodálat és hála járta át a szívemet abban a pillanatban! Az Isteni Szívről Nevezett Kármel Isten Műve, és az én feladatom csak az volt, hogy míg eszközként szolgálhatom Istent: keressem és teljesítsem Isten akaratát!

Szépen megépített, jó állapotban lévő ikerház volt, és mindkét oldalán voltak még házak, mindjárt arra gondoltam, azokat is meg lehetne venni.

Köszönetet mondtam Hahn úrnak, és azzal váltunk el, hogy először kikérem a plébános véleményét, akinek a plébániájához a ház tartozik, azután pedig meg kell szereznem a püspök engedélyét a vételhez.

Főtisztelendő Tennes plébános jól ismerte a házat, több katolikus család lakott annak közvetlen közelében. Hozzánk hasonlóan ő is igen alkalmasnak találta öregotthonnak. Arra is megkértem, mutassa meg a házat a főtisztelendő püspök úrnak: megígérte, hogy amint teheti, teljesíti kérésemet.

Másnap vagy harmadnap újra elmentünk hozzá: örömmel közölte, hogy autóval elment a főtisztelendő püspök úrért, és elhozta a Leland Street-i házhoz, ömértósága pedig azt mondta, az egész városban nem találhatnánk jobb és alkalmasabb házat.

Megkezdődtek az üzleti tárgyalások. Pénzem természetesen most sem volt; az ugyanis az elvem: vagy pénzzel fogok bele – vagy Isten segítségével és áldásával. Eddig még minden alapításba pénz nélkül, de Istennel fogtam bele, és Isten eddig még mindig megadta a szükséges pénzt – így történt most is.

A birtok egy kedves mecklenburgi evangélikus családé volt. A jó úr az otthon javára még 500 dollárt is ajándékozott. – Én azonban nem értem be ezzel a házzal, hogyan tartható fenn ugyanis egy öregotthon, ha nem lehet benne legalább 30 embert elhelyezni? Néhány hónap alatt Hahn úr segítségével sikerült megvennünk még három szomszédos házat. Ekkor meg kellett oldanunk, hogy az öt épület egy egységet alkosson. Isteni Mesterem ismét segítségemre sietett, ötleteket adott ahhoz, mit építsünk át, hol építsünk hozzá. Végül még egy új kápolnának is találtunk helyet, melyet egy lengyel építőmester húzott föl igen ízlésesen, és ehhez lett hozzáépítve a nővérek kis zárdája.

1919. július 26-án, Szent Anna ünnepén költöztünk be ketten az új Kármelba, melyet az „Isteni Szívről nevezett Szent József Otthon”-nak neveztem el. Pár nap múlva segítségünkre érkezett M. Felizitas M. Afra és M. Josefa nővérekkel és más nővérek. Nagy igyekezettel rendeztük be az épületeket. Nemcsak Mrs. Spoo, de más hölgyek is sürgették, hogy mielőbb bekerülhessenek, ezért iparkodtunk, ahogy bírtunk. Augusztusban már beköltözhetek néhányan a kedves öregek közül. Szeptemberben az egyik ház szobái megteltek. Újabb jelentkezők fölvételére csak akkor kerülhetett sor, mikor a házak összekapcsolása elkészült.

Ömértósága, a főtisztelendő püspök azzal örvendeztetett meg bennünket, hogy maga mondta az első szentmisét ideiglenes kis szobakápolnánkban, és behelyezte a legmértóságosabb Oltáriszentséget. Csak előző este tudtuk meg, hogy személyesen akar eljönni, ezért semmilyen előkészületet nem tudtunk tenni.

Miasszonyunk segítségével bízva mentünk májusban Detroitba, és mint az alapítás története igazolja, nem hiába bíztunk anyai oltalmában. Hálából 1919. szeptember 8-át választottam az otthon legnagyobb ünnepéül: e napon, Miasszonyunk születésének ünnepén szentelték föl a kápolnát és helyezték el benne az Oltáriszentséget.

Szeptember 8. ugyanakkor főtisztelendő püspök urunk számára is különleges emléknap, mivel öt évvel korábban ezen a Mária-ünnepen szentelték püspökké.

Mekkora kegyelem Detroit egyházmegyéjének, hogy ilyen püspököt kapott, akinek bölcsesség, szent buzgalom és a lelkek iránti igaz szeretet hatja át működését! Írországból származik, tanulmányait Franciaországban kezdte, mikor onnét távoznia kellett, Innsbruckban tanult tovább.

Egy ifjúkori élményét elmesélte nekünk a főtisztelendő úr, mikor reggeli után nála voltunk egy keveset.

Az öt kíséző két fiatal káplán dohányzott, ő viszont nem. Csodálkozásomat fejeztem ki emiatt, mire monsignore elmondta nekünk, hogy mikor ifjú korában egyszer gyónni ment, az egyik gyóntatószékből erős dohányszag csapta meg. Ez órá abban a pillanatban olyan

kellemetlen benyomást tett, hogy elhatározta, sose fog dohányozni. És az elhatározását meg is tartotta.

Ilyesmikben nyilvánul meg, hogy erős jellem-e valaki, s ilyen erős jellemekre van szüksége Isten Egyháznak; de sajnos milyen kevés erős jellem van manapság. A legtöbb ember rabja ugyebár valamely szenvedélynek. Mi, ha nem rabság, amikor egy hajlam úgy eluralkodik rajtam, hogy képtelen vagyok neki ellenállni?

Mi, ha nem rabság, amikor nem tudok szivar vagy pipa vagy dohány nélkül élni?

Mi, ha nem rabság, amikor bor, sör vagy hasonlók élvezete nélkül nem tudok élni?

Mi, ha nem rabság, amikor egy regény olvasása annyira lebilincsel, hogy elhanyagolom miatta a kötelességeimet? De lehet ez játék vagy veszélyes barátság miatt is. Mindez nem rabság?

Jaj, ki tudja felsorolni, hányféle rabláncot kovácsol a lelkek ellensége!

Hát nem kellene minden értelmes, gondolkodó embernek széttörnie és leráznia magáról az ilyen rabláncokat? S mennyivel inkább áll ez minden egyes keresztényre, de különösen is az Istennek szentelt személyekre?

Mennyi só vált ízetlenné! Mennyi az aratnivaló, de a munkás kevés! – gondoljunk csak az isteni Üdvözítő példázatára. – És mi miatt vált ízetlenné a só? Ezer és egy esetben valamely fenti szenvedély miatt!

Miért kevés a munkás? Miért ugyanarra panaszkodnak mindenütt: „az aratnivaló sok, a munkás kevés”, miért? Igen, miért? Mert az Isten szolgálatára meghívott lelkek nagy hányadát valamilyen rablánc tartja fogva!

Egy ilyen példa, mint ez a gyermek- vagy ifjúkori férfias tett – azt hiszem, tizenöt éves volt a püspök akkoriban –, maradandó benyomást gyakorol. Gyakran gondolok csodálattal és tiszteletteljes szeretettel erre az egyházfejedelemre, és azt kívántam, hogy sokat, nagyon sokat tehessek ezért az egyházmegyéért. Sajnos mindeddig ez nem sikerülhetett úgy, ahogy szerettem volna; de örök hála legyen a jó Istennek, hogy az imádság révén az ember mindenütt – csendben, elrejtve, a tengerentúl legtávolabbi pontján is, úgy, hogy csak Isten tud róla – tehet a lelkek üdvéért és megmentéséért, és miként bizalommal remélem, nem hiába!

A főtisztelendő püspök úr biztos nem sejtette, hogy hozzájárulását ahhoz a házhoz adta, melyet maga Isten választott ki. Közben pedig már egy kedves család formálódott a tabernákulumban rejtőző isteni Szív köré, mely gyakran tölti idejét a kápolnában imádkozva.

S van valami csodálatosan vonzó abban, mikor egy idős ember szeméből jóság és békesség ragyog, és szelíd mosoly bujkál az ajkán.

Számomra nagy öröm volt, hogy létrehozhattam még ezt az öregotthont. Egy „otthont”, mely nem alapítás, nem intézmény. Semmi efféle. Magányos öreg hölgyeknek és házaspároknak kíván otthont nyújtani, melyben nyugodtan tölthetik el életük alkonyát, melyet beragyog a béke és áthevít a szeretet! És ahol, mikor szemük örökre lezárul és elköltöznek az örökkévalóságba, szeretettel gondolnak rájuk és imádkoznak értük. Igen, a béke és a szeretet helye legyen az Isteni Szívről Nevezett Kármel valamennyi zárdája és otthona!

St. Charles, Missouri

Ha már az összes amerikai alapításról írtam, nem maradhat ki St. Charles sem, már csak azért sem, mert ez az utolsó Isteni Szívről Nevezett Kármel, melyet életre hívhattam ott.

Évekkel ezelőtt, mikor egyszer San Antoniába utaztam, St. Louison át mentem, s megismertem Missouri állam fővárosát. Jártunk akkor néhány szegények lakta negyedben, és az volt a benyomásom, hogy itt bőven lenne számunkra missziós munka.

Attól kezdve egy kicsit mindig foglalkoztatott, milyen jó lenne eljutni St. Louisba, de csak most, négy évvel később adódott erre alkalom, mégpedig az ottani kármelita zárda egyik

nővére révén. Ez a nővér levelekkel ostromolt bennünket, hogy alapítsunk otthont St. Louisban. 1919 augusztusában közölte, hogy előkerült egy hölgy is, aki a birtokát zárda alapítására akarja följánlani.

Ezek a levelek kezdtek már terhessé válni számunkra. Ezért a Milwaukee-ban élő főtisztelendő Irenäus kármelita atyához fordultam tanácsért, kértem, írja meg, mi a véleménye erről az ügyről, mitévő legyenek. Erre ő azt tanácsolta, utazzak el St. Louisba a főtisztelendő érsek úrhoz, és érdeklődjem nála.

Tanácsát megfogadva 1919. szeptember 19-én M. Benediktával el is indultunk. Reggel értünk oda, s mivel éjszakára a ferences nővérek Szent Antal-menedékházába kaptunk szállást, hogy ne vesztegessük az időt, mindjárt a kármelita nővérek zárdájához mentünk. Amikor részleteket is megtudtunk a följánlásról és a vele kapcsolatos föltételekről, rögtön láttuk, hogy az Isteni Szívről Nevezett Kármelnak itt semmi keresnivalója. Engedve a nővér unszolásának, magunkhoz vettük a följánlott villa címét, és megtekintettük. Be se kellett mennünk; már a fekvése miatt is – távol mindentől, magányosan állt az erdőben – teljesen alkalmatlan volt a céljainkra.

Annak ellenére, hogy ezt az ügyet, ami miatt ezúttal St. Louisba utaztunk, elintézettnek tekintettük, megkíséreltünk beszélni főtisztelendő J. Glennon érsek úrral. Szerencsére rezidenciáján találtuk, s kedvesen, nagy szeretettel fogadott bennünket.

A főtisztelendő érsek úr jól ismerte a kármelita nővér terveit, és nem csodálkozott, hogy elutasítottuk az ajánlatot. Azután meséltem öregotthonainkról, és engedélyt kértem öméltóságától, hogy nyithassunk egy ilyen otthont St. Louis közelében.

Ahogy előzőleg Milwaukee-ban, úgy itt sem volt ilyen otthon a középosztálybeli öregek számára. Ezért öméltósága megadta az engedélyt; megmondta továbbá, melyik az a három vagy négy környékbéli település, amelyek közül érdemes választanunk.

Szívből megköszöntem; örültem, hogy teljesül a kívánságom, és az Isteni Szívről Nevezett Kármelt e jóságos, jóindulatú érsek oltalma alatt amerikai tartózkodásom huszonnegyedik órájában még elplántálhatom St. Louis érsekség területén.

De ezt a telepítést csak szerény kezdetnek tekintettem. Azt reméltem, hogy Wisconsin államhoz hasonlóan itt is egymást követik majd az alapítások, és főleg a házi misszió fog fölvirágozni magában St. Louisban. Sajnos kívánságom az eltelt öt év során nem teljesült; de ki tudja, mi lesz a jövőben az Isteni Szívről Nevezett Kármelből St. Louisban?

De térjünk vissza 1919. szeptember 20-hoz. Az isteni gondviselés St. Charles-ba vezetett bennünket, ahol Msgr. Willmes negyven éve volt a német egyházközség plébánosa, és Winkelmann főtisztelendő úrral együtt igen jóságosan gondjaiba vett bennünket; előbbi buzgalmának köszönhetően már néhány órán belül találtunk egy szép, ikerházas birtokot, mely egy francia családé volt, de bérbe adták. Megkezdődtek a tárgyalások. Mesés gyorsasággal ment minden, olyannyira, hogy szeptember 21-én már újra Kenoshában voltunk. – Ezután azonban csaknem fél évig kellett türelmet gyakorolnunk és várnunk, míg a családjával a nagyobbik házban lakó orvos és a másik házban élő többi család kiköltözött.

Végre Szent József havában átvehettük a birtokot és munkához láthattunk. M. Petronella nővérrel március 8-án este utaztam Chicagóból St. Charles-ba. – Míg északon, Michiganben és Wisconsinban még mindenütt tartotta magát a fagy, itt a tavasz illata és napsütés fogadott bennünket. St. Charles szép kis helység St. Louis közelében egy dombon. Az utcákat öreg fák árnyékolják, a nyár ugyanis nagyon meleg itt. Jól megépített házaink körül a kertben árnyékot adó fákon kívül gyümölcsfák is voltak. – Korán reggel érkezünk, és beléptünk az üres házba, melybe még sem a víz, sem a gáz nem volt bekötve. Sok segítő kéz akadt, az ő közreműködésükkel pár óra alatt mindenhez hozzájutottunk. Egy angol és egy elzászi férfi nyújtott itt sok segítséget.

Felizitas anya és M. Theodora nővér igencsak meglepődött, amikor – szemben velünk, akik pompás tavaszi időben érkeztünk – dörgés-villámlás közepette március 10-én úgy találtak ránk, hogy már egész lakályosan berendezkedtünk.

Ugyanilyen serényen és buzgón folytattuk. Jött még két nővér segíteni. Az elkerülhetetlen átalakításokhoz és mindenekelőtt egy ideiglenes kápolna berendezéséhez is azonnal hozzáfogtunk. Ezt május 3-án Msgr. Willmes szentelte föl, majd a nagymise alatt elhelyezte a legméltóságosabb Oltáriszentséget. Monsignore osztozott valamennyiünk örömeiben, tanácsára május 8-án megkezdtük az új kápolna építését, melynek fölszentelését én odaát már nem értem meg.

Napjaim voltak már csak hátra. Beiktattam főnöknőnek M. Felizitast, és május 31-én Josefa nővérral elutaztam San Antonióba. Igen jó utunk volt, és június 2-án este érkeztünk meg. Kísérőmet mint főnöknőt vezettem be a Nebraska Street-i, dombra épült kis otthonba.

Alig egy hónapig örültem kedves nővéreim áldozatos lelkületének és buzgalmának, mikor először ütött a búcsúzás órája, mely aztán még tízszer megisméltődött. Micsoda szenvedés volt ez számomra!

Búcsú Amerikától

Értem jött M. Franziska. Visszautaztunk St. Charles-ba, ahol nagy öröömre már tető alatt találtam az új kápolnát.

Fájdalmas búcsút vettünk, majd továbbmentünk Kenoshába, Dél-Kenoshába és Milwaukee-ba, ahol még mind a három konventban fölkerestem szeretteimet, aztán Hammondba és East-Chicagóba, mindenütt ugyanaz a szenvedés!

Hogy milyen nagy szeretet kapcsol nővéreimhez, abban is megmutatkozott, hogy mélységes fájdalmat okozott az elválás egyenként mindegyiküktől. Nem is tudok erre úgy visszagondolni, hogy ne telne meg a szemem még mindig könnyel.

Milyen nagy dolog a szerzeteseket összekötő szent szeretet! Ez az, ami a szerzetben áldozatok, küszködések és nélkülözések ellenére is Paradicsommá teszi az életet. Az isteni Üdvözítő szeretete, aki az Oltáriszentségbe rejtezve mint egy mágnes egyesít mindnyájunkat maga körül, bensőséges szeretettel tölt el iránta és egymás iránt.

A szeretet e forrásánál, a legméltóságosabb Oltáriszentségnél lelkünk fölüdül és az isteni szeretet tüzetől napról napra jobban lángol, annak a szeretetnek a tüzetől, mely soha nem lanyhul, hanem szikrát szór, vagyis fölemészti magát a felebaráti szeretet műveiben.

Miután rövid látogatást tettünk és istenhozzádot mondtunk még Detroitban, Torontóban és St. Charles-ban élő nővéreinknél, M. Johanna és Afra kedves nővérral Buffalón át továbbutaztunk New Yorkba, ahová vasárnap érkeztünk meg. Aggódtunk, nehogy lemaradjunk a szentmiséről, ezért egyenesen a katedrálishoz hajtottunk. Meglepve láttuk, hogy még a folyosókon is rengetegen imádkoznak. A bejárat közelében az egyik oldalon találtunk még állóhelyet. Pár perc múlva odajött hozzánk egy svájci férfi, és halkán szólt nekem, hogy ha vége a szentbeszédnek, ad nekünk helyet. A szentbeszéd nemsokára befejeződött, a svájci újra megjelent, és megkért, hogy menjünk vele. Mit sem sejtve követtük. No, de mi történt? Középen utat tört előttünk a padok között, mi szegények pedig követtük majdnem az áldoztatórácsig, ahová már kikészített számunkra székeket.

Az első pillanatban teljesen meg voltam rémülve. Számomra, aki hozzá vagyok szokva, hogy az oltár mögött, az oratórium rejtekében veszek részt a szentmisén, mindig nagy áldozatot jelent, ha utazásaim során vagy az alapítások idején valamelyik templomban, s főleg vasárnap kell részt vennem a szentmisén – s most még ilyen helyre ültetnek!

Csak mikor megadtam magam a megváltoztathatatlan helyzetnek és a legméltóságosabb Oltáriszentségben jelenlévő isteni Üdvözítő imáadására emeltem a szemem, vettem észre, hogy itt rendkívüli ünneplés folyik: ott volt ugyanis N. bíboros és egy csomó monsignore.

Gyönyörűséges énekes nagymise folyt. Egészen föllelkesültem, és hálás voltam az isteni gondviselésnek, hogy jóvoltából búcsúzóul még részt vehetünk ezen a főpapi misén. Később megtudtuk, hogy a melbourne-i érsek volt látogatóban Ausztráliából a New York-i bíborosnál.

Illés próféta – akinek nagy szobra áll a római Szent Péter-bazilikában a Confessio közvetlen közelében, talapzatába a „Minden kármeliták Atyja” szöveget vésték – ünnepén (1920. július 21.) és oltalma alatt hagyta el hajónk a kikötőt, miután hű kísérőinket utoljára még egyszer megkértük, adják át üdvözlötünket szeretteinknek.

Amikor elindultunk Amerikába, Nápolyban szálltunk hajóra; akkor Spanyolország és Afrika mellett vitt az utunk, mint már említettem, míg most visszafelé Anglia és Franciaország partjai mentén hajóztunk. Leírhatatlanul szép út volt, csak sajnos túl gyorsan teltek a napok! A ragyogó napsütésben sziporkáztak a habok, és mikor közeledett az est és a Nap bearanyozta a tenger hullámait, a teremtés e szépséges műve szinte megigézte az embert! Még csak az út kétharmadánál jártunk, mikor megjelentek a sirályok, s minél inkább közeledtünk a parthoz, annál többen rajzoltak a hajó körül. Olykor olyan csodás kép tárult elénk, amit nem lehet leírni; amikor az óceán mélykék színt öltött és százával röpködtek fölötte a fehér sirályok, és mint egy kommandó kiterjesztett szárnyal hirtelen lecsaptak a sötét mélységre, ilyenkor a tengerben egy pillanatra mintha a csillagos égbolt tükröződött volna!

Sokat beszélek az óceán csodálatos szépségéről; ám csodálatom Istennek, a végtelen tenger, legfőnségesebb műve Teremtőjének szól! Miként az Ószövetség dalnoka, a királyi próféta Isten műveiben gyönyörködve hatalmas szeretetre gyúlt Isten iránt és a zsoltárokból dicsérte Teremtőjét, hasonlóképpen engem is fiatalkorom óta Isten dicséretére és szeretetére gyűjtött a természet, a teremtés csodálatos szépsége.

Nemcsak az időjárás volt kegyes hozzánk, hanem lelkünk táplálásáról is szeretően gondoskodtak; velünk együtt utazott ugyanis Európába egy püspök és öt pap. Naponta többször volt lehetőség misehallgatásra és áldozásra. Vasárnap az első osztályon a főtisztelendő püspök úr mondta a szentmisét, nálunk a másodosztályon ugyancsak volt szentmise, és egy pálos atya angolul mondott szentbeszédet. A harmadosztályon egy oblátus atya misézett, és a sok német utasnak saját nyelvükön prédikált.

A pálos atya prédikációja teljesen illett tengeri tartózkodásunkhoz, távol a világtól. Valóban „a világtól távol” kellene élnie Isten minden gyermekének nemcsak a tengeren, hanem a világ zajában is! Többször is elmondta, hogy figyelniük kell, mit mond számunkra Isten, figyelniük kell, hogy eljuthasson hozzánk Isten hangja, megismerhessük Isten akaratát és megtehessük azt.

Ő, aki egy evangélikus missziós szóknak volt a fia, igyekezett csöndet teremteni a lelkében, és eljutott hozzá Isten hangja, fölismerte és megtette Isten akaratát.

Nemcsak katolikus lett, hanem pap és pálos páter. Hogy megtalálta a békét az Anyaszentegyházban és szent hivatása megaláztatással töltötte el, arról mindenki meggyőződött, aki beszélgetett vele.

E páter azon boldogok közé tartozik, akik megtalálták a „kincset” és mindjárt megvették a szántóföldet, vagyis belépett az Anyaszentegyházba, mégpedig vonakodás nélkül.

Boldognak mondom őt és mindazokat a lelkeket, akik megtalálták vagy eztán fogják megtalálni ezt a „kincset”, és Isten kegyelmével, bátorításával és erejével, Isten iránti rendíthetetlen bizalommal – mindent arra téve föl, hogy megvegyék a szántóföldet – fölvételüket kérik az Anyaszentegyházba! Sose fogják megbánni, legyen bár az ára – az áldozat – mégoly nagy!

XVI. Hazatérés

Július 31-én szálltunk partra Rotterdamban. Meglepetésemre és örömömre legidősebb kedves anyáink már vártak minket a hajónál. Melegen üdvözöltük egymást, azután mindjárt Haarlembe utaztunk. Távollétem alatt M. Franziska és M. Gabriela Szent József otthont alapított ott, valamint Leidenben és Amsterdamban is. Sorra látogattuk a házakat, úgyhogy augusztus 4-én már Sittardba érkeztünk.

Ez az első hét igen megviselt. Azt hiszem, a pihenés hiányzott; mert hajón nem nagyon tudok aludni. Biztos nem sejtette senki, milyen rosszul éreztem magam! Vágyakozva gondoltam valamennyi Amerikában élő kedves anyámra és nővéremre, akiktől immár elválasztott az óceán, és akikkel oly bensőséges egyetértésben éltem és dolgoztam.

Augusztus 11-én M. Franziskával Kölnön át Paderbornba utaztam. Klein püspök öméltósága jóságosan fogadott bennünket. A kihallgatáson a halberstadti régi domonkos rendház átvételét beszéltük meg, mely valószínűleg 1227-ben épült és melyet a 19. sz. elején Napóleon oszlatott föl. Még aznap továbbutaztunk Halberstadtba. Nyolc-tíz napig főtisztelendő Iseke plébános úr vendégei voltunk, de már augusztus 21-én megkaptunk néhány szobát a zárdában, és odaköltöztünk. Az épület időközben többféle célt is szolgált: egy időben kaszárnyának használták, majd börtön volt, végezetül pedig három gyáros alakította át és használta a helyiségeket a saját céljaira, s egyikük még ma is ott van az épület egyik részében, a nővérek nagy sajnálatára. De türelem, egyszer minden véget ér, a háború kínos következményei is, mely alatt milliók nyögnek.

Isten dicsőségére és hálából azért a csodálatos oltalomért és áldásért, mely ebben a súlyos időben az Isteni Szívről Nevezett Kármelt kísérte, bizalommal és bátorsággal fogtunk hozzá a zárda átépítéséhez és bővítéséhez. M. Theresia-Dolorosa vezette azután az építkezést igen buzgón, fáradhatatlanul, Isten szemmel látható áldásával. Sajnos, itt hosszabb időre volt szükség ahhoz, hogy az egyik helyiséget berendezhessük ideiglenes kápolnának és elhelyezhessék az Oltáriszentséget. – Halberstadtban a szegények támogatása volt első missziós munkánk. Asszonyok és gyermekek telepedtek nap mint nap a kapunk köré, és hálások vagyunk kedves amerikai nővéreimnek, akik lehetővé tették számunkra, hogy enyhíthessünk nyomorúságukon; ők láttak el ugyanis tejjel, liszttel és hasonlókkal, s így reggelenként mindig újratölthettük a szegények kosarait.

Megható volt, amikor egy-egy asszony halkán, szégyenlősen megkérdezte: „Én evangélikus vagyok, kaphatok azért én is valamit?” „Ó, jó asszony – feleltem neki –, mi nem kérdezzük, ki milyen vallású. Mi, amennyire tudunk, mindenki ínségén enyhíteni akarunk.” Megrakott kosárral tértek azután haza e szegény asszonyok a Szent Gertrud zárdából a családjukhoz, ahol legtöbbször népes gyermeksereg és munkanélküli férjük várta őket, aki azon izgult, hogy mint „evangélikusok” kapnak-e segítséget a nővérektől.

Néhány hétig maradtam Halberstadtban, majd M. Gabrielával Berlin-Charlottenburgba utaztunk. – Hálás voltam, hogy nem találkoztam igazán beteg nővérrel; bár az évekig tartó nélkülözések és izgalmak, melyekből persze mindenkinek kijutott a háború alatt, senkire sem voltak jó hatással – hiszen kevés olyan nővér akadt akkoriban, akinek apja vagy fivérei ne jártak volna a háborúban vagy akár a rosszlelkű lövészárkokban –, mégsem volt senki beteg. A berlini négy zárda több mint száz nővérenek jobb táplálkozásra és levegőváltozásra volt szüksége. Ezért néhányukat mindjárt elküldtem Vechtába, majd később Halberstadtba. Mindig elsődleges kötelességemnek tartottam, hogy gondoskodjam nővéreim egészségéről. Meggyőződésem szerint a jó egészség az alapja annak, hogy előre lehessen lépni a lelki életben. Ha valaki nem egészséges, a kötelességét sem tudja teljesíteni, főleg ha gyermekeket nevel. Hogyan tudna egy legyengült, ideges nővér szelíden, türelmesen, okosan bánni velük?

Ha túl feszült idegállapotban van, a legkülönbözőbb okok miatt egyre gyakrabban meg fog feledkezni a szelidségről, türelemről, okosságról, s szegénynek nem marad más, csak a bűnbánat!

Szent József otthonaink, Charlottenburg kivételével, lényegesen nagyobbak lettek. A nagy nyomorúságban élő sok szegény gyermek miatt meg kellett venni a szomszédos házakat is. Csak szegény Charlottenburgnak volt még mindig a régi pajta- ill. istállóajtó a bejárata, melytől már 1905-ben is visszariadtam, mikor először megláttam. Most ezt meg akartam szüntetni, és jó építőmesterünk talált egy régi, de szép kaput, melyet rögtön megvettem, hogy így a Szentháromságról nevezett zárda méltó bejáratot kapjon.

Utunk következő állomása az Odera menti Frankfurt volt, mely Berlinből egyórás út vonattal! Ez az alapítás is amerikai tartózkodásom idején jött létre. Olyan sokat írtak nekem a „szép otthon”-ról, hogy igen nagy csalódás ért, mikor megismertem. Hasonlóan szerencsétlen alapítás volt, mint a leideni és az amsterdami. Nem lehetett sem följújíteni, sem átépíteni. A rosszul megépített házat nem lehetett úgy átalakítani, hogy akár zárda, akár gyermekotthon lehessen belőle. Ezért megbíztam a főnöknőt, azonnal keressen egy másik házat, közben pedig elmentem Danzigba, ahol Őt szent sebről nevezett M. Maria-Magdalena kedves nővér egy nagyon nekünk való birtokot vásárolt. Sajnos a szomorú viszonyok megakadályozták abban, hogy zárdát és kápolnát alakítson ki. A gyermekek részére nagy barakkot állítottak föl, és úgy kibővítették, hogy a legszegényebb külvárosi családok 200–300 gyermeke tölthette benne a napját, enni és szükség esetén ruhát kaptak, és mindenekelőtt szeretetteljes gondozásban és nevelésben részesültek.

Nagyon fájlaltam, hogy az isteni Üdvözítő lakása egy dísztelen, apró kis szoba volt. De csak a második látogatásom alkalmával sikerült kialakítani egy méltó kápolnát oratóriummal.

Nagy örömeimre és csodálkozásomra a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel Németországban a háború minden szenvedése és ínsége ellenére bámulatraméltó előrelépést tett. Az anyák és a nővérek a szegény gyermekek számos pártfogója támogatásával mind rendkívülit nyújtottak.

Az isteni gondviselés jóvoltából még az a régóta dédelgetett vágyam is teljesült, hogy házat nyithassunk a kölni egyházmegye területén. M. Brigitta Düsseldorfban alapított Szent József otthont kápolnával és oratóriummal, mely már zsúfolásig telt gyermekekkel.

1921 januárjában ismét ellátogattam a közeli Halberstadtba. Egy nap megjelent egy úr, és székeket kínált, melyeket egy szálloda árusított ki. Erre megkérdeztem, eladó-e a szálloda is. „Igen – felelte –, mégpedig igen jutányos áron.” „Hány szobás, és mi az ára?” – kérdeztem tovább. Tetszett, amit válaszolt, kicsit gondolkodtam, majd megkértem, mutassa meg a szállodát.

Néhány perc múlva odaértünk; nincs messze ugyanis Szent Gertrud zárdánktól. Végigvezettek bennünket a sok szobán, végül megmutatták az ebédlőt, majd az úr kinyitotta még a nagy társalgó ajtait. – Ahogy beléptem, lelkemben vagy képzeletemben mindjárt szép kápolnává alakult a terem! Itt, a város közepén Jézus Szíve-kápolna és öregek otthona, hát nem lenne pompás? Erre gondoltam, így képzeltem el azokban a percekben; de nem szoktam megállni a pusztá tervezetésnél, ezért rögvest tárgyalni kezdtünk a feltételekről, értekeztem továbbá az építőmesterrel, hogyan lehetne lezárni a nagy épület egyik szárnyát a nővérek részére, ahol egy lépcsőt is kellene építeni. El kellett távolítani a szálloda üvegbe égetett emblémáit is. Annak az ajtónak az üvegére, amelyik a kápolna bejárata lett, Jézus Szívét festtettem, a ház ajtaja fölötti ablakot pedig az Isteni Szívről Nevezett Kármel címere díszíti.

Brigitta anyja később átvette a Jézus Szíve zárda és öregotthon berendezését, míg most elutazott velem Berlinen át Frankfurtba, ahonnan a főnöknő azt írta, hogy talált egy házat.

Ám ez megint egyáltalán nem felelt meg a Kármel céljainak. Ott maradtam néhány napra, és magam vettem át a keresgélést. Telefonon sorra kérdeztem az ügynököket, van-e, és ha

igen, hol, nagyobb eladó ház kerttel, de hiába, mindegyik azt állította, hogy pillanatnyilag nem találunk ilyet.

Ekkor az éttermeket kerestem meg. Az egyik messze volt a várostól, a másik kicsi volt, egyik sem felelt meg. Végül a Leipziger Strassén, miután megint egy étteremből léptünk ki, pár lépés után észrevettem egy idős férfit. Odamentem hozzá, köszöntem, és megkérdeztem tőle, van-e másik étterem a környéken. „Igen – felelte –, a következő sarkon van még egy.” Arra mentünk, amerre mutatta, és megtaláltam mindent, amit kerestem: egy nagy termet s mellette egy másik lakóházat. Természetesen nem mentünk be, mert ha „nővéreket” lát az eladó, mindjárt jelentősen megnő az ár.

Otthon mindjárt megkértem a lutheránus N. ügynök urat, akiben teljesen megbíztam, szerezzze meg nekem ezt az éttermet. A hadirokkant tulajdonost ugyan váratlanul érte az ajánlat, de nagyon örült neki, mivel nem épült még föl annyira az átélt szenvedések után, hogy tartósan el tudja viselni a sok vendég zajongását. Nemsokára igen kedvező feltételek mellett létrejött az üzlet.

Nagy örömmre berendezhettünk tehát Frankfurtban néhány száz látogató számára egy szép, nyilvános kápolnát és szegény gyermekek részére egy kis internátust és externátust, és a fenti kápolna mellett egy kis zárdát is a nővéreknek. Hogy milyen áldást hoz ez az alapítás most és majd a jövőben, azt egyedül a jó Isten tudja!

* * *

Évről évre egyre sürgetőbb szükségét éreztük, hogy legyen egy üdülők a nővérek és a gyermekek számára Berlin közelében. Anyáink már többféleképpen próbálkoztak vele, sikertelenül. Nagyon vágytam rá, hogy olyan otthont készíthessek pihenésre szoruló kedves nővéreimnek valamint a gyermekeknek, ahol testileg-lelkileg fölfrissülhetnek.

Frankfurtból visszatérve hívtam mindig segítőkész építómesterünket, Bunnig urat, s megkértem, adjon föl a saját nevében egy hirdetést valamelyik lakáshirdetési lapban a következő szöveggel: „Kertes éttermet keresek Berlin környékén”. Ő volt szíves teljesíteni a kérésemet, s azt hiszem, alig tíz nap telt el, mikor megmutatta a kapott ajánlatokat azzal, hogy ő már meg is tekintette őket. Valamennyi közül Birkenwerder tűnt a legmegfelelőbbnek.

Természetesen rögtön szedelőzködtünk, s elutaztunk vele a birkenwerderi birtokra, melynek fölfedezése hálával és örömmel töltött el. Ez az alapítás Isten igazi ajándéka a berlini Kármel számára.

Az éttermen kívül, melynek kertjében szép fák állnak, a következő években megvásároltunk még néhány parcellát, az államtól pedig nagy jótéteményként megkaptunk a telkünkkel szomszédos fenyőerdőből mintegy húsz holdat.

Az étterem ideiglenes kápolnává lett átépítve, és igen hamar meg lehetett tartani az első szentmisét és az Oltáriszentség elhelyezését. 1924-ben megkezdődött a kápolna és a gyermekotthon építése.

A birkenwerderi Szent József otthon több mint négyszáz berlini gyermekünk számára, akik váltakozva – egyszer a kisfiúk, egyszer pedig a kislányok – töltik ott nyári és téli szünidejüket, nemcsak a pihenés, hanem az „öröm otthona” is lett. Egész nap ugrándoznak az erdőben, melyet magas kerítés vesz körül. Az erdő sok dimb-dombja és a benne termő bogyók csak fokozzák örömeiket.

Miután elvégeztük ezeket a külső munkálatokat, hozzáfogtam a fő munkához, a noviciátus visszaállításához. Egy szerzetben ugyanis az új belépők képzése a legfontosabb; de nem a tudományos képzéstől – melyre manapság messze a legnagyobb súlyt helyezik –, hanem a szerzeteséletbe való bevezetéstől, az erények, főleg az alázat és szeretet, a felebarát önfeláldozó szeretetének gyakorlásától függ egy szerzet fönmaradása.

Miután M. Maria Magdalena különböző papok valamint Frascati püspöki helynökének unszolására elhagyta az újoncokkal Rocca di Papát, majd az állam lefoglalta zárdánkat, föladtuk azt mint noviciátusunkat.

Ezen egy noviciátus helyett a háború és távollétem idején püspöki engedéllyel ideiglenesen öt noviciátus működött a különböző országokban.

Most, 1920-ban több mint száz posztuláns várt beöltözésre. De hol lehet helyet találni ennyi embernek? Valamennyi házunk tele volt szegény gyermekekkel.

Ebben a szükséghelyzetben megkértem építőmesterünket, vigyen el Spandauba, nézzük meg az ott még eladásra váró barakkokat. A számunkra megfelelők közül többet megvásároltunk, az egyiket fölállítottuk Charlottenburgban a zárdá udvarán, ez lett a refektóriumunk. A különböző otthonok főnöknői átvettek tőlünk néhány gyermeket, beépítettük a tetőteret is, így lett elegendő helyiség, és mindenki nagy örömeire 1921. július 16-án megtörtént a beöltözés Charlottenburgban.

Vágyakozással gondoltam szeretteimre a volt Osztrák–Magyar Monarchia országaiban, akiket több mint kilenc éve nem láttam. Amíg nem találtam helyet a noviciátusnak, nem akartam elhagyni Németországot. Most már viszont semmi sem tartott vissza, és 1920 őszén útra keltem Gabriela anyával.

Aki abban az időben nem utazott Európában, aligha tudja elképzelni, milyen viszonyok uralkodtak. Olvasni persze olvastunk erről Amerikában, de ezen az úton megtanultam, mekkora különbség olvasni vagy átélni valamit! A vasúti kocsik egykor párnás ülései cafatokban lógtak, az ablakokon olykor nem volt üveg, gyakran bedeszkázták őket, de ami mindennél rosszabb volt: a vonatokon nem volt világítás! Ha beköszöntött az este, az ember idegenek társaságában sűrű sötétben találta magát. – Az első ilyen tapasztalatunk után mindig vittünk magunkkal gyertyatartót, gyertyát és gyufát. Ha kezdett a sötétség kellemetlenné válni, a földre állítottuk az égő gyertyákat. A velünk utazók egyetértő bólintásából tudtuk, mindenki örül ennek a mégoly gyöngye kis világításnak is.

Az erős huzat és a nagyon fárasztó, gyakran órákig tartó útlevel- és vámvizsgálat ellenére épségben megérkeztünk Bécsbe. Zárdánk azonban időközben más helyre került.

A XXI. kerület, Floridsdorf joggal mondható Bécs legrosszabb, kommunista külvárosának, erről bárki meggyőződhetett, aki járt akkoriban az ottani utcákon. Nem lehetett elégedett arcú emberrel találkozni. Az idősebbek vonásaiból és szeméből gyűlölet és elkecseregettség, az ifjúságéból borzalmas könnyelműség tükröződött.

Szegény nép, mely hagyta, hogy ilyen mélyre süllyesszék. Nem csoda, hogy osztrákok ezrei vándoroltak ki Amerikába. Sajnos ott is hiába próbálja őket az ember újra vallásos életre bírni.

Leszálltunk tehát a villamosról a főtéren, és ettől is, attól is kérdezetni kezdtük, merre van a Töllergasse, de hiába; az egyik hallgatott, a másik elfordult tőlünk, mintha nem is értenének bennünket. Egyértelmű volt, hogy nekünk „nővéreknek” nem akarnak fölvilágosítást adni. Végül egy asszony, aki ugyan nem keltett túl nagy bizalmat, megkönyörült rajtunk és megmondta, merre menjünk, fél óras járkálás után azonban kiderült, hogy teljesen rossz irányba küldött. Több mint egy órán át bolyongtunk, míg végre eljutottunk a zárdánkhoz.

Igen elcsodálkoztam, mikor másnap megláttam, mi lett a kis Szent Bernát zárdából. Milyen tekintélyes zárdá és otthon, kertek és játszóterek is tartoznak hozzá! Isten csodálatos áldása volt ez – ráadásul ezekben a szörnyű háborús időkben! Isten ezerszeresen fizesse meg minden nemes jótévő nagylelkűségét, gyermekeiknek és gyermekeik gyermekeinek is, akik ezt a házat megvették az Isteni Szívről Nevezett Kármelnak!

Több mint száz kedves bécsi gyermek lelt itt meghitt otthonra. Sajnos nem tudunk azonban semmit tenni azért a sok gyermekért, akik az utcán nőnek föl s közben testileg-

lelkileg tönkremennek, mert nincs hozzá helyünk. Az e célra kiválóan alkalmas termek most kápolnaként és oratóriumként szolgálnak.

A kápolna építését, melyről, azt hiszem, tettem már említést, egy igen jámbor gróf kezdte el, de nem volt elég pénze, hogy befejezze. Nagyon szerettünk volna externátust nyitni néhány száz gyermek részére, de míg a kápolna el nem készül, erre nincs mód.

Örülök viszont, hogy a nővérek újból járnak misszióba, és pár eltévedt lelket vissza is nyertek az isteni Szívnek.

A másik bécsi Szent József otthon a XI. kerületben, Ebersdorfban sajnos semmit nem fejlődött, ott még sok mindennek kell történnie, míg Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel lehet belőle.

Talán voltunk akkor Mödlingben is, ahol az anyák egy régi zárdát akartak megvenni egy szép kertben, ami később meg is történt.

Rövid bécsi tartózkodásunk után továbbmentünk Horvátországba, a mostani Jugoszláviába. Itt hosszasan álltunk az egyik nagyobb vasútállomáson. Pontosságról többé szó sem lehetett, az ellenőrzések ugyanis nem ritkán órákig eltartottak. Ezt az időt fából épített színben, néha egészen a szabadban kellett eltölteni. Csak álltunk és vártunk, ha esett, ha fűjt, míg ránk került a sor. Jaj volt annak, akihez azután így szóltak: „Álljon ide félre, nincs rendben a vízuma”, vagy valami mást. Megijedtünk, mikor egyszer velünk is ez történt; de eddigi tapasztalataim szerint a szerzetesnőkkel minden földi halandó megértő, jószívű, nemcsak a keresztények és zsidók, de még a mohamedánok is.

Beesteledett, és egyedül találtuk magunkat egy nagy másodosztályú váróteremben, mikor hallottuk, hogy bejön egy vonat, majd hirtelen vad üvöltés támad vagy száz torokból. Ez csak fölkelés lehet, forradalom vagy valami ilyesféle, fordult meg a fejemben. Soha életünkben nem hallottunk ehhez hasonlót. Egy darabig eltartott az őrjöngés, aztán megint csönd lett. Ekkor kimerészkedtem a teremből, és megkérdeztem egy vasutastól, mi volt ez a botrány. Nem volt az se fölkelés, se más effajta dolog, hanem Klagenfurtban tartottak szavazást, és ezek a férfiak kötelességük teljesítésétől teljesen részegen érkeztek ide, és majd csak reggel tudnak továbbutazni.

A hír megnyugtatót minket, most már nem féltünk és türelemmel vártuk, hogy vonatunk továbbinduljon Zágrábba. Végre eljött az ideje, és az egyik vasutas kivezetett bennünket, lámpával fölszállt az egyik kocsiba, mi vele tartottunk, s a kocsikban mindenféle mélyen alvó férfiakat találtunk! A vasutasok gyakorlatilag tehetetlenek voltak, és az egész részeg társaságot bezárták az üres vonatba, ahol zavartalanul kialudhatták a mámort. Segítség is érkezett, s megpróbálták fölrázni őket, de hiába. Számunkra és a többi utas számára nem maradt más hátra, mint hogy tovább gyakoroljuk a türelmet.

Hétórás várakozás után végre befutott egy vonat, mely továbbvitt bennünket. E hosszas ácsorgás miatt csak este érkeztünk meg Zágrábba, ahol várnunk kellett a kisvasútra, ezért 11 óra lett, mire elértük célunkat. Tanácstalanul álltunk a koromsötétben, és nem tudtuk megértetni magunkat, mert egy szót sem tudtunk horvátul.

A kis állomáson két vasutas állt lámpással. Szerzetesi ruhánkról biztos rájöttek, hová igyekszünk, de azért annyit mondtam még: „Leskovac”. Erre tárgyalni kezdtek egymással, szemmel láthatóan azt beszéltek meg, mitévők legyenek velünk. A végén az egyik átnyújtotta a másiknak a lámpását, és mutatta, hogy menjünk utána.

Felejthetetlen éjjeli séta volt. Fogalmunk sem volt róla, hogy zárdánk egy domb tetején áll. Semmit se láttam, emiatt állandóan bukácsolva tartottam fölfelé. M. Gabriela legalább a fákat látta, mikor a lámpa gyenge fénye megvilágította őket. Itt is, mint egész hosszú utunk során, ő volt a második őrangyalom, vagy emberi alakot öltött őrangyalom.

Mint mindennek, úgy ennek a botorkálásnak is vége szakadt. Hűséges vezetőnk megállt, körülpásztázott egy házat, megtalálta a csengőt, becsöngetett, s hamarosan megjelent M. Eleonora. Igen meglepődött, mikor éjfélkor megpillantott bennünket a zárdá kapujában.

Olyan kedvesen fogadott bennünket, hogy gyorsan elfeledtük az út fáradalmait. Először köszöntöttük az isteni Üdvözítőt a legméltóságosabb Oltáriszentségben, és megköszöntük neki, hogy minden félelem, ijedség és sötétség után mégiscsak szerencsésen megérkeztünk az Isteni Szívről nevezett horvátországi Kármelünkbe.

Alapítása történetét magának Szent Péterről nevezett M. Maria Theresia anyának kell megírnia, aki 1897-ben volt hú kísérem. Amerikai tartózkodásom idején őt küldtem Zágrábba, hogy öméltóságától, Dr. Bauer érsektől jóváhagyást kérjen a zágrábi alapításhoz. Nemcsak hogy megkapta ezt, de az érsek a Kármel nagylelkű oltalmazója lett.

Ennek a Szent József otthonunknak a sorsa is hasonló volt a többiéhez; megért mindenféle szenvedéseket; de reméljük, hogy mivel 1924-ben találtunk Zágrábban egy házat és megvettük, az Isteni Szívről Nevezett Kármel Horvátországban is fölvirágozik. A türelmet és a kitartást Isten legtöbbször áldásával koronázza meg. Rengeteg tennivaló van itt számunkra. A horvátok igen adakozók, s a zágrábi hölgyek rendkívül nemeslelkűek és segítőkészek. Hamarosan fölépül ott egy gyermekotthon, ahol több száz bentlakó és bejáró gyermek kaphat szerető gondoskodást és válhat derék polgárrá.

Két-három hétig maradtunk ott, pontosan már nem emlékszem. Eljött elutazásunk fájdalmas napja, el kellett válnunk szeretett nővéreinktől, remek fiaiktól és Leskovactól, amit úgy megszerettünk, s Zágrábból továbbutaztunk Budapestre.

Ismét türelempróbáló utazás volt, több órás ellenőrzéssel a magyar határon. A késés miatt csak késő este érkeztünk Budapestre, de még éppen az utolsó Újpestre menő villamos indulása előtt. Arról sajnos nem tudtunk, hogy új villamosvonalakat nyitottak, így történt, hogy mikor megérkeztünk a végállomásra, egyáltalán nem ismertük ki magunkat. A háború után, mint mindenhol, itt is nagyon gyér volt a világítás. Imitt-amott égett egy-egy halvány utcai lámpa. A házakban is minden sötét volt már. Teljesen tanácstalan voltam, nem tudtam, mihez kezdünk, amikor lépéseket hallottam, majd két magas férfi tűnt föl előttünk. Nem ijedtem meg, tudakozódtam a zárdánk után. A két férfi ismerte, azt javasolták, menjünk velük, épp a közelébe tartanak. Mit tehetünk? Bízva Szent József atyánkban, velük mentünk. Végül elváltak útjaink, de előbb még elmondták, merre menjünk tovább.

A jó szándék megvolt bennük, de koromsötét volt, és nem láttuk, mi van az utcán, az égvilágon semmit! – Föl-alá bolyongtunk, kerestük a kerítésünket, mindhiába. Végül egy földszintes ház ablakában fényt pillantottunk meg. M. Gabriela bekopogott az ablakon, s rögtön megjelent egy férfi, akitől útbaigazítást kért. A férfi beszélt németül, ismerte zárdánkat, s elmondta, merre kell menni; újból keresgélni kezdtünk, de megint hiába, túlságosan sötét volt. Félve és aggódva, csöndben ballagtunk tovább, nem tudtuk, mihez is kezdünk. M. Gabriela egyszer csak fölkiáltott: „De hisz itt víz van!” „Akkor a Dunánál vagyunk” – toldottam meg ijedten.

Teljesen eltévedtünk! Mitévők legyünk? Miközben Istenhez könyörögtünk segítségért, riadtan fordultunk el a Dunától. Egy idő múlva ismét lépésekre lettünk figyelmesek. Kiáltottam és segítséget kértem. A járókelők megálltak: ahogy közelebb jöttünk, egy fiatalembert és egy fiatal lányt láttunk, de mint másnap hallottuk, testvérek voltak. Ismerték a kápolnánkat, és nagyon kedvesen hazavezettek bennünket, amiért mindig hálásak leszünk nekik. Közben már éjfél is elmúlt, és bizony nem volt könnyű fölébreszteni a nővéreket mély álmukból. Miután kiálltuk ezt az utolsó türelempróbát is, megnyílt előttünk, szegény, fáradt, elgyötört vándorok előtt a kapu, és az a szeretet és szívéllyesség és öröm, mellyel a magyar kedves nővérek fogadtak minket – sorban előszállingóztak –, hamarosan itt is feledtette velünk a kiállott fáradalmakat.

A következő napokban meglátogattuk valamennyi kedvesünket a Budapesten és környékén lévő négy alapításunkban, s mindenütt ugyanilyen kölcsönös örömet okozott a viszontlátás.

Csodálat, ugyanakkor mélységes részvét töltött el bennünket, mikor az anyák és a nővérek a forradalom alatti élményeikről meséltek. Mintha a 18. század végi francia forradalomról lett volna szó, annyira iszonyatosak voltak azok a hónapok valamennyi pap és nővér és minden hívő katolikus számára.

Mint egykor Franciaországban, úgy bolyongtak azokban a rettenetes napokban Magyarországon és Horvátországban is a menedéket kereső üldözött papok. Akadtak, akik az Isteni Szívről Nevezett Kármelban kerestek és találtak menedéket, így a nővéreknek szerencsére gyakran volt szentmiséjük.

Természetesen álsruhában, szegényeknek öltözve jöttek. Ha a négy zárda főnöknői meg akarták beszélni, mit tegyenek és hogyan léphetnének föl közösen, akkor nekik is álsruhában kellett egymáshoz menniök.

Istennek legyen hála, aki oly csodálatosan megőrizte őket, és erőt, okosságot öntött beléjük a sok-sok kihallgatás és vizit idején.

Szentlőrinc, ahol távollétem idején új villát vettek, melybe be is költöztek, valamint az időközben helyreállított újpesti kápolna kivételével valamennyi zárda mielőbbi bővítésre szorult. A legkeservesebb nyomornak kitett sok-sok nélkülöző gyermek miatt Szent József otthonaink zsúfolásig tele voltak.

Új alapítás volt a gyóni zárda. Ezt a szép birtokot vayai Vay grófné ajándékozta az Isteni Szívről Nevezett Kármelnak. Fia, Msgr. vayai Vay olyan nagylelkű volt, hogy nemcsak teljesítette haldokló édesanyjának a birtok átengedésére vonatkozó akaratát, hanem egy gyermekotthont és egy kápolnát is épített a kastélyhoz.

80–100 szegény gyermek lelt most otthonra, s mivel a katolikus templom eléggé távol van, kápolnánk egyelőre plébániatemplomul szolgál a környékeliek számára.

Mivel szeretett Magyarországom körutunknak csak egyik állomása volt, meleg búcsút vettünk és továbbindultunk. Bécsen keresztül ekkor Svájcba utaztunk. Itt is öröm és bánat várt ránk. Dietikonba ismét csak későn este érkeztünk a hosszadalmas határátlépés miatt, ráadásul zuhogó esőben. Egy jó hölgy azt mondta az egyik utcában, menjünk csak tovább rajta, akkor megtaláljuk Szent József otthonunkat, mert a kertje kőfallal van körülvéve. Az eligazítást adó jó hölgy arra nem gondolt, hogy a nagy sötétségben a falat sem fogjuk meglátni. Szerencsére volt nálunk gyufa. Időnként meggyújtottunk egyet-egyet, s annak fényénél M. Gabriela végre fölfedezte a falat, a lépcsőt, az ajtót és a csengőt. Szívből örültünk, mikor ismét szeretteinkkel voltunk, akik mindent megtettek, hogy összeszedjük magunkat.

Rövid látogatás után Hermetswilbe, Altstättenbe és Wildhausba utaztunk. Lehet, hogy a sorrend nem pontos, már nem emlékszem rá. Svájcban nagy előrelépést tett a Kármel. M. Brigitta házat vett Wildhausban, Altstättenben pedig tekintélyes házat kapott a főtisztelendő püspök úrtól. Az előbbiből fiúotthont csinált, az utóbbit Maria Magdalena kedves anyja rendezte be leányotthonnak.

Szerencsére a svájci szövetségi kormány, akárcsak Hollandia és az északi országok, nem bonyolódott bele 1914-ben a háborúba. – A nagy szenvedéstől megkímélt országok rendkívül nagylelkűen gyakorolták a – vallásfelekezetre való tekintet nélküli – szeretet és irgalmasság cselekedeteit. Az Isteni Szívről Nevezett Kármel is ezekben az országokban élő nagylelkű, nemes jótevőknek köszönheti, hogy sem a nővéreknek, sem a gyermekeknek nem kellett hosszú ideig, főleg nem a kimerülésig szenvedniük az alultápláltság miatt. Egy szegény nővér kivételével, aki emiatt lett gyógyíthatatlan beteg, a többi nővér és gyermek mind összeszedte magát.

Hamarosan itt is elérkezett számunkra a búcsú órája; itáliai nővéreink ugyanis már régóta várták látogatásunkat. Cremonában álltunk meg először. Itt még a háború nyomorúságát találtuk. Szegény nővéreknek csakugyan kijutott a szenvedésből. Mindenből hiányt

szenvedtek. Olaszországnak nincs saját szene, így ebben az időben szegényeknek nem jutott se szén, se gáz, se fa, nem tudtak se fűteni, se főzni!

Fűrészpör égett, pontosabban izzott a nagy fazék alatt, melyben a házat a padlásig megtöltő 80 eleven olasz fiúcska számára főtt az étel. Szegény konyhásnővér körül persze sűrű füst gomolygott, mely megfűszerezte az ételeket, a fiúkét éppúgy, mint a nővérekét.

Az ő itteni életük valóban áldozat volt. Olaszországba alamizsnát sem küldött szinte senki; ezért nem maradt számukra más, mint hogy szenvedjenek és tűrjenek, mégpedig több éven át, és mindezt német nővérek tették „olasz gyermekek iránti szeretetből, akiknek az apja talán a nővérek testvérei vagy apja ellen harcolt a fronton”!

Szomorúan és együttérzéssel jöttünk el kedveseinktől és fiúseregletüktől Cremonából, és zarándokutunk utolsó állomására, Rómába, Rocca di Papába mentünk.

Hála Istennek, a meghitt, öreg zárda megmaradt! „Tulajdonképpen még Önök úszták meg a legjobban Rocca di Papában!” – mondta nekem egy római úriember, és mindazok után, amit más (külföldi) szerzetesektől hallottunk, igazat adtunk neki. Igaz, a zárdát elkobozták, de a nővérek bérletfizetés ellenében bent maradhattak a gyermekekkel.

Röviden időztünk Rocca di Papában és Rómában, majd visszatértünk északra. 1920 karácsonyát már Halberstadtban ünnepeltük. Ott a nővérek ideiglenes kápolnát rendeztek be, és mindnyájunk legnagyobb karácsonyi örömeire Szenteste beköltözött az isteni Üdvözítő.

1921-ben megint egész évben utaztam. Még egyszer végiglátogattam szinte valamennyi zárdánkat, és szóval és tettel igyekeztem gyógyítani a háború és hosszú távollétem okozta károkat.

Örültem, mert most egészen apró részletekig hallhattam azt is, milyen csodálatosan segítette és oltalmazta Szent József atyánk mindenhol Szent József otthonainkat.

Főtisztelendő Dr. Jahnel prelátus úr mindig nagy aggodalommal figyelte a Szent József otthonok szegénységét, melyet én viszont nagyon szerettem és a Mű alapjaként kívántam lerakni és megtartani, mert ezen az alapon emelkednek az alázatosság és Isten iránti bizalom falai.

Nem azt mondja-e az isteni Üdvözítő: Ne aggódjatok, hogy mibe öltöztök vagy mit esztek vagy mit isztok stb.? És Jézusról nevezett Szent Teréz anyánk is azt ajánlja, csak a tökéletességre törekedjünk, akkor soha nem lesz hiányunk abban, amire szükségünk van.

Szilárdan bízva ebben az „isteni ígéretben” Szent József atyánk oltalma alatt szinte teljesen pénztelenül nem csak egy otthont rendeztem be a szegény gyermekeknek, hanem – az isteni gondviselés vezetésével – tovább jártam városról városra, országról országra, és jónéhány zárdát és Szent József otthont alapíthattam.

A vásárlások és építkezések gondját a Berlinben létesített első Szent József otthontól kezdve teljesen rábízta az isteni Gyermekre, az egyre növekvő Kármel-család ellátásának gondját pedig Szent József atya kezébe helyeztem.

Ez azonban nem azt jelenti, hogy nem tettem semmit az anyagiak előteremtéséért; sőt, nemcsak nappal, hanem az első időkben sok éjszakát is átdolgoztam, hogy alamizsnát kapjunk, vagy hogy jótévedőket, barátokat szerezzek a Mű számára, ahogy később ezt a nővérekkel is tettem. És az isteni Üdvözítő megjutalmazta, hogy szilárdan bíztam az ő ígéretében, erőfeszítéseinkre áldását adta és imáinkat meghallgatta, többszázszorosan is azokat az imákat, melyeket nagylelkű jótévedőink szándékára helyeztünk isteni Szívébe, ebbe az oly irgalmas isteni szívbe, mely megfizet egy pohár vizért is, melyet a szegényeknek nyújtunk.

A szent szegénység mint alap kiválóan bevált az elmúlt 34 évben, mely ráadásul nehéz háborús és forradalmi időköt is hozott. Hasonlóan erősnek bizonyultak a rajta alázatból és Isten iránti bizalomból épült falak. Míg ez az épület szilárdan áll, az Isteni Szívről Nevezett Kármel mindig magáénak tudhatja majd az isteni Gyermek áldását és Szent József atyánk különös oltalmát és közbenjárását.

De ha nem gyakorolják ebben az épületben az alázatosságot, az Isten iránti bizalmat és a szent szegénységet, akkor elmarad Isten áldása, és a pompás épület romba dől. Ezért hűségesen ügyeljen valamennyi anya és nővér, nehogy akár az alapon, akár a falakon rés támadjon.

Mekkora fájdalmat okozna az Isteni Szívnek, a Kármelhegyi Boldogasszonynak és szeretett Jézusról nevezett Szent Teréz anyánknak, ha a maga Isten által nagy szeretettel alapított Isteni Szívéről Nevezett Kármel romlásnak indulna!

A hűség óvja meg a szerzetet. Az a szerzet, melynek tagjai mindnyájan hűségesek szabályaik, konstitúcióik és szokásaik megtartásában – de nemcsak a nagy dolgokban és általában, hanem a kicsi és legapróbb dolgokban is – és nem úgy élnek, hogy egyszer hűségesek, azután háromszor nem, hanem mindig állhatatosak maradnak a hűségben, az ilyen szerzet nem indulhat romlásnak.

Minden olyan szerzet, mely megszűnt, kizárólag tagjainak személy szerinti hűtlensége miatt jutott ide. A hűtlen szerzetes olyan, mint a rossz gyümölcs, mely hamarosan megfertőzi a többit is, s így lassacskán az egész szerzetescsalád széthullik. Hűség és buzgóság helyett a hűtlenség, lanyhaság, elégedetlenség kezd eluralkodni, ezek pedig föltartóztathatatlanul visznek a bomlás, sőt a teljes összeomlás felé.

* * *

Láthatóan a gyermekek isteni Barátjának áldása nyugodott e hosszú, nehéz időkben az Isteni Szívről Nevezett Kármelen annak Szent József otthonaival együtt, melyek mindegyike egy-egy otthon az otthontalanoknak.

A Kármelban gondozzák és „szeretik” a rájuk bízott lelkeket. Minden gyermekben az isteni Gyermeket szeretik, és ez az őszinte szeretet úgy hat a gyermekek kedélyére, mint a Nap sugara a még gyöngye növényekre. Napsugár nélkül elsatnyulnak, miként a gyermeki lélek is szeretet nélkül. – Az emberiség egésze szempontjából alig van fontosabb, súlyosabb következményekkel járó feladat, mint a gyermeknevelés illetve az ifjúság képzése.

Nem jó, ha a gyermekek el vannak kényeztetve, de a túlzott szigor még több kárt okoz, mert az a szíveket keseríti meg.

A fiatal, Istenre vágyó lélek elleni véték, ha a gyermek nem kap vallásos nevelést, de még rosszabb, ha túlzott jámborságra nevelik és sok és hosszú imádsággal kínozzák. A teljesen vallástalanul fölnövekedett lelkek Isten kegyelmével könnyebben eljuthatnak még a hitre, megtalálhatják az utat az isteni Szívhez, mint a visszás jámborságban nevelt lelkek, mert nekik elvették a kedvüket a vallástól.

München

Több mint húsz esztendőre volt szükségem, hogy Bajorországot meghódítsam az Isteni Szívről Nevezett Kármelnak.

Mikor végre megszereztük Münchenben a letelepedési engedélyt, nem találtunk megfelelő házat. Már többször jártunk ott hiába, de az akkori nagy lakáshiány miatt kizártnak tűnt, hogy házat találjunk. Eközben főtisztelendő Gorbach káplán az ifjak iránti nagy szeretetétől és buzgóságától hajtva kis házat épített. 1921 júniusában fölkértek minket, vegyük át ezt az ifjúsági otthont München 46. kerületében, Milbertshofenban.

Annak ellenére, hogy az ajánlat elfogadhatatlan volt számunkra, M. Gabriélával ismét útra keltem Münchenbe, remélve, hogy talán most találunk megfelelő birtokot.

Június 28-án érkeztünk meg Münchenbe, és Szent Péter ünnepén 5 órakor a vendéglátó nővérekkel mentünk szentmisére. Utána a kedves nővéreknél reggeliztünk, majd kiutaztunk Milbertshofenbe.

Ahogy a külvárosba értünk és leszálltunk a villamosról, nem láttunk se templomot, se embereket, akiktől érdeklődhettünk volna, merre menjünk; ezért bekopogtunk az egyik közeli házba. Barátságos müncheni asszony nyitott ajtót, mi pedig megkérdeztük tőle, merre kell a templomhoz menni. Nem kezdte el magyarázni, hanem elküldte velünk kb. tízéves kislányát.

Útközben megkérdeztem a kicsitől, hogy vannak-e itt kint éttermek. Azt mondta, vannak, erre tovább kérdeztem: „Van-e nagy kertjük is?” – „Igen, vannak errefelé olyan éttermek, melyeknek nagy kertje van” – válaszolta. Most már eleget tudtam.

A templom előtt találkoztunk a plébános úrral, akinek elmondtuk, miért jöttünk; erre bemutatott nekünk egy urat a Vince Egyletből, aki a nagymise után elkísér majd minket az ifjúsági otthonhoz, mert Gorbach káplán Münchenben van.

Mihelyt véget ért a nagymise, elindultunk kísérőnkkel. Kb. húsz perc múlva értünk az épülőfélben lévő kis házhoz. Az idő gyorsan eltelt, mivel az úr, mint minden férfi, akivel összekerültünk abban az időben, háborús élményeiről mesélt igen érdekesen. – A házat alaposabban nem is kellett megnéznünk; már messziről láttuk, hogy nem nekünk való.

Ekkor megkértem kísérőnket, vigyen el bennünket egy olyan étteremhez, melynek nagy kertje van, az jobban megfelelne a mi céljainknak. Az úr rögtön készséggel vállalkozott erre, s hét perc sem telt el, beléptünk egy étterem nagy kertjébe. Mindjárt megjelent a vendéglős, s mikor elmondtam neki, hogy gyermekotthon részére keresünk éttermet nagy kerttel, azt válaszolta: „A szomszédom, N. kisasszony szeretné eladni az éttermét, és tartozik hozzá legalább hat hold föld is.” Megköszöntük a hasznos eligazítást, és megkerestük N. kisasszonyt; ő láthatóan megörült, mikor megtudta, hogy elfogadható ár esetén megvennénk tőle a házat a telekkel együtt. Régóta hiába keres vevőt; ezért boldog volt, hogy mérsékelt áron átengedheti a birtokát.

Az étterem eredetileg kisebb fejedelmi vadászkastély volt. A kis ház nemcsak följújtásra szorult, hanem a felső szintjét be is kellett építeni ahhoz, hogy legalább nyolc nővérnek lakása lehessen, a nagytermet pedig ideiglenes kápolnává kellett átalakítani.

Gyermekek részére nem volt hely, ezért itt is barakkok után tudakozódtam. Az átépítéssel megbízott építőmester elkísért a repülőtérré, ahol még kitűnő barakkokhoz lehet hozzájutni; a leginkább nekünk valókat megvettem. Fölállításuk és kitakarításuk után több mint kétszáz gyermek tölthette benne a napját, ill. az iskolások a szabadidejüket.

A nővérek minden tőlük telhetőt megtettek ezeknek a szegény, teljesen alultáplált gyermekeknek a gondozására, rendes ruházására. Hány gyermek jött télvíz idején reggel nyers sárgarépával a kezében, azt kapta „reggelire” az édesanyjától.

Arról a nyomorúságról, mely a házaknál tett látogatások alkalmával tárult a nővérek elé, külföldön élő nővéreink és kedves nagylelkű jótévedőink aligha tudnak maguknak fogalmat alkotni. Ekkora szegénységet és nyomort saját szemmel kell látni, különben lehetetlennek tartja az ember. Csak egy ilyen hosszantartó háborúnak lehettek ilyen következményei.

A főtisztelendő Buchberger segédpüspöktől és más nemes jótévedőktől kapott nagy szeretetadományok lehetővé tették, hogy nővéreink segíteni tudják a legszegényebb családokat. Mikor azután testi nélkülözésükön némileg segítettek, igyekeztek enyhíteni e szegény emberek lelki nyomorúságán is. Sajnos legtöbbjüket nem imádkozni tanította a nélkülözés, hanem arra készítette, hogy elforduljanak a hittől. – De sok ilyen családban mutatkoztak új élet jelei. A gyermekek frissek, vidámak lettek, és énekelni, imádkozni kezdtek. Vasárnapról vasárnapra több szülő kísérté el gyermekeit a templomba – de ez nem minden, sokan járultak újból szentségekhez, és lettek boldogok és meglégedettek.

Sittard – Anyaház

1921 őszen végleg eljöttem Charlottenburgból, és Bécsbe utaztam. – Rocca di Papa-i zárdánk elkobzása miatt az Isteni Szívről Nevezett Kármelnak most, harminc év után megint nem volt anyaháza!

Ezért minden imádságomban kértem, hogy fölismerjem Istennek az anyaházra vonatkozó akaratát. Bajorországban kerestem arra alkalmas birtokot, de hiába.

Mikor e nagy bizonytalanság idején egyszer a Szent Bernátról nevezett Szent József otthonban voltam, Isten egy látomásban egy egészen különös formájú, jellegzetes fát mutatott; egy kert sarkában állt, két téglafal szegletében. Az egyik fal mentén bokrok sorakoztak, a másik mellett egy út vezetett, melyen magányos lila és sárga sáfrányok virítottak.

Fölébredtem, és nem volt kétségem afelől, hogy ez a fa lesz számomra az ismertetőjele annak a zárdának, melyet Isten kijelölt nekünk. – Sűrűn fohászkodtam magamban Istenhez, azt kérdeztem: „Hogyan találjam meg azt a fát?”

Úgy emlékszem, az isteni gondviselés jóvoltából először 1921. december 8-án gondoltam arra, hogy a sittardi zárdát válasszam anyaháznak. Megőriztem e tervet a szívemben mindaddig, míg 1922 januárjában el nem jöttek hozzám legidősebb társaim közül néhányan. Január 18-án, Teréz-hálaünnepünkön tártam eléjük a tervet. Valamennyien lelkesen támogatták a javaslatot, hogy az Isteni Szívről Nevezett Kármel bölcsőjét, sittardi első zárdánkat válasszuk anyaházzul és generalíciául.

A sittardi főnöknő, M. Franziska ekkor megbízást kapott, kérjen engedélyt főtisztelendő Schrijnen roermondi püspök úrtól, hogy anyaházunkat Rocca di Papából áthelyezhessük Sittardba. Mindnyájunk nagy örömeire őméltósága teljesítette kérésünket.

1922 március elején M. Alexandrával és M. Fabianával Bécsből áttelepültem Sittardba. – Nem sokkal ezután egyszer azon az eredeti telkünkötől fallal elválasztott kerten vágtam át, melyet M. Gabriela vásárolt hozzá. Lassan, gondolataimba merülve lépkedtem. Hirtelen legnagyobb meglepetésemre megpillantottam azt a jellegzetes, egészen különleges formájú fát, melyet Isten mutatott meg álmomban. Közelebb jöve észrevettem a falak alkotta szegletet meg az utat, még néhány sárga és lila sáfrány is virágzott azon a helyen, ahol álmomban.

Nagyon örültem – most már egészen biztos voltam benne, hogy Sittardot maga Isten jelölte vagy választotta ki anyaházunk helyéül. Nem késlekedtem tovább, főtisztelendő roermondi püspök urunkat megkértem, folyamodjon engedélyért a Szerzetesek Szent Kongregációjához annak érdekében, hogy a „Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel” anyaháza átkerülhessen Rocca di Papából a hollandiai Limburg tartományban fekvő Sittardba. Néhány hónap múlva megkaptuk az engedélyt a Szent Kongregációtól Rómából.

Az isteni gondviselés továbbra is vezette a Művet, és tudtomra adta, hogy itt, Sittardban lesz majd a posztulátus és egy nagyszerű, virágzó juniorátus, noviciátus azonban nem!

Megkezdtem a posztulátus építését, melyet, amint használható lett, kápolnává és oratóriummá kellett berendeznünk, mert a korábbi kápolna és az oratórium már igen kicsinek bizonyult.

Az évek során szép számmal jelentkeztek világi szakképesítést szerzett segítők is a Kármelba, úgyhogy teljesül a vágyam, hogy a nővérek magán a renden belül részesülhessenek korszerű és hivataluknak megfelelő kiképzésben. Az isteni gondviselés gondoskodott a szükséges tanerőkről.

Másik nagy nehézség volt a helyhiány. Bizony oly sok év után ismét abban a helyzetben találtam magam, mint az elején a Pappelallee-n – nem volt elég hely és nem volt pénz – a hozzáépítések ugyanis sem így, sem úgy nem oldották meg a helyzetet.

Az Isteni Szívről Nevezett Kármel nem az én Művem volt, ezért e nehéz helyzetben megint isteni Uramhoz és Mesteremhez fordultam.

Még sose kértem hiába a segítségét, most sem. És mint már annyiszor, Isten most is álomban adta tudtomra, amit kértem.

Láttam a középső épületet és a déli szárnyat – egész pontosan láttam a zárda homlokzatát, a bejárat előtti kis dombot is. Lementem – álomban – a lépcsőn a mélyebben fekvő oldalszárny egyik ajtajához.

Isten rendeléséből folytathattuk az építkezést.

Se az építésznek, se másnak nem szóltam a szintkülönbségről, amit láttam.

Igen elcsodálkoztam, amikor B. úr, az építészünk bemutatta a tervét, és az mindenben tökéletesen egyezett az állandóan a szemem előtt lebegő képpel.

Schrijnens püspök jóságos közbenjárására engedélyt kaptunk Rómából a Szent Kongregációtól kölcsön föl vételére.

Szent Lőrinc ünnepén, 1923. augusztus 10-én helyezte el ünnepélyesen Msgr. Claessens az alapkövet.

Ez az általam nagyon tisztelt vértanú vezetett el 1903-ban az ünnepe előtti kilenced alatt Satolli bíboroshoz és ezáltal Rocca di Papába, és most hathatós közbenjárásával ismét hozzásegített az új anyaházhoz.

Az ünnepséget maga Msgr. D. Claessens, kolostorunk régi barátja vezette, s mindnyájunkat lelkesítő beszédet mondott. Közben érkezett meg Bécsből Öt szent sebről nevezett Maria Magdalena anya és Constantia nővér. E kedves anya és nővér érkezése tovább emelte az ünnep örömét.

1924-ben azután főtisztelendő Thijssen esperes úr szentelte föl az anyaházat, s olyan beszédet mondott, mely mindenkit Isten atyai jósága iránti dicsérettel és hálával töltött el.

Miasszonyunk 1898-ban Sittardba vezetett minket, és sikeres próbaidő után 1906-ban oda vezetett vissza. Mindenkor az Isteni Szívről Nevezett Kármel Anyjának és Oltalmazójának bizonyult, és Anyja és Oltalmazója marad is mindaddig, míg szerzetescsaládunk minden zárdája a „Kármel illatával” Istent dicsőíti és épülésére van a világnak.

A palesztinai Kármelt *Isten virágoskertjének* nevezték, mert a legpompásabb fűszerek a Kármel hegyén nőttek.

Az Isteni Szívről Nevezett Kármel legyen valóságosan Isten új virágoskertje, melyben minden erényt szent buzgósággal gyakorolnak, és az erények jó illata, mely az áldozatos felebaráti szeretet műveiben nyilvánul meg, a testvéreknek nemcsak épülésére és örömére szolgál, hanem megnyeri őket az isteni Szívnek.

Ezért fáradoztam nap mint nap megújuló buzgalommal, hogy elnyerjem Isten tetszését és Istennek örömet szerezsek. De sajnos minden fáradozás ellenére sem jutottam tovább a jóakarathoz, a kívánságokhoz és vágyakhoz. Mégis bízom abban, hogy Isten, aki egykor azzal a jó hírrel küldte az angyalokat: „hirdessék a békét minden jóakarathoz embernek”, hogy ez az Isten mérhetetlen jóságában és irgalmában rátekintett az én „jóakaratomra” is, hiszen hibáimat, bűneimet, visszasságaimat nemcsak számtalanszor megbocsátotta, sőt jóvá is tette, hanem eszköze méltatlansága dacára is elhalmozta áldásával Isteni Szívének Kármelét.

Valamennyi Jézus Isteni Szívéről nevezett kármelitának, a most élő nemzedékhez illetve az elkövetkező generációkhoz tartozó minden egyes anyának és nővérnek feladata az idők végezetéig, hogy biztosítsa az Isteni Szívről Nevezett Kármel számára ezt az áldást a jövőben. Mindenkinek vágyva kell vágyania arra, hogy „szenvedhessen, dolgozhasson, föláldozhassa magát” az Anyaszentegyházért, a lelkek megmentéséért, Isten országának terjedéséért a Földön.

Legyen az Isteni Szívről Nevezett Kármel minden tagja a szeretet égőáldozata!

Egész életemben nagy kegyelemnek tartottam, hogy Isten országáért, a lelkek megmentéséért szenvedhettem és dolgozhattam. Rövidesen nem lesz már módom erre, de azt remélem, hogy Isten trónja előtt könyöröghetek majd kegyelemért és áldásért, s nemcsak az én szeretett Kármel-családomért és missziójáért, gyermekeiért, kedves öregjeiért, minden

nagylelkű jótévőjéért, hanem valamennyi veszélyben forgó lélekért és a világ minden nemzetének, minden országának összes szegényéért.

Igen, mindenképp kívánom, hogy a mennyország magasából is könnyeket törölhessek, lelki sebeket gyógyíthassak. De ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogy Te, én Uram és én Istenem!

1925. július 2.

Utószó. Halála – hálánk

Derék asszonyt ki talál? ... Az erő érzete veszi körül. Ha kinyitja száját, bölcsen beszél, jóságos tanítás árad a nyelvéről. Szemmel tartja háza népének munkáját. (Péld 31,10.25–27)

1925-ig számolt be Teresa anya életének történetéről. Írását pontosan július 2-án, Műve alapításának (1891) emléknapján fejezte be a Szentháromság tiszteletére.

Miután az anyaházát áthelyezték Rocca di Papából Sittardba, ebben a zárdában volt az alapítónő állandó székhelye. Annak ellenére, hogy fáradhatatlan alapításainak korszaka, mikor mindenütt maga tartotta kezében a dolgokat, véget ért és élete alkonyát jól megérdemelt nyugalomban tölthette volna, most is teljesen hű maradt jelmondatához: „Remélj az Úrban és légy erős, légy bátorsággal és bízzál az Úrban!” (Zsolt 27,14). Sittardból irányította a lipcse-engelsdorfi, lipcse-leutzschi, Offenbach am Main-i, Hoheneck bei Stuttgart-i, Lehmen an der Mosel-i, Eschweiler bei Aachen-i és még néhány magyarországi zárdát és otthon alapítását. Sittardból okosan, energikusan és mindent átfogó szeretettel vezette a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelt utolsó napjaiig, ameddig csak tehette. Most is adódott sokfajta gond, sokféle szenvedés, de sok öröm is. Nővéreinek közösségeiben családias, boldog, gyakran derűs légkör uralkodott. Egy-egy nővér halála legtöbbször nem csupán fájdalom volt számára, hanem gyakran csöndes öröm is, mikor fölismerte, hogy őket Isten tökéletesnek találta és elfogadta teljesen eléggő áldozatul. Különösképpen így volt ez Szentháromságról nevezett M. Teréz holland nővér esetében, aki 28 éves korában hősiesen viselt szenvedés után halt meg Amerikában.

Az anya és nővérei életében különös öröm volt, mikor XI. Pius pápa véglegesen jóváhagyta a kongregációt. 1910. május 9-én a fiatal Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel X. Pius pápától kapta meg a Decretum Laudist. 1915. január 7-én XV. Benedek pápa próbaképpen 7 évre jóváhagyta a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelita Nővérek konstitúcióit. Mivel az alapítás egyre inkább fölvirágozott, 1930. május 12-én XI. Pius pápa végérvényesen megerősítette a kongregációt és jóváhagyta a konstitúciókat. A Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelita Nővérek saját konstitúcióiknak megfelelően követik a Kármelhegyi Boldogasszony rendjének szabályait, ez spiritualitásuk irányítóje.

Maria-Teresa anyának az a szándéka, hogy a nélkülöző embereket elvezesse Istenhez és kibékítse Vele, „az isteni Szívnek lelkeket mentsen”, az évek múltával sem vesztett erejéből. Ez az éhség és szomjúság mondatta vele, midőn az Isteni Szívéről Nevezett Kármel már megszerezte az egyházi jóváhagyást: „Szeretném most újból megízlelni életem minden szenvedését.”

E kérés beteljesedése nem váratott magára sokáig. Az anyaház nagy ínségbe jutott. Kármele ugyanis nagyrészt az I. világháború zűrzavarának, a háborút követő időszaknak és a világgazdasági válságnak szünni nem akaró örvényében bontakozott ki. Véget nem érően, súlyosan nehezedett rá az újra és újra fölbukkanó nélkülözés és gond, s közben maga is tanácstalanul, tehetetlenül állt. Ez nem egy megaláztatást okozott számára. Istenbe vetett bizalma azonban megingathatatlan maradt: „Isten megengedte ezt az utolsó próbatételt, és meg tudja tenni, hogy a maga idején fölragyogjon a Nap a sötét felhők mögül.” Bizott abban is, hogy egykor az örökkévalóságból majd többet tud segíteni, mint most.

Az alapítónő igyekezett alkalmazkodni kora és környezete szociális követelményeihez. Ezért keletkeztek a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel alapításai nagyrészt nagyvárosokban vagy iparvidékeken vagy ezek közelében. Már maga az külön tanulmányt érdemelne, hogy Berlinben kezdte működését, ahol nemcsak ahhoz volt mersze, hogy

gyermekotthonokat alapítson és életre hívja a Kármel új ágát, hanem – Berlinben 1890 táján, ebben az óriási diaszpórában – aktív katolikus életet szorgalmazott. „Neki köszönhettem Berlinben az olasz misszió és az olasz munkástitkárság megalapítását előbb a Pappelallee-n, majd Charlottenburgban” – mondja többek között P. Pisani érsek, akit 1900 táján mint fiatal professzort L. Werthmann, a Német Karitás Szövetség alapítója mutatott be Berlinben Maria-Teresa Tauscher anyának.

A *Caritas am Werk* írja 1938 októberében: „Meg kell említeni, hogy Maria-Teresa anya nyitotta Berlinben az első katolikus kisdedóvót.”

Egy 1891. július 12-én kelt levelében így ábrázolja a berlini helyzetet: „... Bizonyára gyakran hallott már, Kedvesem, az Egyház mostoha állapotáról Berlinben – de nagy különbség hallani vagy átélni valamit. Ön eddig hallott róla – én itt átéltem! ... Katolikusok százait veszíti el itt az Egyház évről évre – lelkek százai tartanak az örök romlásba, de miért? Legtöbb esetben nem a rosszakarat, hanem a katolikusoknak az egyházi viszonyok miatt megbocsájtható lanyhasága és tunyasága az ok. Berlinben közel annyi katolikus él, mint Kölnben, és ezt a 150 ezer katolikust négy plébánia látja el. Most képzelje el ezeket a plébániákat – területét tekintve mindegyik nagyobb Kölnnél – csodálja, hogy a nép megfélekedzik az Egyházzal? Gyakran éveket laknak itt úgy, hogy nem tudják, hol van katolikus templom, hol lakik pap... Eddig egymagam jártam a házak e végtelen rengetegét, és Isten kegyelméből szerzett tapasztalataim és eredményeim alapján támadt az a gondolatom, reményem, hogy az Üdvözítő talán választana, küldene munkatársakat az itteni nagy missziós műhöz.”

1896 táján mondta a következőket: „Nincs még egy évszázad, mely ekkora, ilyen szent munkát nyújtott volna a nőnek, mint a miénk, mint mai szociális viszonyaink.”

Élete utolsó éveiben is teljesen nyitott maradt az emberiség nagy nyomorúságai iránt, melyek az Egyházi is. Különösképpen szenvedett az Egyháznak Németországban mind jobban kiéleződő helyzete miatt, és látta az Európa fölött készülő vihart. 1934-ben írta az egyik nővérnek: „Kimondhatatlanul nehéz időket élünk, de a legnehezebb idők még nem jöttek el Európa számára. Az Isteni Szívről Nevezett Kármelnak nem lesz bántódása, kivéve ha megfélekedzik a rendi fegyelemtől.” 1935. május 2-án ezt írta: „Dicsértessék Isten, hogy a szorongatás mindkét vallást napról napra jobban megújuló életre és buzgóságra serkenti.” Az anyaházban egy nővérnek minden este föl kellett olvasnia a *Maasboten*-ből, hogy így mindenki indítást kapjon arra, hogy imádkozzék és áldozatot hozzon az Anyaszentegyház egyetemes szándékaiért.

Aki egyszer is találkozott a kivétel nélkül mindenkihez csöndes előkelőséggel közeledő, magas, szikár szerzetesnővel, aki oly melegen nézett szép, barna szemével, az érezte, hogy különleges valakivel áll szemben. Olyan ember állt előtte, aki egészen a lényegre törekedett, aki a legmélyesegesebb hitből élt. Talán kevesen sejtették csak, mekkora imádkozó és vezeklő volt Maria-Teresa anya, aki ha beszélgetett, oly egyszerű és derűs tudott lenni.

Valóban, nagy imádkozó volt. Az Istennel való állandó kapcsolat volt nála az első. Egyszer s mindenkorra rájött, hogy csak a munka nem elegendő Isten országához. Legnehezebb éveiben, mikor még dolgozott, és élete végéig benső szükséglete volt, hogy elmerüljön Istenben és órákon át csöndes párbeszédet folytasson a tabernákulumban jelenlévő Üdvözítővel. Ő élte, amit a Kármel eredeti regulája magvának tekintettek: „Legyetek éberek, elmélkedjete éjjel és nappal az Úr parancsain szent imádságban.”

Az imával egyesítette az engesztelést. Lelkét egészen áthatotta ugyanis az a gondolat, hogy a lelkek megmentésére folyton áldozatul hozza magát Istennek. Ezért fogadta mindig szeretettel a neki jutott szenvedéseket, ezért volt kérlelhetetlenül szigorú önmagával, ezért kereste mindvégig, hogyan tagadhatja meg önmagát. „Azt kívánom csak – írja egyik leányának –, hogy ebben a hátralevő kis időben a lehető legtöbbet szenvedhessek, teljesen mindegy, hogyan, csak szenvedés legyen, és áldok mindenkit és szívből köszönöm

mindenkinek, aki szenvedést okoz számomra. Ha az ember Istenért szenvedhet, az egyetlen olyan örömben részesül, mely a mennyországban nem létezik.”

Mint második római útjáról szóló beszámolójából tudjuk, egyszer egy ideig kénytelen volt csak kenyéren, kávéval és némi gyümölcsön élni. Engesztelésül továbbra is szeretett volna lemondani a főtt ételről, és gyóntatójától rögtön meg is kapta hozzá az engedélyt. Ezt harminc éven keresztül hűen megtartotta. Néhány betegségétől eltekintve, mikor az orvos ezt megtiltotta, a nővérek mindig száraz kenyérral, néhány gyümölccsel, egy kis teával vagy tejjel látták az asztalnál. Arról mindig gondoskodott, hogy a többiek jót és elegendőt kapjanak enni.

Ahhoz, hogy egy szerzetesi közösségben jó légkör uralkodjon, pontosságra, a kis dolgokban való hűségre és csöndre van szükség a kolostorban. Ehhez Maria-Teresa anya is kérlelhetetlen határozottsággal tartotta magát; s megkövetelhetette, mert maga is példát mutatott nővéreinek. Sose lehetett tőle hangos szót hallani, akkor is mindig nyugodt hangon beszélt, ha valakit meg kellett feddnie. „Tanuljunk meg fokozatosan mindannyian, hogy fontoljuk meg szavainkat, vagyis előbb gondolkodjunk, utána beszéljünk.” A legfontosabbnak azonban a nővéri szeretetet tartotta. Még utolsó napjaiban is nagy gondja volt, hogy leányai szívében az igaz, szívből jövő, testvéri szeretetet hagyja hátra.

Mindig tudatában volt nagy felelősségének. Ez a tudat megvan mindazokban, akiknek megbízatásuk van a lelkek vezetésére. „Mi lesz az olyan fából, mely nem jó kertész kezébe kerül, melynek vadhajtásait nem nyesik le idejében? Sose fog jól és sokat teremni. És Isten minden egyes ránk bízott lelket számon kér majd rajtunk.” Ilyen gondolatok foglalkoztatták, s igyekezett az Úr törvényei szerint szeretettel, de az erények feltétlen megkövetelésével gondozni és segíteni övéit. A Lindenburchban eltöltött idő és sokéves tevékenysége az emberek között a lelkek tapasztalt ismerőjévé tették.

Mindig ebből indult ki: „Ahhoz, hogy egy közösség Isten bőségesen termő kertjéhez hasonlítson, először is személy szerint kell szeretni mindegyik fát, mindegyik nővért!” Mint anya gondoskodott minden egyes nővére javáról, a világ legtávolibb sarkából is. Mindenekelőtt a betegekre volt nagy gondja. „Miért nem értesítettek már előbb!” – sóhajtott föl olykor, ha megtudta, hogy valamelyik távolabbi zárdában megbetegedett az egyik nővér.

Leányai „kedves Anyának” nevezték, s ő csakugyan mindannyiuk anyja és zárdáinak lelke volt.

Halála

*Minden, amit Isten tesz, jó. Mindig áldjuk és dicsőítsük Istent!
(Maria-Teresa anya szavai)*

Az új szerzetescsalád a betlehemi és názáreti szegénységet választotta örökségéül. De hogy jótékony működéséhez ne hiányozzék a kenyér és a hajlék, azért a nemes alapítónő leányaival együtt Szent József atya gondoskodásán túl jó emberek jótékonyására bízta magát. Róluk a nővérek és a gyermekek mindennap külön is megemlékeznek. De nemcsak az egyes esetekben érkező nagyobb adományok, hanem különösképpen a megszámlálhatatlan apró fillér segítette fölépíteni a Jézus Isteni Szívről Nevezett Kármel Művét szerte a Földön.

Eljött 1938, az alapító anya utolsó éve, és ő egyre inkább érezte, hogy fogytán az ereje. „Jaj, igaza van a Szentatyának – mondotta –, az öregség már maga betegség! Senki sem sejti, mennyire nehéz, ha az ember már nem tudja úgy csinálni a dolgait, ahogy szeretné. Segítsen imádkoznom türelemért!” Hétről hétre nehezebb lett e kereszt a tevékeny asszony számára, ráadásul Sittard anyagi nehézségeiből sem látott kiutat. „Nem látok megoldást – mondta olykor –, de majd ha már otthon leszek, fogok segíteni.”

Abban az időben M. Pia nővér ápolta a betegeket az anyaházban (1957 és 1970 között ő volt a harmadik általános főnöknő), Maria-Teresa anyát is ő ápolta betegsége végén. Itt következő kivonatos elbeszéléséből még egyszer kirajzolódik az Istenben boldogult alapítónő alakja:

„Kedves Anya csúnyán ráesett a cellájában álló imazsámoly szélére, ettől megijedt és többé nem mert egyedül fölmenni a meredek lépcsőn, ezért én kísérhettem föl minden este. A cellában mindig bal kezébe vette a szenteltvízes üveget, a jobbat pedig áldásra emelte. Minden égtáj felé nagy keresztet hintett. Szemét az égre emelte. Ha valamelyik nővér beteg volt, ő külön áldást kapott. Míg Kedves Anya emelni tudta a kezét, sose feledkezett meg erről az esti áldásról. Engem ez mindig önkéntelenül térdre kényszerített. Két hónappal halála előtt azt mondta: ‘Nemsokára a mennyországban leszek, akkor eljövök minden este, hogy megáldjak mindenkit.’

1938 újév napján Kedves Anya gyakran mondogatta: ‘Nem tudunk eleget imádkozni és elég áldozatot hozni! Mondja el ezt újra és újra a kedves betegeknek. A jó Istennek szüksége van az engesztelő áldozatra!’ Valamivel később egyszer azt mondta: ‘Még nem tudom pontosan, hogy ebben az évben halok-e meg. De ez az utolsó évem.’ Kértem Kedves Anyát, maradjon még közöttünk. Erre azt mondta: ‘Ne sajnálja már tőlem a szép mennyországot! Anyyira vágyom már rá! De mégis megköszönök a jó Istennek minden napot, s főleg minden éjszakát. A mennyországban már nem szenvedhetünk, gondolja meg, mit jelent ez!’

Jézus Szíve péntekén Kedves Anya nagyon rosszul volt. Mégis két teljes órán át imádkozott az Oltáriszentség előtt. Kétszer is el akartam hozni, de ő tovább imádkozott. Utána elnézést kért: ‘Bocsásson meg, nem tehettem mást. Egészen beteggé tesz, hogy az Anyaszentegyház annyira szenved.’ A délutáni ájtatosság előtt teljesen elhagyta az ereje, többé nem is jött teljesen rendbe. Állapota állandóan változott. Újra és újra megígérte, hogy kíméli magát, meg is tette – ha már nem ment másképp. Mások kímélése érdekében mindent megtett, de önmagával szemben ilyen értelemben nem volt megértő. Heves fejfájás gyötörte gyakran éjjel-nappal, sehogy sem tudott tőle szabadulni. Az orvostól szívélyes köszönő szavakkal búcsúzott. Nagyon szenvedett a fájdalomtól, de mindig azt mondta: ‘Mi ez az Anyaszentegyház nagy szenvedéséhez képest?’

Derűs lelkülete újra és újra átsegítette Kedves Anyát mindazokon a nehézségeken, melyek ebből az ingadozó egészségi állapotából adódtak. Mindenekelőtt azonban segítette ebben állandó áldozatkészsége és teljes jelenléte az adott pillanatban. Gyakran óráig imádkozott a kápolnában vagy szobájában. A jó Istentől további szenvedést kapott: szinte alig látott már. Akkor megkért, hogy naponta olvassam neki az evangéliumot és a világ fontosabb eseményeit. Nehezen bírta a magányt. Kedves jó Anyánkat meglátogatták a teljes belső elhagyatottság nehéz órái is. Egyszer azt mondta: ‘Jaj, mennyire szenvedhetett az Üdvözítő! Ha mi szenvedünk, mindig segít rajtunk valaki. De elhagyatva Istentől és embertől, csak szégyen és megvetés... Borzasztó!’

Júliustól járása bizonytalanná vált. Ennek ellenére még mindig mindkét térdére leereszkedett, és szentáldozás előtt földig hajolt. Augusztus 2-án – a Szent József otthonok gyermeknapján – igen rosszul érezte magát. A délelőtti folyamán ismét jobban lett, és a gyermekek iránti és a nővérek egymás közti szeretetéről beszélt. Kezét az ölében összekulcsolva, mintha egy más világba nézne, így szólt: ‘Ó, a szeretet! Az ember mindig csak magával törődik, ritkán gondol arra, hogy édes Üdvözítőnk legnagyobb, legszigorúbb parancsa a kölcsönös szeretet. Hibája mindnyájunknak van, nekem a legtöbb. És ez jó! Csak az tudja, mit érez a másik, aki maga is tudatában van gyöngeségének.

Most itt vagyok életem végén, és érzem, munkám elvégeztetett, nincs már rám szükség. Szilárd meggyőződésem, hogy minden áldozatra szükség volt. Egyet tudok azonban: ha a szent regulát nem úgy tartják be, ahogy az adatott, valóban a szelleme szerint, elenyészik minden áldás. Némely előljáró a fegyelmet többre tartja a szeretetnél, ez nem a mi

szellemünk. A szeretet kerül az első helyre!’ Mikor Anya így beszélt, az ember csak hallgatta. Végezetül mindig azt mondta: ‘Nem így van?’

Augusztus 23-tól nem tudott szentmisére járni. ‘Jaj – fakadt ki –, milyen kegyetlen dolog szegény embertől megvonni a szentmisét! Mindent el lehet viselni, ha az ember reggel egészen az Üdvözítőnek áldozta magát. – Számomra a legnagyobb áldozat, hogy oly gyakran nélkülözöm kell a szentáldozást.’ Arra azonban nem lehetett rávenni, hogy előtte vegyen magához valamit. ‘Ha maga annyit küzdött volna ezért a boldogságért, mint amennyit nekem kellett, meg tudna érteni’ – mondta azután. Kedves Anya végig mindent pontosan akart végezni. Háromnegyed nyolckor kellett fölmenni vele a cellájába, hogy el ne kessek a nyolc órákor kezdődő kompletóriumról. Olykor szívesen tréfákozott; egyáltalán, egész betegsége során igen derűs volt.

Szeptember 7-én, hajnali fél 4 felé egészen tisztán, érthetően megkérdezte: ‘Pia nővér, nincs magánál egy csepp víz?’ Pedig aludt és csak álmában beszélt. De fölébredt rá, és így szólt: ‘Bocsásson meg, már megint zavartam.’ Ezután begörcsölt, golyóztak, majd bal felé fönnakadtak a szemei. Öt órákor kiszolgáltatták neki a szent kenetet. Mikor újból tudott beszélni, először azt az ereklyés keresztet kérte, mely minden útján vele volt és az utolsó években az íróasztalán feküdt. Ettől kezdve boldog haláláig mindig magánál tartotta, és gyakran csókolta meg szívből fakadó szeretettel.

Kedves Anya azon az estén elgondolkodva, befelé figyelve feküdt. Egyszer csak fölemelte az ujját, és lassan, minden szót megnyomva azt mondta: ‘Mondja meg – minden – amit – Isten tesz – jó! Mindig – áldjuk – és – magasztaljuk – Istent!’ Olyan volt ez, mint a lenyugvó Nap utolsó sugara, vagy mint egy végső vigasztalás, végső tanítás a halál pillanatában. Másnap reggel elmondhattam neki, hogy a Szentatya áldását küldte. ‘Ó, köszönöm, köszönöm, de jó.’ Ajkát panasz soha nem hagyta el. A ‘köszönöm’, a ‘kérem’ vagy a ‘bocsásson meg’ soha nem maradt el. Sajnálta, ha éjszakai pihenésünket rá áldoztuk; de éjjel gyakran félt, úgyhogy nemegyszer maga kérte: ‘Maradjon nálam, kérem! Ugye nem hagy magamra? Ha majd hazatértem, gondoskodom, hogy egy egész éven át meglegyen az éjszakai nyugalma.’ (Ezt az ígéretet szó szerint teljesítette is. Annak ellenére, hogy az anyaházban mindig vannak idős és beteg nővérek, a rákövetkező évben egyetlen éjszaka sem igényelték, hogy gondozzam őket.)

Éjszaka mindig egy gondolat foglalkoztatta: ‘Haza kell mennem, haza az Atyához! Engedjete haza!’ Kedves ünnepén, Fájdalmas Anya napján már nem tudott áldozni. A következő napokban valamennyi anya és nővér még egyszer láthatta Anyját. Csöndesen feküdt a szalmazsákján és szalmapárnáján (nem lehetett rábírní, hogy tollpárnát tegyen a feje alá), jobb kezében a rózsafüzért, baljában a keresztet tartotta erősen.

Eljött szeptember 19-e estéje. Csöndes fájdalom ült az arcokon. Kedves Anyának állandóan előimádkoztam. Hajnali fél háromkor egyszer csak megváltozott. Légzése egyre gyengült, félig nyitott szeméből egy könnycsepp csordult ki.

Kedves jó Anyánk hazaköltözött a mennyei Atyához. Teljesen megifjodott vonásain boldogság ömlött el. Halálos ágyán fekve, szent szerzetesi ruhájában és a Kármel fehér köpenyében kimondhatatlan boldogságot és mélységes békét sugárzott.

„Anyánk, köszönjük neked!

1938. szeptember 20-án, életének 84. évében Isten magához vette hűségese szolgálóját. Hosszú, nagyon gazdag élet ért véget, és egy nagy, áldozatkész szív szűnt meg dobogni. Nagyon sok ember tűnt föl az Istenben boldogult Alapítónő életútján; egyesek – nem voltak kevesen – tartózkodóan, bizalmatlanul vagy elutasítóan viselkedtek, mások együttérzően figyelték működését vagy segítőkészen melléálltak. Ebben a könyvben sokukkal találkoztunk, részben olyanok, akiknek a neve már bevonult a történelembe, mindenekelőtt az

egyháztörténelembe. Közülük is említsük meg Isten szolgája Bernard Lichtenberget, a berlini Szent Hedvig plébánia prépostját, aki 1943-ban a dachau koncentrációs táborba szállítás közben halt meg. Az alapítónő halála alkalmából ezt írta 1938 szeptemberében: „Ha az ember a berlin-pappelallee-i Szent József otthon udvarán álló kis házból pillantást vet a Kármel 58 zárdájára az Ó- és Újvilágban, egy másik világ nyílik meg, melyben az alapítónő és első általános főnöknő anyja volt, 1000 nővér és 10 ezer elhagyott gyermek anyja. A charlottenburgi plébánia volt plébánosa tudja, mit köszönhet nemcsak a Kármel, de főleg a charlottenburgi Jézus Szíve plébánia az alapítónőnek. Egy rendkívül istenáldotta életet! Gratias agamus Domino Deo nostro! A Kármellal gyászol és örvend a megboldogult Anya iránti mélységes tisztelettel

a hálás Lichtenberg prépost.”

Minden találkozás, mely Maria-Teresa anyja érzékeny szívét örömmel vagy fájdalommal töltötte el, arra szolgált, hogy megnyilvánuljon Isten legszentebb akarata, aki kipróbálja választottait, mint az aranyat a tűzben. Az életszentség nem minden erőnk egyszeri bevetése Istenért, hanem a keresztény erények kitartó, bátor gyakorlása, hűséges továbbmunkálkodás azon, amit az ember mint Isten akaratát ismer föl, még ha kifelé olykor hiábavalónak tűnik is minden. Isten ismét a gyöngét választotta, hogy megszégyenítse az erőseket.

Szent Józsefről nevezett Maria-Teresa anyja immár a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel csöndes temetőjében nyugszik a hollandiai Sittardban. A gyermeki szeretet gyakran viszi a nővéreket a drága sírhoz, melynek fölirata:

*Anyánk, köszönjük Neked!
Anyánk, követünk Téged!,*

számukra szükséglet és szent kötelesség, hogy az alapítónő szellemében működjenek tovább Isten dicsőségére és a felebarát javára. De nemcsak a Kármel nővérei mennek el a kedves sírhoz, egynémely idegen is megjelenik ott, akit a tisztelet, a hála hozott oda, vagy nyomorúságát és különféle szándékait szeretné a nagy és nemes asszonynak ajánlani.

Az, hogy az anyaház egy évtized alatt megszabadult a nyomasztó tehertől, hogy a kongregáció olyan jól jutott túl a második világháborún, és hogy a háború vége nem sújtott egyetlen nővért sem – ez mind nem utolsó sorban az Istenben boldogult Anya közbenjárásának tudható be.

Maria-Teresa anyja azért élt, hozott áldozatot és szenvedett, hogy lelkeket mentsen és vezessen el az isteni Szívhez; erre a célra alapította az Isteni Szívéről Nevezett Kármelt. Ennek során különös figyelmet fordított azokra, akiket közvetlenül fenyegetett a veszély, hogy örökre elvesznek. Így különös gonddal fordult a testileg elhanyagolt vagy fiatal koruk óta erkölcsileg romlott környezetben fölnőtt és Istentől vagy vallástól megfosztott gyermekek felé. Igen, ezeknek a gyermekeknek a nélkülözése keltette föl benne már fiatal korban a vágyat, hogy egyszer házat építsen azoknak, akiknek nincs más otthonuk! S egészen következetesen előírta nővéreinek, hogy elsősorban és mindenekelőtt anyjuknak kell lenniük ezeknek a gyermekeknek, nem tanítójuknak, nem gondozójuknak, hanem anyjuknak, akik egészen gyermekeikért áldozzák magukat.

Emiatt nem akarta, hogy a kongregáció más karitatív munkát végezzen, nehogy az elárvult vagy elhanyagolt gyerekekről való gondoskodás a második helyre kerülhessen. Következésképpen sem iskolát, sem kórházat nem akart létesíteni! Titokban dédelgette ellenben az idős emberekről való gondoskodás gondolatát, mely Amerikában valósult meg az első öregotthon alapításakor. Ezzel is az volt a szándéka, hogy lelkeket mentsen.

Maria-Teresa anya néhány rövid, tömör mondásából derül ki leginkább, milyen szellemet akart nővéreinek átadni:

Mindenkiben Istent lássuk, mindenkiben Istent szolgáljuk, mindenkiben Istent szeressük!

Az Isteni Szívről nevezett igaz kármelita nővér a vigasztalás és béke angyalaként menjen le a Kármel magasáról a fájdalommal terhelt, békét nélkülöző emberek közé.

Jézus Szentséges Szíve, melyet Isten végtelen atyai szeretete ajándékozott az embereknek, kimeríthetetlen kincsünk volt és marad. Ebből merítsünk mindig szeretetet, hogy továbbadhassuk nővértársainknak, embertársainknak!

Istennen kívül ki mondhat igazságos ítéletet valamely lélekről? Hiszen ehhez ismerni kell az illető természetét, örökölt terheltségét, családi körülményeit stb. Ha mindezt átgondoljuk a kegyelem fényében, többé nem ítélkezünk keményen másokról.

Igen kevésbé vesszük hasznát, ha úgy vagyunk birtokában a regulának, hogy nem törekszünk buzgón szellemének magunkévá tételére.

Az isten- és felebaráti szeretetnek az a belső parancsa, melyet a Szentlélek olt bele az emberi szívbe, hivatásunk betöltésében többet ér minden külső szabályzatnál.

Maria-Teresa anya napi imája

Ó, Uram, szegénységet, tisztaságot és engedelmességet fogadok Neked –
magamat egészen a lelkek megmentésére szentelem –
önmagam mélységes megsemmisítésére –
a Te isteni akarattal való legtökéletesebb azonosulásra, valamint Isten és a felebarát
legelmélyültebb szeretetére törekedve.
Ó, Uram, add, hogy ezzel a szeretetlánccal örökre összeforrjak édes Szíveddel, és e
földön mennyei Anyám gyermeke lehessenek.

Az Isteni Szívről Nevezett Kármel az alapítónő halála után tovább terjedt. Alapításai Németországban, Ausztriában, Svájcban, Hollandiában, Olaszországban, Jugoszláviában, Kanadában, Nicaraguában, valamint az Amerikai Egyesült Államokban vannak. Magyarországon és Csehszlovákiában is élnek Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelita Nővérek.

Az alapítónő halála után néhány hónappal az anyaház levéltárában megtalálták kézzel írott önéletrajzát, amit utóda, Szent Júdás Tádéről nevezett M. Katharina anya tanúsított. (Ő lett a második általános főnöknő 1939 és 1957 között.) Dr. Lemmens roermondi püspök és helynöke, Dr. Féron, miután elolvasták, szorgalmazták kiadását. A püspök, aki személyesen ismerte az alapítónőt és a nehéz években a kongregáció mellé állt, magát a boldoggá avatási eljárást is el kívánta indítani. Így 1953. február 2-án Sittardban Msgr. W. Lemmens ünnepélyesen megnyitotta Szent Józsefről nevezett Maria-Teresa anya boldoggá avatási információs perét.

Az információs per 1957-ben lezárult.

1972-ben jóváhagyták Isten szolgálójának írásait. Maria-Teresa anya több mint 3000 levelet írt, ezeket mind fölhasználták a perben. De mennyi lehetett még, ami nincs már meg? Azt írja ugyanis: „De nem mintha semmit se tettem volna az anyagiak megszerzéséért; sőt

nemcsak nappal, hanem az első években sok éjszakát is átdolgoztam, hogy alamizsnát kapjunk, hogy barátokat, jótevőket szerezzek a Mű számára.”

Maria-Teresa Tauscher anya önéletrajzának olvasása sok embernek hozott már vigasztalást, akik maguk is nehézségekkel, szenvedésekkel küzdenek. Hálájuk jelzi, hogy sokkal boldogabb lesz az életünk, ha tudunk mindenért köszönetet mondani Istennek. Maria-Teresa anya minden nap zárásaként a Te Deummal ajándékozta meg Kármelét.

Korunknak azonban mindenekelőtt ismét az élő hitre van szüksége, arra a hitre, mely hegyeket mozdít el.

Esdje ki ezt számunkra!

Imameghallgatás

A Mária-Terézia anya közbenjárásának tulajdonított imameghallgatásokat kérjük közöljék a Jézus Isteni Szívéről nevezett Kármel központi anyagával, ahol róla szóló füzetek és életrajzok is beszerezhetők.

Címe:

**Sittard, Hollandia–NL-6130 AA
Kollemberg 2. Postbus 28.**

Képmelléklet

*M. Maria-Teresa
Casuel of. supgen.*

Mária mennybevétele, 1645, Köln, Apostolok-templom.
(A Rajnai Képtár szíves hozzájárulásával.)

A kép, amely előtt Mária Tauscher letette a katolikus hitvallást és amelyre a kis szertartás résztvevői föltekintettek, Rubens tanítványától, Johann Hülsmanntól származik, és a Metternich grófi család megbízásából készült. A megbízást adó, csöndes imádságba merülő család mellett feltűnő, mennyire izgatottak a Mária sírjához siető apostolok és asszonyok, akik üresen találják azt. Egészen más, földöntúli mozgalmasság jellemzi az angyalok hordozta Mária találkozását a megdicsőült Krisztussal.

Th. Schnitzler

Das Walten Gottes
 oder
 die Geschichte
 des Carmel v. göttl. Herzen Jose

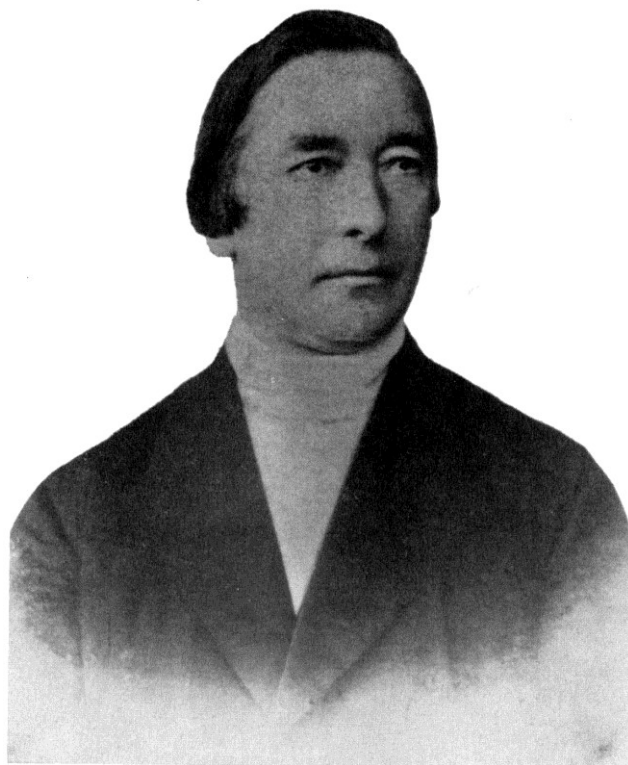
Einst nahm Gott ein wenig Erde in
 seine Hände und schuf daraus den ersten
 Menschen. Am 17. Juni 1887 nahm Er nun
 ein wenig Land, ein Häublein, das die
 göttliche Vorsehung schon vom Osten in die
 Westen des Reiches getragen hatte, zur Hand,
 und durchglühte dies arme Staub- oder Sand-
 Körnlein mit seines Herzens Liebesglut,
 um aus ihm ein Werkzeug seiner göttlichen
 Majestät zu bilden. — Wunderbar ist Gottes
 Walten und Gottes Schaffen! Ja, für unser
 menschliches Fassungs-Vermögen oft
 völlig unbegreiflich! —

Viele Male im Laufe des Jahre wurde
 ich von meinem Gewissen gemahnt, mei-
 nen lieben Müttern und Schwägern, die
 Stiftung des Carmel vom göttlichen Herzen
 Jose mit der göttlichen Gnadenweisung,
 die nicht mich rein persönlich sondern dies
 'Werk Gottes' betreffen, aufzuzeichnen.

Az alapítónó kézírása

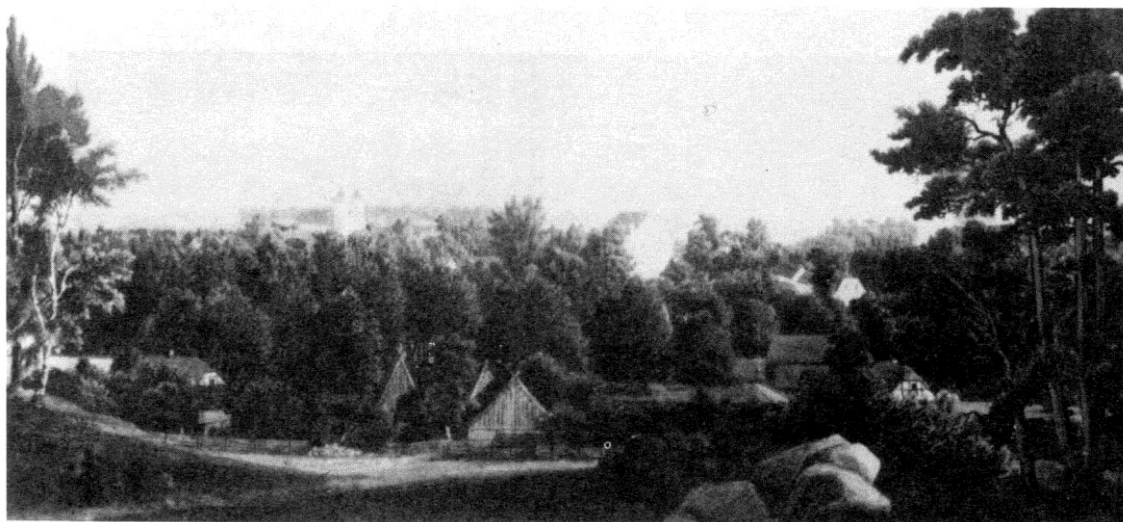
Az alapítónő anyja, Maria-Pauline Tauscher van den Bosch

Az alapítónő apja, Hermann Traugott Tauscher,
a lutheránus egyház szuperintendense

A templom és a lelkészlak Sandow-ban, az alapítónő szülőhelyén.
Hermann Tauscher rajza.

Sandow
Hermann Tauscher vízfestménye.

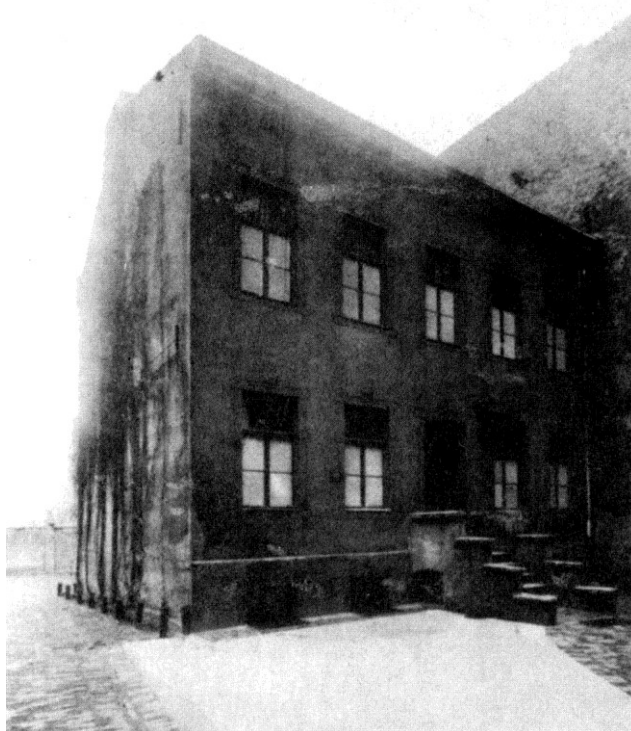

A gyermek Mária Tauscher

Az alapítónő ifjúkori portréja

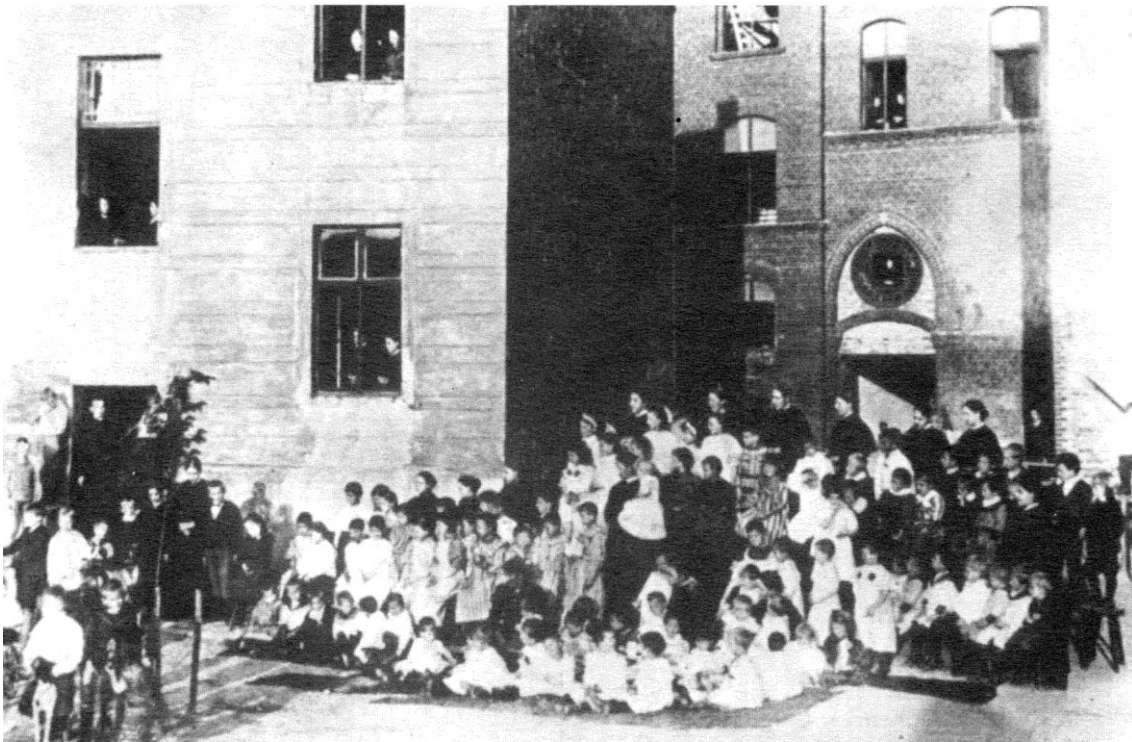
A pappelallee-i kis ház Berlin északi részén.
További nagy épületek veszik körül, melyekben élénk egyházi élet zajlik.

Az emléktáblát 1973-ban leplezték le.

A pappelallee-i Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármell első oltára a ház kápolnájában.
A tabernákulum ma is rejti az Oltáriszentséget.

Maria-Teresa (egy gyermekkel a karján) ifjú segítői és gyermekei körében, akik „Anyának” nevezték. Az újonnan épített házba 1896-ban költöztek a gyermekek. Az első kis otthon a nővérek háza lett.

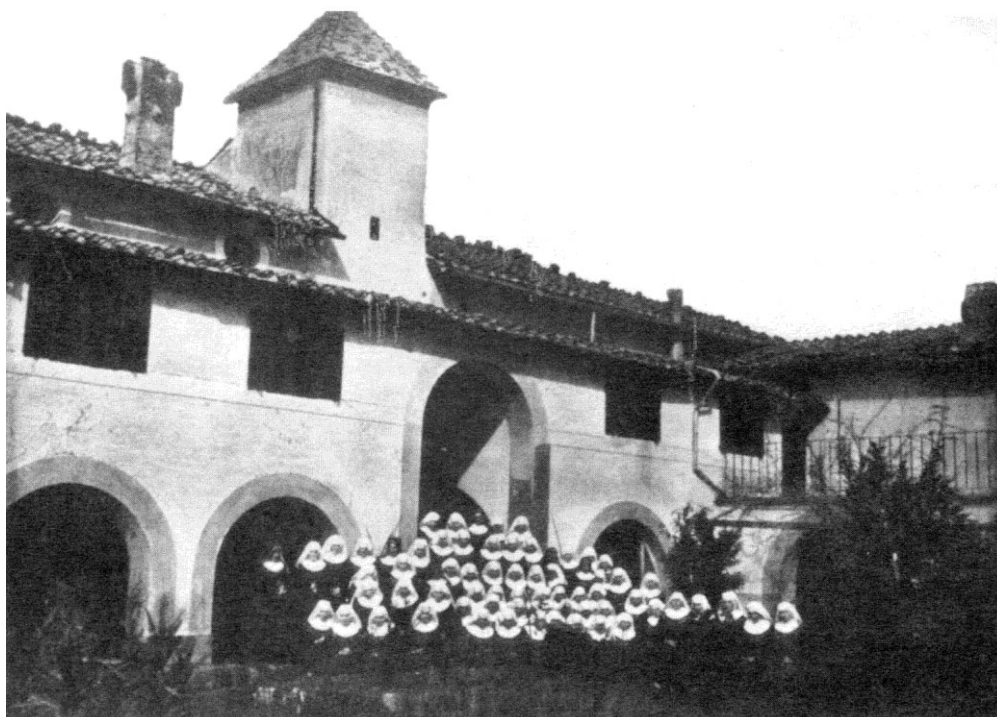

Fr. Magd. u. Sr. Brigitta
hatten diese Kinder
auf d. Miss. Gängen
gefunden u. führten
sie in d. Kirche zur
Taufe

Az alapítónó kézírása

Az első ház Sittardban, 1898–1967.

Rocca di Papa, az első anyaház a nagy noviciátussal, 1906.

1938. június 24-én, Jézus Szíve ünnepén az anyaház kertjében nővérek és gyermekek részvételével ünnepség keretében szentelték ezt a szobrot Jézus Szíve tiszteletére. Utána az egész Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelt Jézus Legszentebb Szívének szentelték.

A pestszentlőrinci villa

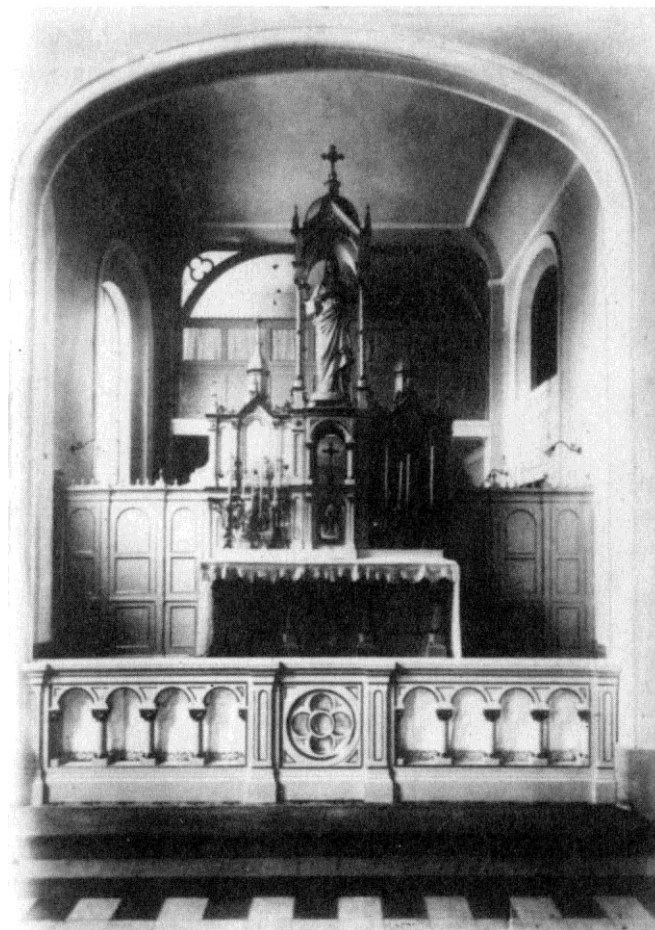

A pestszentlőrinci villához hozzátoldott gyermekház

A pestszentlőrinci ház kápolnája

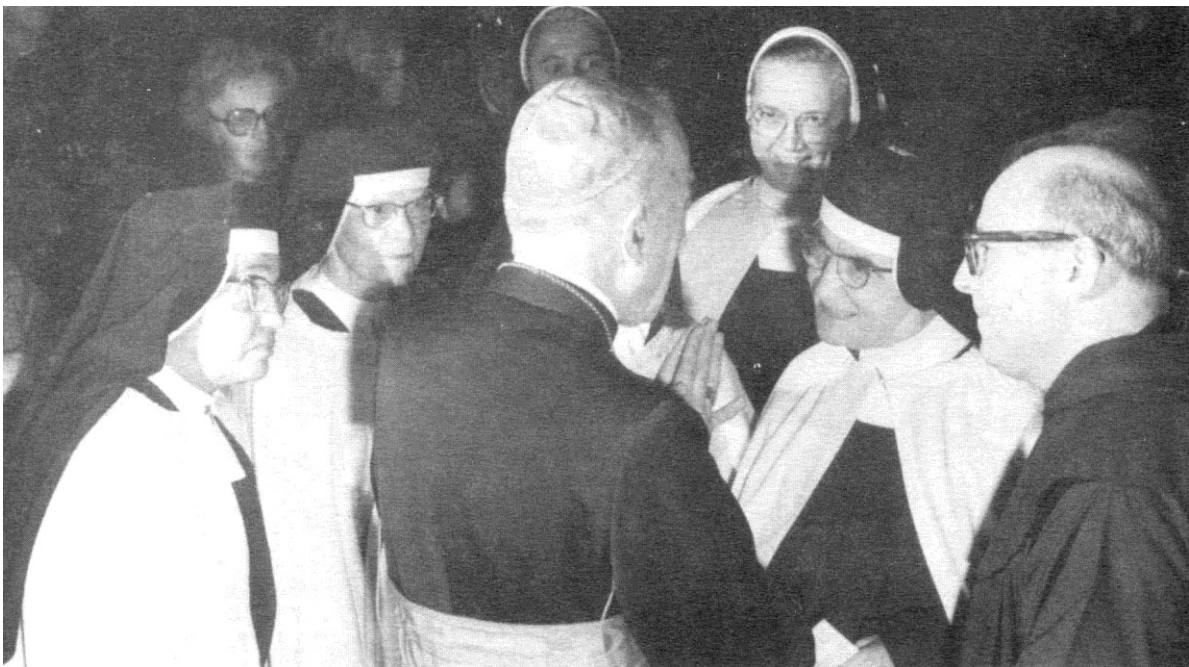
A Maglódi út 125. sz. alatti ház kápolnájának szentélye

A gyenesdiási kolostor 1997-ben

A sittardi alapítás 1922 óta a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármel központi anyaháza

M. M. Siegfrieda általános főnöknő néhány nőjével Bafile bíborossal, a Boldoggá és Szentté Avatási Perek Kongregációjának prefektusával és Simone sarutlan karmelita páterral, az alapítónő boldoggá avatási perének főposztulátorával beszélget;
Róma, 1976. november.

Az alapítónő sírja
a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Karmeliták sittardi zárdájának temetőjében